

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย จัดทำฐานข้อมูลชุมชนตามแนวแม่น้ำตรังเพื่อการศึกษาประวัติศาสตร์ เล่มที่ ๑

โดย
นางสาวสุนทรี สังข์อยู่र्थ และคณะ

สนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค

คำนำ

บทรายงานเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยท้องถิ่นในโครงการฐานข้อมูลชุมชนตามแนวแม่น้ำตรังเพื่อการศึกษาประวัติศาสตร์ ซึ่งจัดทำเป็น ๒ แบบ ด้วยวัตถุประสงค์การใช้งานที่ต่างกัน แบบที่ ๑ สำหรับแจกให้แก่บุคคลและหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ ทั้งหมดมี ๓๒ เล่ม เล่มที่ ๑-๓๐ เป็นของตำบล ๓๐ ตำบล เรียงตามลำดับอักษร เล่มที่ ๓๑ เป็นของกลุ่มคลองนางน้อยซึ่งรวมหลายตำบล และเล่มที่ ๓๒ ซึ่งเป็นเล่มสุดท้าย คือบทสรุปรวมของทุกตำบล ส่วนแบบที่ ๒ เป็นรวมเล่มทุกตำบลสำหรับให้บริการค้นคว้าอ้างอิง ซึ่งมีความยาวมากจึงต้องแบ่งเนื้อหาเป็น ๒ เล่ม

ผู้ที่ได้อินคำว่าฐานข้อมูล จากโครงการนี้ ในเบื้องต้นอาจจะจินตนาการถึงข้อมูลที่สามารถค้นหาด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เพียงป้อนคำค้นที่ต้องการก็จะได้คำตอบหรือแหล่งคำตอบให้ค้นต่อ แต่เมื่อเปิดอ่านแล้วกลับพบว่าเป็นเพียงข้อความบนแผ่นกระดาษ

อย่างไรก็ตาม การออกแบบฐานข้อมูลรวมทั้งรายงานการวิจัยนี้ ได้ผ่านการพิจารณาปรับปรุงครั้งแล้วครั้งเล่า พร้อมกับการเรียนรู้ระหว่างทางของคณะทำงาน จนในที่สุดก็ได้ฐานข้อมูลที่เชื่อว่าจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ และสามารถพัฒนาไปสู่การให้บริการค้นคว้าผ่านระบบคอมพิวเตอร์ได้ไม่ยาก

ขอขอบคุณ รศ.ศรีศักร วัลลิโภดม วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เจ้าของทุน ขอขอบคุณเจ้าของชุมชนทุกท่าน ทั้งผู้ให้ข้อมูล ผู้ประสานงาน และองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ให้ความร่วมมือ สนับสนุน ตลอดจนร่วมกิจกรรมในเวทีต่าง ๆ จนเสร็จสิ้นโครงการ

หวังว่าบทรายงานเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อทุกท่านที่จะศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน โดยเฉพาะเจ้าของชุมชน ที่จะเขียนประวัติศาสตร์ด้วยมือของตนเอง

ทีมวิจัย

ธันวาคม ๒๕๕๑

สารบัญ

บทที่ ๑	บทนำ	๑
บทที่ ๒	บริบทชุมชน	๕
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการ	๙
บทที่ ๔	ฐานข้อมูล	๒๖
	- ตำบลเกาะลิบง	๒๙
	- ตำบลนาเกลือ	๓๘
	- ตำบลกันตังใต้	๕๓
	- เทศบาลเมืองกันตัง	๗๖
	- ตำบลบางเป้ง	๘๗
	- ตำบลบ่อน้ำร้อน	๑๐๒
	- ตำบลคลองลู	๑๑๙
	- ตำบลย่านซื่อ	๑๒๗
	- ตำบลบางหมาก	๑๔๘
	- ตำบลโคกยาง	๑๕๙
	- ตำบลควนธานี	๑๗๓
	- ตำบลควนปรัง	๑๙๕
	- ตำบลในกลุ่มคลองนางน้อย	๒๐๙
	- ตำบลบางรัก	๒๓๒
	- ตำบลนาตาล่วง	๒๕๙
	- ตำบลหนองตรุด	๒๒๘
	- ตำบลนาทามใต้	๒๘๘
	- ตำบลนาทามเหนือ	๓๐๗
	- ตำบลเขาวิเศษ	๓๑๖
	- ตำบลท่าสะบ้า	๓๓๘
	- ตำบลลำภูรา	๓๕๑

	- ตำบลปากคม	๓๗๐
	- ตำบลทุ่งต่อ	๓๘๒
	- ตำบลนาวง	๓๙๕
	- ตำบลเขากอบ	๔๑๒
	- ตำบลหนองช้างแล่น	๔๒๖
	- ตำบลบางดี	๔๓๖
	- ตำบลห้วยนาง	๔๕๑
	- ตำบลควนเมา	๔๖๖
	- ตำบลคลองปาง	๔๗๘
	- ตำบลหนองบัว	๔๙๓
	- เอกสารอ้างอิง	๕๐๗
บทที่ ๕	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๕๑๗
ภาคผนวก	ที่มวิจัย	๕๒๑

บทที่ ๑ บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตรังเป็นเมืองท่าโบราณทางฝั่งทะเลตะวันตกของภาคใต้ มีความสำคัญในฐานะที่เป็นปากประตูรับอารยธรรมและการค้าจากต่างแดนผ่านไปสู่อณาจักรโบราณในภาคใต้และราชธานีของไทย แต่การศึกษาประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเมืองตรังมีน้อย และเป็นเรื่องราวที่เทียบเคียงไปกับยุคสมัยการปกครองของไทย เนื้อหามักแสดงถึงการเมืองการปกครองและกิจกรรมทางราชการ ส่วนเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นแทบจะไม่ปรากฏ ไม่สามารถมองเห็นรากเหง้าหรือตัวตนของชุมชนท้องถิ่นได้ ประวัติศาสตร์ในลักษณะเช่นนี้จึงไม่มีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ดึงดูดใจสังคม ดังนั้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและชุมชนจึงควรมาจากบันทึกและศึกษาโดยมุมมองของคนในท้องถิ่นหรือชุมชนนั้น

อย่างไรก็ตาม การศึกษาประวัติศาสตร์ก็มีระเบียบวิธีเฉพาะ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาอย่างใดอย่างหนึ่งจำเป็นต้องมีพยานหลักฐานต่าง ๆ มายืนยัน อาจเป็นเอกสาร คำบอกเล่า โบราณวัตถุ โบราณสถาน ตำนาน หรืออื่น ๆ เท่าที่จะหาได้ ปัจจุบันข้อมูลหลักฐานบางส่วนของชุมชนถูกลืมและลบเลือนไปตามกาลเวลา แม้บางส่วนยังคงกระจัดกระจายอยู่ตามชุมชน แต่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เท่าที่ควร เพราะขาดการรวบรวมและเผยแพร่ ผู้ที่สนใจจะศึกษาโดยเฉพาะคนในชุมชนที่ต้องการค้นหารากเหง้าของตนเองจึงยากที่จะเริ่มต้นได้

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงควรมีการศึกษาสำรวจและรวบรวมรายการหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดตรังและจัดไว้ให้เป็นระบบ โดยเริ่มต้นจากชุมชนตามแนวแม่น้ำตรังและคลองสาขาเป็นกรณีตัวอย่าง เพื่อให้ผู้สนใจศึกษาได้ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการศึกษาต่อไปในเชิงลึกเฉพาะพื้นที่ หรือใช้เป็นต้นแบบในการขยายขอบเขตการศึกษาสำรวจต่อไปในพื้นที่อื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสนใจศึกษารวบรวมประวัติศาสตร์ของชุมชนในจังหวัดตรังโดยคนในชุมชน
๒. เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับคนในชุมชน นักเรียน นักศึกษา และนักวิชาการภายนอก ในการกำหนดแนวทางและประเด็นศึกษาประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละชุมชน

ใจหายวิจย

การจัดทำฐานข้อมูลชุมชนจะนำไปสู่การศึกษาประวัติศาสตร์ของคนในชุมชนและคนภายนอกได้อย่างไร

ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ชุมชนตามแนวแม่น้ำตรังในเขตจังหวัดตรัง ตั้งแต่เขตแดนทางทิศเหนือจนถึงปากน้ำ และคลองสาขาที่เกี่ยวข้อง พื้นที่ตำบล ๓๐ ตำบล และพื้นที่ลุ่มคลองนางน้อย ๕ ตำบล ๑ ชุมชน

๑. ตำบลคลองปาง อำเภอรัฐา
๒. ตำบลหนองบัว อำเภอรัฐา
๓. ตำบลควนเมา อำเภอรัฐา
๔. ตำบลห้วยนาง อำเภอห้วยยอด
๕. ตำบลหนองช้างแล่น อำเภอห้วยยอด
๖. ตำบลบางดี อำเภอห้วยยอด
๗. ตำบลนาวง อำเภอห้วยยอด
๘. ตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด
๙. ตำบลทุ่งต่อ อำเภอห้วยยอด
๑๐. ตำบลปากคม อำเภอห้วยยอด
๑๑. ตำบลลำภูรา อำเภอห้วยยอด
๑๒. ตำบลท่าสะบ้า อำเภอวังวิเศษ
๑๓. ตำบลเขาวิเศษ อำเภอวังวิเศษ
๑๔. ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมืองตรัง
๑๕. ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมืองตรัง
๑๖. ตำบลนาตาล่วง อำเภอเมืองตรัง
๑๗. ตำบลหนองตรุด อำเภอเมืองตรัง
๑๘. ตำบลบางรัก อำเภอเมืองตรัง
๑๙. ลุ่มคลองนางน้อย รวมชุมชนและตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ชุมชนควนขัน ชุมชนคลองน้ำเจ็ด เทศบาลนครตรัง

ตำบลนาโยงใต้ ตำบลบ้านโพธิ์ ตำบลนาพละ ตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง

ตำบลนาโยงเหนือ อำเภอนาโยง

๒๐. ตำบลควนปริง อำเภอเมืองตรัง
๒๑. ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง
๒๒. ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง
๒๓. ตำบลคลองลุ่ม อำเภอกันตัง
๒๔. ตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง
๒๕. ตำบลบางเป้า อำเภอกันตัง

๒๖. ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง
๒๗. ตำบลบ่อน้ำร้อน อำเภอกันตัง
๒๘. ตำบลนาเกลือ อำเภอกันตัง
๒๙. ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง
๓๐. ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง
๓๑. เขตเทศบาลเมืองกันตัง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑. ประชุมที่มววิจัยเพื่อทำความเข้าใจรายละเอียดของโครงการ และเตรียมความพร้อม
๒. ทีมวิจัยสำรวจเอกสาร และรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร
๓. จัดเวทีเตรียมความพร้อมผู้ประสานงานชุมชนเป้าหมาย ๓๒ พื้นที่
๔. ประชุมที่มววิจัยวางแผนการสำรวจข้อมูล
๕. ดำเนินการสำรวจ รอบที่ ๑ ในพื้นที่ ๓๒ ตำบล โดยผู้ประสานงานชุมชนเป็นผู้ชักออก หรือนำทางในเบื้องต้น
๖. ทีมวิจัย และผู้รู้ในชุมชน ล่องแม่น้ำตรัง สำรวจร่องรอยประวัติศาสตร์ริมแม่น้ำ
๗. ทีมวิจัยประชุมทบทวนสรุปผลการทำงานระหว่างการสำรวจ ๒ ครั้ง
๘. ประชุมสรุปข้อมูลชุดที่ ๑ คัดเลือก ๑๒ พื้นที่ ที่มีหลักฐานสำคัญและมีบุคคลผู้สนใจศึกษา ประวัติศาสตร์ชุมชนของตนเอง
๙. สำรวจรอบที่ ๒ และร่วมกับผู้ประสานงานชุมชนจัดวงพูดคุยกลุ่มย่อยในชุมชน ๑๒ พื้นที่ อย่างน้อย ๑ ครั้ง
๑๐. ประชุมสรุปข้อมูลและกำหนดรูปแบบการจัดทำฐานข้อมูลเบื้องต้นเป็นเอกสาร และแผนที่ บ่งชี้หลักฐานประวัติศาสตร์ในพื้นที่ศึกษา
๑๑. จัดเวทีนำเสนอเพื่อตรวจสอบข้อมูลและเสนอประเด็นศึกษาต่อเนื่อง โดยเชิญ ผู้ประสานงานชุมชน ๑๒ พื้นที่ ผู้รู้ ผู้สนใจ และนักวิชาการ รวม ๓๐ คน
๑๒. จัดเวทีนำเสนอและตรวจสอบข้อมูล โดยเชิญผู้ประสานงานชุมชน ๓๒ ชุมชน นักวิชาการ ผู้รู้ ผู้สนใจ รวม ๑๐๐ คน

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

๑. ผู้สนใจศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทุกคนในชุมชนและนักวิชาการมีข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการเลือกพื้นที่และประเด็นศึกษา

๒. ได้แนวทางและรูปแบบการจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ศึกษาประวัติศาสตร์ในจังหวัดตรังที่สามารถนำไปออกแบบการจัดทำระบบสืบค้นทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อไปได้

๓. สามารถนำรูปแบบการศึกษาพื้นที่นำร่องไปขยายผลการศึกษาเต็มพื้นที่จังหวัดตรัง

๔. ศูนย์ประสานงาน สกว.ตรัง สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการสนับสนุนการวิจัยอื่น ๆ

๕. หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ ตรัง มีเอกสารบริการเพิ่มขึ้น ทั้งเอกสารรายงานการวิจัย และเอกสารขั้นต้นระหว่างการศึกษา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

กันยายน ๒๕๕๐ – พฤศจิกายน ๒๕๕๑

งบประมาณ

งบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ๒๘๐,๔๔๐บาท (สองแสนแปดหมื่นสี่ร้อยสี่สิบบาทถ้วน)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ฐานข้อมูล หมายถึง ข้อมูลจากโครงการฐานข้อมูลชุมชนตามแนวแม่น้ำตรังเพื่อการศึกษาประวัติศาสตร์ ที่ประมวลเป็นหมวดหมู่เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูล และนำเสนอเป็นเอกสารสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ ตรวจสอบ หรืออ้างอิงได้สะดวกในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่มีการจัดข้อมูลเข้าระบบสืบค้นผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ตัวชี้ หมายถึง ข้อความที่เขียนในเครื่องหมายวงเล็บขีดเส้นใต้ บอกชื่อและตัวเลขของกลุ่มข้อมูล ชื่อหนังสือ ชื่อเอกสาร ซึ่งเป็นที่อยู่ของข้อมูลหรือรายละเอียดเกี่ยวกับคำหน้านางเล็บ

บทที่ ๒ บริบทชุมชน

สภาพทั่วไป

ตรัง เป็นจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย ตั้งอยู่ทางด้านชายฝั่งทะเลตะวันตก ซึ่งอยู่ติดกับทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย ห่างจากกรุงเทพ ฯ ตามเส้นทางสายเพชรเกษม ๘๖๒ กิโลเมตร เนื้อที่ทั้งสิ้น ๔,๙๔๑,๔๓๙ ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ ๓ ล้านไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๐ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองตรัง อำเภอกันตัง อำเภอปะเหลียน อำเภอย่านตาขาว อำเภอห้วยยอด อำเภอสิเกา อำเภอวังวิเศษ อำเภอนาโยง อำเภอรัษฎา และอำเภอหาดสำราญ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล และช่องแคบมะละกา มหาสมุทรอินเดีย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอควนขนุน อำเภอกงหรา อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยมีเทือกเขาบรรทัดกั้นอาณาเขต

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอคลองท่อม อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ และทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย

ประชากรตามข้อมูลเดือนกันยายน ๒๕๕๑ มีจำนวน ๓๐๑,๗๓๘ คน

ทรัพยากรและเศรษฐกิจ

ทรัพยากรที่สำคัญของจังหวัดตรังจำแนกประเภท ได้ดังนี้

๑. **ยางพารา** เป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้กับประชาชนเป็นอย่างมาก ปลูกทั่วไปทุกอำเภอ โดยเฉพาะอำเภอปะเหลียนปลูกมากที่สุด

๒. **สัตว์น้ำ** จังหวัดตรังมีอาณาเขตติดต่อกับชายฝั่งทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย ความยาวถึง ๑๑๙ กิโลเมตรจึงอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์ทะเลนานาชนิด

๓. **แร่** แร่ธาตุสำคัญได้แก่ แร่ดีบุก ฟลูออไรด์ ถ่านหินและแบไรท์ มีมากที่อำเภอห้วยยอด

๔. **ปาล์มน้ำมัน** ปลูกมากที่อำเภอสิเกาและอำเภอวังวิเศษ ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดกระบี่

๕. **รังนก** มีตามเกาะต่าง ๆ ในเขตอำเภอกันตัง อำเภอปะเหลียน อำเภอสิเกา

เศรษฐกิจของจังหวัดตรังขึ้นอยู่กับภาคเกษตร ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา เศรษฐกิจของจังหวัดจึงขึ้นอยู่กับราคายางเป็นสำคัญ ในช่วงราคายางดีเศรษฐกิจก็สดใสแต่ถ้าราคายางตกต่ำเศรษฐกิจก็จะซบเซาเช่นกัน

อาชีพที่สำคัญที่ทำรายได้ให้จังหวัดตรังคือ

๑. **การกสิกรรม** พืชที่ปลูกได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล และพืชผัก

๒. การประมง จังหวัดมีท่าเรือประมงขนาดใหญ่ที่อำเภอกันตัง นอกจากนี้ยังมีประมงพื้นบ้านตลอดพื้นที่ชายฝั่งและเกาะ การประมงจึงเป็นอาชีพหนึ่งที่เป็นรายได้หลักของจังหวัดตรัง

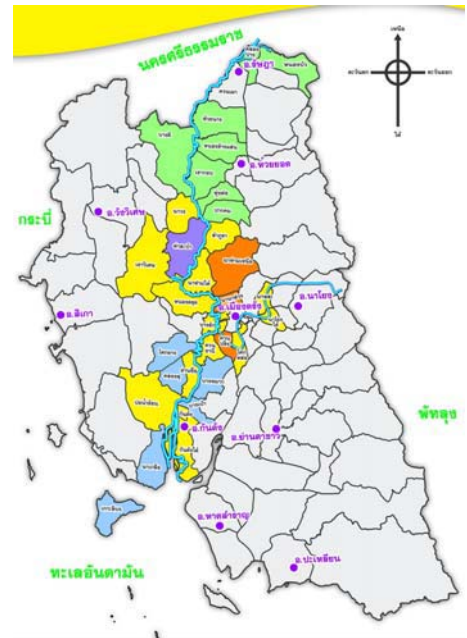
๓. การอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นโรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น โรงงานนมควั่นยาง โรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม โรงงานผลิตอาหารทะเลแช่แข็ง และผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา เป็นต้น

๔. การพาณิชย์ ได้แก่ การค้าส่ง ค้าปลีก การค้ากับต่างประเทศ มีสินค้าจากผลิตผลทางการเกษตร เช่น ยางแผ่นรมควัน ยางแท่งที่อาร์ สัตว์น้ำทะเลและผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำทะเล ฯลฯ

แม่น้ำตรังต้นทางประวัติศาสตร์

จังหวัดตรังมีแม่น้ำสำคัญ ๒ สาย คือแม่น้ำตรัง กับแม่น้ำปะเหลียน แต่แม่น้ำปะเหลียนในอดีตอยู่ในเขตปกครองของเมืองพัทลุง ความสำคัญทางประวัติศาสตร์และพัฒนาการของเมืองตรังจึงเริ่มต้นที่แม่น้ำตรัง

แม่น้ำตรัง มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาบรรทัด ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุงและเทือกเขาเขตจังหวัดกระบี่ มีความยาวประมาณ ๑๒๓ กิโลเมตร มีลำน้ำสำคัญ ๗ สายได้แก่คลองชี คลองท่าประดู่ คลองกะปาง คลองมวน คลองยางยวน คลองลำภูรา และคลองนางน้อย แม่น้ำตรังไหลผ่าน ๕ อำเภอในจังหวัดตรังคือ อำเภอรัษฎา อำเภอย้ายยอด อำเภอวังวิเศษ อำเภอเมืองตรัง และอำเภอกันตัง แล้วไหลลงทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย ที่ปากน้ำกันตัง อำเภอกันตัง

ประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐาน

ความเป็นมาของชุมชนคนตรัง เริ่มจากยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่เห็นได้จากหลักฐานทางโบราณคดี เช่น โครงกระดูกมนุษย์โบราณที่ถ้ำชาโก อำเภอปะเหลียน เครื่องมือหินตามถ้ำต่าง ๆ และที่ราบทั่วไป ภาพเขียนสีที่ถ้ำเขาแบนะ หาดฉางหลวง เป็นต้น

ยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์ของจังหวัดตรัง น่าจะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับอาณาจักรโบราณในภาคใต้ เช่น ตามพรลิงค์ ศรีวิชัย ซึ่งติดต่อกับต่างแดนมาช้านาน โดยเฉพาะกับอินเดีย ทั้งยังรวมไปถึงอาหรับและตะวันตก ในยุคนั้นแม่น้ำตรังเป็นเส้นทางลำคัญสายหนึ่งของการข้ามคาบสมุทร ด้วยแม่น้ำตรังกว้างใหญ่ไปสุดต้นน้ำที่อำเภอย้ายยอด สามารถเดินทางต่อไปยังนครศรีธรรมราชและแม่น้ำตาปีได้ เมื่อ

ตรังจึงเป็นเมืองท่าต้นทางข้ามคาบสมุทรมลายู ที่เป็นประตูทางผ่านศาสนาและการค้าจากต่างแดน อ้างอิงได้จากโบราณวัตถุที่หลงเหลืออยู่ และตำนานท้องถิ่น

ถ้าเขาสาย ถ้าเขาขาว ถ้าเขาปิ่นะ อำเภอห้วยยอด และถ้าเขาพระวิเศษ อำเภอวังวิเศษ เป็นแหล่งที่มีผู้พบพระพิมพ์ดินดิบ หรือที่เรียกกันว่า **พระผีทำ** เช่นเดียวกับที่พบในชุมชนโบราณอื่น ๆ ทางภาคใต้ อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ – ๑๔ แสดงถึงการเข้ามาของพุทธศาสนายุคแรก

ตำนานพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช กล่าวถึงศึกแย่งพระทันตธาตุในอินเดีย จนมาถึงการสร้างและบูรณะพระบรมธาตุเจดีย์ แสดงว่าเส้นทางของการเข้ามาของพระบรมธาตุผ่าน**แม่น้ำตรัง** ก่อนเข้าสู่ นครศรีธรรมราชและสุโขทัย

ตำนานเมืองพัทลุง กล่าวถึงนางเลือดขาวและพระกุมารอัษฎาธิ์พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์จากลังกามาสร้างวัดพระศรีสรรเพชญ์พุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ใน**ลุ่มน้ำคลองนางน้อย**

ตำนานทั้งสองนี้ แสดงว่าเส้นทางของพุทธศาสนาเข้าสู่ภาคใต้ของไทยนั้นผ่านทาง**แม่น้ำตรัง** ซึ่งเป็นช่วงเวลาตั้งแต่เริ่มอาณาจักรโบราณในภาคใต้จนถึงสุโขทัย

ยุคประวัติศาสตร์การปกครองของไทย แบ่งสมัยตามลำดับที่ตั้งเมืองหลวง คือ สุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ สมัยสุโขทัยไม่มีเอกสารที่ชัดเจนอันแสดงถึงฐานะของเมืองตรัง จึงประมวลได้เพียงจากตำนานข้างต้นดังกล่าวแล้ว

สมัยอยุธยา รัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ท้าเรือเมืองตรังได้ต้อนรับโปรตุเกส ฝรั่งชาติแรกที่เข้ามาติดต่อกับไทย ซึ่งเดินทางผ่านเมืองตรัง ๒ ครั้ง ต่อมา พ.ศ. ๒๑๕๗ มี**จารึกเขาสามบาตร** หรือ เขาสระบาป ปัจจุบันอยู่ติด**แม่น้ำตรัง** ในเขตตำบลนาตาล่วง อำเภอเมืองตรัง

สมัยธนบุรี พระเจ้าตากสินปราบชุมนุมเจ้านครได้ เหลือเพียงเมืองท่าทองและเมืองตรังเป็นเมืองในกำกับของนครศรีธรรมราช

ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา ที่ตั้งเมืองตรังส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณ**แม่น้ำตรัง** เช่น ที่บ้านนาแซง ตำบลหนองตรุด ที่ตำบลควนธานี ที่เกาะลิบงซึ่งอยู่ตรงบริเวณปากแม่น้ำตรัง ที่ตำบลกันตัง และสุดท้ายที่ตำบลทับเที่ยง ซึ่งอยู่ห่างจาก**แม่น้ำตรัง**เพียงประมาณ ๓ กิโลเมตร และเป็นชุมชนที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกับชุมชนท่าจีนริม**แม่น้ำตรัง**

ชุมชนริมแม่น้ำตรัง

ชุมชนตามแนวแม่น้ำตรังในเขตจังหวัดตรัง ตั้งแต่เขตแดนทางทิศเหนือจนถึงปากน้ำ และคลองสาขาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คลองกะปาง คลองชี คลองนางน้อย และคลองบางเตา รวมทั้งสิ้น ๓๐ ตำบล และอีก ๑ พื้นที่รวม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอนาโยง อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอต่าง ๆ ตั้งแต่ทางเหนือสุดลงมา ดังนี้

๑. **อำเภอธัญญา** เฉพาะฝั่งตะวันออก ได้แก่ ตำบลคลองปาง ตำบลควนเมา ส่วนตำบลหนองบัว อยู่ในบริเวณคลองกะปาง

๒. **อำเภอห้วยยอด** ฝั่งตะวันออก มี ตำบลห้วยนาง ตำบลหนองช้างแล่น ตำบลเขากอบ ตำบลทุ่งต่อ ตำบลปากคม ตำบลลำภูรา ฝั่งตะวันตก ได้แก่ ตำบลบางดี ตำบลนาง

๓. **อำเภอวังวิเศษ** เฉพาะฝั่งตะวันตก มีตำบลเดียวที่ติดแม่น้ำตรัง ได้แก่ ตำบลท่าชะบ้าย ส่วนตำบลเขาวิเศษอยู่ในเขตลุ่มน้ำคลองชี

๔. **อำเภอเมืองตรัง** ฝั่งตะวันออก ได้แก่ ตำบลนาท่ามเหนือ ตำบลนาท่ามใต้ ตำบลนาตาล่วง ตำบลควนปริง ส่วนตำบลหนองตรุดอยู่ทางฝั่งตะวันตกค่อนมาทางใต้เพราะเป็นบริเวณแม่น้ำหักโค้งมาทางตะวันออก และตำบลบางรักมีแม่น้ำไหลผ่านกลาง นอกจากนี้ยังมีตำบลและชุมชนในลุ่มน้ำคลองนางน้อย ได้แก่ ตำบลนาโยงใต้ ตำบลบ้านโพธิ์ ตำบลนาพละ ตำบลโคกหล่อ และชุมชนควนชัน ชุมชนคลองน้ำเจ็ด

๕. **อำเภอนาโยง** มีเฉพาะตำบลนาโยงเหนือในเขตลุ่มน้ำคลองนางน้อย

๖. **อำเภอกันตัง** ฝั่งตะวันออก ได้แก่ ตำบลควนธานี ตำบลบางหมาก ตำบลบางเป้า ตำบลกันตังใต้ และเทศบาลเมืองกันตัง ฝั่งตะวันตก ได้แก่ ตำบลย่านซื่อ ตำบลโคกยาง ตำบลบ่อน้ำร้อน และตำบลนาเกลือ ส่วนตำบลคลองลูอยู่ในเขตลุ่มคลองบางเตา และตำบลเกาะลิบงอยู่ตรงบริเวณปากน้ำ

บทที่ ๓ กระบวนการ

ในงานวิจัยนี้ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไว้ ๑๒ กิจกรรมด้วยกัน ดังนี้

๑. ประชุมที่มิจัยเพื่อทำความเข้าใจรายละเอียดของโครงการ และเตรียมความพร้อม
 ๒. ทีมวิจัยสำรวจเอกสาร และรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร
 ๓. จัดเวทีเตรียมความพร้อมผู้ประสานงานชุมชนเป้าหมาย ๓๒ พื้นที่
 ๔. ประชุมที่มิจัยวางแผนการสำรวจข้อมูล
 ๕. ดำเนินการสำรวจ รอบที่ ๑ ในพื้นที่ ๓๒ ตำบล โดยผู้ประสานงานชุมชนเป็นผู้ชี้บอกหรือนำทางในเบื้องต้น
 ๖. ทีมวิจัย และผู้รู้ในชุมชน ล่องแม่น้ำตรัง สำรวจร่องรอยประวัติศาสตร์ริมแม่น้ำ
 ๗. ทีมวิจัยประชุมทบทวนสรุปผลการทำงานระหว่างการสำรวจ ๒ ครั้ง
 ๘. ประชุมสรุปข้อมูลชุดที่ ๑ คัดเลือก ๑๒ พื้นที่ ที่มีหลักฐานสำคัญและมีบุคคลผู้สนใจศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนของตนเอง
 ๙. สำรวจรอบที่ ๒ และร่วมกับผู้ประสานงานชุมชนจัดวงพูดคุยกลุ่มย่อยในชุมชน ๑๒ พื้นที่ อย่างน้อย ๑ ครั้ง
 ๑๐. ประชุมสรุปข้อมูลและกำหนดรูปแบบการจัดทำฐานข้อมูลเบื้องต้นเป็นเอกสาร และแผนที่ บ่งชี้หลักฐานประวัติศาสตร์ในพื้นที่ศึกษา
 ๑๑. จัดเวทีนำเสนอเพื่อตรวจสอบข้อมูลและเสนอประเด็นศึกษาต่อเนื่อง โดยเชิญ ผู้ประสานงานชุมชน ๑๒ พื้นที่ ผู้รู้ ผู้สนใจ และนักวิชาการ รวม ๓๐ คน
 ๑๒. จัดเวทีนำเสนอและตรวจสอบข้อมูล โดยเชิญผู้ประสานงานชุมชน ๓๒ ชุมชน นักวิชาการ ผู้รู้ ผู้สนใจ รวม ๑๐๐ คน
- รายละเอียดของกิจกรรมมีดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ ประชุมเตรียมความพร้อมที่มิจัย

๑๖ กันยายน ๒๕๕๐

วัตถุประสงค์ เพื่อทำความเข้าใจสัญญาโครงการและกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกที่มิจัย

ผู้เข้าร่วมประชุม สมาชิกที่มิจัย ๕ คน ที่ปรึกษา ๑ คน และผู้ประสานงาน สกว.ตรัง

เนื้อหาการประชุม

๑. โครงการนี้ไม่ได้เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ แต่เป็นการศึกษาสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อนำไปสู่การศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ต่อไป

๒. แบ่งพื้นที่รับผิดชอบ เป็น ๓ กลุ่ม

กลุ่มที่ ๑ ตำบลกันตัง และกันตังใต้ ๒ พื้นที่ - สุนทรี (หัวหน้าโครงการ)

กลุ่มที่ ๒ เขตทางใต้ขึ้นไปถึงคลองลำภูรา ๑๘ พื้นที่ - กุลยา อุษามาศ

กลุ่มที่ ๓ เขตทางเหนือตั้งแต่คลองลำภูราขึ้นไป ๑๓ พื้นที่ - วิทยา สุทิน

การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร – สุนทรี อุษามาศ

๓. การติดต่อประสานงานเพื่อเตรียมความพร้อมชุมชนเป้าหมาย โดยหาผู้ประสานงานในพื้นที่ ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถชี้แหล่งข้อมูล นำทาง และร่วมเก็บข้อมูล ถ้ามีเครือข่ายหรือพรรคพวกอยู่แล้ว ให้ติดต่อโดยตรง ถ้าไม่มีให้เริ่มต้นโดยไปติดต่อกับ อบต. โดยมีหนังสือชี้แจงโครงการไปด้วย

๔. ประเด็นที่ศึกษามีเพิ่มเติม ดังนี้

๔.๑ สภาพทางภูมิศาสตร์ อาจต้องอาศัย GPS เป็นตัวช่วยศึกษาเรื่องของแผนที่ โดยเฉพาะ

๔.๒ เรื่อง พิธีกรรม ภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่น เป็นประเด็นที่ต้องสืบถามจากผู้รู้หรือผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนอย่างละเอียด เพื่อนำไปเชื่อมโยงกับความเป็นมาของการตั้งชุมชน

๔.๓ หลักฐานทางประวัติศาสตร์เท่าที่ปรากฏ อาจต้องถามถึงการค้นพบ ขวานฟ้า เศษภาชนะพวกถ้วยชามเป็นพิเศษ เพื่อนำไปสู่การหาช่วงเวลาของการตั้งถิ่นฐาน

๔.๔ เรื่องเล่า หรือตำนาน ที่มีในชุมชน มีข้อเสนอว่า หากศึกษาไปได้ว่าชุมชนใดมีเพลงบอก หรือเพลงกล่อมเด็ก ให้ระบุเป็นเนื้อร้องเพิ่มเติมที่ใช้ในชุมชนด้วย

๔.๕ บุคคลหรือกลุ่มคนที่เข้ามาตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มแรก สามารถสืบค้นได้จาก หลุมฝังศพ พิธีกรรมเวลาไปวัด มีการสวดบังสุกุล หรือการเอ่ยชื่อบรรพบุรุษในงานเซ่งเม้ง เป็นต้น

๕. ในกิจกรรมที่ ๘ การเลือก ๑๒ พื้นที่ ต้องดูสิ่งสำคัญประการแรกคือมีคนสนใจให้ความร่วมมือ ประการที่ ๒ คือมีเรื่องราวน่าสนใจ ถ้ามีประการที่ ๒ แต่ไม่มีประการแรกก็เลือกไม่ได้

๖. โจทย์วิจัยที่ตั้งไว้ว่า “การจัดทำฐานข้อมูลชุมชนจะนำไปสู่การศึกษาประวัติศาสตร์ของคนในชุมชนและคนภายนอกได้อย่างไร” เป็นคำตอบที่จะได้รับหรือไม่ได้รับอย่างไรเมื่อถึงกิจกรรมที่ ๑๑

๗. อื่น ๆ

๗.๑ ในการลงพื้นที่เดือนกันยายน ให้ใช้เงินสำรองจ่ายจาก สกว.

๗.๒ กำหนดการคูนัดหมายครั้งแรกระหว่างตัวแทนจาก ๓๒ พื้นที่ คือวันที่ ๑๓

ตุลาคม ๒๕๕๐

๗.๓ อุปกรณ์ที่ใช้ในการอัดเสียง คือเครื่องอัดเสียงดิจิตอล ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลไว้เป็นเอกสารจดหมายเหตุต่อไป

กิจกรรมที่ ๒ สํารวจเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ตุลาคม ๒๕๕๐

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่สำรวจ
๒. เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการวางแผน และเป็นฐานตรวจสอบต่อไปกับข้อมูลจากการสำรวจ

พื้นที่จริง

ผลการปฏิบัติงาน

๑. ข้อมูลจากหนังสือเล่มและเอกสารจดหมายเหตุ – สุนทรี ข้อมูลจากเว็บไซต์ – อุษามาศ
๒. ลงพื้นที่เพื่อประสานงานตามที่แบ่งความรับผิดชอบไว้แล้ว
๓. ประมวลข้อมูลเป็นแผนที่ เตรียมไว้ให้ผู้เข้าร่วมประชุมช่วยกันลงรายละเอียดในพื้นที่ของตน

ผลปรากฏว่าข้อมูลสภาพทั่วไปของแต่ละตำบลจากเว็บไซต์ไม่เพียงพอต่อการทำความเข้าใจพื้นที่ก่อนลงสำรวจ ต้องให้ขอโดยตรงจาก อบต.ในวันที่ไปประสานงาน ที่สำคัญที่สุดคือแผนที่ตำบล ได้มาไม่ครบ และไม่มีแหล่งข้อมูลให้ค้นได้ จึงใช้แผนที่ของกรมแผนที่ทหารเป็นหลัก แต่รายละเอียดไม่ถึงถึงเขตตำบล

กิจกรรมที่ ๓ ประชุมเตรียมความพร้อมตัวแทนชุมชนเป้าหมาย

๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๐

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเตรียมความพร้อม สร้างการรับรู้ ความเข้าใจ แก่ตัวแทนชุมชนพื้นที่เป้าหมาย

๒. เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินโครงการ

ผู้เข้าร่วมประชุม

สมาชิกทีมวิจัย ๕ คน ตัวแทนชุมชน ๒๓ คน ที่ปรึกษา ๑ คน ผู้สังเกตการณ์เพื่อเตรียมการเป็นผู้ช่วยนักวิจัย ๓ คน และผู้ประสานงาน สกว.ตรัง

เนื้อหาการประชุม

๑. ผู้ประสานงาน สกว.แนะนำ สกว.
๒. หัวหน้าโครงการชี้แจงโครงการและแนะนำสมาชิกทีมวิจัย

๓. แบ่งกลุ่มสมาชิกตามสายน้ำ เป็น ๗ กลุ่ม และรวมตามกลุ่มในแผนที่ เพื่อลงข้อมูลชื่อสถานที่สำคัญในแผนที่ และส่งตัวแทนอธิบายในวงใหญ่ ผลปรากฏว่า ทุกคนร่วมมือกันเป็นอย่างดีและสนุกสนานกับการลงข้อมูลในแผนที่ แต่ละกลุ่มสามารถอธิบายสถานที่ต่าง ๆ ได้ พร้อมกับมีข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย

๔. ประเด็นที่ต้องการศึกษาจากการลงสำรวจข้อมูลในพื้นที่

๑. **ชื่อสถานที่** หรือชื่อบ้านนามเมือง รวมทั้งสภาพพื้นที่ริมแม่น้ำเป็นอย่างไร
๒. **การตั้งถิ่นฐาน** อยากรู้ว่าตระกูลแรกๆ ที่มาตั้งบ้านเรือนคือใคร มาจากไหน ตั้งแต่เมื่อไหร่ ขยายตัวไปที่ไหนกันบ้าง เพื่อจะใช้คำนวณอายุของชุมชน
๓. **เหตุการณ์สำคัญ** มีอะไรบ้าง เช่น น้ำท่วม ทำถนน ขุดคลอง สงครามโลก
๔. **ร่องรอยของประวัติศาสตร์** มีอะไรบ้าง เช่น โบราณสถาน บางที่อาจพบร่องรอยก่อนประวัติศาสตร์ เช่น ภาพเขียน โครงกระดูก โบราณวัตถุ เช่น ขวานฟ้า เพราะเป็นจุดที่คนตั้งถิ่นฐาน
๕. **วัฒนธรรม** ทำมาหากินกันอย่างไร มีประเพณี การละเล่น อะไรบ้าง มีเรื่องเล่า นิทาน ตำนาน เพลง อะไรบ้าง
๗. **บุคคล** หมายถึงคนในชุมชนที่มีความรู้ คนที่เก็บเรื่องราวในอดีตแล้วเล่าต่อ ๆ กันมา หรือมีความรู้ความชำนาญด้านต่าง ๆ เช่น งานช่าง พิธีกรรม กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนคนที่สนใจศึกษาเรื่องราวในชุมชนของตัวเอง
๘. **คำถามสุดท้าย** ท่านมีความต้องการจะศึกษาเรื่องราวในชุมชนต่อไปหรือไม่

กิจกรรมที่ ๔ ประชุมวางแผนการสำรวจ

๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๐

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อกำหนดประเด็นคำถามในการสำรวจ
๒. เพื่อกำหนดตารางเวลาและพื้นที่ในการสำรวจ

ผู้เข้าร่วมประชุม

สมาชิกทีมวิจัย ๔ คน ผู้ช่วยนักวิจัย ๓ คน

ผลการปฏิบัติงาน

๑. เพิ่มนักวิจัย ๓ คน **สำราญ** รับผิดชอบตำบลและชุมชนลุ่มคลองนางน้อย ได้แก่ โคกหล่อ ควนขัน นาโยงใต้ นาโยงเหนือ โดยมี **สุวณิ** เป็นผู้ช่วยนักวิจัย ทีมนี้ขอเพิ่มตำบลนาพละ เพราะมีประเด็นเชื่อมโยงกัน **ธิดารัตน์** ให้ประกบคู่กับสุทินแทนวิทยาซึ่งจะไปเป็นอาจารย์ประจำที่ ม.วลัยลักษณ์
๒. พื้นที่สำรวจตามที่แบ่งความรับผิดชอบเดิม พื้นที่ละ ๑ วันโดยประมาณ ระยะเวลาให้เสร็จสิ้นในเดือนธันวาคม ๒๕๕๐
๓. ประเด็นสำรวจตามที่ชี้แจงในที่ประชุมวันก่อน
๔. หัวหน้าโครงการให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับพื้นฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ภาพรวมของจังหวัดตรัง และพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อผู้เก็บข้อมูลจะสามารถตั้งคำถามต่อเนื่อง

กิจกรรมที่ ๕ ดำเนินการสำรวจ

๑๗ ตุลาคม-๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๐

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เห็นสภาพพื้นที่จริง
๒. เพื่อให้ได้ข้อมูลที่บุคคลในชุมชนเป็นผู้บอกเล่า

ผลการสำรวจ

รายละเอียดอยู่ในเล่มที่ ๑-๓๑

ปัญหาและอุปสรรค

๑. การประสานงานในบางพื้นที่ไม่สะดวก หากคนสนใจยาก เข้าไม่ถึงกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล
๒. เวลาในการจัดเก็บข้อมูลและสำรวจเพียง ๑ วัน ทำให้ได้ข้อมูลไม่ครอบคลุมครบถ้วน หลายเรื่องยังเป็นที่สงสัย แต่ไม่มีโอกาสตรวจสอบซ้ำ

สิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้น

๑. นักวิจัยได้ความรู้ใหม่ ประสบการณ์ใหม่ เกิดการเรียนรู้ระหว่างทาง
๒. ชุมชนหลายพื้นที่เกิดความตื่นตัว กระตือรือร้นในการให้ข้อมูล และต้องการให้มีการศึกษา รวบรวมเรื่องราวของชุมชน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เห็นสภาพพื้นที่จริง
๒. เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพพื้นที่ริมแม่น้ำ

ผลการสำรวจ

๑. สำรวจเส้นทางกันตัง-เกาะเคียม วันเดียวกับการจัดเวทีตรวจสอบตำบลกันตังได้
๒. สำรวจเส้นทางกันตัง-พระม่วง ตำบลนาเกลือ

รายละเอียดอยู่ในเล่มที่ ๑ ตำบลกันตังใต้

หมายเหตุ

๑. ดำเนินการล่าช้ากว่ากำหนด
๒. จากเดิมสำรวจครั้งเดียวเรือ ๒ ลำ เปลี่ยนเป็น ๒ ครั้ง เรือลำเดียว เพื่อความสะดวกในการสื่อสารข้อมูลได้พร้อม ๆ กัน

กิจกรรมที่ ๗ ประชุมสรุปงาน

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๑

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อติดตามผลความคืบหน้าของงาน
๒. เพื่อให้ทราบปัญหาอุปสรรคและหาแนวทางแก้ไข

ผู้เข้าร่วมประชุม

ทีมวิจัย ๕ คน - สุนทรี กุลยา อุษามาศ วิทยา สุทิน อาสาสมัครจากพื้นที่ ๑ คน - ธิดารัตน์ อาสาสมัครจากพื้นที่อีก ๒ คน คือ สำราญ สุวณิ ดิดงานอื่น ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ จะประสานงานแจ้งให้ทราบภายหลัง

ผลการประชุม

๑. สรุปผลงานการลงพื้นที่
พื้นที่สำรวจแล้ว นาท่ามใต้ นาท่ามเหนือ หนองตรุด นาตาล่วง บางรัก ย่านซื่อ คลองลู บางเป่า บางหมาก ควนธานี โคกยาง เกาะลิบ บ่อน้ำร้อน ลำภูรา ทุ่งต่อ บางดี นาวง ห้วยนาง ท่าสะบ้า เขาวิเศษ หนองบัว เขตเทศบาลเมืองกันตัง
พื้นที่ยังไม่ได้สำรวจ ควนปริง นาเกลือ คลองปาง หนองช้างแล่น เขากอบ ปากคม กันตังใต้
พื้นที่ต้องสำรวจซ้ำ ตามข้อเสนอของคณะทำงาน ควนธานี บางรัก นาตาล่วง ท่าสะบ้า หนองบัว - สำหรับหนองบัวให้พิจารณาข้อมูลที่ได้มาแล้วอีกครั้งหนึ่งว่าจำเป็นต้องสำรวจซ้ำหรือไม่
พื้นที่รอรายงาน โคกหล่อ ควนชัน นาโยง นาพละ เป็นพื้นที่รับผิดชอบของสำราญ จะหาเวลาคุยภายหลัง

รายละเอียดต่าง ๆ ให้เขียนในรายงานสำรวจตามวันที่ไปสำรวจ พร้อมกับหลักฐานการจ่ายเงิน เบิกจ่ายเป็นวัน ๆ ไป

พื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองกันตัง ใช้วิธีร่วมกับเทศบาลซึ่งกำลังดำเนินการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดแสดงในศูนย์การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองกันตัง โดยจัดกิจกรรม ๒ ครั้ง

๑. ให้นักเรียนสำรวจข้อมูลในเขตเทศบาล (๒ ต.ค.)
๒. ประชุมครูโรงเรียนต่าง ๆ ในเขตอำเภอกันตังเพื่อให้นักเรียนจัดทำข้อมูลประวัติการตั้งถิ่นฐานโดยเริ่มจากประวัติครอบครัว (๓๐ พ.ย.)

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

๑. นัดหมายแล้ว แต่เมื่อไปถึงพื้นที่ผู้ประสานงานติดธุระ ต้องนัดใหม่
๒. ผู้ประสานงานและผู้ให้ข้อมูลมักว่างในช่วงบ่าย มีเวลาน้อย ได้ข้อมูลไม่เต็มที่ ต้องลงซ้ำโดยไปพื้นที่ใกล้ ๆ กันในวันเดียวกัน
๓. กำหนดการเสร็จงานสำรวจรวมทั้งรายงานภายในวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

กิจกรรมที่ ๘ ประชุมสรุปข้อมูล

มกราคม – มีนาคม ๒๕๕๑

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบข้อบกพร่อง
๒. เพื่อจัดระบบเรียบเรียงข้อมูล
๓. เพื่อคัดเลือกพื้นที่ที่มีร่องรอยทางประวัติศาสตร์ ๑๒ พื้นที่
๔. เพื่อวางแผนสำรวจซ้ำรอบ ๒

การปฏิบัติงาน

๑. กุลยา สุทิน ถอดเทปสัมภาษณ์
๒. ทุกคนช่วยกันเรียบเรียงข้อมูลตำบลที่รับผิดชอบ
๓. สุนทรี อุษามาศ จัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็น พิมพ์ รวมแล้วประมาณ ๓๐๐ หน้า
๔. ทุกคนอ่านทบทวนแก้ไข ตรวจสอบประเด็นที่สงสัย ตั้งคำถามเพิ่มเติม เพื่อจะนำไปหา

คำตอบในการสำรวจซ้ำรอบสอง

๕. ประชุมคัดเลือก ๑๒ พื้นที่ ได้แก่
 - กันตังใต้ เทศบาลเมืองกันตัง – สุนทรี
 - กลุ่มคลองนางน้อย – สำราญ
 - นาวง ลำภูรา เขาวีเศษ – สุทิน ธิดารัตน์
 - บางรัก ควนธานี นาท่ามใต้ หนองตรุด ย่านซื่อ ป่อน้ำร้อน – กุลยา อุษามาศ

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

ข้อมูลมีจำนวนมาก การจัดการข้อมูลต้องใช้เวลามาก จากเดิมที่วางไว้ให้มีการประชุมสรุปข้อมูล ๑ วัน ต้องใช้เวลาทำงานระยะยาว และใช้วิธีแบ่งงานไปทำล่วงหน้าก่อนประชุมเป็นระยะ ๆ ซึ่งต้องเพิ่มเวลาพบปะทบทวนร่วมกันถึง ๔ ครั้ง (๔ วัน) จึงจะได้ความชัดเจนในด้านข้อมูล

กิจกรรมที่ ๙ ดำเนินการสำรวจและจัดเวที่ย่อยในพื้นที่

มกราคม – มีนาคม ๒๕๕๑

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมของ ๑๒ พื้นที่
๒. เพื่อให้เห็นตัวบุคคลผู้สนใจจะดำเนินการต่อ

การปฏิบัติงาน

๑. ลงพื้นที่ประสานงาน นัดหมายบุคคล สถานที่ ส่งหนังสือเชิญ ในกรณีประสานแล้วต้องการหนังสือเป็นทางการ สัมภาษณ์ สัมภาษณ์เพิ่มเติม

๒. จัดประชุมเตรียมความพร้อมนักวิจัยก่อนเวทีชุมชน และเตรียมเวทีแรก โดยมีผู้ประสานงานตำบลบางรักร่วมด้วย มีข้อตกลง ดังนี้

๒.๑ ทีมวิจัยทุกคนไปร่วมเวที ทุกคนสลับหน้าที่หมุนเวียนกันไป เสร็จเวทีแล้วถ้าเวลามีพอในวันนั้น ให้พูดคุยสรุปพอเห็นประเด็น

๒.๒ สถานที่จัดเวทีเลือกตามผู้ประสานงานในชุมชน และสะดวกแก่คนในชุมชน

๒.๓ ผู้เข้าร่วมเวทีขอให้มีคนใน อบต. ด้วย เพื่อความเข้าใจและการประสานงานต่อไป

๒.๔ การแบ่งหน้าที่ ให้เจ้าของพื้นที่ทำหน้าที่ผู้ดำเนินการในเวที มีผู้สรุปและซักถาม มีคนถ่ายภาพจดบันทึกและบันทึกเสียงควบคู่ไปด้วย

๒.๕ ถ้าจำเป็นต้องมีมีเอกสารประกอบก็เตรียมด้วย

๒.๖ ก่อนจัดเวทีทุกครั้ง ทบทวนข้อมูลที่ได้มาแล้ว เตรียมแผนที่ เตรียมประเด็นซักถาม กำหนดหน้าที่ ซักซ้อมผู้ดำเนินการในเวที

๓. การจัดเวที ลำดับดังนี้

ลำดับ	ตำบล	วันที่	สถานที่	จำนวนคน
๑	บางรัก	๒๒ มิ.ย.๒๕๕๑	วัดประสิทธิชัย	๒๖
๒	นางว	๓๐ มิ.ย.๒๕๕๑	ที่ทำการ อบต.นางว	๒๑
๓	ควนธานี	๗ ก.ค.๒๕๕๑	ที่ทำการ อบต.ควนธานี	๒๓
๔	กลุ่มคลองนางน้อย	๑๒ ก.ค.๒๕๕๑	วัดพระพุทธสิริหังค์	๒๒
๕	ลำภูรา	๑๓ ก.ค.๒๕๕๑	ร้านซ้อลดดา	๑๗
๖	ย่านซื่อ	๑๕ ก.ค.๒๕๕๑	โรงเรียนบ้านย่านซื่อ	๒๐
๗	เขาวิเศษ	๒๓ ก.ค.๒๕๕๑	ที่ทำการ อบต.เขาวิเศษ	๑๒
๘	หนองตรุด	๒๔ ก.ค.๒๕๕๑	ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	๑๕
๙	นาท่ามใต้	๒ ส.ค.๒๕๕๑	โรงเรียนวัดศรีสุวรรณาราม	๘
๑๐	กันตังใต้	๑๕ ส.ค.๒๕๕๑	ที่ทำการ อบต.กันตังใต้	๒๖
๑๑	บ่อน้ำร้อน	๑๙ ส.ค.๒๕๕๑	โรงเรียนกันตังรัชฎาศึกษา	๘+ ๒๘(นร.)

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

ไม่สามารถจัดเวทีได้ครบตามที่กำหนด เนื่องจากเทศบาลเมืองกันตังเปลี่ยนแปลงผู้บริหารในการเลือกตั้งใหม่ ผู้ประสานงานไม่พร้อม ทีมวิจัยจึงงดเวทีพื้นที่นี้ และไม่จัดพื้นที่ทดแทน เพราะเป็นพื้นที่ที่เคยจัดกิจกรรมเวทีในช่วงสำรวจข้อมูลมาแล้วถึง ๒ ครั้ง คือเวทีนักเรียน กับเวทีครู โดยความ

ร่วมมือกับการเตรียมศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์เมืองกันตังของเทศบาล และมีเอกสารอ้างอิงค่อนข้างชัดเจน สามารถใช้ข้อมูลเท่าที่ได้มาประมวลรวมกับพื้นที่อื่น ๆ ได้

สิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้น

๑. แต่ละพื้นที่ที่มีผู้สนใจเข้าร่วมเวทีมากกว่าที่กำหนด ผู้อาวุโสซึ่งทำหน้าที่ให้ข้อมูลมีความสุขและกระตือรือร้นอย่างเห็นได้ชัด
๒. กิจกรรมเกี่ยวกับแผนที่ ได้รับความร่วมมือดีมาก ใช้เป็นเครื่องมือให้เจ้าของพื้นที่แสดงออกได้เต็มที่ และสร้างการเรียนรู้แก่ทีมวิจัยที่จะได้เข้าใจพื้นที่มากขึ้น
๓. มีบุคคลในเวทีแสดงความประสงค์ที่จะให้มีการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนนั้นต่อไป

หมายเหตุ

รายละเอียดเวทีอยู่ในเล่มงานของแต่ละตำบล

กิจกรรมที่ ๑๐ ประชุมสรุปข้อมูล

สิงหาคม ๒๕๕๑

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อกำหนดรูปแบบฐานข้อมูล
๒. เพื่อจัดทำแผนที่บ่งชี้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของแต่ละพื้นที่

การปฏิบัติงาน

๑. นำข้อมูลทุกพื้นที่ทั้งบันทึกการสำรวจและเวทีตรวจสอบมาศึกษาความเป็นไปได้ในการออกแบบฐานข้อมูล

ในการทำงานครั้งแรก คือกิจกรรมที่ ๘ ได้กำหนดให้แยกประเด็นข้อมูลเป็นกลุ่ม ๆ คร่าว ๆ เช่น ชื่อบ้านนามเมือง สถานที่สำคัญ การตั้งถิ่นฐาน การทำมาหากิน เรื่องที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำ ประเพณี การละเล่น บุคคลสำคัญ บุคคลผู้เป็นแหล่งข้อมูลและมีข้อมูลอีกชุดหนึ่งเป็นสภาพทั่วไปที่ได้จากเอกสารเกี่ยวกับตำบลนั้น ๆ

จากการประเมินภาพรวมข้อมูลแล้วเห็นว่า การจะนำเสนอข้อมูลทั้งหมดลงในแผนที่เป็นไปได้ยาก เพราะข้อมูลมีปริมาณมาก การออกแบบฐานข้อมูลจึงควรเป็นข้อมูลเอกสาร ที่จะต้องหาวิธีให้ผู้ใช้อ้างอิงในชุมชนเข้าถึงได้ง่ายด้วย นับเป็นการปรับเปลี่ยนระหว่างทางด้านวิธีการ

๒. จากการประชุมสรุปการเตรียมนำเสนอข้อมูล ๑๒ พื้นที่ที่เลือกไว้ ดังนี้

๒.๑ จัดทำเป็นเอกสารรายตำบล ทุกตำบลแบ่งกลุ่มข้อมูลเป็น ๘ ประเด็น ซึ่งปรับปรุงมาจากกิจกรรมที่ ๘ เหมือน ๆ กัน แล้วให้ทำเป็นเอกสารแจกตอนลงทะเลียนเฉพาะเจ้าของพื้นที่ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเติมเต็มข้อมูล

๒.๒ จัดทำเป็นสื่อผ่านทางคอมพิวเตอร์ เพื่อให้เห็นภาพรวม โดยแบ่งเป็น ๒ ส่วน ส่วนที่ ๑ เป็นเรื่องเกี่ยวกับโครงการ หัวหน้าโครงการนำเสนอ ส่วนที่เป็นรายตำบล ให้ผู้รับผิดชอบแต่ละพื้นที่ เป็นผู้นำเสนอ ส่วนการจัดทำสื่อเป็นงานจ้าง เพราะทีมวิจัยไม่ชำนาญการ

กิจกรรมที่ ๑๑ เวทีตรวจสอบข้อมูล ๑๒ พื้นที่

๓ กันยายน ๒๕๕๑

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ประมวลจาก ๑๒ พื้นที่
๒. เพื่อร่วมกันตรวจสอบและเติมเต็มข้อมูล
๓. เพื่อกำหนดประเด็นที่ควรศึกษาต่อไป

ผู้ร่วมเวที

ผู้แทนชุมชน นักวิชาการท้องถิ่น ทีมวิจัย ที่ปรึกษา สกว.ตรัง สกว.ภาค สื่อมวลชน รวม ๕๐ คน
รศ.ศรีศักร วัลลิโภดม วิทยากรประจำเวที

สถานที่จัดเวที

หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ ตรัง

การปฏิบัติงาน

๑. ก่อนการจัดเวที ๑ วัน ทีมวิจัยนำวิทยากรและคณะลงเรือสำรวจแม่น้ำและชุมชนย่านซื่อ เพื่อศึกษาเป็นกรณีตัวอย่าง และประชุมเตรียมการร่วมกับ รศ.ศรีศักร วิทยากรอีก ๑ ครั้ง

๒. ในวันจัดเวที ทีมวิจัยเสนอข้อมูลโดยใช้สื่อตามที่วางแผนไว้

๓. รศ.ศรีศักร วิทยากร ให้หลักคิดเกี่ยวกับการศึกษาชุมชน ยกชุมชนย่านชื้อที่ไปสำรวจมาแล้ว เป็นกรณีตัวอย่าง

๔. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเวที ส่วนใหญ่จะเป็นความเห็นจากนักวิชาการและผู้สังเกตการณ์ที่เข้าร่วมเวทีมากกว่าตัวแทนชุมชน ต่างกับเวทีในพื้นที่ ซึ่งเจ้าของชุมชนแสดงออกอย่างเต็มที่ ทั้งข้อมูลและความคิดเห็น

สิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้น

๑. ทีมวิจัยได้จัดทำแผนที่เก่าของจังหวัดตรังจากเอกสารจดหมายเหตุจัดแสดงไว้บริเวณที่จัดเวที ปรากฏว่าได้รับความสนใจเป็นพิเศษ

๒. ตัวแทนพื้นที่มาครบทุกตำบล

กิจกรรมที่ ๑๑ เวทีนำเสนอและตรวจสอบข้อมูล

๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ต่อชุมชน ๓๓ พื้นที่
๒. เพื่อสร้างความเข้าใจ ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน
๓. เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลร่วมกัน

ผู้ร่วมเวที

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำเวที

- รศ.ศรีศักร วัลลิโภดม นักวิชาการอาวุโส
- อาจารย์สถาพร ศรีสังข์จ้ง สถาบันทักษิณคดีศึกษา

เป็นเวทีเปิดเนื่องจากการจัดงานร่วมกับ สกว.ตรัง และ สกว.ภาค ในชื่อ **วิถีชุมชนบนเส้นทางงานวิจัยท้องถิ่น** ในโอกาสครบ ๑๐ ปี สกว.ฝ่ายวิจัย เพื่อท้องถิ่น ผู้เข้าร่วมเวทีจึงมีหลากหลาย ทั้ง นักวิชาการ ครูอาจารย์ ส่วนราชการ ผู้ประกอบการ ท้องเที่ยว ผู้สนใจทั่วไป

ในเวทีเฉพาะโครงการฐานข้อมูลชุมชนตามแนวแม่น้ำตรังเพื่อการศึกษาประวัติศาสตร์ มีผู้เข้าร่วมเวทีประมาณ ๑๒๐ คน

ตัวแทนพื้นที่ที่เข้าร่วมเวที ได้แก่ ตำบลกันตังใต้ ควนธานี บางหมาก บางรัก เขาวิเศษ
หนองตรุด นาวง

สถานที่จัดเวที

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

การปฏิบัติงาน

๑. เตรียมงาน

๑.๑ จัดทำนิทรรศการ ๑๒ พื้นที่ และเอกสารประกอบการสัมมนา

๑.๒ จัดทำสื่อนำเสนอผ่านทาง

คอมพิวเตอร์ เนื้อหาแบ่งเป็น ๒ ส่วน ส่วนที่ ๑ เป็น
สรุปโครงการ ส่วนที่ ๒ เป็นฐานข้อมูล

๑.๓ ประสานงานผู้ดำเนินรายการ

๑.๔ จัดเตรียมตัวแทนชุมชนที่มี

โครงการต่อเนื่องขึ้นนำเสนอบนเวที โดยนักวิจัยประจำ
พื้นที่เป็นผู้ดำเนินรายการ กำหนดไว้ ๒ พื้นที่ ได้แก่
ลำภูรา และกลุ่มคลองนางน้อย

๒. ขั้นตอนดำเนินการ

๒.๑ ทีมวิจัยนำเสนอ

๒.๒ พื้นที่นำเสนอ

๒.๓ ผู้ทรงคุณวุฒิตั้งข้อสังเกตและเสนอแนะ ดังนี้

รศ.ศรียศกร วัลลิโกดม

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นการศึกษาในลักษณะ ประวัติศาสตร์มีชีวิต เห็นตัวตนของคนในท้องถิ่น ต่างกับประวัติศาสตร์ชาติ ที่เขียนกันอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งไม่ได้เน้นที่คน เพราะประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่แท้จริงจะต้องมาจากความทรงจำของคนใน และเขียนโดยมุมมองของคนใน

ในการศึกษาประวัติศาสตร์มีการรับรู้เป็น ๓ มิติ หรือ ๓ ระดับ

ภูมิวัฒนธรรม เป็นการรับรู้ในขอบเขตกว้างขวาง เกี่ยวกับพื้นที่ ลักษณะภูมิศาสตร์ ก่อให้เกิด**ชื่อบ้านนามเมือง**ที่สัมพันธ์กับการรับรู้และ

ความเข้าใจของคนใน ชื่อบ้านนามเมืองจะสะท้อนถึงทรัพยากรและวิถีชีวิต

นิเวศวัฒนธรรม เป็นการรับรู้ในระดับกลาง เป็นเรื่องของผู้คนหลากหลายที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน เป็นบ้านเมืองขึ้น มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน รวมถึงเรื่องทรัพยากร และความหลากหลายทางชีวภาพ

ชีวิตวัฒนธรรม เป็นการรับรู้ในระดับเล็กสุด ในชุมชนหนึ่ง ที่ทำให้แลเห็นคนและวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันในชุมชน

วัฒนธรรม ในที่นี้หมายถึงกิจกรรมของคนในชุมชนที่อยู่ร่วมกัน ซึ่งสะท้อนถึงความสัมพันธ์ของคนกับสิ่งอื่น ๓ ลักษณะ ได้แก่ คนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

งานวิจัยนี้ยังไม่ถึงชีวิตวัฒนธรรม ยังเป็นจุดเริ่มต้นที่เห็นเพียงข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อจะมาใช้เป็นฐานในการศึกษาต่อไป ถ้าทำได้จะเห็นประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต ทำให้รู้จักตนเอง รู้โคตรเหง้าเหล่าตระกูล มีหัวนอนปลายตีน เกิดพลัง สามารถใช้ต่อรองกับอำนาจภายนอกที่เข้ามาได้

ทีมวิจัยได้เริ่มต้นมาแล้ว ต่อไปต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในท้องถิ่น กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน อบต. ช่วยกันเป็นหัวหอก ผลักดันให้เกิดการศึกษารวบรวม ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ชัดเจน

การเริ่มต้นที่ง่ายคือ **ดาบบรรพ์** หรือสืบลำดับสายตระกูล เห็นความมีหัวนอนปลายตีน เห็นกลุ่มความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม ตลอดจนคนนอกที่เข้ามา ซึ่งอาจพบว่า มีลักษณะของเขยเข้าบ้าน มาอยู่จนกลายเป็นกลุ่มเดียวกัน มีสำนึกท้องถิ่นร่วมกัน

อาจารย์สถาพร ศรีสังข์

งานวิจัยชุดนี้เป็นการศึกษาเรื่องเมืองตรัง ศึกษาเฉพาะแม่น้ำตรังยังไม่พอที่จะตอบคำถามของคำว่า**ตรัง** ยังมีแม่น้ำปะเหลียนซึ่งมีความสำคัญมากมาแต่โบราณ ควรจะได้มีการศึกษาด้วย

การทำฐานข้อมูล มี key word อยู่ ๓ คำ คือ

๑.คน ๒.ความสัมพันธ์ของคน ๓.ผลผลิตของคน

เห็นด้วยกับอาจารย์ศรียศกรว่า**ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต้องมาจาก มุมมองของคนใน**

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

-เวลาในเวทีมีน้อย ผู้เข้าร่วมเวทีไม่มีโอกาสแลกเปลี่ยน

-ตัวแทนพื้นที่มาร่วมเวทีน้อย หลังรายงานการวิจัยเสร็จแล้วจะส่งไปให้ทั้ง ๓๐ ตำบล และกลุ่มคลองนางน้อยอีก ๑ พื้นที่ สอบถามความต้องการการศึกษาค้นคว้าต่อมาพูดคุยกันใหม่ โดยใช้รายงานเป็นฐาน

สิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้น

ได้เผยแพร่โครงการให้เป็นที่รับรู้อย่างกว้างขวาง

กิจกรรมเพิ่มเติม ๑ ประชุมหาแนวทางเชื่อมโยงสู่โครงการใหม่

๒๐ มกราคม ๒๕๕๒

วัตถุประสงค์

เพื่อหาแนวทางเชื่อมโยงโครงการฐานข้อมูลชุมชนฯ กับโครงการใหม่

ผู้ร่วมเวที

ทีมวิจัย (สุนทรี อุษามาศ สำราญ) ที่ปรึกษา (อ.สมเจตนา)

สกว. (มานพ ขนิษฐา เจียบ) แกรับเชิญ (อ.วิราวี)

ข้อสรุป

ทุนเดิม ฐานข้อมูลชุมชน ๓๒ พื้นที่ พร้อมใช้งานตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ได้รู้จักชุมชนเป็นเบื้องต้น

เรื่องใหม่ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ตรัง (โดย อ.สุนทรี) ได้รับงบประมาณจาก อบจ.ตรัง ให้จัดทำโครงการศึกษาประวัติศาสตร์จังหวัดตรัง

ประเด็นคำถาม ทำอย่างไรให้ ๒ โครงการนี้เชื่อมต่อกัน

แนวทาง

๑. สำรวจความต้องการการศึกษาประวัติศาสตร์ของแต่ละชุมชน โดยส่งเอกสารรายงานการวิจัยให้แต่ละพื้นที่ เชิญผู้สนใจศึกษาต่อตอบรับการเข้าร่วมประชุม

๒. กำหนดวันจัดประชุม ๒๑ ก.พ.๒๕๕๒ เพื่อดูท่าทีและความพร้อมของผู้สนใจศึกษา ถ้าเห็นว่าพร้อมจะทำโครงการใหม่ได้ ผู้ประสานงาน สกว.จะเข้าไปพัฒนาโครงการเอง ในกรณีที่ผู้สนใจแต่ยังไม่ค่อยพร้อมให้ใช้กิจกรรมโครงการศึกษาประวัติศาสตร์เป็นตัวกระตุ้น

๓. เปิดพื้นที่โครงการศึกษาประวัติศาสตร์จังหวัดตรังนอกเหนือจากโครงการฐานข้อมูลฯ ในอำเภอย่านตาขาว ปะเหลียน และหาดสำราญ โดย อ.วิราวี เป็นผู้ประสานงาน

การเลือกเรื่องและพื้นที่

ประเด็นที่ใช้ในการศึกษาต่อไปเลือกได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่ เช่น เรื่องสืบสายตระกูล เรื่องแผนที่ชุมชน เรื่องชื่อบ้านนามเมือง

พื้นที่เดิมที่มีผู้สนใจจะศึกษาต่อมาตลอด ได้แก่ กลุ่มคลองนางน้อย บางรัก ควนธานี กันตังได้

พื้นที่ใหม่ ตำบลปะเหลียน ตำบลท่าพญา ซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองเก่า

กิจกรรมเพิ่มเติม ๒ ประชุมสำรวจความพร้อมการจัดทำโครงการศึกษาประวัติศาสตร์ของพื้นที่

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

วัตถุประสงค์

เพื่อสำรวจความพร้อมการจัดทำโครงการศึกษาประวัติศาสตร์ของพื้นที่

ผู้ร่วมเวที

ทีมวิจัย (สุนทรี กุลยา อุษามาศ สุทิน สำราญ) แกรับเชิญ (อ.วิราวี)

สกว. (สมบุญ มาณพ ขนิษฐา เจียบ)

ตัวแทนพื้นที่ (กันตังได้ กันตัง ควนธานี กลุ่มคลองนางน้อย บางรัก หนองตรุด เขาวิเศษ ทุ่งต่อ ควนเมา)

ประเด็นพูดคุยในเวที

๑. ทีมวิจัยทบทวนโครงการต่อที่ประชุม

๒. พื้นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคาดหวัง

๓. ตั้งคำถาม

๓.๑ เรามีใครที่จะมาช่วยกันศึกษา อบต.เล็งไว้หรือยัง เป็นสถานศึกษาหรือชาวบ้านที่จะเป็นคนศึกษาด้วยตัวเอง (สกว. และหอจดหมายเหตุฯ จะเป็นฝ่ายหนุนช่วย)

๓.๒ ศึกษาเรื่องอะไร เพื่อจะเอาไปทำอะไร เพื่ออะไร เกิดประโยชน์อย่างไร กับใคร

ข้อสรุป

๑. ตัวแทนพื้นที่ที่มีคำตอบดังนี้

บางรัก มีทีมสภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ต้องการศึกษาเรื่องสายตระกูล เรื่องหินลับมีด ผลิตภัณฑ์ชุมชน

ความธานี มีทีมอยู่ในพื้นที่ ศึกษาเรื่องเมืองเก่า ศาลหลักเมือง เพื่อเป็นข้อมูลให้เยาวชน ได้เรียนรู้ต่อไป

กันตังใต้ ศึกษาเรื่องวิถีชีวิต มี อ.ปรางค์ โรงเรียนบ้านเกาะเคียมสนใจ มีผู้อาวุโสที่เป็นผู้รู้พร้อม จะให้ข้อมูลอยู่หลายคน อบต.ยินดีสนับสนุน

กลุ่มคลองนางน้อย มีทีมเด็กรักษาคคลองนางน้อยทำกิจกรรมด้านอนุรักษ์ทรัพยากรมาก่อน ในชุมชน มีกำนันผู้ใหญ่บ้าน และอบต. ยินดีสนับสนุน เรื่องที่น่าสนใจคือเรื่องพระพุทธรูปศิंहค์

หนองตรุด มีทีมเครือข่ายแม่น้ำตรัง ทำงานด้านอนุรักษ์ อยากศึกษาเรื่องฟื้นฟูแหล่งน้ำให้อุดมสมบูรณ์เหมือนแต่ก่อน

กันตัง มีศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ของเทศบาล อยากศึกษาเรื่องวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์กันตัง

เขาวิเศษ อบต. จะตั้งงบประมาณปีต่อไปสนับสนุนสถานศึกษาในพื้นที่ให้ศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เรื่องที่จะศึกษาต้องคุยกันก่อน

ทุ่งต้อ เป็นชุมชนที่คนจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ยังหาตัวผู้สนใจศึกษาไม่ได้ แต่มีคนให้ข้อมูล

ความเมา สนใจเรื่องประวัติชุมชน ชื่อบ้าน สมุนไพร อบต.ยินดีสนับสนุน แต่คนศึกษายังไม่มี

ปะเหลียน เรื่องเมืองเก่าและความสัมพันธ์กับเมืองพัทลุง อ.วิภาว จะเป็นหลักในการประสาน คน ส่วนมุ่งไปที่ครูโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่ให้มาร่วมศึกษา

๒. ข้อสรุปจาก สกว.

สมบูรณ์ การศึกษาประวัติศาสตร์ถ้าวางกันดี ๆ จะมีพลังมาก มีกระบวนการศึกษาเป็นขั้นตอน สามารถสร้างการเรียนรู้ สร้างสำนึก และช่วยร้อยคน ปลายทางถ้าเราทำได้จะช่วยหนุนเสริมชุมชนทางที่ดี ต้องชวนกันคุยให้ชัด คนเดียว ๓ คนไม่ได้ พลังมันน้อย ต้องชวนคนอื่นคุย ชวนคิด ใน สกว. ก็มีตัวช่วยเยอะ อย่าง อ.สุนทรี อ.สมเจตนา นอกจากนี้ สกว.ก็สามารถเชื่อมนักวิชาการอย่าง อ.ศรีศักรมาหนุนคนท้องถิ่นได้ ทางหอจดหมายเหตุก็มีเอกสารที่สามารถเทียบกับข้อมูลจริงในพื้นที่

มานพ สกว.จะมีกรอบวิธีคิดคือ การพัฒนาโครงการต้องมีแกนคนช่วยคิดร่วมกัน นั่งคุยจนตกผลึกทางความคิด ออกเป็นเอกสาร ถ้าทุกพื้นที่เดินพร้อมกัน ๆ ก็ช่วยกันดูโครงการ เป้าหมายคือ ให้เกิดการเรียนรู้จริงที่ตัวคนจริง เพราะฉะนั้นเราไม่ใช่ทำกิจกรรมเดียว แต่ทำกันเป็นปี ๆ เมื่อโครงการอนุมัติแล้ว สกว.ก็เข้าไปร่วมคิด ร่วมเรียนรู้ เช่น ช่วยเรื่องเรียบเรียงรวบรวมกัน

ถ้าพื้นที่ไหน สนใจจะทำโครงการต่อ สกว. บอกมา โทรศัพท์มา จะลงไปช่วยทันที

บทที่ ๔

ฐานข้อมูล

รูปแบบฐานข้อมูล

ปัญหาประการหนึ่งของผู้ที่ศึกษาเรื่องราวในชุมชน คือไม่ทราบว่าจะเริ่มต้นอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นคนภายในชุมชนเอง หรือบุคคลภายนอก

สำหรับบุคคลในชุมชนซึ่งดูเหมือนว่าจะรู้จักชุมชนของตนเองดีอยู่แล้ว น่าจะศึกษาได้ง่าย แต่ในความเป็นจริงก็ยังมีปัญหา เช่น รู้จักเพียงบางส่วน บอกได้เพียงบางเรื่อง มีอีกหลายเรื่องที่ยังไม่รู้จะหาได้ที่ไหน บางเรื่องต้องอาศัยข้อมูลทางราชการบ้าง ข้อมูลวิชาการบ้าง จะทำอย่างไร

ส่วนบุคคลภายนอก หรือนักวิชาการ อาจจะหาข้อมูลประเภทเอกสารทางวิชาการ หรือข้อมูลทางราชการได้ไม่ยาก แต่ข้อมูลสำคัญอีกมากก็อยู่ในพื้นที่ ถ้าไม่เคยรู้จักพื้นที่มาก่อน การลงไปหาแหล่งข้อมูลในพื้นที่ต้องใช้เวลาพอสมควร และไม่ว่าจะได้ข้อมูลที่ตรงความต้องการ

ในงานวิจัยนี้มีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลเป็นอันดับแรก รวบรวมแล้วจึงจะตรวจสอบ ทางหนึ่งคือตรวจสอบจากเอกสาร อีกทางหนึ่งคือตรวจสอบกับเวทีในชุมชน ในพื้นที่ซึ่งไม่ได้จัดเวทีก็อาจใช้วิธีตรวจสอบกับผู้รู้ในชุมชนโดยตรง บางส่วนที่ไม่สามารถตรวจสอบได้เพราะมีข้อจำกัดด้านเวลาและอื่น ๆ ในงานวิจัยนี้จึงได้ทำเป็นคำถามไว้เพื่อการศึกษาต่อ

ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดมีจำนวนมาก แม้จะแยกเป็นรายพื้นที่แล้วก็ยังมีจำนวนไม่น้อย **จะทำอย่างไรให้ค้นหาสะดวก**

จากปัญหานี้นำไปสู่การจัดการข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ ในแต่ละหมวดหมู่มีโครงสร้างสัมพันธ์กัน มีหัวเรื่องหลัก หัวเรื่องย่อย และเนื้อหารายละเอียดเป็นชั้น ๆ ที่สำคัญต้องจัดทำตัวชี้แหล่งข้อมูลควบคุมไว้ด้วย เพื่อให้ผู้ใช้เข้าถึงได้สะดวก วิธีการจัดการเช่นนี้คือจุดเริ่มต้นของการจัดทำฐานข้อมูลนั่นเอง

หากมีข้อมูลจำนวนมากขึ้น โครงสร้างซับซ้อนยิ่งขึ้น การค้นหาด้วยการอ่านจากเอกสารต้องเสียเวลามากขึ้น จึงมีการนำข้อมูลมาเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์แทน โดยมีคำแนะนำวิธีการสืบค้นควบคุมไว้ คนทั่วไปรวมทั้งนักเรียน นักศึกษา นักวิจัย จำนวนไม่น้อยในปัจจุบันก็ใช้วิธีสืบค้นความรู้ต่าง ๆ โดยอาศัยเครื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีผู้จัดทำระบบฐานข้อมูลเรื่องต่าง ๆ ไว้มากมาย

แต่ยังไม่มีฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องประวัติศาสตร์ระดับชุมชนของจังหวัดตรังโดยตรง

ฐานข้อมูลชุมชนตามแนวแม่น้ำตรังเพื่อการศึกษาประวัติศาสตร์ ที่จัดทำขึ้นนี้ จึงเป็นเสมือนบันไดขั้นแรกให้ผู้ทีประสงค์จะศึกษาเรื่องราวของชุมชนได้ใช้เป็นฐานที่มั่น เป็นราวให้เกาะ เพื่อการศึกษาประวัติศาสตร์ หรือเรื่องราวอื่น ๆ ของชุมชนต่อไป

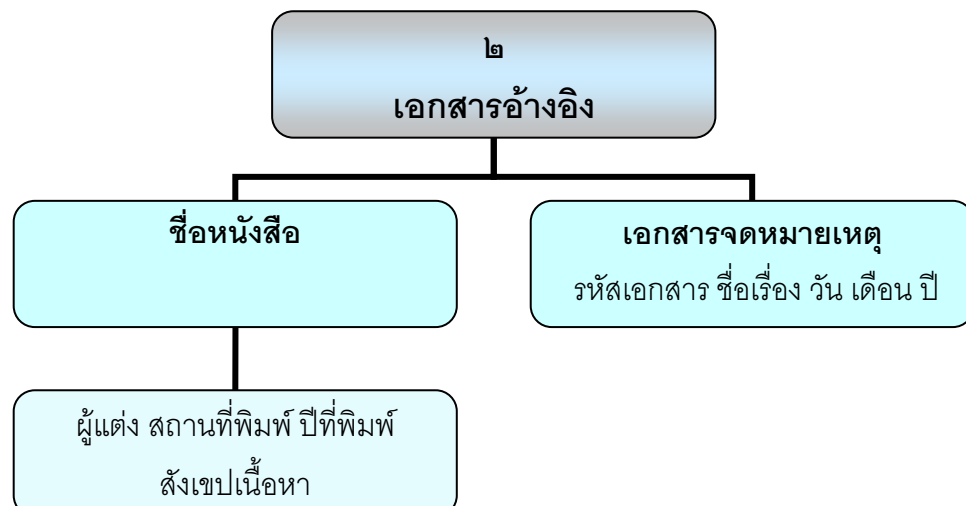
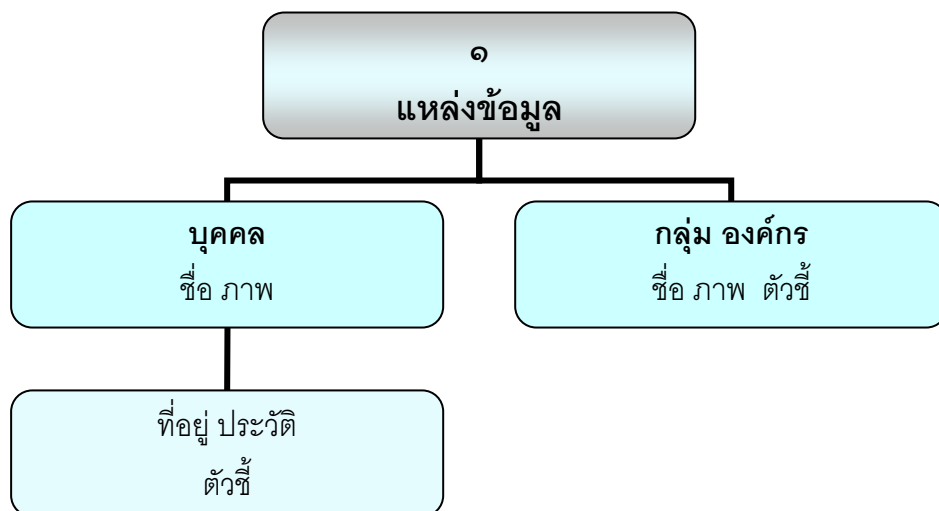
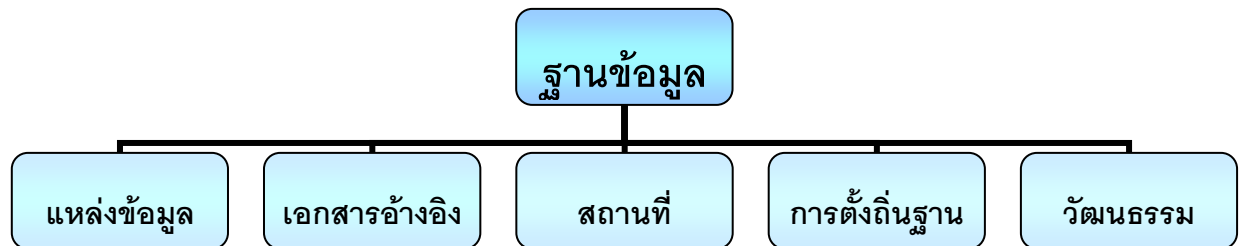
ดังนั้น งานวิจัยชุดนี้จึงยังไม่ใช่นี้อาที่เรียบเรียงเป็นประวัติศาสตร์ของชุมชน

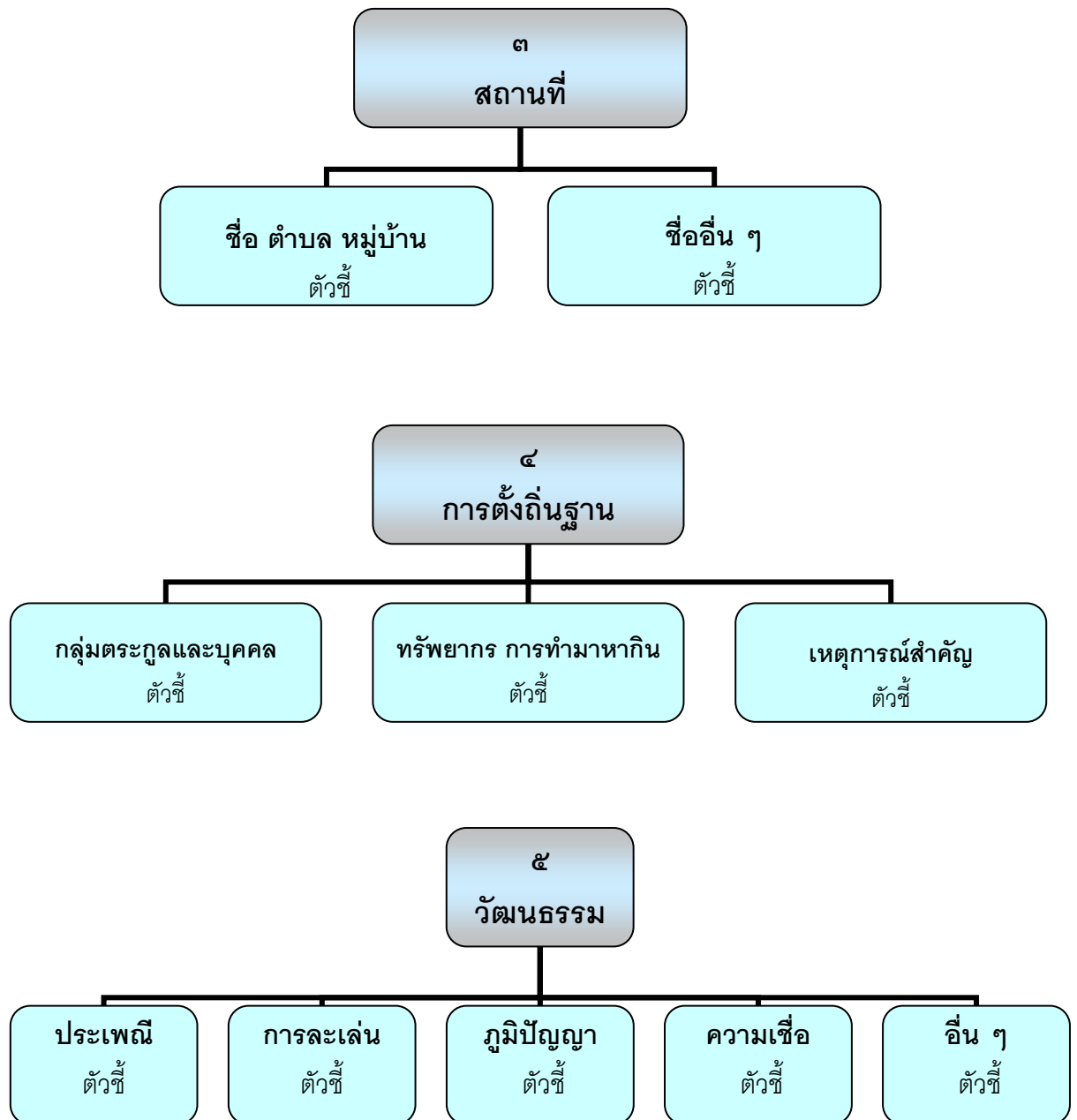
แต่เป็นข้อมูลที่ผู้ศึกษาจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ๒ ประการ คือ

ประการแรก ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวิเคราะห์และตรวจสอบ

ประการที่สอง ใช้เป็นช่องทางสำหรับติดตามค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม

การจัดการกับข้อมูลเพื่อให้เป็นฐาน ได้แบ่งกลุ่มข้อมูลของแต่ละตำบลออกเป็น ๕ ชุด ได้แก่ แหล่งข้อมูลชุมชน เอกสาร สถานที่ การตั้งถิ่นฐาน และวัฒนธรรม แต่ละชุดมีชั้นของข้อมูลต่อเนื่องออกไปตามสมควร ฐานข้อมูลแต่ละชุดเขียนเป็นโครงสร้างง่าย ๆ และมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อที่จำเป็นจะต้องชี้แจงก่อนการใช้งานฐานข้อมูลชุดนี้ คือ ข้อมูลที่มีอยู่ในแต่ละฐาน เป็นข้อมูลเพียงบางส่วนของตำบลนั้น ๆ มิใช่ข้อมูลที่สมบูรณ์หรือเต็มพร้อม ฐานข้อมูลนี้เป็นฐานที่ยังเปิดช่องให้เติมข้อมูลที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อไปได้ไม่มีการสิ้นสุด

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มข้อมูลที่ได้มากระหว่างการทำงานวิจัย คือข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์บุคคล และการจัดเวทีตรวจสอบเพิ่มเติม ข้อมูลเหล่านี้ได้เรียบเรียงภาษาพร้อมคำอธิบายเพิ่มเติม หากเป็นข้อมูลจากเวทีก็แยกประเด็นให้เข้าใจง่าย แล้วจัดไว้เป็นกลุ่มข้อมูลเพื่อจะอ้างอิงเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลข้างหน้าของแต่ละตำบล ยกเว้นฐานข้อมูลชุดที่ ๒ ซึ่งจะแยกไว้ตอนท้ายบท เป็นชุดเดียว เพราะเป็นเอกสารที่ใช้อ้างอิงร่วมกัน

ฐานข้อมูลชุมชนตำบลเกาะลิบง

ตัวชี้

ชุดที่ ๑ แหล่งข้อมูล

๑.๑ บุคคล

๑

 <p>นายหมาดเส็น มะลิชะ</p>	<p>๑๑๒/๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง</p> <p>อายุ ๕๖ ปี</p> <p>(ดู > สำรวจ ๒, ๓)</p>
---	---

๒

<p>นายเจ๊ะอัจ เจ๊ะหลง</p>	<p>๑๓๒/๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง</p> <p>อายุ ๔๗ ปี</p> <p>(ดู > สำรวจ ๒)</p>
---------------------------	--

๓

 <p>นายหวังหมาด หวังบริสุทธิ์</p>	<p>๙๙/๔ หมู่ที่ ๗ ตำบลเกาะลิบง อำเภอ</p> <p>ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ อายุ ๕๓ ปี</p> <p>(ดู > สำรวจ ๒)</p>
--	--

๑.๒ กลุ่มองค์กร

๑

<p>องค์การบริหารส่วนตำบล เกาะลิบง</p>	<p>๑ หมู่ที่ ๖ ถนนตรัง-หาดยาว ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง</p> <p>โทรศัพท์</p>
---	--

ชุดที่ ๒ เอกสารอ้างอิงดูท้ายบท.....

ชุดที่ ๓ สถานที่

๓.๑ ชื่อตำบล หมู่บ้าน

ตำบลเกาะลิบง (ดู > เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๑ บ้านโคกท่อน (ดู > เอกสาร ๒, ๓)

หมู่ที่ ๒ บ้านเกาะมุกด์ (ดู > เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๓ บ้านมดตะนอย คลองรังมด (ดู > เอกสาร ๒, ๓)

หมู่ที่ ๔ บ้านบาตูปูเต๊ะ กำปงบาตูปูเต๊ะ บูกี้บาตูปูเต๊ะ (ดู > เอกสาร ๒, ๓)

หมู่ที่ ๕ บ้านหลังเขา (ดู > เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๖ บ้านเจ้าไหม (ดู > เอกสาร ๒, ๓)

หมู่ที่ ๗ บ้านทรายแก้ว (ดู > สำรวจ ๓ เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๘ บ้านสุโงงบาตูปูเต๊ะ (ดู > เอกสาร ๒, ๓)

๓.๒ ชื่ออื่น ๆ

เกาะขวาง (ดู > เอกสาร ๓)

คลองควานช้าง คลองเคียน คลองซาวน้ำ คลองตันสน คลองโต๊ะคุณ คลองท่าเรียน
คลองปอระ คลองพร้าว คลองลำใน (ดู > เอกสาร ๓)

บ่อในคอก (ดู > สำรวจ ๓)

บ้านมะพร้าว บ้านโต๊ะย้อย (ดู > เอกสาร ๓)

โรงภาษี (ดู > เอกสาร ๓)

แหลมเขาหน้อย แหลมทวด แหลมนายไชย แหลมมุดา (ดู > เอกสาร ๓)

หน้าบ้าน (ดู > สำรวจ ๓)

อ่าวคอก อ่าวตันเคียน อ่าวโต๊ะแะ อ่าวบาตูลู๊ด (ดู > เอกสาร ๓)

หมายเหตุ ยังมีชื่ออื่น ๆ ที่ควรรวบรวม เช่น เขาจอหน้อง ทุ่งจัน ทุ่งหัวคน บ่อน้ำจืดกลางทะเล
ไยด์ แหลมจุโหย ฯลฯ

ชุดที่ ๔ การตั้งถิ่นฐาน

๔.๑ กลุ่มตระกูลและบุคคล

ยังไม่มีข้อมูล

๔.๒ ทรัพยากร การทำมาหากิน

(ดู > สำรวจ ๓)

๔.๓ เหตุการณ์สำคัญ

การสร้างมัสยิดหลังใหม่ (ดู > สำรวจ ๓)

ชุดที่ ๕ วัฒนธรรม

๕.๑ ประเพณี

ลอยเคราะห์ (ดู > สำรวจ ๓)

๕.๒ การละเล่น

ตีโหยน (ดู > สำรวจ ๓)

๕.๓ ภูมิปัญญา

ยังไม่มีข้อมูล

๕.๔ ความเชื่อ

โต๊ะแหลมป็นหยั่ง (ดู > สำรวจ ๓)

ข้อมูลสำรวจและสัมภาษณ์

ผู้เก็บข้อมูล อุษามาศ เฉลิมวรรณ กุลยา ศรภักดี ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

สำรวจ ๑

เดินทางออกจากตัวเมืองตรังประมาณ ๑๐ โมงเช้า โดยเดินทางไปกับทีมงานของ สกว. คือ คุณมานพ ช่วยอินทร์ และ เจียบ-จิระนันท์ สัจจะอักษรศรี เพื่อไปร่วมเวทีสาธารณะที่เกาะลิบง ขณะที่ได้เดินทางนอกจาก ฉั่นและ อ.กุลยา ที่ต้องไปดูสภาพพื้นที่ที่เกาะลิบงเพื่อประกอบงานวิจัยแล้ว ยังมีดีเจจอย-ไกลเวลา ธาระธณผล, พี่อ้อด-สมชาย ชุนอินทร์ จากเคเบิลทีวี ยังมี อ.วิริณีย์ วัฒนะ สอนในสาขาการจัดการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขตการศึกษาตรัง และครอบครัว ซึ่งรออยู่ที่ท่าเรือหาดยาวร่วมเดินทางไปด้วย

ตอนขึ้นเรือ เจียบและฉั่นต้องดูแล อ.กุลยา เป็นพิเศษ เพราะอาการเจ็บที่ข้อมือของอาจารย์ยังไม่หายดี แต่เราทุกคนก็เดินทางด้วยความสนุกสนาน โดยเฉพาะลูกชายและลูกสาวของ อ.วิริณีย์ ซึ่งอยู่เพียงชั้นอนุบาล ก็รู้สึกตื่นเต้น และพูดแจ้ว ๆ ตลอดการเดินทาง ในขณะที่ฉั่นและเจียบถ่ายรูปบ้างเป็นระยะ แต่ก็แอบหลับบ้างเพราะลมทะเลที่พัดโชยมาทำให้อากาศเหมาะแก่การพักผ่อนมาก

เมื่อถึงเกาะ เราทั้งหมดต่อรถกระบะคันโกโรโกโส คล้ายจะหลุดเป็นส่วน ๆ แต่ยังใช้งานได้ดี ไป

ยัง “รีสอร์ตสองพี่น้อง” ซึ่งเป็นสถานที่จัดเวทีชาวบ้าน ขณะเดินทางพักผ่อนตามอัธยาศัย ระหว่างนั้นคุณมานพให้ดูแผนที่เกาะลิบงที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง ส่วนบังแอนด์-อิสมาแอณ เบญจสะอาด หัวหน้าทีมวิจัย นายสุวิทย์ แสงวิทย์ ทีมวิจัย และ ชัน-นายรัตนศักดิ์ นันตสินธุ์ กำลังเตรียมงานอยู่

พวกเราทานอาหารเที่ยงที่รีสอร์ต อาหารจานเด็ดในวันนั้น คือ ปูต้ม ซึ่งเป็นอาหารโปรดของ อ.กุลยา ส่วนฉั่นไม่ค่อยถนัดเท่าไร จึงเลือกกินปลาทอดและไข่เจียวเป็นหลัก ส่วนเจียบก็ทำหน้าที่เจ้าหน้าที่ สกว.ที่ดี ดูแลทุกคนให้รับประทานอาหารได้อย่างเต็มอิ่ม ถ้าไม่มีเจียบเราทุกคนคงทานอาหารกันอย่างลำบากและเดินหิบบของแต่ละอย่างอุ่นกว่านี้มาก

เวทีเริ่มช่วงบ่าย โดยมีชื่อเวทีว่า **การจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนเกาะลิบง** และมีโจทย์วิจัยว่า แนวทางการท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงที่เหมาะสมและยั่งยืนควรเป็นอย่างไร ?

เวทีดำเนินไปโดยมีนายสุวิทย์ เป็นผู้ดำเนินรายการ สำหรับนายสุวิทย์นั้นเคยแต่งคำขวัญของเกาะลิบงไว้ว่า

เมืองพระยาธิบดี ถิ่นดุhyง ดงเป่าฮื้อ เลื่องลือนกทะเล

เสน่ห์หาดเจ้าไหม จิตใจคนงดงาม ประการังสีสวยสดงามดเกาะกระดาน

อลังการถ้ำมรกต รวมทั้งหมดคือ “เกาะลิบง”

เวทีมีขั้นตอนคือให้คนจากส่วนต่าง ๆ มาพูดคุยแสดงทัศนคติที่มีต่อเกาะลิบง โดยเริ่มจากบั้งแอน แกนนำจัดงานเป็นผู้เริ่มเวที ซึ่งคนที่มาร่วมเวทีรวมถึงเด็ก ๆ นั่งฟังและติดตามเรื่องราวที่เสนอนั้นไปเรื่อย ๆ โดยที่ยังมีโอกาสแลกเปลี่ยนน้อย ถ้าชาวบ้านได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนมากกว่านี้ น่าจะเหมาะสมและนำไปสู่ทางที่การจัดการอย่างมีส่วนร่วมได้มาก

ฉันนั่งร่วมเวทีอยู่สักครู่ก่อนจะเห็นว่าด้านหลังมีชาวบ้านผู้ชายสี่ห้าคนนั่งจับกลุ่มถกเรื่องต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตกันอยู่ จึงขอเข้าไปร่วมฟังด้วย ส่วน อ.กฤษดา ตอนนั้นกำลังฟังอย่างตั้งใจและเตรียมตัวที่จะพูดเสนอต่อเวทีในวันนั้นด้วย

สำรวจ ๒

ในวงเล็ก ๆ ได้ฟังเรื่องราวเกี่ยวกับลิบงจาก **นายหมาด เสิน มะลิชะ นายเจ๊ะอัช เจ๊ะหลง และ นายหวังหมาด หวังบริสุทธิ์** เราพูดคุยกันอย่างสนุกสนานเพราะนายหมาดเสินเปิดประเด็น **น้ำบ่อในคอก** หมายถึงน้ำที่อยู่ในบ่อของหมู่ที่ ๔ ซึ่งหากหญิงสาวที่ยังโสดได้กินน้ำในบ่อนี้จะทำให้ต้องแต่งงานกับคนบนเกาะลิบง วงคุยเลยครึกครื้นกันยกใหญ่

ก่อนที่เวทีใหญ่จะจบลง มีผู้ร่วมแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมจากที่ไม่ได้วางแผนไว้ตั้งแต่ต้น เป็นผู้หญิงสามคนจากกรุงเทพฯ ซึ่งมาเที่ยวที่เกาะลิบงเป็นประจำ ทั้งสามคนแสดงความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวที่นี้เรียบง่าย โดยเฉพาะการได้แลกเปลี่ยน พูดคุยกับชาวบ้านทำให้ทั้งสามคนประทับใจ และกลับมาเยือนเกาะลิบงไม่ขาด

หลังเวทีจบลง ดีเจจอยขอสัมภาษณ์ อ.กฤษยา เป็นพิเศษในฐานะผู้มาร่วมกิจกรรมชาวบ้าน เพื่อ
ออกรายการทางเคเบิลทีวีของจังหวัดตรัง

เราเดินทางกลับในตอนบ่ายแก่ ๆ ขณะเดินทางไปรถกลับไปยังท่าเรือ เราทั้งหมดพบกับ
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ นายองอาจ สารสิทธิ์ ซึ่งนำปลาอินทรีออกมาให้ดู ปลาตัวนี้มีความยาวเท่าลำตัว
ท่อนบนของผู้ใหญ่ หนักประมาณ ๑๗ กิโลกรัม

นอกจากนี้ ผู้ใหญ่ยังจับปลาหมึกตัวใหญ่มาก ๆ ได้อีกด้วย คุณมานพขอซื้อปลาอินทรีแล้วนำมา
แบ่งให้คนอื่น ๆ ได้นำปลาสด ๆ จากทะเลกลับไปลิ้มรสที่บ้านก่อนกลับเข้าตัวเมือง

ในเรือระหว่างเดินทางกลับ สังเกตว่าลูก ๆ ของ อ.วิริณีย์ กล้าที่จะเรียนรู้ความงามของน้ำทะเล
และความแรงของคลื่นลมมากขึ้น เด็กทั้งสองคนขึ้นไปนั่งบริเวณหัวเรือ โดยมีแม่ และคุณมานพช่วยดูแล
อยู่ไม่ห่าง

นี่คงเป็นการเรียนรู้จากของจริงที่หาไม่ได้จากในห้องเรียน!

เราทั้งคณะเดินทางกลับถึงตัวเมืองตรังอย่างปลอดภัย

สำรวจ ๓ สัมภาษณ์ นายหมาดเส้น มะลิชะ

โดย อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

นายหมาดเส้น เล่าว่า เรือเป็นพาหนะสำคัญของเกาะ การค้าขายสมัยก่อนมีการขนส่งน้ำตาล
ข้าวสาร บริเวณแหลมจุโหยเป็นจุดหลบลมระหว่างการเดินทาง

แต่ก่อนบริเวณหน้าหาดที่นั่นอยู่ในวันนั้น เรียกว่า**ทรายแก้ว** ที่เรียกกันมาอย่างนี้เพราะชาวบ้าน
เห็นว่าที่นี่มีหาดทรายที่สวยงามคล้ายความงามของแก้ว ตอนแรกขึ้นอยู่กับหมู่ที่ ๔ แต่ตอนนี้แยก
ออกมาเป็นหมู่ที่ ๗

นายหมาดเส้น ยังเล่าอีกว่า สมัยก่อนหนุ่มสาวที่จะจับกัน ต้องใช้การขบร้องเป็นการเกี่ยวกัน พอขบร้องก็มีการจัดเป็นนางรำขึ้นมาร่วมกัน การขบแบบนี้เรียกว่า**ดิโหยน** คล้ายขับเสภา เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติทางน้ำ ปลา เกาะ รวมไปถึงเรื่องราวของผู้ขับและการรักใคร่ชอบพอกันของหนุ่มสาว เครื่องดนตรีหลักคือ ไวโอลิน และซอ แต่ถ้าย้อนกลับไปแรก ๆ เครื่องดนตรีทั้งสองอย่างนี้ไม่มี เท่าที่นายหมาดเส้นเคยเห็นมา มีเพียงการใช้หม้อแกงในบ้านเรือน เป็นเครื่องเคาะจังหวะเพียงเท่านั้น

นายหมาดเส้น เล่าว่า มีอาชีพหากินทางทะเล และรู้ว่าที่เกาะเคียมมีหอยปะอยู่มาก และจากเกาะเคียมไปกันตังมีสภาพเป็นป่าชายเลนทั้งนั้น การเดินทางของนายหมาดเส้นไปมาระหว่างเกาะลิบงกับเกาะเคียมเพราะ **ชาย** หรือปู่ของนายหมาดเส้นไปแต่งงานกับ**โต๊ะ** คือย่า ซึ่งเป็นคนที่เกาะเคียม แล้วพ่อของนายหมาดเส้นก็มาแต่งงานกับแม่ซึ่งเป็นคนบนเกาะลิบง

แรก ๆ คนที่เข้ามาอยู่ที่ลิบง มีประมาณ ๔ ครัวเรือน ต่อมาภายหลังมีคนจากกระบี่ เดินทางเรือมาอยู่ที่นี่ นอกจากนั้นคนจากพัทลุง และจากภาคอีสานก็ย้ายมาอยู่ด้วย

ที่หัวแหลมด้านขวามือจากหน้าหาดทรายแก้ว เรียกว่า**โต๊ะแหลมบันหยัง**เป็นที่อยู่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นงูใหญ่ มีการทำหลาหรือศาลไว้เป็นที่อยู่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์และมีการบูชาด้วย

แต่ก่อนที่นี่มีการ**ลอยเคราะห์** หรือเรียกว่า**ลอยโต๊ะบาหลา** ซึ่งคำว่า บาหลา หมายถึง คนมีเคราะห์ โดยมักจะมีการพูดกันว่า “พระเจ้าลงบาหลามา” หมายถึง พระเจ้าลงเคราะห์มาให้ วิธีการในพิธีนี้คือต้องตัดผม ตัดเล็บ ใส่เงินลงไปในเรื่องที่ขุดขึ้นมาใหม่ มีใส่ไก่ปิ้ง ข้าวเหลือง ข้าวขาว ๖ ลงไปในลำเรือด้วย พิธีนี้จะจัดในราวเดือน ๑๒ โดยมีผู้ว่าคาถาอาคมประกอบพิธี แต่ปัจจุบันพิธีกรรมนี้สูญหายไปแล้ว

นายหมาดเส้นจำได้ไม่แม่นนักว่าตอนที่พิธีกรรมหยุดไปตรงกับช่วงใด แต่น่าจะตรงกับช่วงที่เกิดความแตกแยกขึ้นในเกาะ ถึงขนาดมีการสร้างมัสยิดหลังใหม่ขึ้นมาเพื่อแบ่งแยกชุมชนออกเป็นสองชุมชนหลัก ซึ่งน่าจะประมาณ ๒๐ กว่าปีมาแล้ว

เดือน ๔ เดือน ๕ น้ำบนเกาะจะแห้ง ต้องไปอาบน้ำที่**บ่อในคอก** ซึ่งอยู่ในหมู่ที่ ๔ เชื่อกันว่าคนแต่ก่อนทำมนต์ไว้เพื่อทำเสน่ห์ให้คนที่มาบนเกาะและมากินน้ำในบ่อนี้ต้องกลับมาที่นี่อีกครั้ง แต่ถ้าหญิงสาวคนใดที่ยังไม่แต่งงานหรือเป็นหม้ายถ้าได้กินน้ำที่นี่จะต้องแต่งงานกับชายคนใดคนหนึ่งบนเกาะ จุดที่บ่อนั้นอยู่ห่างจากมัสยิดลูกบนที่บ้านบาตูปูเต๊ะไม่มากนัก

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นตอนนี้คือน้ำมันแพงมาก ที่มาเลเซียน้ำมันลิตรละ ๑๐ บาทเท่านั้น แต่คนไทยเราก็ทำอะไรไม่ได้ ได้แต่ยอมรับกับสภาพสังคมบ้านเรา

ตัวอย่างข้อมูลจากเอกสาร

เอกสาร ๑ (เอกสารบรรยายสรุปตำบลเกาะลิบง)

ตำบลเกาะลิบง ได้ชื่อมาจากต้นไม้ชนิดหนึ่ง คือ ต้นหลาโอน ซึ่งภาษามลายูเรียกว่าต้นลิบง ซึ่งแต่เดิมเกาะนี้มีต้นไม้ชนิดนี้มาก

เขตการปกครองแบ่งออกเป็น ๘ ตำบล ประกอบด้วยเกาะ ๒ เกาะ ๕ หมู่บ้าน และที่อยู่ทางแผ่นดินใหญ่อีก ๓ หมู่บ้าน เป็นที่ราบค่อนข้างสูง อาณาเขตตำบลมีดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบางสัก อำเภอกันตัง

ทิศใต้ ติดต่อกับทะเลอันดามัน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลนาเกลือ อำเภอกันตัง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับทะเลอันดามัน

ชาวเกาะลิบงดั้งเดิมเป็นชาวมุสลิมที่อพยพจากประเทศมาเลเซีย ปัจจุบันมีจำนวนประชากรในเขต อบต. ๖,๗๑๙ คน และจำนวนหลังคาเรือน ๑,๗๒๒ หลังคาเรือน อาชีพหลัก คือการทำประมง อาชีพเสริมคือ การทำสวนยางพารา การค้าขาย

เส้นทางการคมนาคม หมู่ที่ ๓ หมู่ที่ ๖ และหมู่ที่ ๘ เดินทางได้โดยทางรถยนต์และเรือยนต์ ไม่สะดวกในฤดูฝน หมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๔ หมู่ที่ ๕ และหมู่ที่ ๗ เดินทางจากท่าเรือบ้านเจ้าใหม่ไปยังท่าเรือบ้านพร้าว เกาะลิบง ภายในเกาะเดินทางด้วยรถจักรยานยนต์ ส่วนหมู่ที่ ๒ บ้านเกาะมุกด์ เดินทางเดินทางจากท่าเรือควนตุงกูไปยังท่าเรือบ้านเกาะมุกด์

ศาสนสถาน มีมัสยิดประจำหมู่บ้าน ๖ แห่ง

เอกสาร ๒ (วรรณ นาวิกมูล, ๒๕๔๗ : ๖๖)

ตำบลเกาะลิบง บนเกาะมีต้นลิบง (หลาวชะโอน) อยู่มาก

หมู่ที่ ๑ บ้านโคกท่อน มีต้นกระท้อนใหญ่ขึ้นอยู่บนโคก

หมู่ที่ ๒ บ้านเกาะมุกด์ มีหอยมุกอยู่มากในบริเวณเกาะ

หมู่ที่ ๓ บ้านมดตะนอย เดิมชื่อบ้านบุโหล ชาวบ้านเห็นมดตะนอยจำนวนมากจึงเรียกเปลี่ยนชื่อเป็นบ้านมดตะนอย

หมู่ที่ ๔ บ้านบาตูปูเต๊ะ หมู่บ้านมีหินสวยงามอยู่มาก บาตูปูเต๊ะแปลว่า หิน ปูเต๊ะแปลว่า งาม มาจากภาษามลายู

หมู่ที่ ๕ บ้านหลังเขา ที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่หลังภูเขา
หมู่ที่ ๖ บ้านเจ้าไหม ลำนวนที่ ๑ เจ้าไหมถูกสาปให้เป็นหิน ลำนวนที่ ๒ เจ้าไหมมีอาคม
สามารถสาปคนให้เป็นหิน
หมู่ที่ ๗ บ้านทรายแก้ว มีหาดทรายสวยงาม เดิมเรียก หน้าบ้าน เพราะอยู่ทางด้านหน้าของ
เกาะ (สมัยก่อนขึ้นอยู่กับหมู่ที่ ๔ แยกออกมาเป็นหมู่ที่ ๗ ในภายหลัง)
หมู่ที่ ๘ บ้านสุโงงบาตุ ในลำคลองที่มีหินอยู่มาก บาตุแปลว่าหิน สุโง แปลว่าคลอง มา
จากภาษามลายู

เอกสาร ๓ (ส่วนหนึ่งของแผนที่ ภก ๑.๒๓/๒๑)

ฐานข้อมูลชุมชนตำบลนาเกลือ

ตัวชี้

ชุดที่ ๑ แหล่งข้อมูล

๑.๑ บุคคล

๑

นายประเทือง ช่อแสง

๑๐๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลนาเกลือ อำเภอกันตัง
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ บ้านนาเกลือ อายุ ๔๘ ปี
(ดู > [สำรวจ ๓](#))

๒

นายประมวล แซ่หม่ม

๕๗ หมู่ที่ ๑ ตำบลนาเกลือ อำเภอกันตัง
เกิด พ.ศ. ๒๕๐๗

๓

นายเปลื้อง โต๊ะหะ

๑๘๖ หมู่ที่ ๔ บ้านพระม่วง ตำบลนาเกลือ อำเภอกันตัง
โทร ๐๘๑ ๖๐๖ ๖๘๗๖
เกิด พ.ศ. ๒๕๔๘
(ดู > [สำรวจ ๔](#))

๔

นายระริน ดุเส

หมู่ที่ ๔ บ้านพระม่วง ตำบลนาเกลือ อำเภอกันตัง
อายุ ๒๙ ปี
(ดู > [สำรวจ ๒](#))

๑.๒ กลุ่ม องค์กร

๑

องค์การบริหารส่วนตำบล นาเกลือ	๑๑๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลนาเกลือ อำเภอกันตัง โทรศัพท์ ๐๗๕ ๒๐๗ ๘๐๙
----------------------------------	---

ชุดที่ ๒ เอกสารอ้างอิงดูท้ายบท.....

ชุดที่ ๓ สถานที่

๓.๑ ชื่อตำบล หมู่บ้าน

- หมู่ที่ ๑ บ้านหาดทรายขาว (ดู > เอกสาร ๒)
หมู่ที่ ๒ บ้านนาเกลือเหนือ (ดู > เอกสาร ๒ สำนวน ๓)
หมู่ที่ ๓ บ้านนาเกลือใต้ (ดู > เอกสาร ๒)
หมู่ที่ ๔ บ้านพระม่วง (ดู > สำนวน ๔ เอกสาร ๒)
หมู่ที่ ๕ บ้านท่าโต๊ะเมฆ (ดู > เอกสาร ๒)
หมู่ที่ ๖ บ้านแหลมสะท้อน (ดู > เอกสาร ๒)

๓.๒ ชื่ออื่น ๆ

- เกาะ (ดู > สำนวน ๔.๒)
คลองกะเล็ม คลองแป๊ะซ่าย คลองลัด คลองสินโต๊ะ คลองทุ่งค่าย (ดู > สำนวน ๒)

ชุดที่ ๔ การตั้งถิ่นฐาน

๔.๑ กลุ่มตระกูลและบุคคล

- กุ่มดา แดหวา สุเหร็น (ดู > สำนวน ๔.๑)
ช่อแสง นาเกลือ (ดู > สำนวน ๓)
โต๊ะครูหนู โต๊ะครูเอียด (ดู > สำนวน ๔.๑)
ทุ่งชนช้าง โรงเรียนบ้านนาเกลือเหนือ (ดู > สำนวน ๓)

๔.๒ ทรัพยากร การทำมาหากิน

ประมง (ดู> [สำรวจ ๓](#))

ป่าชุมชน (ดู> [สำรวจ ๔.๖](#))

การออกเรือ ธนาคารูป (ดู> [สำรวจ ๔.๔](#))

๔.๓ เหตุการณ์สำคัญ

ยังไม่มีข้อมูล

ชุดที่ ๕ วัฒนธรรม

๕.๑ ประเพณี

ยังไม่มีข้อมูล

๕.๒ การละเล่น

ยังไม่มีข้อมูล

๕.๓ ภูมิปัญญา

ดูดาว การสังเกตธรรมชาติ (ดู> [สำรวจ ๔.๓](#))

๕.๔ ความเชื่อ

วัตถุโบราณ (ดู> [สำรวจ ๔.๒](#))

๕.๕ อื่น ๆ

ตำนานโต๊ะพระม่วง (ดู> [สำรวจ ๔](#))

ข้อมูลสำรวจและสัมภาษณ์

ผู้เก็บข้อมูล อุษามาศ เฉลิมวรรณ กุลยา ศรภักดี ๑๙, ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

สำรวจ ๑

ผู้เก็บข้อมูล อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๐

วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๐ ฉันจำเป็นต้องไป ต.นาเกลือโดยบังเอิญ รู้สึกดีใจเพราะจะได้เก็บข้อมูลด้วย เหตุเพราะแม่ต้องการให้พาไปหาญาติคนหนึ่งซึ่งทำงานอยู่ใกล้ท่าเรือยิปซัมในนาเกลือ

ระหว่างทางผ่านโคกยาง คลองดู และบ่อน้ำร้อน ผ่านบ่อน้ำร้อนแล้วจึงเข้าเขตตำบลบางลึก จะเห็นตลาดบางลึกอยู่ทางซ้ายมือ แต่คาดว่าวันนี้จะไม่มีตลาดนัด จึงเห็นแต่แผงว่าง ๆ อยู่ และผู้คนก็ไม่พลุกพล่านมากนัก จะมีก็แต่รถบรรทุกคันใหญ่ ๆ ชนิดมีพวง อยู่ข้างทาง ซึ่งน่าจะเข้าไปในตำบลนาเกลือเช่นเดียวกับพวกเรา

ทางเข้าไปบ้านนาเกลือมีป้ายบอกทางที่เด่นชัดด้วยตัวหนังสือสีดำบนพื้นขาวบอกทางไป “หาดมดตะนอย” เลี้ยวไปตามเส้นทางที่ราดยางแล้ว แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ามีหลุมขนาดใหญ่กว้างประมาณ ๑-๒ เมตร ขวางทางอยู่เป็นระยะ ๆ คงเกิดจากการที่รถบรรทุกของหนักเข้ามาตามเส้นทางนี้เป็นประจำ

ระหว่างมีสวนปาล์มที่น่าจะมีอายุมากแล้วอยู่หลายแห่ง บางช่วงสวนต่อเนื่องกันระยะทางยาวเป็นกิโลเมตร ความสูงของต้นปาล์มน่าจะอยู่ประมาณตึก ๒ ชั้น

ก่อนจะถึงทางเข้าไปรีสอร์ตมดตะนอย มีนาทุ่งให้เห็น ทั้งที่รกร้างแล้วและยังทำอยู่ คาดว่าบริเวณนี้จะเป็นรอยต่อระหว่างน้ำเค็มกับน้ำจืดที่กลายเป็นน้ำกร่อย จึงมีผู้ประกอบอาชีพที่เข้ากันได้กับสภาพพื้นที่

วันนั้น เราออกเดินทางเย็นมากแล้ว และเนื่องจากไม่เคยมาที่นี่จึงต้องถามทางเป็นระยะ ก่อนถึงชุมชนบ้านนาเกลือประมาณ ๕ กิโลเมตร มีทางแยกขวาเข้าไปบ้านพระม่วงและท่าไต้เมฆ ซึ่งวันหลังคงมีโอกาสเข้าไปสำรวจข้อมูลอีกครั้ง

ขับรถตรงไปเรื่อย ๆ เส้นทางเริ่มแคบมากขึ้น ทางเป็นหลุมน้อยลงแต่การปูพื้นถนนยังไม่ค่อยดีนัก คงเป็นเพราะระยะทางที่ยังไกลการพัฒนาไปถึงยากก็เป็นไปได้

ผ่านสำนักสงฆ์นาเกลือ ซึ่งอยู่ทางซ้ายมือไปได้ไม่กี่กิโลเมตร ถ้าตรงไปจะเข้าท่าเรือโรงงานยิปซัม แต่ถ้าเข้าหมู่บ้านก็ต้องเลี้ยวซ้าย หลังจากเลี้ยวซ้ายไปได้ไม่นานนัก จะเห็นป้ายบอกบ้านผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ นาเกลือ ถึงตรงนี้เราแวะโทรศัพท์ให้ญาติออกมาหาแม่ ส่วนฉันมีโอกาสเข้าไปถามประวัติเดิม ๆ ของหมู่บ้านจากหญิงชราที่อยู่ในบ้านผู้ใหญ่

น่าเสียดายที่หญิงคนนี้ได้มีพื้นเพอยู่ที่นี้ และไม่เคยมีใครเล่าประวัติศาสตร์ใด ๆ ให้ฟังเลย โชคดีที่ผู้ใหญ่บ้านกลับมาถึงบ้านพอดี

นายประเทือง ช่อแสง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ เล่าความเป็นมาและสภาพของบ้านนาเกลือเท่าที่ทราบ และบอกให้อ่านทวนให้ฟังเมื่อสัมภาษณ์จบ เพราะผู้ใหญ่อเองเกรงว่าข้อมูลที่ให้ไปจะไม่ได้ปะติดปะต่อเป็นเรื่องราว ซึ่งข้อมูลได้ถูกทบทวนแล้วขั้นหนึ่งหลังจากการพูดคุย

วันนั้นเดินทางกลับโดยยังไม่ได้ไปดูพื้นที่ริมน้ำเพราะเย็นมากแล้ว และเส้นทางค่อนข้างไกล

สำรวจ ๒

ผู้เก็บข้อมูล อุษามาศ เฉลิมวรรณ กุลยา ศรภักดี ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๐

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๐ ตรงกับวันพฤหัสบดี เป็นวันเก็บข้อมูลในตำบลนาเกลือ ซึ่งเป็นพื้นที่สุดท้าย วันนี้นักวิจัยครบทีมสองคนเช่นเดิม เราออกเดินทางประมาณ ๑๐ โมงครึ่ง ผ่านเส้นทางเดิมที่ฉันเคยมาแล้ว เมื่อถึงตลาด มีนัดขนาดใหญ่ มีสินค้ามากมาย แต่จากการกวาดตามองคร่าว ๆ มีผลไม้ขายมากกว่าอย่างอื่น

รถราที่จอดกันระเกะระกะทำให้ต้องขับรถหลบอย่างระมัดระวัง การเดินทางวันนี้ จุดหมายอยู่ที่บ้านพระม่วง ซึ่งเมื่อถึงทางแยกเราก็เลี้ยวขวาเข้าไปในหมู่บ้าน ขับไปประมาณ ๙ กิโลเมตรจะสุดทางที่ท่าเรือบ้านพระม่วง

ก่อนเดินทางมา เพื่อนคนหนึ่งที่เคยลงมาทำงานในพื้นที่บ้านพระม่วง เตือนว่า เส้นทางในบ้านพระม่วงแคบมาก ถ้าจะมาต้องมีเพื่อนร่วมเดินทางและเมื่อถึงแล้วจะต้องมีคนบอกทางเพื่อกลับรถ แต่เมื่อเดินทางมาด้วยตัวเองจึงรู้ว่าแม้เส้นทางจะแคบมาก แต่ไม่ได้ลำบากอย่างที่ถูกปรามไว้แต่แรก เพราะยังมีที่ว่างพอให้กลับรถได้

อยู่บ้าง ที่สำคัญถนนก็ลาดคอนกรีต ขับค่อนข้างสะดวก

เดินถ่ายรูปริมน้ำ พบว่าท่าเรือที่เห็นนั้นได้รับงบประมาณสร้างมาหลายปีแล้ว สภาพด้านข้างของสะพานมีราวเหล็กที่ชำรุด และสะพานปูนที่ทอดลงทะเลก็แตกหักบางส่วนแล้ว นอกจากนี้ บริเวณชายฝั่งของท่ายังมีที่นั่งม้าหินอ่อนสีเทารูปตัวยูคว่าอยู่ สามารถใช้เป็นที่พักผ่อนและรองเรือของคนในหมู่บ้านได้ทุกเมื่อ

ที่ท่าพระม่วง เราขอให้คนที่สร้างบ้านอยู่ริมท่าพระม่วงมาชี้จุดให้ดูว่าเกาะที่เห็นมีเกาะอะไรบ้าง ผู้ชายคนนั้นชื่อ **นายระริน ตูเส** อายุ ๒๙ ปี มาอยู่ที่บ้านพระม่วงได้ ๖ ปีแล้ว ตอนที่ไปถึงนายระรินและภรรยา กำลังเอาปลาหลังเขียวตัวเล็ก ๆ ใส่ถุง เพื่อเอาไปขายถุงละ ๑๐ บาท นายระรินยังบอกอีกว่า ที่นี่มีเรือปั่นหมึกมาก การสังเกตเรือปั่น

หมึกดูได้จากการที่เป็นเรือใหญ่ เสียงดังอื้อ ๆ มี

กระโดงเรือและห้องพักเป็นสีฟ้า

ที่ท่าบ้านพระม่วง เราสองคนได้ถ่ายรูปแผนที่แสดงคลองสาขาและสภาพพื้นที่ริมทะเลหน้าบ้านพระม่วงด้วย ซึ่งจากแผนที่จะเห็นคลองสาขา เช่น **คลองกะเสม คลองแป๊ะซ่าย และ คลองลาด** ซึ่งคนแถวนั้นไม่ทราบว่าชื่อเหล่านี้มีที่มาอย่างไร

จากนั้นเราสองคนเข้าไปในหมู่บ้าน เพื่อไปพบ **ป๊ะเปลื้อง** ตามคำแนะนำของคนที่รู้จักพื้นที่มาก่อน แม้ว่าช่วงบ่าย ๆ เป็นเวลาพักผ่อนของชาวบ้าน แต่ป๊ะเปลื้องก็มานั่งพูดคุยกับเราสองคนอย่างเต็มที่ และถามถึงความต้องการเพื่อที่จะให้ข้อมูลได้ถูกต้อง

ขณะที่นั่งคุยสังเกตว่า ป๊ะเปลื้องเป็นคนที่เรียบเรียงประโยคและถ้อยคำได้ดีมาก เพราะฉะนั้นในการถอดเทปจึงแทบไม่ต้องเรียบเรียงภาษาใหม่ให้เสียเวลา หลังสัมภาษณ์ป๊ะเปลื้องพาไปดู **ศาลใต้พระม่วง**

เราเดินทางกลับ และเข้าไปถ่ายรูปที่ทำบ้านนาเกลือต่อ ก่อนที่ฝนจะโปรยปรายลงมาพอดี

ระหว่างทางผ่านตลาดบางสักอีกครั้ง เย็นนี้เราเห็นแม่ค้าขายอาหารทะเลสด ๆ เพิ่มขึ้นกว่าเมื่อเช้า แต่ก็ไม่ได้แวะเพราะเย็นมากแล้ว อีกอย่างหนึ่งคือตอนที่ออกจากนาเกลือ เราสองคนแวะซื้อปลาตัวเล็กตากแห้งระหว่างทาง ชาวบ้านที่ทำปลาบอกว่า ปลานี้เรียกว่า **ลูกเหมล**

เดินทางกลับโดยผ่านไปที่ทางสะพานแก้มดำ แต่น่าเสียดายที่น้ำขึ้นทำให้ไม่ได้ลงไปดูซากเรือโบราณตามที่คนในตำบลควนธานีบอกเอาไว้

สำราจ ๓ สัมภาษณ์นายประเทือง ช่อเลี้ยง

โดย อุษามาศ เณลิมวรรณ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๐

นายประเทือง เล่าว่า ชื่อ**นาเกลือ** ได้ยินมาว่ามีคนมาทำนาเกลือบริเวณที่ตั้งปัจจุบัน เพราะเป็นบริเวณที่อยู่ใกล้ทะเล เหมาะแก่การทำเกลือซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีบริเวณกว้าง

บริเวณใกล้ ๆ ปากน้ำมีคลองอยู่ด้วย ซึ่งคลองที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำตรังที่หน้าบ้านนาเกลือชื่อ **คลองสินโตะ** หรือบางคนออกเสียง สิงโต โดยคลองนี้จะขึ้นไปถึงหัวคลองของ**คลองทุ่งค่าย** (คลองทุ่งค่ายมาจากตำบลบางลึก)

เมื่อมีคนอยู่ในบ้านนาเกลือมากขึ้น จนถึงสมัยที่มีการขนามสกุล จึงมีผู้ขนามสกุล **นาเกลือ** ในเวลาต่อมา ส่วนนามสกุลของนายประเทือง ตั้งมาจากต้นตระกูลชื่อ **ช่อ** กับ **เลี้ยง** ซึ่งคาดว่าน่าจะเป็นชื่อของปู่และย่าของนายประเทือง (**ตรวจสอบอายุน่าจะเป็ทวด**)

บ้านนาเกลือหมู่ที่ ๒ มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ นายเกลี้ยง กาละทา ส่วนบุคคลที่มีชื่อเสียงและมีผู้เกรงใจมากมาตั้งแต่อดีต ชื่อ **ริน ศรีประสิทธิ์** (พ.ศ.๒๕๕๐ อายุประมาณ ๘๐ ปี) ปัจจุบันมีบ้านอยู่ทั้งสิ้น ๑๖๓ หลังคาเรือน ส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ

บริเวณบ้านนาเกลือ นั้น น้ำเค็มขึ้นถึง การประกอบอาชีพสมัยก่อนคือการทำนาเกลือ ปัจจุบันไม่มีแล้ว อาชีพทำ**ประมง** โดยเครื่องมือที่ใช้ในการทำประมงส่วนใหญ่เป็นโพงพาง ซึ่งจะลงโพงพางเมื่อมี น้ำใหญ่ แล้วจะเก็บขึ้นเมื่อน้ำแห้ง และทำสวนยาง บริเวณที่มีสวนยางมากอยู่ทางทิศตะวันตกของปากน้ำหน้าบ้านนาเกลือ (**ตรวจสอบเรื่องการทำนาเกลือในสมัยก่อน**)

ท่าเรือหน้าบ้านนาเกลือ แต่เดิมเป็นสะพานไม้เคี่ยม ทอดออกไปในทะเลประมาณ ๒๐ เมตร คนนาเกลือจะไปลงที่ท่านี้เพื่อเดินทางทางเรือต่อไปกันตัง ซึ่งคนส่วนใหญ่ในชุมชนนี้จะมีเรือคิดเป็น ๗๐% ของครัวเรือนทั้งหมด และแม้ว่าสภาพจะติดทะเลแต่น้ำไม่เคยท่วมเพราะน้ำทะเลจะหนุนไปทางอื่น

นายประเทือง เล่าถึงโรงเรียนที่เคยอยู่มิมน้ำบ้านนาเกลือ ชื่อ **โรงเรียนบ้านนาเกลือเหนือ** เปิดสอนระดับประถม ๔ อาคารหลังเดิมทำด้วยไม้กั้นฝา พอทำกับปูนได้ใหม่ ๆ ก็พัง เนื่องจากน้ำเซาะตลิ่งจนทำให้อาคารเรียนเสียหาย จนต้องยุบไป ต่อมาจึงย้ายที่ตั้งไปอยู่ที่โรงเรียนนาเกลือในปัจจุบัน นายประเทืองจำได้ว่าเรียนจบก่อนที่ตลิ่งจะพัง ซึ่งตอนนั้นน่าจะอายุประมาณ ๗ ปี (**ตรวจสอบอายุเรียนจบ เพราะ ๗ ปี เด็กทั่วไปเพิ่งเข้าเรียน**)

ที่ตั้งโรงเรียนในปัจจุบัน แต่เดิมเรียกว่า**ทุ่งชนช้าง** ที่ชื่อนี้เพราะอยู่ติดกับทางสามแพรก ซึ่งแต่ก่อนมีช้างปามาชนกัน ส่วนโรงเรียนเมื่อแรกเริ่มสร้างมีถึงชั้นประถม ๗

สำนักสงฆ์ในหมู่ที่ ๒ บ้านนาเกลือ นั้น แรกเริ่มสร้างเป็นอาคารหลังเล็ก ๆ ใช้ประกอบพิธีต่าง ๆ ประมาณปีเศษ ๆ ที่ผ่านมา ผู้ใหญ่ประเทืองได้รับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน จึงของบประมาณเพื่อสร้างเมรุเผาศพขึ้น

สำราจ ๔ สัมภาษณ์นายเปลื้อง โต๊ะหะ

โดย กุลยา ศรภักดี อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๐

ชุมชนดั้งเดิมบ้านพระม่วง เป็นชุมชนที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ เนื่องจากมีเรื่องเล่าเป็นตำนานและสอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศในปัจจุบัน คือตำนานโต๊ะพระม่วง

เล่ากันว่า โต๊ะพระม่วงย้ายจากพัทลุงมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านพระม่วง โต๊ะพระม่วงมีลูกชายคนหนึ่ง นามสมมติว่า มานพ (น่าจะหมายถึงการเรียกคนหนุ่มว่า มานพน้อย) ต่อมาเมื่อมีเรือสำเภามาจอดที่ท่าหน้านี้ และได้พบกับลูกชายของโต๊ะพระม่วง เห็นว่าเด็กชายผู้นี้มีนิสัยดี รูปร่างดี ทำให้เจ้าของเรือพอใจและขอเป็นลูกบุญธรรม โต๊ะพระม่วงก็ยกให้ไป

จนกระทั่งเด็กชายผู้นี้โตเป็นหนุ่ม รู้สึกชอบพอกับลูกเจ้าของเรือ และแต่งงานกัน จนกระทั่งพ่อแม่บุญธรรมตายจากไป มานพหนุ่มก็นำเรือสำเภาล่องมาที่บ้านพระม่วง เพื่อน ๆ ของโต๊ะพระม่วงเห็นและจำได้ว่าเป็นลูกชายของโต๊ะพระม่วงล่องเรือมา จึงไปบอกข่าว โต๊ะพระม่วงและเมียเห็นรูปลักษณะของลูกชายก็จำได้ รู้สึกดีใจมาก เตรียมหาอาหารมาต้อนรับ

ตอนนั้นลูกของโต๊ะพระม่วงมาชมปลาที่หัวเรือ เห็นพ่อและแม่ก็จำได้ พ่อแม่เรียกลูก เมียมานพหนุ่มได้ยิน ก็ถามว่าใครเรียก มานพจะบอกความจริงก็ได้ เพราะสภาพการแต่งกายของพ่อและแม่เดิมของตนเองไม่สมกับเขา ซึ่ง ตอนนั้นเป็นเจ้าพระยา จึงทำเป็นไม่รู้จำ

โต๊ะพระม่วงกับเมียถามว่า จำพ่อและแม่ของตัวเองไม่ได้หรือ มานพบอกว่า ไม่รู้จัก และไม่เคยมีพ่อแม่อยู่ที่นี้ สองตายายก็เสียใจมาก เพราะมานพถามว่า ยายจะมาขออะไร และต้องการสิ่งใด ด้วยความเสียใจของพ่อแม่ จึงพายเรือกลับเข้าฝั่ง

ความที่โกรธและน้อยใจอย่างบอกไม่ถูกที่ลูกเนรคุณ พ่อเลยแข่งว่าขอให้เกิดความฉิบหายขึ้นกับลูกชาย ให้ล่มจม ส่วนแม่ไม่ได้แข่งอะไร มานพหนุ่มออกเรือไปได้สักระยะ เกิดมีพายุแดงขึ้นบนท้องฟ้า (คนแก่ ๆ ก็เล่าเสริมว่า โต๊ะเจ้าใหม่ก็ร่วมสาปแช่งด้วย) จากนั้นลมพัดเรือแตก สิ่งของในเรือกระจัดกระจายอยู่ในทะเล กลายเป็นเกาะแก่งต่าง ๆ เช่น เกาะหมู เกาะนก เกาะเกตุรา เกาะตากใบ เกาะไห โต๊ะพระม่วงก็ตายไปเกิดเป็นต้นมะม่วงขึ้นต้นหนึ่ง ปัจจุบันไม่มีแล้ว

ลักษณะต้นมะม่วงนั้นมีอยู่สองกิ่ง กิ่งหนึ่งโน้มลงไปในทะเล ส่วนอีกกิ่งหันไปทางดอน กิ่งที่โน้มลงไปในทะเลคือแม่ ที่ยังรู้สึกห่วงลูก เมื่อผลสุก มีรสหวาน กิ่งที่หันไปทางดอนคือ พ่อ ซึ่งไม่หันไปแลลูกเลย และเมื่อผลมะม่วงสุก ก็มีรสเปรี้ยว

ปัจจุบันมีสิ่งที่สอดคล้องกับตำนาน คือศาลโต๊ะพระม่วงและจุดที่เคยมีต้นมะม่วงริมหาด ซึ่งปะเปลื้องบอกว่า ถ้ามีการปรับปรุงให้ดี ศาลโต๊ะพระม่วงน่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งได้

(“ตำนานโต๊ะพระม่วงจากปะเปลื้อง โต๊ะหะ แตกต่างกับที่ได้ยินจากคนอื่น ในเรื่องต้นมะม่วงที่ปะเปลื้องบอกว่ามีต้นเดียวแบ่งเป็นสองกิ่ง แต่ที่อื่นบอกว่ามีสองต้นอยู่คู่กัน แต่โน้มกิ่งไปคนละทาง)

สำรวจ ๔.๑ สัมภาษณ์ นายเปลื้อง ไตะหะ

ประวัติอื่น ๆ ของบ้านพระม่วง คือ มี**ไตะครูหนูกับไตะครูเอียด** มาจากไทรบุรี มาตั้งบ้านเรือนที่นี่ ต่อมาญาติพี่น้องย้ายตามมามากมาย แต่ก่อนมีคนจีนมาอยู่ เป็นคนจีนจากหาดทรายขาวมาทำโพรงฟางอยู่ อยู่มาเกิดทะเลาะวิวาทเพราะคนจีนเอาหมูมาเลี้ยง ไตะครูหนูกับไตะครูเอียดไม่ยอมเพราะถือว่าอยู่มาก่อน คนจีนก็ย้ายกลับไปหาดทรายขาวตั้งแต่นั้น

ไตะครูหนูกับไตะครูเอียด ปัจจุบันมีลูกหลานอยู่ที่มากมาย เช่นนามสกุล**กมุตา** ซึ่งมีมากที่สุด รองลงมาคือนามสกุล**แดหะ** เป็นนามสกุลใหญ่ในแถบนี้ ส่วนนามสกุล**สุหรินทร์**มีมากเป็นลำดับที่ ๓ ชื่อคนสมัยก่อนมี ไตะครูกูเนาะ ไตะครูลิเป ไตะครูหะ ไตะครูแอ ตอนนี้อยู่ชีวิตหมดแล้ว หมู่บ้านพระม่วงนับถือศาสนาอิสลาม ๙๐%

ความสัมพันธ์ของคนที่นี่เหมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน มีสระน้ำและเขยอยู่ในชุมชนเดียวกัน

ตอนแรก ปะเปลื้องนามสกุล สุหรินทร์ มาอยู่กับตายาย ไตะเลี้ยงมาก็เลยได้ใช้นามสกุลไตะหะตามตายาย แต่ก่อนจะเปลี่ยนนามสกุลก็ต้องมีคนรับรอง ซึ่งก็หาไม่ได้แล้ว เลยต้องใช้นามสกุลตายาย

พี่น้องของปะไม่มี จะมีฝ่ายเมียมาก ซึ่งเดิมนามสกุลแดหะ ปะมีแค่สองคนพี่น้อง ปะมีลูก ๓ คน จบทำงานซีพีอยู่ ๑ คน ที่ไม่จบยังมีอีก ๑ คน

สำรวจ ๔.๒ สัมภาษณ์ นายเปลื้อง ไตะหะ

เรื่อง**เกาะ** ปะเปลื้องให้ความเห็นว่า จากที่เราเห็นเกาะต่าง ๆ สอดคล้องกับเรื่องราวที่เล่ามาตั้งแต่ประวัติศาสตร์ทั้งนั้น

ปะเปลื้องวาดแผนที่เกาะในทะเลให้ดู มีเกาะต่าง ๆ ได้แก่ เกาะเกตรา เกาะเกียง เกาะเชือก เกาะไห มีรสอร์ท เกาะกระดาน เกาะลิง เป็นเกาะใหญ่ เกาะนก เป็นของกองเรือทหาร เกาะมุกด์ ความเจริญเข้ามามาก ประชาชนในท้องถิ่นลำบาก

เกาะสองพี่น้อง เป็นเกาะที่คนแถวปรางบุรี ประจวบ เพชรบุรี เรียกว่าเกาะสองพี่น้อง แต่คนแถวตรังรู้จักในชื่อ**เกาะเหลาเหลียง** มี ๒ เกาะที่แยกออกจากกันแต่อยู่ใกล้กัน เรือผ่านได้ แต่ถ้ามองจากผืนดินจะเห็นเหมือนสองเกาะนี้ติดกัน

เกาะนก มีนกมาก ปะขึ้นไปแล้วมีต้นไผ่ มะนาว มะพร้าว สวยงามมาก สันนิษฐานว่า ที่เรียกเกาะนก น่าจะมาจากนกที่อยู่ในเรือของมานพซึ่งเป็นลูกของไตะพระม่วง ลอยมาติดอยู่แถว ๆ นั้น

เกาะตะรุเตา เป็นเส้นทางที่มาจากอินโดนีเซียต้องผ่านที่นี่ แล้วเข้ามาเกาะนก แล้วจึงผ่านไปกันตังได้ ซึ่งเกาะตะรุเตาเป็นเกาะที่มองเห็นลิบ ๆ จากท่าเรือพระม่วง

ถ้ำล่องเรือมาจากเกาะตะรุเตาจะผ่านเกาะราวี เกาะเกตรา ตากใบ เกาะหลัก เกาะเหลาโบท เกาะเหลาเหลียง (สองพี่น้อง) เกาะเรือรบ ชาวบ้านเรียกเรือจังกาบ เป็นเรือสำปั้นของเรือลำใหญ่ เกาะเกตรา

เกาะหลักจะอยู่ห่างกันกับเกาะเรือบและเกาะเกตรา เกาะเหลาโบที่มีต้นไม้มาก มะม่วง มะพร้าว มีหาดทรายสวยงาม เกาะลิบง

ที่บ้านพระม่วงไม่เคยพบซากเรือโบราณ พบแต่**วัตถุโบราณ** เศษขามแตก และไหม้หนู น่าจะตรงกับช่วงญี่ปุ่นขึ้นเมือง คนที่เก็บได้เป็นคนดำน้ำหาปลา ชื่อ เหวก ป๊ะปล่องเคยเห็นแค่ครั้งเดียวแล้วเขาก็เก็บ ตอนนั้นเขาพบไหกองใหญ่มาก มีคนมาจ้างให้ไปเก็บในราคาเป็นหมื่นด้วย แต่พอได้มาซากไหนั้นก็ไหม้ไปต่อหน้าต่อตา นายเหวกเอามา ๒ ใบ พอตกลงกลางคืนก็เห็นเป็นคนโบราณมาบอกว่าให้เอาไปคืน ยังไม่ได้ขอ เอามาได้อย่างไร นายเหวกจึงเอามาไว้นอกบ้าน ตอนนั้นคนคนนั้นไม่อยู่บ้าน ไปออกเรือ

ท่าเรือปัจจุบัน เดิมไม่มีสะพาน แต่มีการทำหลุมถ้ำขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๔๓๒ ต่อมายกเลิกสัมปทานหลุมถ้ำเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๔ (**ตรวจสอบ**) โรงเตาถ้ำที่นี่ถูกฟ้าผ่าก็เลิกทำไป

ส่วนโรงเรียนเก่าไม่มีประโยชน์แล้ว โรงเรียนย้ายไปอยู่ที่ฝั่งดอน อยู่ใกล้มัสยิด โรงเรียนสร้างเมื่อใดจำไม่ได้ แต่อายุ ๖๐ ปีแล้ว โรงเรียนก็ย้ายไปเสียแล้ว

สำรวจ ๔.๓ สัมภาษณ์ นายเปลื้อง โต๊ะหะ

สมัยก่อนฤดูกาลชัดเจน ๓ เดือน หน้าหนาว เมษาหน้าร้อน ๓ เดือน หน้าฝน ๓ เดือน โดยเดือน ๗ เดือน ๘ เดือน ๙ เดือน ๑๐ เป็นเดือนเป็นฤดูมรสุม

มรสุมสมัยก่อนเป็นเวลาแน่นอน ชาวบ้านจะรู้ว่าเดินทางวันไหนได้ วันไหนลมแรง เดือนไหนลมแรง สมัยนี้ไม่แน่นอน รู้ๆ ก็เกิดสึนามิแล้ว

คนเรือสมัยก่อนจะ**ดูดาว** อย่าง ดาวจระเข้ ถ้าหางจระเข้กระดกขึ้นแสดงว่าไม่มีลม ออกเรือได้ แต่ถ้าจระเข้เอาหัวเชิดขึ้น จะมีลมพายุ ออกเรือไม่ได้ เรือสำเภาสากลหลักที่ออกทะเลจะต้องดูดาวว่าลมจะแล้งวันไหน

การสังเกตธรรมชาติที่เหมือนกันคือ ดูใบโกงกางลอยน้ำในแนวตั้ง ภายใน ๒-๓ วัน จะมีพายุ การเกิดฝนตกหรือไม่เกิดก็ อย่าง มดคลานขึ้น ตากปลาได้เลย แตดจะออก แต่ถ้ามดดำคลานลง ฝนจะตก ปูขึ้นต้นโกงกางก็สังเกตได้ เมื่อมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในแต่ละจังหวัดจะได้เหมือนกัน

สำรวจ ๔.๔ สัมภาษณ์ นายเปลื้อง โต๊ะหะ

การเดินทางมาจากพัทลุง เส้นทางน้ำจะเชื่อมต่อกันได้หมด ที่ปากแม่น้ำตรังมีการเชื่อมกับปากแม่น้ำพัทลุง สายพัทลุงเป็นน้ำจืดน้ำดอนมาชนกับน้ำเค็มที่กันตัง (ปากแม่น้ำพัทลุงหมายถึงปากแม่น้ำปะเหลียน) การไปพัทลุงจะผ่านไปทางคลองย่านตาขาว เป็นการล่องแพ ล่องเรือ ไม่มีเรือเครื่อง ไม่มีเครื่องจักรกล คลองก็ไม่ตื้นเขิน ป๊ะปล่องเล่าว่าคนที่จะไปหาแล่นถึงภูเก็ต ส่วนคนภูเก็ตก็จะมาหากินแก้วน่านน้ำบ้านพระม่วงด้วย คนจากที่นี่จะพายเรือไป

ท่าเรือเมื่อน้ำแห้ง เรือจะถึงท่า สมัยก่อนการสัญจรไม่ได้ไปทางรถ ไปทางเรือแล้วต่อรถไปอำเภอ ไปทางหาดทรายขาว เกาะเคียม นาเกลือ กันตังได้ กันตัง ค่าโดยสารประมาณ ๕-๑๐ บาท เรือส่วนตัว ส่วนใหญ่เป็นเรือทำประมง ในบ้านพระม่วงมีเรือประมาณ ๗๐ ลำ เฉพาะบ้านพระม่วงมีเรือตกปู เรือวาง อวนของแต่ละคนตามแต่ถนัด

อาชีพคนในบ้านพระม่วง ๖๐% ทำเกษตร ๔๐% ทำประมง ทำโรงงาน ๕% โดยคนทำสวนจะทำโรงงานด้วย ประชากรในพระม่วงไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง อาศัยที่ดินของกรมเจ้าท่า มีการสำรวจพบว่ามีจำนวน ๔๐ กว่าครัวเรือน อาศัยเรือเล็ก ๆ ไปวางอวน ได้ปลามาขายเลี้ยงชีพได้

การออกเรือมี ๒ ชนิด คือ ออกไปประกอบการเอง เช่น วางอวนปู ตกปลา อีกพวกหนึ่งออกเรือพาณิชย์ ไปกับผู้ประกอบการต่างจังหวัด

ส่วนมากออกเรือพาณิชย์มากกว่ามีเรือเอง เรือพาณิชย์มีคนเป็นจำนวนร้อย ๆ คน เช่นที่สตูล กระบี่ มีอวนดำ อวนลาก ซึ่งมี **จิว** หรือหัวหน้าเรือจะมาพาคนไปกับเรือพาณิชย์

การนั่งปู ต้มปูเกิดมานานแล้ว ในครอบครัวจะแกะเนื้อปูไปส่งตลาด ปูม้าที่เกาะนกมีมาก ถือเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปูม้า

ปีเปลี่ยนยังเล่าถึง ธรรมชาติของปลาที่จะเข้ามาวางไข่ที่ริมตลิ่ง

นอกจากนี้ ที่นี่ยังเคยทำโครงการ**ธนาคารปู** โดยไปซื้อปูไข่มุมา เคยทำมาแล้ว ทำเป็นคอกปู แต่ทำได้แค่ ๒-๓ เดือน ก็เกิดสึนามิ ทำลายคอกปูไปหมด ดีที่คลื่นสึนามิไปปากหรน ไม่ได้เข้ามาทางนี้ ถ้าเข้ามาจริง ๆ คนคงตายประมาณ ๒๐๐ ศพ ตอนนั้นที่เกิดสึนามิ เรียกว่า “**แห่งปลาวิ่งไม่ทัน**” คือน้ำแห้งอย่างรวดเร็ว

สำรวจ ๔.๕ สัมภาษณ์ นายเปลื้อง โต๊ะหะ

สภาพบ้านมีการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าสังคมหรือสิ่งแวดล้อม เมื่อมีความเจริญเข้ามา สมัยก่อนไม่มีคาราโอเกะ มีการลอกเลียนแบบประมาณ ๑๐ ปีมาแล้ว ถือว่ายังเข้ามาช้ากว่าหลาย ๆ หมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดคือการแต่งตัว สื่อ โทรศัพท์ คนแต่งตัวอย่างไร วัยรุ่นจะเลียนแบบได้เร็ว “เลียนแบบคารา” การเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน เช่น แต่ก่อนยกบ้านหลังหนึ่งไม่ต้องจ่ายเงิน แต่ให้การช่วยเหลือกัน ลงแขกไปตัดไม้ ช่วยกันยกวันสองวัน ช่วยกันเย็บจาก มุงจากจนเสร็จ แต่ปัจจุบันทุกกระเบียดนิ้วต้องจ้าง สมัยก่อนไม่ต้องจ้างเลย

เมื่อก่อนยังมีการทำนา การทำนาไม่มีควายเหล็ก ไถนาด้วยควาย เราจะช่วยกัน เช่น หุงข้าวสักหม้อ ทำแกงสักหม้อ หุงข้าวเหนียว มีซากาแพไปช่วย ช่วยกัน ๒-๓ วันก็เสร็จ ปัจจุบันต้องเอาเงินเป็นตัวหลัก ทำเป็นธุรกิจ จ้างถูกก็ไม่มีใครทำ การเอื้ออาทรสมัยนี้ไม่มี สมัยก่อนการเอื้ออาทรเช่นมีที่ดินจะยกให้ปลูกบ้าน อยู่ใกล้ ๆ กัน จะได้ช่วยเหลือกัน สมัยปัจจุบันแดนติดกันก็ต้องขาย อย่างนี้น่าไปสู่ความ

ขัดแย้ง ต้องหาหนทางกัน ที่จริงเรื่องของเรา ญาติของเราน่าจะคุยกันได้ ต่อไปข้างหน้าไม่รู้อะไร พ่อกับลูก พี่กับน้อง จะขาดกันทีละน้อย ๆ เพราะคนมีความอยากได้ของบริโภค ไม่รู้จักพอ คำว่า พอไม่มี การไม่พอทำให้เกิดปัญหา เขามีรถก็อยากมีรถ คือตัวเงินจะถูกนำมาใช้มากขึ้น ต่อไปก่อนที่จะจากไป ไม่รู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นอีก ห้องอาหารในหมู่บ้านจะมีขึ้นหรือเปล่า ปัจจุบันยังไม่มี นายทุนก็เล็งเห็นการกอบโกยผลประโยชน์ ที่พระมวงไม่มีขายหา มีแต่ป่าเลน นายทุนไม่ชอบ หากมีขายหา ไม่รู้อยู่หรือไป อยู่ในเมืองเหมือนเพื่อนก็ไม่แน่

ป๊ะเปลื้องบอกว่า “คนในชุมชนค่อนข้างเวอร์ มีให้กินมาก คือคนยังไม่เข้าถึงเรื่องเศรษฐกิจ พอเพียงอย่างสมบูรณ์ แต่มีความขยันมืออยู่ การใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่สมควรก็มีบ้าง อบายมุขมีบ้าง เล่น ๆ แต่กลัวว่านาน ๆ เข้าจะมีมากขึ้น”

สำรวจ ๔.๖ สัมภาษณ์ นายเปลื้อง โต๊ะหะ

ความเป็นมาด้านสิ่งแวดล้อม ป๊ะเปลื้องเริ่มทำงาน**ป่าชุมชน** เน้นการรักษาสิ่งแวดล้อมมานาน

แล้ว แรก ๆ เริ่มมีป่าโกงกางเป็นป่าใช้สอย เมื่อสมัยก่อนคนก่อน ชาวบ้านพระมวงมีป่าใช้สอยประมาณ ๑,๖๕๐ ไร่ อยู่มา มีป่าไม้จากหน่วยงานไหนไม่ทราบมาสร้างป่าโกงกาง ครุทอง ซึ่งเป็นแกนนำ และเป็นคนเก่าแก่ของชุมชน คัดค้านและบอกว่า ทำไม่ได้ เพราะชาวบ้านปลูกและใช้ไม้อยู่ จากนั้นจึงมีการทำเวทีชี้แจงขึ้น

หลังจากมีปัญหาเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๗ ก็มีการปลูกป่ามาเรื่อย ๆ ยังไม่ต้องใช้งบประมาณ ใช้เพียงน้ำมันตัวเอง ต่อมาเมื่อมูลนิธิศุภนิมิตเข้ามาช่วยงบประมาณ อาหารการกิน แจกเสื้อ มีป้ายของมูลนิธิ

ฝ่ายป่าไม้ก็อยากมาทำ สนใจมาก แล้วก็วางแผนให้คนในชุมชน ๔ คน ช่วยกันดูแลป่าในชุมชน ให้เงินเดือน เดือนละ ๔,๐๐๐ บาท แต่ป๊ะบอกว่า ไม่ได้ เพราะชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของ และทำมาก่อน จะมาทำแบบนั้นไม่ได้ ถ้าจะต้องทำประชาคมกับชาวบ้านก่อนว่าชาวบ้านต้องการอะไร เช่น สะพาน walk way ชุมป่า ต้องฟังเสียงเชิงอนุรักษ์ ผลประโยชน์อีกอย่างคือ ชาวบ้านที่ไม่มีเรือได้จมน้ำ หาย

ตอนนี้ อบต.จะมาช่วย จะปลูกป่าอีก ทำในลักษณะซ่อมแซม ตอนแรก ๆ คนทำประมงมีไม่มาก แต่ทรัพยากรมีมาก เขาตกเบ็ดหน้าบ้านก็ได้ปลามาแล้ว การหากินแต่ก่อนไม่เสียดสาลำบาก หลังจากป่าไม้ถูกทำลายจนหมดหายด้วยการสัมปทานป่าไม้ ทำไม้หลาส่งโรงงาน ทำแล้วป่าไม้ร่อยหรอ ทรัพยากรก็จะลดลง กุ้งหอยปูปลาก็หายาก แทนที่จะได้ ๕ กิโลกรัม ก็ได้แค่ ๑ กิโลกรัม ไม่คุ้มค่าแรงค่าน้ำมัน ป่าไม้เป็นแหล่งเพราะพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา เพราะป่าเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์ เป็นที่วางไข่ฟักไข่เมื่อโตแล้วก็ออกสู่ทะเล ชาวบ้านได้ทำมาหากิน ชาวบ้านจะเห็นความสำคัญของป่าไม้มาก เพราะป่าจะบัง

ลมได้ และคลื่นลมแรงจะไม่กระทบตลิ่งพัง และช่วยกรองน้ำไม่ให้มีน้ำโสโครก โดยสูมหาสมุดการกรองน้ำเสียจากบนบก ระบบชีวภาพ ป่าโกงกางจะดูแลตัวเองได้ ระบบนิเวศน์โดยรวมก็จะดี

ปะปล่องไม่เห็นด้วยกับเรื่องสาป่าโกงกางของกรมป่าไม้ เพราะเมื่อสาป่า เป็นป่าเชิงเดี่ยว สัตว์น้ำ เช่น ปู จะลดจำนวนลง เพราะว่าพื้นที่โล่งแจ้งกว่าเดิม เจ้าหน้าที่ต้องการให้ไม้โตเร็ว แต่ทรัพยากรหาย สัตว์น้ำไม่มีที่พึ่ง เราไม่ทราบว่า ไม้ชนิดไหนเป็นที่อยู่ของสัตว์ชนิดไหน ไม้ชนิดไหน เป็นยาสมุนไพร อย่างไถ่ถ้าป่วยก็จะดูได้จากการกินหญ้า เราไม่รู้หรือว่าถ้าไถ่ใช้ให้กินใบใคร (ตะไคร้) ใบหญ้า ไถ่จะเรียนรู้ของมันเอง เมื่อเราสาไม้ไปหมด สัตว์ก็จะช่วยเหลือตัวเองได้ยากขึ้น ปะปล่องไม่ได้ร้องขอแต่อยากร้องเรียน และอยากให้คนเข้าใจว่าบ้านเราเป็นหมู่บ้านของการอนุรักษ์อย่างแท้จริง

ตอนนี้ป่าไม้เข้าใจแล้ว ประธานที่ปรึกษามา ชาวบ้านได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับสาสาป่ากับป่าไม่สา การจัดการของชาวบ้านกับป่าไม้จะแตกต่างกัน ชาวบ้านจัดการเหมือนเป็นการปลูกเองกับต้นไม้ที่ไม่รู้ว่าใครก็ไม่รู้มาทำ เราจะหวงแหนเพราะทำมาด้วยมือ ไม่เหมือนนายทุนที่เข้ามาทำก็ไม่เหมือนเราทำเอง นอกจากนี้ยังมีการให้ความรู้กับเยาวชนให้ศึกษาระบบนิเวศน์ ให้เขารู้สึกว่าการปลูกต้นไม้สำคัญ

การตัดไม้ในหมู่บ้านพระม่วง มีกฎเกณฑ์ว่าตัด ๑ ต้น ปลูกแทน ๕ ต้น

ปะปล่อง ได้รับการเลือกให้เป็น ประธานประชาคมหมู่บ้าน มีหน้าที่เรียกชาวบ้านมาพูดคุยในหลาย ๆ เรื่อง เช่น สถานที่ออกกำลังกาย ปะปล่องพูดคุยกับผู้อำนวยการโรงเรียนเก่า ขอพื้นที่ราชพัสดุ ประมาณไร่กว่า ๆ ทำศูนย์ออกกำลังกายตอนเย็น เขาบอกว่า หากมีโครงการโรงเรียนน่าจะมีรายได้ แต่คิดแล้วไม่น่าจะใช้ หากว่าจะให้มีรายได้ก็ให้เด็กนักเรียนมาปลูกผัก แต่ก็ทำไม่ได้ เพราะอยู่ไกล หากโรงเรียนจะพยายามก็ต้องมีการคุยกันใหม่ ตอนนี้ อบต.ก็รับเรื่องแล้ว คือ ปลูกไม้ ทำทางเดินให้คนแก่ ๆ ได้เตะตะกร้อ เด็ก ๆ ถีบจักรยาน เป็นที่รวมของชุมชน

การเป็นผู้นำ ไม่เหนียว กลับชอบ แต่มีบางคนไม่เข้าใจ มีการให้ปะปล่องที่ตลาด เกี่ยวกับการรักษาทะเล บริโภคทั่วโลก เรากินปลาสด ทับเที่ยงกินปลาแซ่ซ่าแข็ง ประเทศนอกกินปลากระป๋อง ส่งไปทีอื่น ทรัพยากรเล็ยร่อยหรอ ทรัพยากรบางตัวถูกบังคับให้ใช้โดยไม่รู้จักตัว

“ประสบการณ์การเรียนรู้ต้องแสวงหา ชาวบ้านจึงจะมองเห็น”

“การปลูกต้นไม้ การได้งบประมาณ คือ การใส่ปุ๋ย ทำให้เจริญงอกงาม”

ตัวอย่างข้อมูลจากเอกสาร

เอกสาร ๑ เว็บไซต์ไทย ตำบล ดอท คอม

ตำบลนาเกลือ ที่มาของชื่อนี้มีคำบอกเล่าของชาวบ้านเล่าต่อกันมาว่า มีครอบครัวหนึ่งได้อพยพมาจากไหนไม่ทราบ เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านบริเวณท่าเรือบ้านนาเกลือใต้ ต้องการบุกเบิกพื้นที่ทำนาข้าว แต่เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมักมีน้ำทะเลท่วมถึงไม่สามารถทำนาได้ เมื่อน้ำในพื้นที่นาลดลง แห้งลง จะปรากฏเกล็ดเกลืออยู่ตามพื้นที่ ดังนั้นบริเวณดังกล่าวนี้ชาวบ้านจึงตั้งชื่อนานาเกลือ

อาณาเขตตำบลนาเกลือ มีดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบางลึก และ ตำบลปอน้ำร้อน อำเภอกันตัง

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลบางลึก อำเภอกันตัง

สภาพภูมิศาสตร์ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ด้านหนึ่งติดกับทะเลอันดามัน ด้านหนึ่งมีแม่น้ำตรังไหลผ่าน จำนวนประชากรในเขต อบต. ๔,๒๙๗ คน อาชีพหลัก คือ ทำนา ทำการประมง และอาชีพเสริม คือเลี้ยงกุ้งกุลาดำ เลี้ยงปลาในกะชัง

การคมนาคม เดินทางได้ ๒ ทาง คือทางรถ ใช้เวลาเดินทาง จากอำเภอถึงหมู่ที่ ๒ ระยะเวลา ๑๗ กิโลเมตร และทางเรือใช้เวลาเดินทางจากอำเภอประมาณ ๑๐ กิโลเมตร

ศาสนสถาน ได้แก่ สำนักสงฆ์บ้านนาเกลือ มัสยิดอัลเยียซาล มัสยิดดารุสซาลาม มัสยิดนาเกลือใต้ และมัสยิดบ้านท่าไต้เมฆ

เอกสาร ๒ (วรรณ นาวิกมูล, ๒๕๔๗ : ๖๕)

นาเกลือ ชาวบ้านเคยมีอาชีพทำนาเกลือ ต่อมาน้ำท่วมถึงจึงเลิกทำ (**ตรวจสอบ** เพราะจากพระราชบัญญัติรัชกาลที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๕๒ มีผู้ถามเกี่ยวกับชื่อนาเกลือว่ามีการทำนาเกลือหรือไม่ ได้รับคำตอบว่าไม่มี หากเคยมีการทำนาเกลือจริง คงจะเป็นก่อนหน้านั้นนานมาแล้ว)

หมู่ที่ ๑ **บ้านหาดทรายขาว** มีหาดทรายขาวสะอาด

หมู่ที่ ๒ **บ้านนาเกลือเหนือ** ที่มาเหมือนกับชื่อของตำบล และอยู่ทางด้านเหนือ

หมู่ที่ ๓ **บ้านนาเกลือใต้** ที่มาเหมือนกับชื่อของตำบล และอยู่ทางด้านใต้

หมู่ที่ ๔ **บ้านพระม่วง** มาจากตำนานการเกิดเกาะต่าง ๆ ในจังหวัดตรัง

หมู่ที่ ๕ **บ้านท่าไต้เมฆ** ไต้เมฆอาศัยอยู่ริมน้ำ มีอาชีพหาปลา

หมู่ที่ ๖ **บ้านแหลมสะท้อน** มีต้นกระท้อนที่หัวแหลม (**ยังมีอีกหรือไม่**)

ฐานข้อมูลชุมชนตำบลกันตังใต้

ตัวชี้

ชุดที่ ๑ แหล่งข้อมูล

๑.๑ บุคคล

๑

 <p>นายชลอ กันตังกุล</p>	<p>๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ.๒๔๗๕ (ดู > <u>สำรวจ ๑, ๔</u>)</p>
--	--

๒

 <p>นายทิภา คงนคร</p>	<p>องค์การบริหารส่วนตำบลกันตังใต้ นายก อบต. กันตังใต้ โทร. ๐๘-๑๘๙๔-๔๗๑๒ (ดู > <u>เวที ๑</u>)</p>
--	---

๓

 <p>นายบุญส่ง กันตังกุล</p>	<p>๒๒๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง ส. อบต.กันตังใต้ หมู่ที่ ๔</p>
--	---

๔

 <p>นายไมตรี วิเศษสาสน์</p>	<p>๕๒ หมู่ที่ ๔ ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ.๒๕๔๖ (ดู > <u>สำรวจ ๒, ๕</u>)</p>
--	---

๕

 <p>นายสมควร บุญเวช</p>	<p>๓๒/๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง ส.อบต. กันตังใต้ หมู่ที่ ๑ (ดู > <u>ล่องแม่น้ำ ๑</u>)</p>
--	--

๖

 <p>นายสมศักดิ์ เจริญกุล</p>	<p>๔๓ หมู่ที่ ๓ ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง กำนันตำบลกันตังใต้ โทร. ๐๘-๑๒๗๑-๘๐๕๓ (ดู > <u>เวที ๒, ๔</u>)</p>
--	---

๗

 <p>นายเสถียร นิลประดับ</p>	<p>๕ หมู่ที่ ๒ ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ.๒๕๗๕ (ดู > <u>สำรวจ ๑, ๓</u>)</p>
--	--

๑.๒ กลุ่ม องค์กร

๑

<p>องค์การบริหารส่วนตำบล กันตังใต้</p>	<p>ถนนกันตังใต้ –บางแรด หมู่ที่ ๓ ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง โทร. ๐-๗๕๒๐-๗๘๖๙</p>
--	--

ชุดที่ ๒ เอกสารอ้างอิงดูท้ายบท.....

ชุดที่ ๓ สถานที่

๓.๑ ชื่อตำบล หมู่บ้าน

ตำบลกันตังใต้ (ดู> เอกสาร ๒ วิเคราะห์ ๑)

หมู่ที่ ๑ บ้านท่าเรือ (ดู> เวที ๒ เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๒ บ้านควนมอง (ดู> เวที ๒ เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๓ บ้านจุปะ (ดู> สำรวจ ๕ เวที ๒ เอกสาร ๒ วิเคราะห์ ๑)

หมู่ที่ ๔ บ้านเกาะเคี่ยม (ดู> เวที ๒ เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๕ บ้านตะหาร้า (ดู> สำรวจ ๕ เวที ๒ เอกสาร ๒ วิเคราะห์ ๑)

หมู่ที่ ๖ บ้านกันตังใต้ (ดู> เอกสาร ๒ วิเคราะห์ ๑)

๓.๒ ชื่ออื่น ๆ

เกาะกลาง เกาะกา เกาะค้อ เกาะโต๊ะหรั้า เกาะลูกไม้ เกาะเลน เกาะเหลาดำ เกาะหน้า
บ้าน (ดู> ล่องแม่น้ำ)

คลองโต๊ะหมัน คลองโต๊ะหรั้ม ท่าเป๊ะยี่ (ดู> สำรวจ ๕)

คลองบางแรด บ้านบางแรด (ดู> ล่องแม่น้ำ ๕ เอกสาร ๓)

ควนยา (ดู> เอกสาร ๓)

บ้านกลาง (ดู> วิเคราะห์ ๒)

บ้านหวนอน (ดู> เอกสาร ๓)

สะพานน้ำฝั้ง (ดู> ล่องแม่น้ำ ๒)

หะดี หรือ ย่าดี (ดู> สำรวจ ๕ เอกสาร ๓ วิเคราะห์ ๑)

ห้วยควาย (ดู> เอกสาร ๓)

ห้วยแบ่ง (ดู> เอกสาร ๓)

หาดใหญ่ (ดู> ล่องแม่น้ำ ๔)

หมายเหตุ ยังมีชื่ออื่น ๆ ที่ต้องรวบรวมเพิ่มเติม เช่น ในควน ควนพร้าว

ชุดที่ ๔ การตั้งถิ่นฐาน

๔.๑ กลุ่มตระกูลและบุคคล

กันตังกุล สุวรรณวัฒน์ (ดู> วิเคราะห์ ๒)

กัปตันฮอลล์ (ดู> สำนวน ๓)

พระองค์เจ้าจรัญศักดิ์ฯ (ดู> สำนวน ๓)

วิเศษศาสน์ (ดู> สำนวน ๕)

๔.๒ ทรัพยากร การทำมาหากิน

โครงการบ้านพักปลา (ดู> ส่องแม่น้ำ)

โรงงานน้ำตาล (ดู> สำนวน ๒, ๔)

๔.๓ เหตุการณ์สำคัญ

ทำทะเบียนบ้าน (ดู> สำนวน ๕)

สงครามโลกครั้งที่ ๒ (ดู> สำนวน ๓)

ชุดที่ ๕ วัฒนธรรม

ยังไม่มีข้อมูล

ข้อมูลสำรวจและสัมภาษณ์

ผู้เก็บข้อมูล สุนทรี สังข์ยุทธ์ อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐

สำรวจ ๑

การเก็บข้อมูลต่อบลกันดังได้ไม่จำเป็นต้องมีผู้ประสานงาน เนื่องจากผู้เก็บข้อมูลคือหัวหน้าทีมวิจัยเป็นคนในพื้นที่ รู้จักเส้นทาง สถานที่ และบุคคลในชุมชนดีพอสมควร นอกจากนี้ยังมีเอกสารที่เกี่ยวข้องรวมทั้งข้อมูลที่เคยศึกษาไว้เดิมอีกส่วนหนึ่ง เพียงแต่กำหนดเป้าหมายว่าจะไปยังสถานที่ใดเท่านั้น คำนวณเวลาแล้วว่าควรจะได้สัมภาษณ์แหล่งข้อมูลในต่อบลกันดังได้ประมาณ ๔ คน แต่น่าเสียดายว่า บุคคลแรกในหมู่ที่ ๖ บ้านกันตังได้เกิดไม่อยู่บ้าน เราจึงมุ่งตรงไปยังเป้าหมายที่ ๒

บนถนนสายกันตังใต้ - บางแรด ผ่านหน้าโรงเรียนบ้านกันตังใต้ไปไม่กี่ร้อยเมตร ก็เข้าสู่เขตบ้าน **ควนมอง** หรือ “หย้าม้อง” (ระดับเสียงตามภาษาถิ่น) ก่อนถนนจะขึ้นเนิน มีทางแยกด้านซ้าย เลี้ยวเข้าไปไม่กี่ไกลก็ถึงบ้าน **คุณเสถียร นิลประดับ** ซึ่งในอดีตบ้านหลังนี้เป็นตำหนักของเจ้านายจากกรุงเทพฯ ส่วนที่ว่าเป็นใคร สำคัญอย่างไร และมาเป็นบ้านคุณเสถียรได้อย่างไรนั้น รายละเอียดอยู่ในบทสัมภาษณ์

คุณเสถียรกับภรรยาต้อนรับและให้ข้อมูลอย่างเต็มที่ ชี้ให้ดูบริเวณบ้าน รวมทั้งไม้ใหญ่คู่บ้านที่ผู้เก็บข้อมูลทั้งสองคนเพิ่งรู้จักเป็นครั้งแรกก็คือต้น **ปรง** ปรงที่เป็นไม้ยืนต้น มีใช้เฟินอย่างที่เคยรู้จัก

เสร็จจากสัมภาษณ์คุณเสถียรเราขับรถออกมายังถนนสายเดิม รดิ่งขึ้นเนินแล้ววกลงสูง ๆ ต่ำ ๆ สลับกัน จนถึงบ้านจุปะ ทางด้านขวามือมีป้ายบอกว่าเป็นทางเข้า **สถานีวิวัฒนวิจัยกันตัง** เลี้ยวเข้าไปทางนั้น ผ่านหน้าบ้านกำนัน แต่ไม่แวะ ตรงไปยังบ้านของ **พี่ชลอ กันตังกุล** ซึ่งมีบรรพบุรุษร่วมกับหัวหน้าทีมวิจัย พี่ชลอและภรรยาซื้อที่พักอาศัยอย่างดีใจ เพราะไม่ได้พบกันนานแล้ว พร้อมทั้งถามทุกข์สุขไปถึงญาติพี่น้องคนอื่น ๆ แล้วก็เริ่มทบทวนเรื่องอดีตของบริเวณนี้ที่เคยเป็นท่าเรือ และมี **โรงงานน้ำตาลทรายแดง** อยู่ไม่ไกล รวมทั้งเรื่องบรรพบุรุษที่ขยายตัวจากกันตังได้มาตั้งถิ่นฐานในแถบนี้ พูดคุยกันได้สักระยะ เริ่มมีแขกทยอยเข้ามาในบริเวณบ้าน เป็นพวกลูกหลานและเขยสะใภ้ที่มา

ชุมนุมกันในวันหยุด บางครอบครัวพาพ่อแม่ของอีกฝ่ายมาด้วย เลยจะคับคั่งเป็นพิเศษ ผู้เก็บข้อมูลจึงต้องถอยออกมาและถือโอกาสลากลับ

จากบ้านพี่ชลอเราเข้าไปที่สถานีวัฒนธรรมวิจัย ปรากฏว่าบ้านพักทุกหลังปิดสนิท ไม่มีใครอยู่เลย เราจึงถือวิสาสะเดินถ่ายภาพบริเวณตลอดจนทำน้ำ แล้วกลับออกมา พอผ่านบ้าน

กำนันสมศักดิ์ ลองแวะดู พบว่ากำนันกำลังพักผ่อน ทักทายกันเล็กน้อย แจ้งเรื่องที่มาเก็บข้อมูล แล้วหยอดไว้ว่าจะมาคุยด้วยอีกครั้ง หรือมีอะไรก็จะเชิญไปร่วมเวทีพูดคุย

สำรวจ ๒

ขับรถออกมาขึ้นถนนเดิม เลี้ยวขวาต่อไปข้างหน้าไม่มากนัก ผ่านนาทุ่งร้าง บ้านนกนางแอ่น ถึงโค้งก่อนขึ้นเนิน ด้านขวาเป็นทุ่งนาที่มีต้นยางพาราปลูกใหม่ ขนาดใบ ๓ – ๔ ชั้น ซึ่งให้ผู้ร่วมทีมวิจัยดูว่าตรงนี้แหละที่พี่ชลอว่าเป็นโรงงานน้ำตาล ลูกไม่หินหีบอ้อยที่บ้านพระยารัษฎาฯ แต่ก่อนกองอยู่แถวนี้จนไปสมัยที่เริ่มก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ เคยมาสัมภาษณ์เจ้าของที่ดินเดิมเมื่อสิบหกปีมาแล้ว เป็นผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายทิว ปราบเสร็จ ซึ่งบอกว่า “จะเก็บที่ไว้ทำนา ไม่ยอมขายนาให้พวกนาทุ่ง ไม่ว่าจะราคาดีสักแค่ไหน” วันนี้ผู้ใหญ่ทิวถึงแก่กรรมไปแล้ว ทุ่งนากลายเป็นสวนยาง เพราะไม่มีใครทำนากันแล้ว

รถวิ่งขึ้นเนินลงเนินไปตามถนนอีกครั้ง ผ่านหน้าที่ทำการ อบต. ถึงสี่แยก ถ้าเลี้ยวซ้ายไปวังวน เลี้ยวขวาไปเกาะเคียม แต่เราไปตรง เพราะต้องการจะสำรวจให้สุดถนน ผ่านสี่แยกไปเล็กน้อย ทางด้าน

ซ้ายมือเป็นที่ตั้งวิทยาลัยการอาชีพกันตัง ซึ่งดูเจียบเจียบ เพราะเป็นวันหยุด

ถึงสุดถนนเป็นท่าเรือของคลองตะเควหว่า ถ้ามองไกลคนที่ท่าเรือแล้วย้อนกลับออกมา มีทางแยกซ้ายมือเข้าสู่บ้านเกาะเคียมโดยไม่ต้องกลับไปสี่แยกเดิม ถึงบ้านเกาะเคียมเลยเวลาเที่ยงไปแล้ว แวะร้านปุนิม ร้านชื่อดังที่คนในจังหวัดตรังและอำเภออื่น ๆ อุดสำหรับรถมา

ไกล ๆ เพื่อมากินอาหารทะเลสด ๆ เรามาแล้วจึงต้องแวะเพื่อมิให้เสียเที่ยว

เป้าหมายบายนี่ที่เกาะเคียม คือปะหมาน หรือนายไมตรี วิเศษศาสน์ ผู้กว้างขวางในวงการ ประมงพื้นบ้าน นั่งดื่มกาแฟพื้นเมืองที่ร้านลูกสาวปะหมานซึ่งสืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ ปะหมานรู้ภาษามลายูดี บอกชื่อบ้านนามเมืองได้มาก คุยกันนานเป็นชั่วโมงกว่าจะได้เดินทางกลับ

ขากลับแวะที่บ้านกันดังได้อีกครั้ง แต่เป้าหมายของเรายังไม่กลับถึงบ้าน จึงออกไปแวะที่กันดัง ได้สัมภาษณ์อีก ๑ ราย ชดเชยกับที่ขาดของกันดังได้ ถือว่าได้ครบ ๔ ราย ในเวลา ๑ วัน กลับถึงบ้านที่ทับเที่ยงค่าพอดิ

สำรวจ ๓ สัมภาษณ์ นายเสถียร นิลประดับ

โดย สุนทรี สังข์อุยุทธ์ อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐

นายเสถียร นิลประดับ เจ้าของบ้านปัจจุบัน เล่าว่าตนเองเป็นบุตรของ Mr. William John Hall Henry Hall อดีตนายทหารราชนาวิกอังกฤษ ผู้ลาออกจากราชการมาเป็นกัปตันเรือพาณิชย์ ชื่อเรือทุ่งสง เดินทางระหว่างท่าเรือกันดังกับต่างประเทศ เข้าใจว่าเป็นปีนัง สิงคโปร์ ต่อมาได้แต่งงานกับนางสาวเต่ง (สุภาพ) นิลประดับ น้องสาวผู้ช่วยด้านศุลกากรกันดัง แล้วได้ซื้อที่ดินพร้อมบ้านและสวนยางซึ่งเป็นของ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลธวัช กฤดากร อดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศฝรั่งเศส เป็นที่ดินซึ่งมีเอกสารสิทธิ์เรียบร้อย มีเจ้าหน้าที่จากกรมแผนที่ทหารมารังวัดให้ตั้งแต่ตอนต้น ตัวดำหนักสร้างมาตั้งแต่สมัยพระองค์เจ้าจุลธวัช ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช กัปตันฮอลล์อยู่ที่บ้านนี้จนถึงแก่กรรม ใน พ.ศ. ๒๔๘๔ ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประมาณ ๓ เดือน

ตัวนายเสถียรเองเมื่อเด็ก ๆ เคยเรียนที่โรงเรียนจุฬาลงกรณ์วิทยารยะสำนั ๆ แล้วไปเรียนที่โรงเรียนอนุบาลสตรี อำเภอมืองตรัง ซึ่งรับนักเรียนชายถึงชั้นประถมปีที่ ๔ ต้องไปอยู่หอพักของโรงเรียน วันหยุดจึงจะได้กลับบ้าน ที่บ้านมีรถยนต์รับส่ง เรียนถึงประถมปีที่ ๒ แล้วไปกรุงเทพฯ ซึ่งตรงกับช่วงสงครามพอดีได้เรียนที่โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน เดินทางโดยรถไฟต้องค้างคืนที่ทุ่งสงและสุราษฎร์ธานี แล้วนอนในรถไฟอีกหนึ่งคืนจึงจะถึงกรุงเทพฯ หลังเรียนจบแล้วทำงานอยู่ทางกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดอีกหลายปี กลับมาบ้านเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๐ และเคยเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

นายเสถียรเล่าเกี่ยวกับบ้านเท่าที่เห็นในสมัยเด็ก ๆ ว่าชั้นล่างมีห้องหลายห้อง เช่น ห้องครัว มีเตาอบแบบฝรั่ง ใช้ถ่านเป็นเชื้อเพลิง มีครัวแยกต่างหาก มีห้องพักอาหาร ห้องรับประทานอาหารต่อกับห้องรับแขก อีกส่วนหนึ่งเป็นห้องนั่งเล่น ตัวบ้านหันหน้าทางทิศเหนือ บริเวณรอบบ้านมีต้นปรัง ๕ ต้น เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ปัจจุบันเหลืออยู่หนึ่งต้นตรงหน้าบ้าน ส่วนทางหลังบ้านมีผลไม้

ที่เหลืออยู่คือขุ่น สำหรับน้ำใช้มีเครื่องสูบน้ำ สูบจากห้วยตาแก้วซึ่งไหลผ่านสวน อยู่ห่างจากตัวบ้านประมาณ ๓๐๐ เมตร มีน้ำใช้ตลอดปี ทั้งยังมีเครื่องปั่นไฟฟ้าอีกด้วย ช่าง ๆ บ้านมีคอกม้า เข้าใจว่าองค์เจ้าของบ้านจะทรงม้าในการตรวจสอบ แต่ก่อนมีไฟฟ้าทุกปี

นายเสถียรได้ทราบมาว่า พระองค์เจ้าจุลธิดาเสด็จสร้างบ้านหลังนี้ไว้ด้วยพระประสงค์จะใช้เป็นที่พักผ่อนและจะมาประทับหลังจากที่พระองค์เกษียณอายุราชการแล้ว แต่สิ้นพระชนม์เสียก่อน เคยมาประทับโดยมีพระโอรสพระธิดามาด้วย รวมทั้งพี่เลี้ยงของพระธิดา ชื่อชิต ซึ่งต่อมาได้แต่งงานกับหัวหน้าคนสวนซึ่งเป็นคนในพื้นที่ หลังจากพระองค์เจ้าจุลธิดาเสด็จสิ้นพระชนม์ มีทนายทซึ่งคนงานเรียกชื่อว่า “คุณบันลือ” มาเป็นผู้จัดการดูแลอยู่ระยะหนึ่ง จนกระทั่งได้ขายให้กับปตันฮอลล์ เพราะทนายทส่วนใหญ่ไม่ประสงค์จะเก็บรักษาไว้

นายเสถียรให้ข้อมูลว่า พื้นที่สวนเดิมทั้งหมดประมาณ ๖๐๐ ไร่ ปัจจุบันแบ่งส่วนกันไปปลูก ๆ กับปตันฮอลล์ ส่วนใหญ่เป็นที่ลาดเชิงเนิน มีร่องรอยว่าในการปลูกยางพาราครั้งแรกมีการปรับพื้นที่ให้เป็นระดับเสมอเป็นขั้น ๆ คล้ายขั้นบันไดช่วงกว้าง ๆ ยางพาราที่เห็นอยู่ในสวนปัจจุบันปลูกใหม่เมื่อประมาณ พ.ศ.๒๕๒๐ กว่า ๆ นับเป็นรุ่นที่ ๒ ในช่วงใกล้ ๆ กับการปลูกยางรุ่นใหม่ บ้านถูกพายุเสียหายจึงซ่อมใหม่ เปลี่ยนแปลงโดยตัดทิ้งส่วนข้างหลัง เพราะกว้างใหญ่มาก ซ่อมไม่ไหว ส่วนอื่น ๆ ยังคงรูปแบบเดิม ตรงบริเวณริมถนนระหว่างทางเข้าที่กำลังมีการก่อสร้างนั้น เป็นการทำถังเก็บน้ำบาดาลซึ่งนายเสถียรอนุญาตให้ทาง อบต.ใช้พื้นที่

นายเสถียรได้ฟังมาว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี เคยเสด็จมาประทับ ที่บ้านนี้ พระนางฯ โปรดต้นส้มซ่า (ตรวจสอบพบหลักฐานเอกสาร รัชกาลที่ ๗ เสด็จฯ จังหวัดตรัง เดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ ๒๔๗๑ ในหมายกำหนดการไม่ปรากฏว่าเสด็จมาที่บ้านนี้ แต่ใน**นิราศนราธิป** พระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ กล่าวว่าพระองค์และครอบครัวได้เสด็จมาประทับแรมที่บ้านหลังนี้ พร้อมด้วยพระนางเธอลักษมีลาวัณย์ ในรัชกาลที่ ๖ พระธิดา รวมทั้งพระธิดาและพระโอรสองค์อื่น ๆ เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๔๗๑ ก่อนการเสด็จฯ จังหวัดตรังของรัชกาลที่ ๗ - นับปีแบบเก่า ขึ้นปีใหม่เดือนเมษายน)

สำรวจ ๔ สัมภาษณ์ นายชลอ กันตังกุล

โดย สุนทรี สังข์ยุทธ์ อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐

เดิมบ้านพ่อของนายชลออยู่ติดถนน นายชลอย้ายมาที่ปัจจุบันเมื่อแต่งงานแล้ว ด้านทิศใต้ของตัวบ้านปัจจุบันยังมีแนวถนนที่เคยใช้เป็นเส้นทางขนส่งน้ำตาลทรายแดงไปลงเรือที่ท่าเรือซึ่งอยู่ใกล้กับสถานีวันวัฒนวิชัยกันตัง เรือที่เข้ามาขนสินค้าเป็นเรือใบสามหลัก

โรงงานน้ำตาลอยู่บริเวณเชิงเนินริมถนนห่างไปทางทิศใต้ เป็นที่นาของผู้ใหญ่ทั่ว ปราบเสร็จ เคยมีซากฐานเตา ปล่องไฟ และลูกไม้หินสำหรับหีบอ้อยอยู่ในบริเวณนั้น เพิ่งทำเป็นสวนยางประมาณ ๓ - ๔ ปีที่ผ่านมา

ทบทวนเรื่องตระกูลกันตังกุล พ่อนายชลอชื่อนายไล่ เป็นรุ่นที่ ๔ ของตระกูล บรรพบุรุษรุ่นที่ ๑ มาบุกเบิกครั้งแรกที่กันตังได้ ตั้งบ้านอยู่ที่บนควนตรงข้ามกับควนด่านักจันท์ พอรุ่นที่ ๒ เริ่มกระจายออกไปในที่อื่น ๆ ในกันตังได้ก็มีที่ ท่าเรือ ห้ายมือง จุปะ พอรุ่นหลานก็ไปถึงเกาะเคียม อีกพวกหนึ่งไปทางปาเตะ วังวน แล้วข้ามแม่น้ำปะเหลียน ไปปากหรน บ้านนา

ก่อนมีโรงงานน้ำตาล รุ่นปู่ย่าของนายชลอมาตั้งบ้านเรือนอยู่แล้ว เล่ากันว่าพวกกุลิเงินโรงงาน เทียวชมแห่งระรานผู้หญิงและเปลือยกายอาบน้ำในห้วย ฝ่ายญาติ ๆ ของพวกผู้หญิงโกรธมากจึงเอา พวงเต่าร้างมาใส่ไว้ในสายห้วย พวกกุลิเงินที่อาบน้ำห้วยเกิดอาการคัน เกาเป็นแผลเน่าเปื่อยจนเจ็บไข้ ล้มตายจำนวนมาก โรงงานก็ร้างไป (เยี่ยมยง ส.สุรกิจบรรหาร, ๒๕๑๓ : ๔๗)

สำรวจ ๕ สัมภาษณ์ นายไมตรี วิเศษศาสน์

โดย สุนทรี สังข์อยุทธ์ อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐

ปะหมานและผู้เก็บข้อมูลได้ช่วยกันนึกถึงชื่อบ้านในกันตังได้ แล้วเชื่อมโยงออกไปถึงที่อื่น ๆ พบว่าส่วนใหญ่ชื่อสถานที่แถบริมทะเลเป็นภาษามลายู เพราะผู้ที่มาตั้งถิ่นฐานรุ่นแรก ๆ ส่วนใหญ่เป็นเชื้อสายมลายู ชื่อสถานที่ต่าง ๆ ในเขตตำบลกันตังได้ มีดังนี้

กันตัง ชื่อบ้าน ชื่อตำบล และใช้เป็นชื่ออำเภอ มาจากมาตราตวง ๔ ลิตร เป็น ๑ กันตัง

จุปะ ชื่อบ้าน มาจากคำว่า จุปะ แปลว่า หอย และมีมาตราตวง ๑ จุปะเป็น ๑ ลิตร ๔ ลิตร เป็น ๑ กันตัง ในแม่น้ำตรังตรงบริเวณหมู่บ้านนี้เป็นแหล่งหอยชนิดหนึ่งเรียกชื่อว่า **หอยปะ**

โต๊ะหมัน โต๊ะหริม ชื่อคลอง น่าจะมาจากชื่อคน

แตะหระ ชื่อบ้าน ชื่อคลอง แปลว่า หอยนางรม ชาวบ้านเรียกว่าหอยแตะหระ

ท่าแปะยี ชื่อท่าเรือ อยู่เหนือคลองแตะหระ มาจากชื่อคนจีน

ปาตุลันตัง ชื่อหมู่บ้านโบราณ แปลว่าหินขวาง ตรงกับที่ในคลองกันตังได้มีหินเป็นแนวขวาง คลอง เรียกหินลูกช้าง

หยะดี ยะดี หรือยาดี ชื่อคลอง แปลว่าไม้สัก

ห้ายมือง ชื่อบ้าน แปลว่า คบไฟ

เหลาตา ชื่อเกาะ ตา มาจาก กิดา แปลว่าปูดำ

ชื่ออื่น ๆ ได้แก่

เจ้าโหม ชื่อเกาะ ชื่อหมู่บ้านในตำบลเกาะลิบง น่าจะมาจากคำว่า จัรมัย เพี้ยนเป็น จาวไม แปลว่าลูกมะยม ถ้าดูมาจากกลางทะเล เกาะเจ้าโหมจะเป็นจุดเล็ก ๆ กลม ๆ เหมือนมะยม

ควนตุงกู ชื่อท่าเรือในตำบลบางลึก น่าจะหมายถึงก้อนเฒ่า ถ้าดูมาจากทะเลจะเห็นรูปควน เหมือนก้อนหิน ๓ ก้อน เป็นก้อนเฒ่า

ติหมุน ชื่อคลองในตำบลนาเกลือ แปลว่าแดงกวา

โตบ ชื่อหาดที่ตำบลเกาะลิบง แปลว่า ปิด

โตรีย หรือ เตรีย แปลว่าคลองลัด

ยะหม ชื่อคลอง ในตำบลโคกยาง มาจากคำว่า ยารม แปลว่า เข็ม

ไยัด เป็นชื่อที่ทางฝั่งเกาะลิบงเรียกพื้นที่ที่บ้านเจ้าโหมว่า “ไยัด” หรือ “ลาไยัด” แปลว่า ลึก

ลิบง ชื่อเกาะ มาจากคำว่า ลิบง แปลว่าไม้หลาวชะโอน หรือหลาโอน

สินโตะ ชื่อคลอง ในตำบลนาเกลือ น่าจะแปลว่า สะบ่า

สิเหร่ ชื่อบ้านในตำบลบ่อน้ำร้อน แปลว่า พลุ

เหลสา ชื่อเกาะ ในตำบลเกาะลิบง มาจากคำว่า รุสา แปลว่า กวาง

เหลาเหลียง ชื่อเกาะ ในตำบลเกาะลิบง มาจากคำว่า เลียง แปลว่าไถ่น้ำ

ตระกูลนายไมตรี วิเศษศาสน์ หรือปะหมาน ซึ่งเล่าว่ามาอยู่เกาะเคี่ยมตั้งแต่รุ่นโตะณะหรือ ทวดซึ่งมาจากปิ้ง โตะชาย (ปู่) ของปะหมานตายเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๓ อายุ ๘๐ ปี เล่าว่าตอนโตะณะเข้ามา นั้น มีคนจีนมาอยู่ก่อนแล้ว คนจีนทำอาชีพค้าขาย รับซื้อจาก เปลือกแสม ส่งขายปิ้ง ก่อนสมัย พระยารัษฎาฯ มาตั้งเมืองที่กันตังไม่นานนัก คนแก่ ๆ ของเกาะเคี่ยม สมัยที่ปะหมานยังเป็นเด็ก จะเรียก กันตังว่าเมืองใหม่

ปัจจุบันเกาะเคี่ยมเป็นหมู่บ้านที่มีประชากรหนาแน่นที่สุด

เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๒ ทางกรมสำรวจสำมะโน**ทำทะเบียนบ้าน**ให้เป็นครั้งแรก ปะหมานเป็นคนสำรวจด้วย ที่เกาะเคี่ยม หมู่ ๔ มีครัวเรือนอยู่ประมาณ ๑๓๐ ครัว คนไทยส่วนมากมาจากเพชรบุรี บ้านเลขที่ ๑ เป็นบ้านของนางจิบ มณีฉาย มาจากเพชรบุรี ทำหลอด (เครื่องมือจับปลา) บ้านเลขที่ ๒ เป็นของนายหลี ลีละวัฒนา หรือเก่าแก่เผี้ยว ส่วนโตะชาย (ปู่) ของปะหมานตั้งร้านกาแฟเป็นร้านแรก ตอนนั้นก็ยังสืบทอดมาถึงลูกสาวของปะ นับเป็นรุ่นที่ ๕ กาแฟที่ขายเป็นกาแฟใส่ถ้วยแก้ว

มีคนจากเพชรบุรีมาทำหลุมถ่าน เมื่อประมาณ พ.ศ.๒๔๘๑ มีเตาถ่านของคนจีน ๒ เจ้า เลิกไปตามมติ ครม.วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๓๙

ประเพณีเท่าที่มีอยู่เป็นประเพณีธรรมดา เกี่ยวกับชีวิต การเกิดแก่เจ็บตาย เป็นไปตามความเชื่อทางเชื้อชาติ และศาสนา

เคยมีกลุ่มนักพายเรือไปแข่งเรือที่อำเภอกันตังจัด

ข้อมูลจากเวทีตรวจสอบ

๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๑

สถานที่จัดเวที ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลกันตังใต้

ผู้บันทึก สุทิน สีสุข ธิติรัตน์ ธนันท์

ผู้เรียบเรียง สุนทรี สังข์อุยर्थ

ผู้ร่วมเวที

๑. นายทิกภา คงนคร นายก อบต.กันตังใต้
๒. นายสมศักดิ์ บุญเจริญ กำนันตำบลกันตังใต้
๓. นายปรีชา นุ่นสุวรรณ รองนายก อบต.
๔. นายสมควร บุญเวช ส. อบต.หมู่ที่ ๑
๕. นายนพดล เสี่ยงแก้ว ส. อบต.หมู่ที่ ๑
๖. นายบุญส่ง กันตังกุล ส. อบต.หมู่ที่ ๔
๗. นายสวาท กาลมุล ประธานสภา อบต.
๘. นายมนี มีเล็ก เลขานุการนายก อบต.
๙. นายพงษ์ศักดิ์ กันตังกุล ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑
๑๐. นายฉัตรไชย โสภาพ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเกาะเคี่ยม
๑๑. นางสาวไอลดา เด่นสุวรรณาคช ครูวิทยาลัยการอาชีพกันตัง
๑๒. นายวิจิตร ดาหลาย
๑๓. นายสุวิทย์ ต้นติสัจกุล
๑๔. นายอัศวิน ศรีประไพ
๑๕. นายอำนาจ เสี่ยงเลิศ

นอกจากนี้ยังมี นายสมบุญ อภาสกิจ ผู้ประสานงาน สกว.ภาคใต้ นางสาวนิษฐา จุลบล เจ้าหน้าที่ สกว.ตรัง ทีมวิจัย และผู้สังเกตการณ์ รวม ๒๔ คน

เวที ๑

นายก อบต. แนะนำสภาพทั่วไปของตำบลกันตังใต้ว่า ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอกันตัง ด้านทิศตะวันออกเป็นตำบลวังวน ทิศตะวันตกติดแม่น้ำตรัง มีเนื้อที่ ๒๕ ตารางกิโลเมตร เป็นที่ราบลุ่มสลับเนินเขาเตี้ย ๆ มี ๖ หมู่บ้าน

ประชากรทั้งหมด ๖,๖๐๗ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวนยาง ทำพืชสวนครัว ทำการประมง เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย และรับราชการ มีโรงเรียน ๔ โรง ได้แก่ โรงเรียนบ้านกันตังใต้ โรงเรียนบ้านจุปะ โรงเรียนบ้านเกาะเคี่ยม โรงเรียนบ้านตะหวา และมีวิทยาลัยการอาชีพกันตัง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๓

หัวหน้าทีมวิจัยเล่าความเป็นมาของโครงการว่า มีเด็กหรือนักศึกษาไปหาข้อมูลประวัติชุมชนที่
หอจดหมายเหตุซึ่งเก็บเอกสารจดหมายเหตุ ส่วนใหญ่เป็นเอกสารราชการ ไม่มีข้อมูลที่เด็ก ๆ ต้องการ
พอดีมี สกว. ซึ่งสนับสนุนการวิจัยในท้องถิ่น จึงทำโครงการการจัดทำฐานข้อมูลชุมชนตามแนวแม่น้ำตรัง
เพื่อการศึกษาประวัติศาสตร์ เพราะประวัติศาสตร์บอกว่าเมืองตั้งอยู่ตามลำน้ำ ทำมาตั้งแต่ต้นน้ำที่บ้าน
หนองบัว จนมาถึงเกาะลิบง รวม ๓๓ ตำบล แต่ตัดเอาแค่ ๑๒ ตำบล ที่มีคนสนใจมาก ๆ เพื่อจัดเวที
พูดคุย ตรวจสอบและเพิ่มเติมข้อมูล

เวที ๒

ทีมวิจัยนำเสนอภาพแม่น้ำตรังซึ่งเป็นแม่น้ำทั้งสายของจังหวัดตรัง และแผนที่เก่า สํารวจ พ.ศ.
๒๔๕๒ พิมพ์ ๒๔๕๗ และ ๒๔๕๙ ซึ่งมีชื่อตำบลเกาะเคียม และมีเกาะตุลันตัง

กำนันบอกว่าตำแหน่งเกาะตุลันตังในแผนที่ อยู่ในหมู่ที่ ๑ ตรงกับหน้าบ้านลุงให้ กันดังกุล
อดีตกำนันซึ่งถึงแก่กรรมไปนานแล้ว

ทีมวิจัยเสนอเอกสารอีกชุดหนึ่งซึ่งมีชื่อชุมชนในสมัย พ.ศ.๒๓๕๕ ได้แก่ บ้านสุโงงจุปะ ซึ่งมี
๑๒ เรือน นายอำเภอ ๒ คน และบ้านปาตุลันตัง ๓๔ เรือน นายอำเภอ ๒ คน พร้อมกับสอบถามคนใน
เวทีว่าเคยได้ยินชื่อปาตุลันตังหรือไม่ ปรากฏว่าไม่มีใครเคยได้ยิน

ทีมวิจัยเสนอข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เวทีช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับชื่อว่าเมื่อ พ.ศ.๒๓๖๗
มีทูตของอังกฤษชื่อ เจมส์ โลว์ เขียนไว้ว่า คนที่นี่ทำให้เข้าใจผิดว่า **ปัตตุเลนจิง** นั่นคือเมืองตรัง และก็
ได้พายเรือแคนูไปที่หมู่บ้านชื่อ **โชนเคียม**

ในเวทีถกกันว่า คำว่า โชน เคียม อาจจะเป็น **ชอนเคียม**หรือไม่ แต่อีกคนก็บอกว่า น่าจะเป็น
ควนเคียม มากกว่า แต่เมื่อสอบถามว่าเป็นภูมิประเทศมีควน หรือเนิน หรือไม่ ก็ได้คำตอบว่าไม่มี

ดูจากแผนที่เก่าที่อ้าง เกาะเคียมสมัยนั้นมีฐานะเป็นตำบล และมีชื่อบ้าน**ควนเคียม**

มีผู้เสริมว่าที่ชื่อเกาะเคียมนั้น เพราะเมื่อก่อนนั้นพื้นที่นี้มีต้นเคียมมาก แต่ไม่ได้เป็นเกาะ ที่เป็น
เกาะเพราะเพิงชุดคลองที่หลัง หมายถึงคลองที่ต่อกับคลองตะหร่า เดิมนั้นคลองถูกปิดตายไปอีกครั้ง
จากนั้นก็ให้ช่วยกันบอกชื่อบ้านและที่มา ซึ่งไม่ค่อยมีใครบอกได้ **กำนันสมศักดิ์**จึงอธิบายเอง

ท่าเรือ ในสมัยทำการค้า มีท่าเรือ ทำการค้ากับปีนัง จึงเรียกบ้านท่าเรือ

ห้าย้ามือง แปลตามภาษามลายูว่า ไต้ หรือ คบ ต่อมาเห็นว่ามีทำเลเป็นที่สูงจึงเปลี่ยนเป็น
ควนมอง

จุปะ เป็นชื่อหอย ชาวบ้านเรียกหอยปะ มีมากในคลอง ทางตะวันออกของหมู่บ้านเป็นควน ชื่อ
ควนจุปะ

เกาะเคียม ในอดีตมีต้นเคียมมาก

ตะหร่า คือหอยนางรมซึ่งเรียกว่าหอยตะหร่า

กันตังใต้ เป็นบ้านที่อยู่ทางใต้ของกันตัง

คลองยาดิ อยู่ระหว่างหมู่ ๖ กับหมู่ ๑ ยาดิ แปลว่าไม้สัก มาจากภาษามลายู

หินลูกช้าง อยู่ในคลองใหญ่ (หมายถึงแม่น้ำตรังสายใน)

คลองโต๊ะหรี มีถนนเลียบคลองไปท่าเรือโต๊ะหรี มีท่าเรืออยู่เพราะน่าจะเป็นที่ขนส่งน้ำตาล จากตั้งโรงงาน ที่คลองโต๊ะหรียังปัจจุบันเป็นที่ทำมาหากินกันอยู่

คลองเตย อยู่ระหว่างหมู่ที่ ๓ กับหมู่ที่ ๔ แต่การใช้ประโยชน์น้อย

เวที ๓

คนในเวทีพูดถึงเรื่องการตั้งถิ่นฐานและทำมาหากิน

ลำดับเครือญาติเพื่อดูการตั้งถิ่นฐาน ความเป็นมา ที่บอกว่าแขกมาก่อนนั้นเป็นจริงหรือไม่

มีคนหนึ่งบอกว่า คนควนปริงมาแต่งงานกับเหล่ามา อีกคนหนึ่งที่เกาะเคียมมีคนจาก เพชรบุรี บ้านแหลมอยู่ด้วย

ตระกูลกันตังกุล มาอยู่ตั้งแต่รุ่นกำ มีเครือญาติอยู่ทางปิ้งด้วย

มีการสัมพันธ์ของคนเกาะเคียมกับคนดังกล่าว พวกนาป้อ นาเกลือ ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกัน

ทวดเล่าว่าเมื่อก่อนพายเรือไปปิ้ง จับแล่น

สมัยโต๊ะก็มีการออกไปวางอวนที่เกาะมุก

เวที ๔

ทีมวิจัยเปิดประเด็น ว่าถ้าให้คนไปร่วมเรียนรู้ร่วมคิดร่วมทำ อยากให้ร่วมพูดคุยเรียนรู้กันก่อน อย่างครู นักเรียน มาพูดคุยกันก่อนจะดีหรือไม่ หรือถ้าลงไปในระดับหลักสูตรท้องถิ่น หนุนให้เหมาะสม ตามวัยของเด็ก ดีหรือไม่ จะเป็นไปได้หรือไม่ อย่างไร

อาจารย์ฉัตรชัย **ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเกาะเคียม** เล่าว่าเคยขอทุน สกว. ทำงานวิจัยใน การนับสายญาติกันแล้ว เคยไปร่วมงานวิทยาศาสตร์ของ มอ. เห็นเด็กไปนำเสนองานวิจัย ก็เห็นว่าเป็น

ผลที่ดี จึงอยากจะนำไปสนับสนุน ทั้งเด็กของอาจารย์ และการอาชีพ มาย้อนรอยสืบประวัติกัน น่าจะ ประสานการทำงานในนามตำบลกันตั้งได้

ผู้ประสานงาน สกว. ภาคใต้ กล่าวว่า ไม่จำเป็นต้องเป็นวิทยาศาสตร์ เชิงประวัติศาสตร์ก็ได้ ขอแต่ทำให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ในทางที่ส่งเสริมให้เด็กได้รักถิ่นฐานในสิ่งที่ได้ ๆ ได้

เจ้าหน้าที่ สกว.ตรัง เล่าเพิ่มเติมว่าตอนนี้มีหลายโรงเรียนที่ สกว. ได้เข้าไป โดยใช้กระบวนการ ในการค้นหาคำตอบทางวิทยาศาสตร์ง่าย ๆ ให้เหมาะแก่วัย คุยกับครูว่ามีปัญหาอะไร เด็ก ป.๑ ต้อง เรียนรู้อะไร ป.๒ ต้องเรียนรู้อะไร เอาสิ่งที่มีในท้องถิ่นให้ครูเอาไปใช้เรียนรู้กับเด็ก เช่นโรงเรียนหนึ่ง ป.๑ นับสายเครือญาติ ป.๒ นาข้าว ป.๓ ผักพื้นบ้าน ป.๔ เด็กดีวิถีพุทธ ป.๖ ภูมิปัญญาการทำด้ามพร้า อาจจะช่วยแก้ปัญหาเด็กที่อ่านไม่ได้เขียนไม่เป็น แต่ สกว. ไม่ได้สนับสนุนสิ่งของใหญ่ ๆ สนับสนุน เล็กน้อยในการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ชุมชน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ทุกส่วนจะหันหน้าเข้าหากัน และสร้างความสามัคคีในชุมชน แต่ก่อนจะเกิดไม่ได้ง่าย เพราะครูก็มีภาระเต็มไม้เต็มมืออยู่แล้ว

วิทยาลัยการอาชีพ มีเด็กในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ สอนวิถีธรรมวิถีไทย แล้วจะนำเสนอ ผอ.ให้ เด็กเข้าไปค้นคว้าประวัติเชื้อสายของตัวเอง

นายหนังตะลุง ที่มาร่วมเวทีขอมีส่วนร่วม เพราะตัวเองเคยเป็นวิทยากร และกียินดีในการเป็น วิทยากร การสื่อชื่อบ้านก็แนะนำว่าหมู่บ้าน ๓ มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอยากให้หน่วยงานราชการทุกภาคส่วน มาร่วมเรียนรู้กัน อาจต้องใช้เวลาในการสืบหา ให้ผู้สูงอายุหลาย ๆ ท่านได้ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นกัน และน่าจะหาข้อสรุปได้ มีอุปการณ์อยู่พร้อมแล้ว เมื่อมีคำถามว่าจะเอาเรื่องท้องถิ่นสอดแทรก เข้าไปในหนังได้หรือไม่ นายหนังบอกว่าถ้าไม่มีข้อมูลที่ถูกต้องพอก็คงยาก

กำนัน บอกว่าการสืบค้นประวัติศาสตร์เป็นเรื่องดี อยากจะให้ข้อมูลท้องถิ่นใน **ศูนย์ข้อมูล ชุมชนของตำบล** ตอนนี้บางครั้งเด็กมาหาาก็ไม่มี อยากได้เอกสารท้องถิ่นของกันตั้งได้ มีศูนย์อยู่ที่ โรงเรียนบ้านจุปะ มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ได้รับงบประมาณ จากสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย มอบให้ อบต. และบสนับสนุนจากชาวม

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเกาะเคียม บอกว่าถ้าจะศึกษาเรื่องชุมชนจะกว้างเกินไป ถ้าลงไป ในเรื่องภูมิหลัง ถิ่นฐาน เชื้อชาติ อาชีพ น่าจะเป็นไปได้ อย่างเรื่องเตาถ่านทำให้ต้องชุดคลอง หรือเรื่อง วัฒนธรรมอย่างรวงเงี้ยวที่ต้องไปรับมาจากกระบี่ แต่การดำเนินการคงจะให้เร็วไม่ได้ ต้องค่อย ๆ ไป สัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชน และมี อบต. หนุน สกว. หนุนบ้าง กำนัน ผู้ใหญ่ เป็นพ่อบ้านเป็นผู้ช่วย

ส.อบต. ซึ่งเป็นกรรมการโรงเรียน อยากให้เด็กนักเรียนที่ใช้คำหยาบลดลง แล้วก็เด็กเอนเด็ก อยู่เรื่อย ๆ อยากให้โรงเรียนติดต่อกับชาวบ้าน ช่วยชี้แจงความบกพร่อง ที่ผ่านมาได้คำติชมว่าโรงเรียน กันตั้งได้ทำได้ดีขึ้นมาก และจะเอาเรื่องนี้มาพิจารณาในการทำ

ผู้ประสานงาน สกว. ภาคใต้ กล่าวสรุป ว่าคราวนี้ได้มีโอกาสมารู้เรื่องราวข้างใน คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่ออาจารย์ที่จะเป็นข้อมูลชุมชนตามแนวแม่น้ำตรัง ข้อมูลคงจะยังไม่สมบูรณ์แต่น่าจะมาช่วยกันทำ เช่น โรงเรียน วิทยาลัย ชุมชน อบต. และก็เชื่อมโยงไปที่ศูนย์ระดับไหนก็ได้ สกว. ก็พร้อมสนับสนุน ตอนนี้นั่งเรือก็ได้ยินเสียงพูดถึงสภาพธรรมชาติ ซึ่งเห็นความสมบูรณ์ เห็นความหลากหลาย เห็นฐานทรัพยากรเรื่องอาชีพสูงมาก คิดว่าทางเลือกด้านทรัพยากรในการประกอบอาชีพยังมีสูงมาก และเสียงบ่นที่ว่าทรัพยากรถูกทำลายก็ยังคงช่วยกันคิดช่วยกันทำ ซึ่งถ้าพูดคุยกันมากขึ้นอาจจะได้ชุดประเด็นการแก้ไข การฟื้นฟู งานวิจัยชาวบ้านช่วยได้ และที่เห็นเรื่องการเพาะเลี้ยงที่จะมีมากสำหรับลูกหลาน เพราะพื้นที่ปากแม่น้ำมีมาก แม้จะมีปัญหาเรื่องการตลาด การเลี้ยงปลากระพง หอยแมลงภู่ น่าจะมีทางในการแก้ไขปัญหาได้ สามารถใช้งานวิจัยชาวบ้าน งานวิจัยชุมชนแก้ไขปัญหาขับเคลื่อนได้

ทีมวิจัย ชี้ให้เห็นว่า ถ้ามีการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน คนที่มาวันนี้ใครจะช่วยอะไรได้บ้าง

ทีมนักวิชาการ ทีมวิจัย ช่วยหาหลักฐาน เอกสาร การวิเคราะห์ การจัดการข้อมูล

คนในพื้นที่ รวมทั้งคนเฒ่าคนแก่ เป็นแหล่งข้อมูล บอกเล่า

ครูอาจารย์ ผลักดันให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้นำท้องถิ่น อำนาจความสะดวก ประสานงาน สนับสนุนงบประมาณ

สกว. การจัดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และงบประมาณสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้

ถ้าจะศึกษาประวัติศาสตร์ ควรให้เด็กรู้ภูมิศาสตร์ของชุมชนก่อน ถ้าเด็กรู้จักพื้นที่ก็จะรักพื้นที่มากขึ้น เมื่อเด็กไปสืบเครือญาติก็จะพบว่าทุกคนนั้นเป็นญาติกันทั้งนั้น จะเกิดความรักความสามัคคีของคนในชุมชน

นายกฯ อบต. กล่าวปิด ในนามของตำบลกันตังใต้ และทุก ๆ ส่วน ยินดีให้ข้อมูล ในการทำวิจัยของหอจดหมายเหตุฯ และ สกว.ยินดีร่วมมือ ขอขอบคุณทุกท่าน ขอให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จ

ข้อมูลจากกิจกรรมล่องแม่น้ำตรัง

ผู้เรียบเรียง สุทธิ สักขียุทธ์ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๑

ล่องแม่น้ำ ๑

ผู้ร่วมทางในการล่องแม่น้ำวันนั้นนอกจากจะมีสมาชิกที่มึนวิ้งแล้ว ก็ยังมีทีมของนายก อบต. กันตังได้ ซึ่งประสานงานติดต่อเรือและผู้ชำนาญพื้นที่มาเป็นวิทยากรให้ด้วย

จุดนัดหมายคือท่าเรือบริเวณศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์เมืองกันตัง มองเห็นเกาะกลางน้ำอยู่เบื้องหน้า เรียกชื่อกันว่าเกาะเนรมิต แท้จริงแล้วส่วนนี้คือหัวหรือทางเหนือเกาะค้อ ซึ่งมีเนื้อที่ยาวไปเกือบครึ่งทางก่อนถึงปากน้ำ ทำให้แม่น้ำตรังถูกแบ่งเป็นสองสายด้วยเกาะกลางน้ำที่ทอดยาวเรียงกันไป **สายใน**อยู่ในเขตตำบลกันตังได้ ส่วน**สายนอก**เป็นเขตตำบลบ่อน้ำร้อนและตำบลนาเกลือ แผนการของเราคือล่องไปตามสายใน แล้วขึ้นบกที่ทำเรือบ้านเกาะเคี่ยม ตอนบ่ายทำกิจกรรมเวทีตรวจสอบต่อที่ อบต.กันตังได้

เมื่อทุกคนพร้อมแล้วเรือก็หันหัวออกจากท่า ทางขวาเป็นเกาะค้อ ส่วนทางซ้ายเป็นฝั่งกันตัง ซึ่งมีเรือประมงจอดเรียงอยู่เต็ม หลายคนในเรือหันไปสนใจกับเรือเหล็กลำมาเพราะชื่อ**ไทยทานิค** คล้ายชื่อเรือในภาพยนตร์ชื่อดังในสมัยก่อน **นายสมควร บุญเวช** ส.อบต.กันตังได้ วันนี้ทำหน้าที่วิทยากรประจำเรือบอกว่า **เป็นเรือโรงงาน** ออกไปจับปลาในน่านน้ำสากล และผลิปลาปนอยู่ในทะเลลึกคราวละหลาย ๆ เดือน ตอนนั้นหมดอายุการใช้งานแล้ว ถูกขายรอการแปรสภาพเป็นพิเศษเหล็กชิ้นเล็กชิ้นน้อยต่อไป

ล่องแม่น้ำ ๒

เรือล่องช้า ๆ ทีมวิจัยแบ่งหน้าที่ถ่ายภาพคนหนึ่ง ที่เหลือแยกกันนั่งเป็น ๒ กลุ่ม เพื่อเก็บข้อมูลจากวิทยากรกลุ่มหนึ่ง และคนขับเรืออีกกลุ่มหนึ่ง ทุกคนมีแผนที่อยู่ในมือเพื่อเปรียบเทียบสถานที่จริง

พื้นที่ตำบลกันตังได้ทางทิศตะวันตกติดต่อกับแม่น้ำตรังไปจนถึงบริเวณปากน้ำ มีเกาะขนาดใหญ่ กลางแม่น้ำ ๒ เกาะ ได้แก่ เกาะค้อ กับเกาะแล่น ส่วนเกาะอื่น ๆ อยู่ชิดซ้ายฝั่ง มีเพียงลำคลองคั่น

ตรงหมู่ที่ ๑ บ้านท่าเรือ มี**คลองกันตังได้**แยกพื้นที่ฟากตะวันตกซึ่งเป็นป่าจากให้เป็นเกาะ ในแผนที่เก่า เขียนชื่อเกาะนี้ว่า **เกาะตุลันตัง** บนเกาะเคยมีบ้านคนอยู่ริมคลอง คลองนี้เคยใช้เป็นเส้นทางไปตลาดกันตังของคนในหมู่บ้านท่าเรือ เลิกไปเมื่อมีรถไฟทางถนนสะดวกกว่า การสำรวจวันนี้

เราลองเข้าไปคลองกันตั้งได้ เรือผ่านบ้านผู้คนที่อยู่ริมน้ำไประยะหนึ่งก็ต้องหันหัวกลับ เนื่องจากคลองแคบลงมากด้วยต้นจากที่งอกรูก้าออกมาเรื่อย ๆ ชาวบ้านเรียกว่า**จากเดิน** เราไปไม่ถึงทางด้านเหนือสุดของตำบล แต่ทราบว่าก่อนถึงปากคลองไม่มาก มีบางเล็ก ๆ ผ่าน**สะพานน้ำผึ้ง**ไปลงคลองกันตั้งได้ ปัจจุบันคลองกันตั้งได้กลายเป็นคลองปิด เพราะตรงปากคลองด้านเหนือที่อยู่ติดเขตฝั่งเทศบาล เป็นที่ตั้งโรงงานอาหารทะเลแช่แข็ง ทางโรงงานได้ปรับพื้นที่จนลำคลองตื้นเขินและปิดทางน้ำไปในที่สุด

ส่วนที่เลยปากคลองกันตั้งได้ลงไปทางทิศใต้ ในเขตหมู่ที่ ๒ มีโรงงานปลาป่นตั้งอยู่ริมน้ำ และมีเกาะเล็ก ๆ อยู่ตรงปากคลอง การเกิดของเกาะนี้มีที่มา ๒ กระแส วิทยากรของเราเล่าว่า โรงงานได้ขุดลอกร่องน้ำเพื่อให้เรือใหญ่เข้าถึงท่าเรือของโรงงานได้สะดวก ขุดแล้วพ่นทรายไปกองไว้ริมร่องน้ำ นานวันเข้ามีต้นไม้งอกขึ้นจนกลายเป็นเกาะเล็ก ๆ แต่มีชาวประมงจากหมู่บ้านนาเกลือเล่าว่า เดิมตรงนี้เป็นหาดกลางน้ำ ต่อมาต้นไม้งอกขึ้นจนเต็มพื้นที่

ล่องแม่น้ำ ๓

ถัดลงไปเกือบสุดปลายเกาะคือ มีแนวหินใต้น้ำอยู่กลางคลอง ชาวบ้านเรียก **หินลูกช้าง** เห็นได้ชัดเจนเมื่อน้ำลง แต่เมื่อน้ำขึ้นเต็มที่น้ำจะท่วมจนมองไม่เห็น หน่วยงานของกรมเจ้าท่าได้ทำเสาหลักเป็นเครื่องหมายให้สังเกตได้

ต่อไปในเขตหมู่ที่ ๓ บ้านจุปะ ตรงที่ตั้งสถานีวนวัฒนวิจัยกันตั้ง มีเกาะ ๒ เกาะ เกาะด้านในมีขนาดใหญ่ ชื่อ**เกาะโต๊ะหรี** ด้านนอกเล็ก ทั้งสองเกาะเป็นป่าชายเลน มีไม้ประเภทโกงกาง ลำพู ปิ๊ป ฯลฯ สันนิษฐานว่า เดิมน่าจะเป็นเกาะเดียวกัน แต่ถูกน้ำเซาะจนปลายแหลมถูกแยกเป็นเกาะเล็ก ๆ ขึ้นมาอีกเกาะหนึ่ง เรียกเกาะโต๊ะหรีเหมือนกัน ระหว่างเกาะทั้งสองเป็นแหล่งหอยปะขนาดใหญ่ เมื่อน้ำลงจะเห็นเป็นหาดกว้าง

ตรงข้ามกับเกาะโต๊ะหรีเป็น**เกาะแล่น** เรือแล่นตัดหัวเกาะออกไปสายนอกของแม่น้ำ เพื่อให้ดูกะชังเลี้ยงปลาพับทิมของบริษัท ซี.พี. แล้ววกกลับเข้าสายในดังเดิม

ล่องแม่น้ำ ๔

ถัดไปเป็นพื้นที่หมู่ที่ ๔ คือบ้านเกาะเคียม กลางน้ำยังมีเกาะขนานไปกับชุมชน ๒ เกาะ ชาวบ้านเรียกชื่อเกาะด้านในว่า**เกาะหน้าบ้าน** แต่กรมแผนที่ทหารเรียก**เกาะลูกไม้** พื้นน้ำระหว่างบ้านเกาะเคียมกับเกาะหน้าบ้านชื่อ**คลองเกาะเคียม** ส่วนเกาะเล็ก ๆ ด้านนอก เรียกชื่อ**เกาะกา** ช่องระหว่างเกาะหน้าบ้านกับเกาะกาค่อย ๆ ตื้นเขินและแคบเข้ามาเรื่อย ๆ จนเรือผ่านไม่ได้

เรือผ่านเกาะลูกไม้ออกไปบริเวณปากน้ำ ทางด้านซ้ายเป็นปากคลองร่วมของคลองเกาะเคี่ยมกับ**คลองตะหาร่ำ** เลี้ยวปากคลองไปเป็นป่าชายเลน ถ้าน้ำลงจะเห็นเป็นผืนแผ่นดินกว้างใหญ่ออกมาจากแนวป่า บริเวณนี้เรียกชื่อว่า**หาดใหญ่** อยู่ในเขตหมู่ที่ ๕ **บ้านตะหาร่ำ** เป็นสถานที่ที่ชาวบ้านออกมาทำมาหากินจับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมือขนาดเล็ก และเป็นแหล่งที่มีหอยแครงมาก คลองตะหาร่ำนี้เป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างหมู่ที่ ๔ บ้านเกาะเคี่ยมกับหมู่ที่ ๕ บ้านตะหาร่ำซึ่งรวมบ้านบางแรดด้วยเรือของเราวกกลับตรงหน้าหาดใหญ่เข้าสู่คลองเกาะเคี่ยมเพราะเหลือเวลาอีกไม่กี่นาทีที่จะเที่ยงตรงแล้ว

ล่องแม่น้ำ ๕

สำหรับสภาพพื้นที่ซึ่งไม่ได้ไปถึง ก็ใช้วิธีดูแผนที่และสอบถามเพิ่มเติม สรุปได้ว่าหากเลียบหาดใหญ่วกขึ้นไป ก็จะเป็นบริเวณที่แม่น้ำปะเหลียนไหลมารวมปากน้ำตรัง ซึ่งมีปากคลองย่อย ๆ ทางฝั่งเดียวกับเกาะเคี่ยมอีกสายหนึ่งชื่อ **คลองบางแรด** เป็นเส้นกั้นเขตแดนระหว่างตำบลกันตังได้กับตำบลวังวน หน้าบ้านบางแรดมีเกาะใหญ่อีกเกาะหนึ่งชื่อว่า**เกาะเหลาดำ**

ระหว่างที่เล่นมาตามคลองเกาะเคี่ยม พบว่าเกือบตลอดสายน้ำเต็มไปด้วยกะซัง ส่วนใหญ่เป็นกะซังหอยแมลงภู่ อีกส่วนหนึ่งเป็นการเลี้ยงปลากะพงและปลาเก๋า คณะล่องแม่น้ำสิ้นสุดการเดินทางตรงท่าเรือบ้านเกาะเคี่ยม รับประทานอาหารเที่ยงที่ร้านปูนิ่ม ร้านอาหารทะเลที่ขึ้นชื่อของชุมชนนี้

การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำ เดิมใช้เป็นเส้นทางคมนาคมและแหล่งทำมาหากิน ตลอดแนวคลองตั้งแต่เกาะค้อลงไปถึงเกาะเคี่ยมเป็นแหล่งที่มีหอยปะอยู่หนาแน่น รวมทั้งปูปลาที่เคยมีอยู่ในคลองหาได้ง่าย ๆ ปัจจุบันเกือบจะไม่เหลือเลย ทาง อบต. ได้แก้ไขปัญหานี้ด้วย**โครงการบ้านปลา** โดยวางแนวปะการังเทียมไว้ในคลองกันตังได้เพื่อเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการอยู่ดีมีสุขในปี ๒๕๕๑

ตัวอย่างข้อมูลจากเอกสาร

เอกสาร ๑ (เว็บไซต์ไทย ตำบล ดอท คอม)

ตำบลกันตังได้เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอกันตัง โดยแยกจากตำบลกันตัง ตั้งเป็นตำบลกันตังได้เมื่อ พ.ศ.๒๔๘๐ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอกันตังประมาณ ๒ กิโลเมตร การปกครองแบ่งเป็น ๖ หมู่บ้าน และมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลบางเป้ง และตำบลกันตัง อำเภอกันตัง

ทิศใต้ ติดต่อกับ ทะเลอันดามัน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลวังวน อำเภอกันตัง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ แม่น้ำตรัง

ตำบลกันตังได้มีพื้นที่ประมาณ ๒๕ ตารางกิโลเมตร พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มสลับเนินเขาเตี้ย ๆ

จำนวนประชากรในเขต อบต. ๖,๗๐๖ คน และจำนวนหลังคาเรือน ๑,๖๓๐ หลังคาเรือน

(ข้อมูลเดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๕๑)

เส้นทางคมนาคม มีถนนสายหลัก ๒ สาย ได้แก่ สายกันตังใต้-บางแรด เริ่มจากเขตติดต่อเทศบาลเมืองกันตัง และสายเกาะเคียม-วังวน นอกจากนี้ยังมีถนนคอนกรีตในหมู่บ้านอีกหลายสาย

ศาสนสถาน มีสำนักสงฆ์กันตังใต้ และมัสยิด ๓ แห่ง (ตั้งอยู่ที่ไหนบ้าง)

เอกสาร ๒ (วรรณ นาวิกมูล, ๒๕๔๗ : ๖๑)

กันตังใต้ ที่มาของชื่อเหมือนชื่ออำเภอกันตัง

หมู่ที่ ๑ บ้านท่าเรือ เดิมเป็นท่าเรือ

หมู่ที่ ๒ บ้านควนมอง แต่ก่อนมีคนมุสลิมชื่อหยาและมองอาศัยอยู่ เรียกกันว่าบ้านหยา มองต่อมาเปลี่ยนเป็นควนมอง เพราะบริเวณนั้นมีควนอยู่มาก

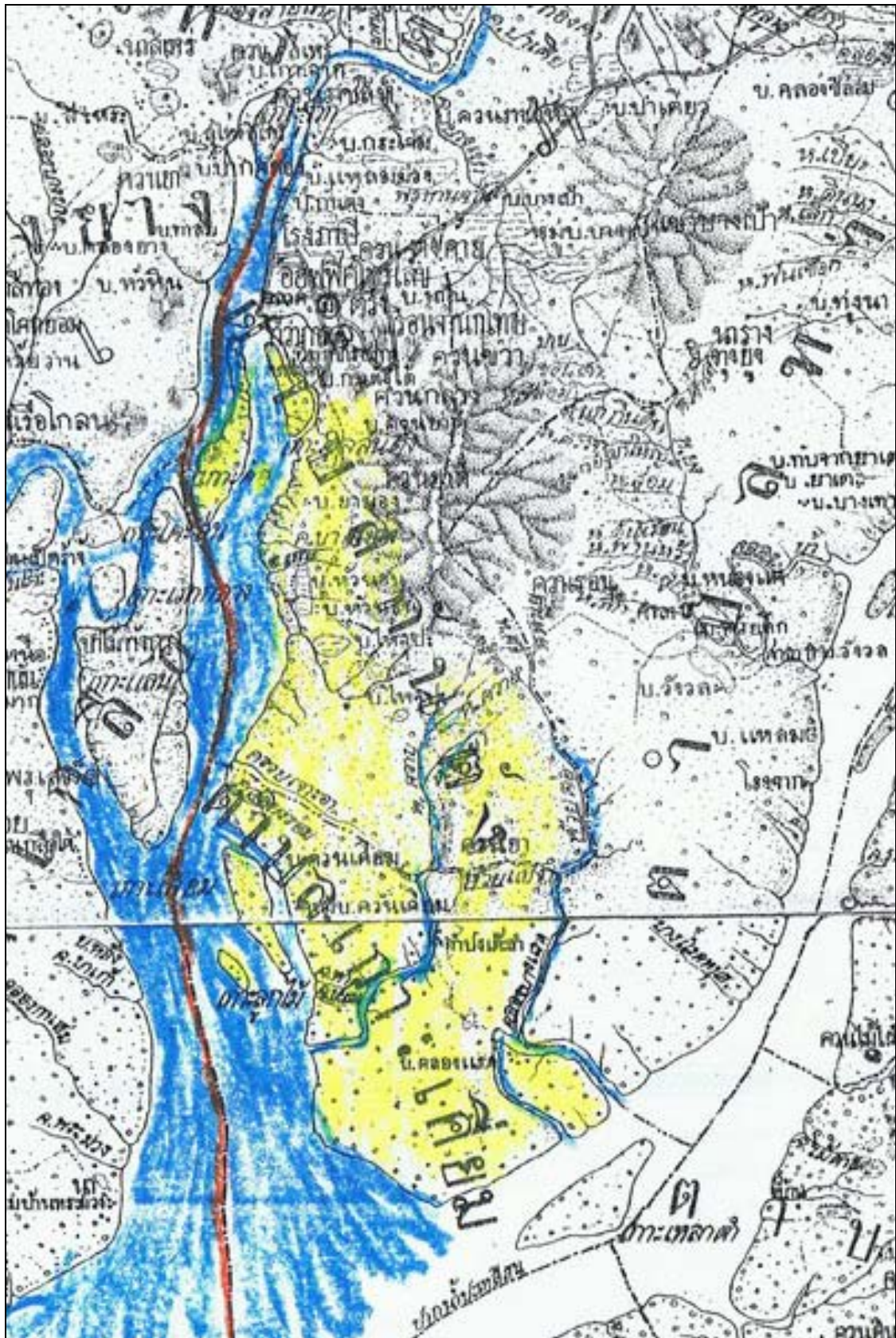
หมู่ที่ ๓ บ้านจุปะ บริเวณนั้นมีหอยอยู่มาก จุปะ เป็นภาษามลายูถิ่น แปลว่า หอย

หมู่ที่ ๔ บ้านเกาะเคียม เคยมีต้นเคียมใหญ่ขึ้นอยู่เป็นกลุ่ม

หมู่ที่ ๕ บ้านตะหร่ำ บริเวณนั้นมีหอยนางรมอยู่มาก ตะหร่ำ เป็นภาษามลายูถิ่น แปลว่า หอยนางรม

หมู่ที่ ๖ บ้านกันตังใต้ หมู่บ้านตั้งอยู่ทางทิศใต้ของตลาดกันตัง

เอกสาร ๓ จากบางส่วนของแผนที่ ภก.๑.๒๓/๑๙ และ ภก.๑.๒๓/๒๑ นำมาต่อเชื่อมกัน

ตัวอย่างการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ ๑ ชื่อสถานที่

กันตัง เป็นชื่ออำเภอ และชื่อตำบล มีความหมายดังนี้

- ในพจนานุกรมภาษามลายูกล่าวว่า kantang หมายถึงเครื่องตวง ๔ ลิตรเป็น ๑ กันตัง
- ในพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานกล่าวว่า กันตัง เป็นชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง

ในตระกูล Alpinia วงศ์ Zingiberaceae ต้นคล้ายข่า

- เยี่ยมยง ส.สุรกิจบรรหาร กล่าวไว้ในหนังสือ **ละเอียดยามลึก** อนุสรณ์งานศพนางสุรกิจบรรหาร ว่า “คำว่ากัน นอกจากแปลอย่างอื่นแล้ว ยังแปลได้ว่า ที่อยู่ที่ทำกิน หรือที่แผ้วถางหักโค่นป่าทำไร่ทำทางปลูกข้าวมาแล้ว หรือ ช้าง หรือ ไส ก็เรียก คำว่า ตัง เป็นชื่อต้นไม้ ใบคล้ายใบม่วงชัน หรือ ม่วงขี้ได้ เดิมนั้นที่บ้านตายายผมเป็นดงตงหย่อมใหญ่ จึงเรียกกันว่า กันตัง” (ตายายของนายเยี่ยมยงเป็นต้นตระกูล กันตังกุล)

ชื่อบ้านที่สอดคล้องกับคำภาษามลายูในพจนานุกรมไทย-มลายู

จุปะ ชื่อบ้าน มาจากคำว่า จุปะ cupak แปลว่า หอย และมีมาตราตวง ๑ จุปะเป็น ๑ ลิตร ๔ ลิตร เป็น ๑ กันตัง ในแม่น้ำตรังตรงบริเวณหมู่บ้านนี้เป็นแหล่งหอยชนิดหนึ่งเรียกชื่อว่าหอยปะ

ตะหรั ชื่อบ้าน ชื่อคลอง tirum แปลว่า หอยนางรม ชาวบ้านเรียกว่าหอยตะหรั

ปาตุลันตัง ชื่อหมู่บ้านโบราณ batu lintang แปลว่าหินขวาง ตรงกับที่ในคลองกันตังได้มีหินเป็นแนวขวางคลอง เรียกหินลูกช้าง

หะติ ยะติ หรือยาติ ชื่อคลอง kayu jati แปลว่า ไม้สัก

ยังมีชื่ออื่น ๆ อีกหลายชื่อที่ปรากฏในแผนที่เก่า ซึ่งยังมีข้อมูลไม่ชัดเจน แต่มองเห็นว่าพื้นที่ตำบลกันตังได้ปัจจุบัน เดิมส่วนหนึ่งอยู่ในเขตตำบลกันตัง มีอาณาเขตลงมาถึงคลองตะหรัและควนยา ชื่อสถานที่ในเขตนี้ ได้แก่ “เกาะตุลันตัง ควนขวา ควนกลาง บ้านท่าเรือ บ้านกันตังใต้ บ้านควนยาดี บ้านยามอง คลองบางม่วง เกาะไม่มีชื่อแต่ตำแหน่งตรงกับเกาะโต๊ะหรัปัจจุบัน บ้านหวนอน บ้านใหญ่ปะ ห้วยควาย คลองติรอม ครัวเจาะอา ควนยา และห้วยแบ่ง”

ชื่อ คลองติรอม หมายถึงคลองตะหรั กำปงเตระรำ หมายถึงบ้านตะหรั คำว่า kampong เป็นภาษามลายู แปลว่า หมู่บ้าน

ชื่อ ครัวเจาะอา ในแผนที่เป็นชื่อกำกับบนสายคลอง ไม่ทราบความหมาย

ควนยา และห้วยแบ่ง เป็นเส้นกั้นเขตแดนตำบลเกาะเคียม ซึ่งมีบ้านควนเคียม กำปงเตระรำ บ้านคลองแรด มีห้วยต่อกับคลองบางแรดกั้นเขตแดนกับตำบลท่าไคร ซึ่งมีพื้นที่ต่อไปทางตะวันออกจนถึงริมแม่น้ำปะเหลียน ท่าไครเดิมนปัจจุบันเป็นตำบลวังวน

ต่อข้อสงสัยเกี่ยวกับชื่อกันตังว่าเกิดขึ้นในสมัยใด ตามการตรวจสอบเอกสารทำเนียบชื่อบ้าน พ.ศ.๒๓๕๕ มีชื่อตามลำดับ คือ บ้านสุโขทัย ปาตุลันตัง วังกะเปา (บางเปา) ยังไม่มีชื่อกันตัง เทียบตำแหน่งแผนที่ ปาตุลันตังเดิมตรงกับบ้านกันตังได้

เอกสาร เจมส์ โลว์ พุทธอังกฤษ พ.ศ.๒๓๖๗ กล่าวถึงชื่อบ้านเกาะเคียม ปาตุลันตัง พระมวง ยังไม่กล่าวถึงกันตังเช่นกัน แสดงว่าอาจจะยังไม่มีชื่อกันตัง

เกี่ยวกับชื่อต้นไม้ เมื่อมีการสอบถามคนเก่าแก่ที่เคยเห็นต้นไม้คล้ายต้นขาที่ชื่อกันตังมีอยู่ตามบริเวณใดบ้าง ไม่ปรากฏว่ามีผู้รู้จักต้นกันตังดังกล่าว

พ.ศ.๒๓๘๑ ในจดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติกล่าวถึงสลัดวันมาลี หรือวันหมาดหลี่ เข้ามาตีเมืองตรัง พระสงครามวิชิตตั้งรับที่ด่านควนราชสีห์ ไม่ได้กล่าวถึงส่วนที่เป็นกันตังเช่นกัน

เกี่ยวกับชื่อภาชนะตวง เล่ากันว่า ตอนพระยารัษฎาฯ สร้างเมืองใหม่ ได้เกณฑ์คนมาบุกเบิกหักร้างถางพงในบริเวณตลาดกันตังปัจจุบัน โดยแจกข้าวสารให้คนละ ๑ กันตัง มีผู้ให้ความเห็นว่าชื่อกันตังอาจจะเกิดขึ้นในเวลานี้

ชื่อกันตังที่พบเป็นครั้งแรกในเอกสารจดหมายเหตุ เป็นเอกสารรัชกาลที่ ๕ พ.ศ.๒๔๓๕ เรื่อง “พระยารัษฎาสร้างเมืองกันตังห่างจากควนธานี ๔๐๐ เส้น” ทำให้เห็นได้ว่า ชื่อกันตังมีมาก่อน พ.ศ. ๒๔๓๕

วิเคราะห์ตามเอกสาร อาจเป็นได้ว่า ชื่อกันตังเกิดขึ้นในสมัยที่บรรพบุรุษของนายเยี่ยมยงมาตั้งถิ่นฐานเป็นครั้งแรก

วิเคราะห์ ๒ การตั้งถิ่นฐานและการขยายตัวของชุมชน

เอกสารทำเนียบกรรมการเมืองของเก่า พ.ศ.๒๓๕๕ กล่าวถึงชื่อบ้าน ๒ แห่ง

บ้านสุโขทัย มี ๑๕ เรือน นายอำเภอ ๒ คน ชื่อ เจะหลัง และเจะตน

บ้านปาตุลันตัง มี ๓๔ เรือน นายอำเภอ ๒ คน ชื่อ เจะหลังจิ และนายทองสุข

เอกสารเจมส์ โลว์ พ.ศ.๒๓๖๗ กล่าวถึงชื่อบ้าน ๒ แห่ง ได้แก่ โชนเคียม (Khon Kee-um) มีบ้านเรือน ๑๒ หลัง เป็นคนสยาม และหมู่บ้านปัตตู เลนจิง (Buttoo-Lenchang) เป็นคนมลายู

ในเอกสาร พ.ศ.๒๓๕๕ ยังไม่มีชื่อเกาะเคียม แสดงว่ายังไม่เป็นที่ตั้งบ้านเรือนถาวร หลังจากนั้น พ.ศ.๒๓๖๗ เจมส์ โลว์ ที่กล่าวว่า ประชาชนที่บ้านเกาะเคียมเป็นคนสยาม แสดงว่าเริ่มมีคนเข้ามาตั้งถิ่นฐานเห็นชัดแล้ว ส่วนทวดของนายไมตรี วิเศษศาสน์ คงเข้ามาที่หลัง เพราะบอกว่า มีคนจีนอยู่ก่อนแล้ว หากนับเวลาของรุ่นทวดย้อนไปประมาณ ๑๐๐ ปี เศษ ๆ ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๕

ประวัติศาสตร์บอกเล่าของตระกูลกันตังกุล ในหนังสือละเอียดยามลึกกล่าวถึงบรรพบุรุษชื่อนายทอง เป็นคนจากพัทลุงมาได้ภรรยาเป็นลูกสาวพ่อค้าสำเภาที่ท่าจีน แล้วมาจับจองที่ดินควนตรังข้าม

กับควนตำหนักจันทร์ บุ๊กเบิกที่ทางไปตามที่ลาดลงไปทางทิศใต้และตะวันตก ส่วนพรรคพวกบริวารก็ให้ไปอยู่ที่ราบถัดไปทางตะวันตกซึ่งต่อมาเรียกชื่อว่า**บ้านกลาง** เพราะอยู่ตรงกลางระหว่างควนกับคลอง บริเวณริมคลองเรียกชื่อว่า**บ้านท่าเรือ** ลูกหลานในตระกูลขยายตัวมาตั้งบ้านเรือนใกล้คลอง แล้วกระจายไปเรื่อย ทางตะวันตกไปถึงบ้านจุปะและเกาะเคี่ยม ส่วนทางตะวันออกไปอยู่ที่วังวน บ้านแหลม บางกลุ่มข้ามไปถึงปากปรน และบ้านนา ในเขตเมืองปะเหลียน

บุตรทวดทองมีหลายคน คนหนึ่งชื่อนายล่วน ครั้นเป็นหนุ่มขึ้นก็เป็นผู้นำชุมชนในแถบนั้น เมื่อพระยารัษฎาฯ มาสร้างเมืองที่กัณฑ์ ประมาณ พ.ศ. ๒๔๓๓ ได้ให้นายล่วนกับนายเกลี้ยงแห่งบ้านท่าส้มจัดหาและควบคุมคนบุ๊กเบิกหักร้างทางพงเพื่อสร้างเมืองใหม่ชื่อกัณฑ์ ต่อมานายล่วนได้รับแต่งตั้งให้เป็นกำนัน บรรดาศักดิ์ขุนอภัยบริรักษ์ เมื่อมีประกาศใช้พระราชบัญญัตินามสกุล พ.ศ. ๒๔๕๖ นายล่วนขอตั้งนามสกุล **สุวรรณวัฒน์** ภายหลังนายล่วนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ใหม่เป็น**ขุนกัณฑ์เตชะ** ลูกหลานเห็นสมควรสืบทอดราชทินนามนี้ไว้จึงขอจดทะเบียนนามสกุลใหม่เป็น **กัณฑ์กุล**

ฐานข้อมูลชุมชนเทศบาลเมืองกันตัง

ตัวชี้

ชุดที่ ๑ แหล่งข้อมูล

๑.๑ บุคคล

๑

 <p>นางเครือวัลย์ เสกธีระ</p>	<p>๕๘/๒ ถนนควนทองสี่ อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ. ๒๔๗๕ (ดู > สำรวจ ๓)</p>
--	---

๒

 <p>นางจำเริญ เจริญกุล</p>	<p>ห้างหุ้นส่วนจำกัด ฮกเอ็ง ๑๐๒ ถนนรัชฎา ตำบลกันตัง อำเภอกันตัง (ดู > สำรวจ ๑)</p>
---	---

๓

 <p>นายเสริฐแสง ณ นคร</p>	<p>๑๓๓ ถนนตรังคภูมิ ตำบลกันตัง อำเภอกันตัง (ดู > สำรวจ ๒)</p>
--	--

๑.๒ กลุ่ม องค์กร

๑

<p>เทศบาลเมืองกันตัง</p>	<p>๑๗๕ ถนนตรังคภูมิ ตำบลกันตัง อำเภอกันตัง โทร. ๐-๗๕๒๐-๗๕๖๙</p>
--------------------------	---

ชุดที่ ๒ เอกสารอ้างอิงดูท้ายบท.....

ชุดที่ ๓ สถานที่

๓.๑ ชื่อตำบล หมู่บ้าน

ชุมชนกิตติคุณ (ดู เอกสาร ๑)
ชุมชนหลังสโมสรเก่า (ดู เอกสาร ๑)
ชุมชนหลังชุมสายโทรศัพท์ (ดู เอกสาร ๑)
ชุมชนโรงพยาบาลกันตัง (ดู เอกสาร ๑)
ชุมชนตรอกลิเก (ดู เอกสาร ๑)
ชุมชนในทอน (ดู เอกสาร ๑)
ชุมชนหลังโรงเรียนคลองภาษี (ดู เอกสาร ๑)
ชุมชนหน้าค่าย (ดู เอกสาร ๑)
ชุมชนหลาโป (ดู เอกสาร ๑)
ชุมชนปามะพร้าว (ดู เอกสาร ๑)
ชุมชนป่าไม้ (ดู เอกสาร ๑)
ชุมชนตลาดใต้ (ดู เอกสาร ๑)

๓.๒ ชื่ออื่น ๆ

คลับข้าราชการ สะพานเจ้าฟ้า (ดู เอกสาร ๒, ๓)
ควนรัชฎา (ดู เอกสาร ๓)
ศาลารัฐบาล ศาลากลาง ศาล ที่ว่าการอำเภอ (ดู เอกสาร ๓, ๔)
ตำนกจันท์ (ดู เอกสาร ๓, ๔)
ในค่าย (ดู สำนวน ๓)
เรือนจำ (ดู เอกสาร ๓)
โรงตำรวจภูธร (ดู เอกสาร ๔)
โรงภาษี โรงยาฝิ่น (ดู เอกสาร ๓, ๔)
โรงเรียนประชาวิทยา สมาคมการศึกษากันตัง (ดู สำนวน ๑)

วัดตรังคภูมิพุทธาวาส (ดู> เอกสาร ๔)

สวนบันเทิงสถาน (ดู> เอกสาร ๔)

สะพาน (ดู> สำนวน ๒)

ชุดที่ ๔ การตั้งถิ่นฐาน

๔.๑ กลุ่มตระกูลและบุคคล

เทียนคู่ย ตั้งปอง (ดู> สำนวน ๑)

เถียร เจริญกุล (ดู> สำนวน ๑)

ปิยะรัฐ (ดู> สำนวน ๑)

แป๊ะซัง (ดู> สำนวน ๑)

๔.๒ ทรัพยากร การทำมาหากิน

ฮกเอ็ง (ดู> สำนวน ๑)

เรือศิริชัย (ดู> สำนวน ๑)

๔.๓ เหตุการณ์สำคัญ

พระราชทานพระแสงราชศาสตรา (ดู> เอกสาร ๔)

ย้ายที่ว่าการจังหวัด (ดู> เอกสาร ๕)

รับเสด็จ (ดู> สำนวน ๒)

สงคราม (ดู> สำนวน ๑)

ชุดที่ ๕ วัฒนธรรม

คณะละครจันทโรภาส (ดู> สำนวน ๓)

เพลงเมืองตรัง (ดู> สำนวน ๓)

ข้อมูลสำรวจและสัมภาษณ์

ผู้เก็บข้อมูล สุนทรี สังข์อยุทธ์ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐

สำรวจ ๑ สัมภาษณ์นางจำเริญ เจริญกุล

โดย สุนทรี สังข์อยุทธ์ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๑

ป้าจำเริญเกิด พ.ศ.๒๔๖๖ เรียนจากโรงเรียนการเรือนสวนดุสิต และได้ฝึกสอนที่โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ สมัยที่เรียนเคยได้เข้าเฝ้าท่านหญิงเหลือ ธิดาสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ พอเรียนจบกลับมาบ้านก็จะให้พ่อเปิดโรงเรียนอนุบาลให้ แต่ไม่ทันได้เปิดก็ถูกผู้ใหญ่จัดการให้แต่งงาน

พ่อป้าจำเริญชื่อนายทองกวน แซ่ฮ่อง มาจากเมืองจีนแล้วเข้ามาอยู่ที่ภูเก็ตทำงานในเมืองก่อนจะมากันตัง แล้วไปจันดีทางรถไฟ ไปสร้างสวนยาง ตอนหลังเปลี่ยนแซ่เป็นนามสกุล **ปิยะรัฐ** ตายแล้วฝังที่สุสานตุลลุด แม่ชื่อ ชวนโม้ย เดิมอยู่ท่าจีน มีน้องชื่อชวนหลี่ แต่งงานไปอยู่ห้วยยอด ป้าจำเริญเป็นลูกคนที่ ๖ ในพี่น้อง ๗ คน น้องคนสุดท้องเป็นชาย เรียนแพทย์ ชื่อหมอทิพย์ ปิยะรัฐ

สามีป้าจำเริญชื่อเทียนฮั่ว หรือนายเอียร เจริญกุล เกิดในครอบครัวของ**แป๊ะซัง** ชาวจีนแซ่จ้าว จากย่านชื้อที่มาทำกิจการค้าขายและ shipping ขนส่งสินค้าทางเรืออยู่ที่ท่าเรือกันตัง กิจการเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดชื่อ **ฮกเอ็ง** มีเรือใบบรรทุกสินค้าไปขายเมืองนอก ต่อมาได้เป็นตัวแทนขายสุรจากต่างประเทศเป็นเจ้าแรกของเมืองตรัง และยังได้เป็นตัวแทนของของบริษัทฮอลันดารับส่งสินค้าโดยเรือลันดัก (**ตรวจสอบชื่อเรือ**)

สินค้าส่งออกเป็นพวกหมู ไก่ ถ่าน ส่วนที่นำเข้าเป็น นม แป้งหมี่ ปูนซีเมนต์ตราขนาด เป็นปูนของญี่ปุ่นเข้ามาขายที่เมืองตรัง

เรือสินค้าและเรือโดยสารสมัยก่อนต้องระวังโจรสลัด เรือมักจะถูกปล้นแถว ๆ เกาะตะรุเตา น้องโกจงเคยถูโจรสลัดปล้นและถูกฆ่าแถวนั้น เรือของฮกเอ็งไม่เคยถูกปล้น

แต่ก่อนเรือรับส่งสินค้ามีหลายเจ้า แต่ละเจ้าก็มีสะพานท่าเรือหน้าบ้านของตนเอง ของฮกเอ็งสร้างเป็นสะพานไม้เคี่ยม จอดได้สองลำ จำได้ว่าถ้าแก่**เทียนคู้** **ตั้งปอง** สร้างสะพานสำหรับให้เรือสินค้าจากที่อื่นมาจอด แล้วเก็บค่าจอดเรือ

ตอน**สงคราม**ญี่ปุ่น ข้าวสารส่งออกไม่ได้ ต้องแจ้งศุลกากร ควบคุมตรวจตรากันเข้มงวด ตอนนั้นใช้เงินญี่ปุ่น เงินเฟ้อ เงินเต็มล้นชัก พอสิ้นสงครามไปแลกกับกรมธนารักษ์ พันบาทได้มาหกร้อย ขายของเมืองนอกได้เพชรมาแทนเงิน เพชรเป็นถาด บางทีก็เป็นทองแท่ง เอาเพชรมาขายเม็ดละร้อย

สงครามเล็ก บ้านเมืองเปลี่ยนแปลง เลิกเรือใบเพราะได้กังเรือกลับเมืองจีน แป๊ะซังดัดแปลงเรือสินค้ามาใช้เครื่องยนต์ทำเป็นเรือโดยสาร วิ่งระหว่างภูเก็ต กันตัง ปีนัง ชื่อ**เรือศิริชัย** เรือจากภูเก็ตก็มี

หลายลำ ของเถาแก่เจียร วาณิช ชื่อเรือทำนุ มี ๓ ลำ ทำนุ ๑ ทำนุ ๒ ทำนุ ๓ ของหลวงอนุภาช ชื่อ ยานยาว สิ้นพังงา อีกลำหนึ่งชื่อเรือถ่องโห เป็นของเพื่อนแป๊ะซัง

โรงเรียนประชาวิทยาเป็นโรงเรียนที่พ่อค้าจีนร่วมกันสร้าง และมีตัวแทน ๑ คน รับเป็นเจ้าของโรงเรียนตามกฎหมาย เมื่อถึง พ.ศ.๒๕๐๗ นายขุน สิ้นสกุล ผู้รับตำแหน่งเจ้าของโรงเรียนถึงแก่กรรม บรรดากรรมการจึงมอบหมายให้นายเอียร เจริญกุล สามีป่าจำเรียว รับตำแหน่งเจ้าของโรงเรียนซึ่งรวม โฉนดที่ดินและทรัพย์สินต่าง ๆ ทั้งหมดของโรงเรียนด้วย ต่อมานายเอียรป่วย แต่ยั้งต้องลงชื่อในหนังสือต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ ซึ่งไม่สะดวกอย่างยิ่ง จึงได้พยายามขอลาออกหลายครั้ง แต่กรรมการ ผิดผ่อนเอาไว้ แต่ในที่สุดก็ยินยอมให้ลาออกได้เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๙ (ในช่วงปลายการดำรงตำแหน่งของ นายเอียร คณะกรรมการโรงเรียนได้ริเริ่มก่อตั้ง **สมาคมการศึกษา**กันตั้งขึ้นจนเป็นผลสำเร็จ การรับโอนกิจการโรงเรียนจึงรับมาเป็นของสมาคมแทนที่จะเป็นบุคคลดังที่ผ่านมา)

สำรวจ ๒ สัมภาษณ์นายเสริฐแสง และ นางวลี ณ นคร

โดย สุนทรี สังข์ยุทธ์ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๑

นายเสริฐแสง ณ นคร อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดตรัง และนายกเทศมนตรีตำบล กันตังหลายสมัย ปัจจุบันเป็นรองประธานหอการค้าจังหวัดตรัง และมีตำแหน่งกรรมการอื่น ๆ ทางสังคม อีกหลายกิจกรรม

กึ่งของนางวลี เป็นคนแซ่ลิ้ม มาจากเมืองจีน มาอยู่ที่ท่าจีนก่อน สมัยเดียวจึงมาอยู่ที่กันตัง

สะพานนับจากตลาดใต้ไป เรียงลำดับดังนี้

๑. สะพานเทศ
๒. สะพานหน้าโรงพระ (ศาลเจ้า) ไหลลำ
๓. สะพานโกตองเอียง
๔. สะพานโกป่า
๕. สะพานโกงเกียรติ
๖. สะพานศิริชัย (ฮกเอ็ง)
๗. สะพานจอดเรือจากภูเก็ต ชื่อเรือถ่องโห ภูเก็ตนาวา ชินองฮัน
๘. สะพานเหล็ก
๙. สะพานเจ้าฟ้า

ต่อไปทางคลองภาษียังมีถนนเล็ก ๆ แป๊ะตุนยีน ณ ระนอง ทำไว้ เป็นทางเชื่อมต่อกับสะพาน ท่าเรือที่ขึ้นน้ำมันก๊าด (**ศึกษาเพิ่มเติมเรื่องสะพาน**)

แต่ก่อนบริเวณท่าเรือตั้งแต่กัศดาคริมน้ำไปถึงท่าเทียบเรือสินค้า เป็นบ้านหลังคามุงจากของ คนค้าขาย เช่น ร้านเจ้านั่ง (นายสมพล จิโรจน์มนตรี) ร้านแขกชื่อบังกะแถม ขายข้าวตลอด ๒๔ ชั่วโมง มีตลาดนัดริมน้ำ บ้านป่าไผ่ขายของชำยกเสาสรางลงไปในน้ำ

พอถึงสมัยที่จอมพลสฤษดิ์ปฏิวัติ นายกเทศมนตรีจากเลือกตั้งถูกยกเลิก นายอำเภอเป็นนายกฯ ตอนนั้นเป็นสมัยของนายอำเภออุดม ไพรัตน์ ให้เลิกร้านค้าริมท่า น้ำ ไปอยู่คลองภาษี (ศึกษาเพิ่มเติมเรื่องชุมชนใหม่ และการสร้างตลาดใหม่)

พ.ศ.๒๕๑๐ สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์เสด็จลงเรือที่ท่าเรือกันตัง นายอำเภออุดมซึ่งเป็น นายกเทศมนตรีด้วยให้สร้างศาลารับเสด็จที่ริมน้ำ (ศึกษาเพิ่มเติมเรื่องศาลา)

สำรวจ ๓ สัมภาษณ์นางเครือวัลย์ เสกธีระ และทบทวนข้อมูลสัมภาษณ์เดิม ๑๒ ก.ค.๒๕๓๔

โดย สุนทรี สังข์ยุทธ์ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐

ครูเครือวัลย์ เสกธีระ เกิด พ.ศ.๒๔๗๒ อดีตข้าราชการครูโรงเรียนเทศบาลวัดตรังคภูมิ เกษียณอายุราชการ เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๒ เคยเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลกันตัง

ครูเครือวัลย์เล่าว่ากังซื้อ น้อย ตั้งเอ็ก มาจากกระนอง เป็นคนของเจ้าคุณเทศา ได้แต่งงานกับย่า เอียด คนของหม่อมแล้ว ภริยาพระยารัษฎา ซึ่งมาจากเขาขาว ย่าเอียดทำงานในบ้าน ปู่ย่าเป็นคนสวน ปลุกบ้านอยู่ตรงมุมถนนปากทางขึ้นมาที่ในค่าย ชาวบ้านเรียกจนพระยารัษฎาว่าในค่าย

หม่อมแล้ว ภริยาเจ้าคุณเทศามีธิดาคนหนึ่งชื่อคุณปทุม ต่อมาสมรสกับพระสนิทราชการ (สมบุญ ศิริธร) รับราชการที่กรุงเทพฯ มีบุตรธิดา ๘ คน ครอบครัวนี้ไป ๆ มา ๆ อยู่เสมอ บางทีหลาน ๆ ก็มาอยู่ที่บ้านนาน ๆ

นอกจากหม่อมแล้วแล้วยังมี**หม่อมสังวาลย์**ภริยาอีกคนหนึ่งของพระยารัษฎา อยู่ร่วมกันที่ บ้านในค่าย

แม้เจ้าคุณเทศาจะสิ้นไปแล้ว บ้านในค่ายก็ยังมีแขกผู้ใหญ่ไปมาอยู่เสมอ เช่น พระองค์เจ้าจัญญ ศักดิ์ กฤดากร พระยาวชิตวงศ์วุฒิไกรกับคุณหญิงแสด จมื่นรณภพและคุณหญิงสะอาด พอจะมีแขก หม่อมแล้วก็ได้เด็ก ๆ ชัดเครื่องถ้วยชามเสียทีหนึ่ง

ครั้งหนึ่งเจ้าของ**คณะละครจันทโรภาส**มาแสดงที่โรงภาพยนตร์กันตัง ส่วนหนึ่งมาพักที่บ้านใน ค่าย พระองค์เจ้า....สกุลยุคล หม่อมชื้อปริม จะขอคุณสุมาลัยไปเป็นนางเอกละคร คุณสุมาลัยเป็นธิดา คุณปทุมปลื้ม ละครคณะนี้ได้แต่งเพลงที่ขึ้นต้นว่า “**กันตังเมืองทองของไทย.....**” ซึ่งภายหลังอาจารย์ สมชาย กล้าเวช ญาติครูเครือวัลย์ได้นำไปปรับปรุงเนื้อร้อง จัดทำดนตรีใหม่ เป็น**เพลงเมืองตรัง**ที่ร้อง กันแพร่หลายมาจนทุกวันนี้

ลูกหลานของคนในบ้านที่เป็นเด็กผู้หญิงได้อยู่ในเรือนใหญ่ หม่อมแคล้วดูแลอบรมสั่งสอน
กิริยามารยาท การบ้านการเรือน ที่ไปเรียนหนังสือก็เรียนไป วันหยุด ปิดเทอมก็กลับมา

เมื่อถึงเทศกาลแข่งแข่งปรกติหม่อมแคล้วจะไประนองและป็นังเกือบทุกปี และพาเด็ก ๆ ไปด้วย
ถ้าใครอยู่ที่ป็นังได้ก็ให้อยู่ หลานหม่อมแคล้วเองก็อยู่เรียนหนังสือที่ป็นัง การเตรียมเดินทางแต่ละครั้ง
หม่อมแคล้วจะบัญชาให้คนในบ้านเตรียมข้าวของ ซึ่งส่วนหนึ่งก็คือผลไม้ในบ้าน ของแห้งต่าง ๆ เช่น
ปลาเค็ม พอจะเดินทางก็ใส่ล้อวัว (เกวียน) ไปลงเรือ ขากลับก็ขนของจากป็นัง หม่อมมดไปป็นังเมื่อ
สงครามญี่ปุ่น

หม่อมแคล้วสิ้นประมาณ พ.ศ.๒๔๘๙ ตั้งศพในบ้านที่ห้องโถงชั้นล่าง เก็บไว้ ๑๐๐ วัน จึงทำพิธี
เผา หม่อมสังวาลย์ยังอยู่ในบ้านต่อมาจนสิ้นชีวิต หลังจากนั้นก็มีขุนเสนา (ขุนเสนานุวงศ์ภักดี) เข้ามา
ดูแลต่อ ขุนเสนาเป็นผู้จัดการมรดกทรัพย์สินรวมทั้งบ้านซึ่งเป็นของทายาทที่ป็นัง (พระยารัษฎานุ
ภักดี-คอยู่จ่าย บุตรชายคนเดียวของพระยารัษฎา-คอซิมบี้)

สภาพในบ้านแต่ก่อนสวยงามร่มรื่นด้วยต้นไม้ รอบนอกสุดเป็นสวนยางด้านหนึ่งไปถึงควน
ด้านหน้าลงไปถึงถนนหน้าค่าย ผลไม้มีเกือบทุกชนิด ที่จำได้มี เงาะ มังคุด กระท้อน มะปริง มะปราง
มะดัน ฯลฯ ดอกไม้ไทย ๆ พิกุล กระดังงา จำปา จำปี แก้ว มณฑาขาวหรือยี่หุบ นมแมว ยังอยู่ ที่ไม่มี
แล้ว ก็พวก เจ้าเมืองตรัง สารภี มะลิ เข็ม บัวฝรั่ง ชบา พู่ระหง พุดตาน พุทธชาด พุดหลายพันธุ์ กุหลาบ
หลายพันธุ์ เทียนสี ไฮเดรนเยีย ไม้เลื้อยก็มาก ชำมะนาด อัญชัญ เล็บมือนาง ลดาวัลย์ สายน้ำผึ้ง..

ตัวอย่างข้อมูลจากเอกสาร

เอกสาร ๑ (แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๕๓ เทศบาลเมืองกันตัง)

เทศบาลเมืองกันตัง ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำตรัง ซึ่งห่างจากปากน้ำตรัง ๒๗ กิโลเมตร จึงเป็นเมืองท่า
สำคัญแห่งหนึ่งทางฝั่งมหาสมุทรอินเดีย เป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางน้ำที่สำคัญมาแต่โบราณ ในปี
พ.ศ.๒๔๓๖ พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี้ ณ ระนอง) ผู้ว่าราชการเมืองตรัง ย้ายที่ตั้ง
เมืองจากตำบลควนธานีมาตั้งที่ตำบลกันตัง

เทศบาลเมืองกันตัง เป็นพื้นที่ของตำบลกันตัง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งยกฐานะเป็นเทศบาล
ตำบลกันตังเมื่อ พ.ศ.๒๔๘๐ ต่อมาใน พ.ศ.๒๕๑๒ เทศบาลได้ขยายเขตออกไปในพื้นที่ตำบลใกล้เคียง
จากนั้นใน พ.ศ.๒๕๓๘ ได้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ซึ่งปัจจุบันมีพื้นที่ ๓.๐๔ ตารางกิโลเมตร และมี
อาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบางเป่า

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลกันตังใต้

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลบางเป้า

ทิศตะวันตก ติดต่อกับแม่น้ำตรังตลอดแนวเขตเทศบาล

ประชากรภายในเขตเทศบาลตามข้อมูล ณ เดือนเมษายน ๒๕๕๐ มีจำนวน ๑๓,๔๒๔ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ส่วนอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ประมง อุตสาหกรรมประมง และรับจ้าง

การแบ่งเขตชุมชน แบ่งได้เป็น ๑๒ ชุมชน ได้แก่ ชุมชนกิตติคุณ หลังสโมสรเก่า ป่าไม้ ตลาดใต้ หลังชุมสายโทรศัพท์ โรงพยาบาลกันตัง ตรอกลิเก ในทอน หลังโรงเรียนคลองภาษี หน้าค่าย ปามะพร้าว หลาไป (หลาปู่)

การคมนาคมที่ติดต่อกับเขตเทศบาลเมืองกันตังมีทั้งทางน้ำ ทางรถไฟ ทางรถยนต์

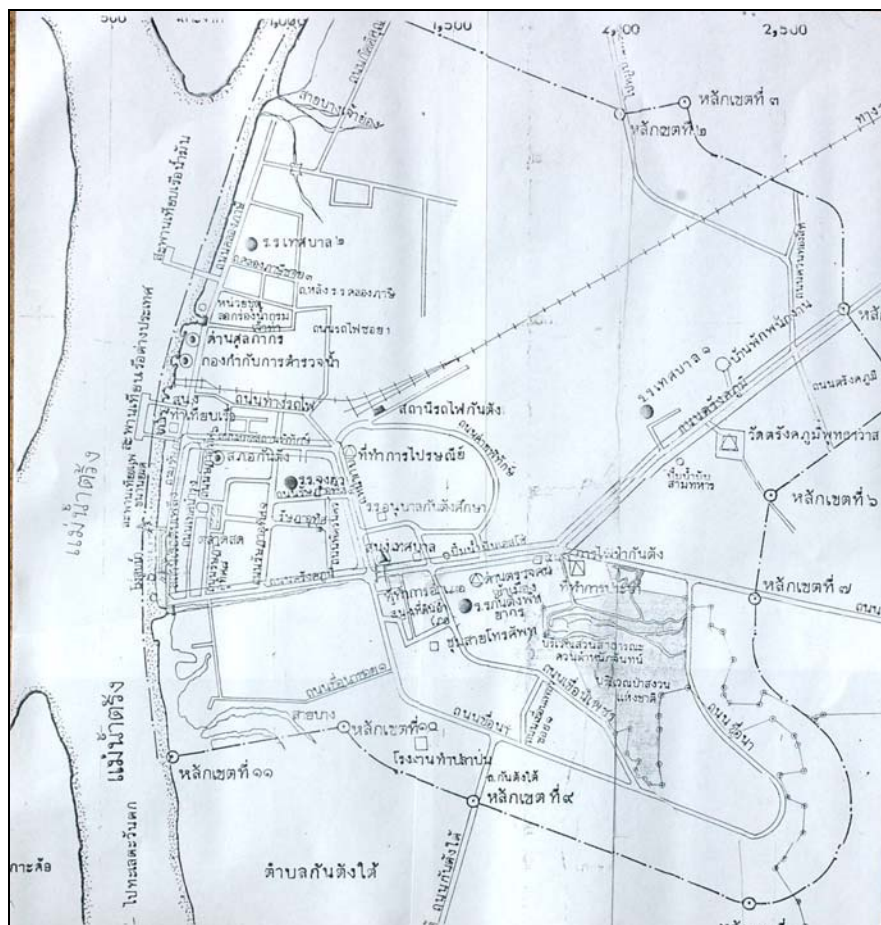
ทางน้ำ เป็นท่าเรือสำคัญมาแต่โบราณ ปัจจุบันมีเรือต่างประเทศให้บริการเพื่อขนส่งสินค้าเข้า-ออก เดินทางระหว่างประเทศต่าง ๆ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย

ทางรถไฟ มีสถานีรถไฟกันตังซึ่งเป็นสายเดียวที่สูญปลายทางในภาคใต้ฝั่งตะวันตก ความยาวประมาณ ๘๗๐ กิโลเมตร เดินทางระหว่างกันตัง-กรุงเทพฯ วันละ ๑ ขบวน

ทางรถยนต์ มีเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔๐๓ จากจังหวัดตรังถึงเขตเทศบาลเมืองกันตัง

ศาสนสถาน มีวัดตั้งชุมชนพุทธาวาสสำหรับพุทธศาสนิกชน นอกจากนั้นยังมี โบสถ์คริสต์ ๒

แห่ง มัสยิด ๑ แห่ง และศาลเจ้า ๓ แห่ง

เอกสาร ๒ (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์, ๒๕๔๐ : ๒๓)

พฤษ ๒๒ พ.ค. ๑๒๑

.....เวลาเช้า ๓.๔๐ ถึงท่าเมืองตรัง พระสถลสถานพิทักษ์ กับข้าราชการมาคอยรับ ขึ้นท่ามี
สลุตพลูแลพระชนันโต พระยารัษฎาขอให้เปิดตะพานท่าน้ำ พระสถลอ่านคำเชิญ แลได้ตัดแถบแพร
พระยารัษฎาขอให้ชื่อ**สะพานเจ้าฟ้า** แลขึ้นรถไปที่พักบนควน ถึงเวลา ๓.๔๘ เวลาเช้า ๔.๓๕ ขึ้นรถไป
ที่ว่าการเมือง ข้าราชการคอยเฝ้าพร้อม พระสถลอ่านแอดเดรสดีใจที่ได้มา แลขอความแนะนำ แลให้พร
เราตอบขอบใจแลคิดว่าจะช่วยอุดหนุน เสร็จแล้วพระสถลนำข้าราชการเข้าเฝ้าเรียงตัว เสร็จแล้วไปดู
คลับข้าราชการ เป็นพลับพลาเก่าเล็ก ว่ามีแมมเบอ ๖๐ เสียคนหนึ่งปีละ ๖ เหรียญ ถ้าเข้าใหม่เดือน
ละ บาท มีโรงบิลเลียด แลเรือนข้าราชการจรสามหลัง กลับจากคลับขึ้นรถอ้อมวกเวียนไปตามทางใหม่
กลับมาถึงที่พักเวลา ๕.๐๗.....

เอกสาร ๓ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ, ๒๕๐๖ : ๑๕๓)

วันที่ ๘ พฤษภาคม รัตนสินทร ศก ๑๒๘ (เย็น)

..... เสด็จขึ้นทรงรถม้าจากท่าน้ำขึ้นมาที่ประทับ ซึ่งอยู่ไม่ห่างศาลารัฐบาลนัก ทางที่มาไม่รู้สึกร
เป็นมาในเมือง ดูเหมือนมาในวณะอะไรอันหนึ่งที่ขึ้น ๆ ลง ๆ มีเป็นเนินเล็ก ๆ น้อย ๆ ทำให้ที่งามขึ้นมาก
ตำนกประทับตั้งอยู่บนไหล่เขา ที่พักข้าราชการตั้งลดหลั่นเป็นชั้น ๆ กันลงไป อยู่ข้างน่าสบายมาก
ตำนกเป็นเรือนบังกะโลเล็ก ๆ ชั้นเดียว ทำด้วยไม้ หลังคามุงจาก มีห้องหลายห้อง แต่เป็นห้องย่อม ๆ
ทั้งนั้น อยู่ข้างกะหงกะหงดีพอใช้ ทูลกระหม่อมพระราชทานนามว่า**ตำนกจันทน์**.....

วันที่ ๑๐ พฤษภาคม รตนโกสินทร ศก ๑๒๘

.....ทรงรถม้าเสด็จไปทอดพระเนตรสถานที่ราชการต่าง ๆ เสด็จที่ศาลารัฐบาลก่อน แล้วเสด็จ
ที่ศาลและที่ว่าการอำเภอเมือง ซึ่งตั้งอยู่บนควนอันเดียวกันทั้ง ๓ หลัง **ศาลารัฐบาล**อยู่กลาง เป็นตึก
ใหญ่ ๒ ชั้น แต่ด้านหลังที่เท เพราะฉะนั้นเดิมชั้นล่างได้อีกชั้นหนึ่ง และดูด้านหลังนี้จึงเห็นเป็นตึก ๓ ชั้น
ศาลกับที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ขวาและซ้ายศาลารัฐบาล เป็นตึกชั้นเดียวทั้ง ๒ หลัง จากที่นี้เสด็จไป
ทอดพระเนตร**เรือนจำ**ซึ่งตั้งอยู่เชิงเนิน แล้วทรงรถไปตามลำน้ำ เลียบฝั่งไปตามตลาด ซึ่งเป็นโรงจาก
ทั้งนั้น อยู่ข้างจะเหี่ยวลู่ตลาดบางรักไม่ได้ เสด็จไปทอดพระเนตร**โรงยาฝิ่น**และ**โรงภาษี** ซึ่งตั้งอยู่ริมท่า
น้ำ ปลาย**สะพานเจ้าฟ้า**.....

วันที่ ๑๐ พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๒๔

..... ครั้นทรงรถประพาศทั่วแล้ว ได้เสด็จไปที่บ้านเจ้าคุณรักษา ซึ่งตั้งอยู่บนควนที่ตั้งตำหนัก
ที่นี้ท่านได้จองไว้แต่เมื่อครั้งท่านมาเป็นเจ้าเมือง มีความอยู่ที่นี่ด้วย ท่านให้นามว่า**ควนรักษา** ที่ทาง
ของท่านนำสบายร่มรื่นดี มีเรือนใหญ่อยู่หลังหนึ่ง มีห้องหับมาก ได้ถุนเป็นที่หัดทอผ้า.....

เอกสาร ๔ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ, ม.ป.ป. : ๒๑๓-๒๑๔, ๒๓๑)

วันเสาร์ที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๔

..... **พระตำหนักจันทร์**เป็นพลับพลาไม้ทาสี มีมุขยื่นออกมาหลายมุข ตั้งอยู่บนควน (เนิน
ดิน) ในบริเวณที่ได้ตกแต่งไว้เป็นสนามแลสวน เรียกว่า**สวนบรรเทิงสถาน** มีเรือนบริวารซึ่งเป็นเรือน
ถาวรหลายหลัง สโมสรเสื่อป่าเมืองตั้งอยู่ในบริเวณนี้ด้วย ได้ปลูกโรงพักแลโรงเลี้ยงเป็นของชั่วคราว
เพิ่มขึ้นในการรับเสด็จครั้งนี้พอสมควร ข้างพระตำหนักด้านใต้ มีเนินสูงขึ้นไปอีกลูกหนึ่ง ยังคงเป็นป่าไม้
ตรงหน้าเนินที่ตั้งพระตำหนัก มีเนินใหญ่อีกลูกหนึ่งเป็นที่ตั้ง**ศาลากลาง** เป็นตึกถาวรหลังใหญ่ ๒ ชั้น แต่
ดูข้างหลังเหมือนเป็นตึก ๓ ชั้น เพราะพื้นที่เทลงมาจึงเติมชั้นล่างข้างหลังนี้อีกชั้นหนึ่ง สองข้างตึกศาลา
กลางมีตึกชั้นเดียวอีก ๒ หลัง เป็น**ศาลหลังหนึ่ง** เป็นที่ว่าการอำเภอหลังหนึ่ง ในบริเวณเนินลูกนี้มีสวน
แลสนาม และมีถนนใหญ่รุดเดินได้ถึงกันกับเนินที่ตั้งพระตำหนัก

ข้างทิศตะวันออกแห่งเนินที่ตั้งศาลากลางนี้ มีเนินเล็กอีกลูก ๑ เป็นที่ตั้ง**โรงตำรวจภูธร**เป็นโรง
ถาวร เสาก่ออิฐ พื้นแลฝาไม้ หลังคากระเบื้องซีเมนต์ พลตำรวจภูธรอยู่ได้ประมาณ ๑๒๐ คน โรง
ตำรวจภูธรหลังนี้เพิ่งสร้างแล้วเสร็จใน พ.ศ. ๒๔๕๗.....

วันอาทิตย์ที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๔

มีการพระราชพิธี**พระราชทานพระแสงราชศาสตรา**ประจำเมืองตรังแลถือน้ำเสื่อปามณฑล
ภูเก็จ รับลูกเสื่อเข้าประจำกอง เจ้าพนักงานได้จัดการที่พลับพลาของจตุรมุขซึ่งตั้งอยู่ในสนามใหญ่หน้า
วัดตรังภูมิพุทธาวาส อยู่ด้านใต้แห่งพระตำหนักที่ประทับ ทาง ๒๐ เส้น มีโรงเรียนถาวรเป็นโรงเรียน
ตัวอย่างประจำเมืองตรัง สอนตั้งแต่ชั้นประถมถึงมัธยมปีที่ ๓ อยู่ในที่นี้ด้วย.....

ตลาดริมลำน้ำที่เมืองตรังนี้เป็นโรงแถวไม้หลังคาจากทั้งสิ้นไม่มีตึกเลย นอกจากที่**โรงภาษี**ของ
รัฐบาล อยู่ตรงสะพานใหญ่ที่ขึ้นเมืองตรัง ซึ่งเรียกชื่อว่า**สะพานเจ้าฟ้า**ของชายในตลาดเป็นของใช้สอย
มาจากเมืองปักษ์ใต้โดยมาก ดูตลาดไม่คึกคักเหมือนตลาดทับเที่ยง.....

เอกสาร ๕ (วิเชียรมาตุรำลึก, ๒๔๙๓ : ๒๖-๒๗)

....ผลอันหนึ่งแห่งการเสด็จพระราชดำเนินเลียบมณฑลปักษ์ใต้ พ.ศ.๒๔๕๘ ได้ทอดพระเนตร
ท้องที่และภูมิฉะนา ประชาชน ด้วยพระองค์เอง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายที่ว่าการจังหวัด
จากตำบลกันตังมาตั้งที่ตำบลทับเที่ยง อำเภอบางรัก พระราชทานตำแหน่งนอกกายทั้งบริเวณให้เป็นที่ว่า
การจังหวัดนั้น ก็มาจากมูลเหตุแห่งวิปครองอาณาประชาราษฎร์ เหมือนบิดาปกครองบุตร คือ
ประชุมชนตั้งอยู่ที่ตำบลทับเที่ยง จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายคณะปกครองและโรงเรียนมาตั้งที่ทับเที่ยง
เพื่อให้ใกล้ชิดกันและเป็นการสะดวกแก่ราษฎรที่จะไปมาหาสู่ ตามรายงานเทศบาลว่าตั้งแต่ย้าย
ที่ว่าการจังหวัดมาตั้งที่ทับเที่ยงชั่วเวลา ๑๒ เดือน ได้เห็นผลดีปรากฏขึ้น ๓ ประการ

(๑) แต่ก่อน ๆ มาที่ตำบลกันตังเคยเกิดโรคหิวาต์เสมอทุกปีและแผ่ไปทั่วจังหวัด แต่ใน พ.ศ.
๒๔๕๙ ไม่มีเลยสักรายเดียว น่าจะเป็นเพราะเหตุที่ผู้คนทางเหนือที่บริโภคน้ำห้วยอันบริสุทธิ์ไม่ต้องลงไป
ว่าความที่เมืองตรังและต้องบริโภคน้ำกร่อย และผิวดินซึ่งทำให้เกิดโรค ทั้งทำเลที่ตั้งตำบลกันตังนั้น
แคบ ลุ่มมาก น้ำเค็มขึ้นท่วมถึง ย่อมน่าเชื่อโรคติดต่อได้ง่าย ถึงจะไม่เป็นการป้องกันไม่ให้โรคเกิดขึ้นได้
ทีเดียวตามธรรมชาติของดินฟ้าอากาศ ก็ได้เล็งเห็นเหตุที่ควรป้องกันได้ป้องกันแล้ว

(๒) ในการปกครอง ใจผู้ร้ายก็เบาบางลง เพราะเจ้าพนักงานอยู่ใกล้ชิดกับประชุมชนมาก ตรวจ
ท้องที่ได้สะดวกขึ้น และเมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้นก็ไปสืบสวนระงับได้ทันที่ คุ่มความทั้งหลายและพยานก็
ไปว่าความที่ศาลได้สะดวก เรียกพยานมาศาลได้ง่าย ไม่เปลืองเงินค่ารถไฟ และไม่ต้องไปเช่าที่อยู่กิน
ตามโรงเงินเหมือนที่ตำบลกันตัง ส่วนภาษีขาเข้าขาออกก็ไม่ได้ลดน้อยลงกว่าปีก่อน นับว่าผลประโยชน์
ทวีขึ้น

(๓) การศึกษาก็เจริญขึ้น โรงเรียนตัวอย่างจังหวัดเมื่อตั้งอยู่ที่ตำบลกันตัง จำนวนเด็กนักเรียน
ทรงอยู่ประมาณ ๖๐ คน พอย้ายโรงเรียนตัวอย่างไปตั้งอยู่ที่ตำบลทับเที่ยง มีจำนวนเด็กนักเรียนซึ่ง
เลือกรับแต่ชั้นสูงแล้ว ยังมีจำนวนถึง ๑๔๐ คน ดังปรากฏในรายงานเปิดโรงเรียนวิเชียรมาตุ ส่วน
โรงเรียนตรังคภูมิที่กันตังก็นักเรียนประมาณ ๖๐ คนทรงอยู่

อนึ่งที่ตลาดกันตังนั้น ตามจดหมายเหตุของข้าพเจ้าคราวก่อนก็ได้ปรากฏแล้วว่าเป็นแต่โรงแถว
ไม้หลังคาจาก ไม่คึกคักเหมือนตลาดทับเที่ยง มาคราวนี้ก็เห็นทรงอยู่ จะทอดไหมไปบ้างก็เพราะความ
เกาล่งมา ๒ ปีแล้ว แต่ได้เห็นเรือนไม้ทรงปั้นหยาทาสี เป็นไฮเตลเกิดขึ้นใหม่ สำหรับเป็นที่พักคนไปมา
ทางเรือเมล์และรถไฟ.....

ฐานข้อมูลชุมชนตำบลบางเป้า

ตัวชี้

ชุดที่ ๑ แหล่งข้อมูล

๑.๑ บุคคล

๑

 <p>นายทบสุข ศรีสุวรรณ</p>	<p>๒๐/๑ หมู่ที่ ๖ ตำบลบางเป้า อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ. (ดู ▶ <u>สำรวจ ๒</u>)</p>
---	---

๒

 <p>นายคล้อย ดำสด (น้า)</p>	<p>..... หมู่ที่ ๖ ตำบลบางเป้า อำเภอกันตัง อายุ ๗๐ ปี (ดู ▶ <u>สำรวจ ๓</u>)</p>
--	---

๓

 <p>นางหลิว คล้ายเงิน</p>	<p>๑๔๗ หมู่ที่ ๕ ตำบลบางหมากอำเภอกันตัง อายุ ๗๐ ปี (ดู ▶ <u>สำรวจ ๔</u>)</p>
--	--

๔

<p>นายบุญช่วย คล้ายเงิน</p>	<p>๑๔๗ หมู่ที่ ๕ ตำบลบางหมากอำเภอกันตัง อายุ ๗๒ ปี (ดู ▶ <u>สำรวจ ๔</u>)</p>
-----------------------------	--

๕

<p>นางอารมย์ สังข์อยู่</p>	<p>๙ ถนนไทรงาม ซอย ๑ ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมืองตรัง เกิด พ.ศ.๒๔๗๑ (ดู ▶ <u>สำรวจ ๔</u>)</p>
----------------------------	---

๑.๒ กลุ่ม องค์การ

๑

องค์การบริหารส่วนตำบล บางเป้า	๓๖/๑ ถนนควนทองสีห์ ตำบลบางเป้า อำเภอกันตัง โทรศัพท์ ๐๙๕ ๒๕๒ ๐๖๙
----------------------------------	--

ชุดที่ ๒ เอกสารอ้างอิงดูท้ายบท.....

ชุดที่ ๓ สถานที่

๓.๑ ชื่อตำบล หมู่บ้าน

ตำบลบางเป้า (ดู> เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๑ บ้านหลังวัด (ดู> เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๒ บ้านเกาะปอม (ดู> เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๓ บ้านตลาดใหม่ (ดู> เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๔ บ้านแหลมม่วง (ดู> เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๕ บ้านป่าเตียว (ดู> เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๖ บ้านควนทองสีห์ (ดู> เอกสาร ๒, ๓, ๔)

หมู่ที่ ๗ บ้านท่าเรือ (ดู> เอกสาร ๒)

๓.๒ ชื่ออื่น ๆ

ควนหลา หลักเมือง ด่าน (ดู> สำนวน ๒, ๔.๒)

โคกเมรุ (ดู> สำนวน ๕)

ถนนเก่า ถนนใหม่ บ้านชายคลอง บ้านออก บ้านตก (ดู> สำนวน ๒)

วังวน ๑ (ดู> สำนวน ๓)

วัดควนทองสีห์ ดู> สำนวน ๔.๓)

คลองป่าเตียว คลองบางแหลมม่วง คลองตันเหวียง (ดู> เอกสาร ๑)

ห้วยโต๊ะมะ ห้วยนายเล็ม ห้วยนาจ่ายทอน (ดู> เอกสาร ๑)

ชุดที่ ๔ การตั้งถิ่นฐาน

๔.๑ กลุ่มตระกูลและบุคคล

กันตังกุล ตั้งปอง (ดู > สำรวจ ๔)

พ่อท่านอิน พ่อท่านไข (ดู > สำรวจ ๒)

สารวัตร (ดู > สำรวจ ๕)

๔.๒ ทรัพยากร การทำมาหากิน

กุ้งถอยหลัง นาป่าจาก สัตว์น้ำ (ดู > สำรวจ ๒)

๔.๓ เหตุการณ์สำคัญ

ญี่ปุ่นขึ้น สารบัตร เนาห้วมัน (ดู > สำรวจ ๔.๑)

ชุดที่ ๕ วัฒนธรรม

๕.๑ ประเพณี

ลอยกระทง (ดู > สำรวจ ๔.๔)

๕.๒ การละเล่น

หนังขึ้น หนังล้อม (ดู > สำรวจ ๕)

หนังตะลุง (ดู > สำรวจ ๒, ๔.๔)

๕.๓ ภูมิปัญญา

หมอดำแย (ดู > สำรวจ ๔.๔)

๕.๔ ความเชื่อ

เซ่งเม้ง (ดู > สำรวจ ๒)

หลักเมือง (ดู > สำรวจ ๒, ๔.๒)

ข้อมูลสำรวจและสัมภาษณ์

ผู้เก็บข้อมูล อุษามาศ เจริญวรรณ กุลยา ศรภักดี ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

สำรวจ ๑

เดินทางจากตัวเมืองตรังไปที่ตำบลบางเป้า โดยผ่านหน้าโรงพยาบาลกันตัง ตรงไปจนข้ามทางรถไฟแล้วขับต่อไปจนเห็นวัดควนทองสีห์ ผ่านประตูวัดตรงไปเรื่อย ๆ จนถึงที่ชุมชน เราสองคนตรงไปบ้าน **หมอทบ** หรือ **นายทบสุข ศรีสุวรรณ** ท้นที เพราะ อ.กุลยาเคยมาเก็บข้อมูลเกี่ยวกับยาสมุนไพรและประเมินว่าหมอทบรู้เรื่องเก่า ๆ อยู่พอสมควร

เมื่อไปถึง หมอทบอยู่บ้านและออกมาต้อนรับ จากนั้นก็ให้ข้อมูลตามที่เราสองคนถาม แต่หมอทบจะถนัดไปทางอธิบายเรื่องยาสมุนไพรมากกว่า ซึ่งค่อนข้างเข้าใจยาก แต่ก็มีแทรกสภาพพื้นที่เป็นระยะ ๆ

จากนั้นเราลองขับรถเข้าไปริมน้ำทั้งที่ได้รับความเตือนมาก่อนแล้วว่าเส้นทางแคบมาก ไม่สะดวกถ้าจะนำรถเข้าไป แต่เพราะอยากทราบว่าจุดใดเคยเป็นหลักเมืองตามที่คนบางเป้าเข้าใจ และจุดใดเป็นท่าเรือ ขับรถตรงไปถึงริมน้ำ มีสวนสาธารณะเล็ก ๆ มีไม้ยืนต้นใหญ่ ๆ อยู่หลายต้น แต่น่าจะปลูกขึ้นไปเกิน ๓๐ ปี เราถามทางจากคนแถวนั้น ชาวบ้านแนะนำว่าให้เลี้ยวซ้ายไปจนสุดทาง จะพบ**หลักเมือง**

เนื่องจากทางที่เข้ามาเป็นถนนคอนกรีตแคบ ๆ การกลับรถที่ริมแม่น้ำตรังในเขตตำบลบางเป้าถือว่าเป็นเส้นทางที่ยากมากที่สุดสำหรับการเก็บข้อมูลในพื้นที่ทั้งหมด เพราะมีทางต่างระดับที่เกิดจากการทำถนนด้วย และฉันก็ไม่เชี่ยวชาญในการถอยรถจากที่ต่ำขึ้นที่สูงเลย ทำให้ไม่มั่นใจที่จะถอยรถ อีกอย่างหนึ่งก็กลัวตกน้ำ

หลังจากหันหัวรถเพื่อถอยกลับรถอยู่ประมาณ ๓๐ กว่าครั้ง ก็ขึ้นมาจอดรถในเส้นทางปกติได้!

เราสองคนไปคุยกับลุงบัว หรือ **นายคล้อย คำสุด** ซึ่งเป็นคนต่อเรือ แล้วถ่ายรูปจุดที่ทำเป็นศาลแสดงการตั้งด่านในตำบลบางเป้าเมื่อครั้งอดีต เราคุยกับลุงบัวได้ไม่นานเพราะลุงบัวมีปัญหาที่เกิดจากคอ จึงไม่สามารถออกเสียงได้เต็มที่นัก

บริเวณใกล้ ๆ ยังมีเรือจอดรอซ่อมอยู่ คนที่อยู่บนเรือคนหนึ่งมาคุยกับเราและแนะนำว่าให้เข้าไปที่ อบต. หรือไปหาคนแก่ ๆ แต่จำชื่อไม่ได้ แล้วเขาก็รีบเดินจากไป มารู้ภายหลังว่าเป็น นายท อบต.บางเป้า

หน้าบ้านลุงบัวหลังปัจจุบันที่อยู่สุดทางริมน้ำบ้านควนทองสีห์ มีเรือจำลองสีขาวตกแต่งลวดลายพอให้เห็นเป็นลำเรือ ขนาดประมาณ ๓๐-๕๐ เซนติเมตร เมื่อถามลุงบัวได้คำตอบว่า ทำไว้เป็นการเคารพบูชาอาชีพทางน้ำ ที่ต้องใช้เรือเป็นเครื่องมือหลักในการทำมาหากิน ทำเช่นนั้นมาตั้งแต่ย้ายมาอยู่ที่นี่

จากนั้นไปเก็บข้อมูลต่ที่บ้านไร่ใหญ่ ติดเขตบางหมาก ซึ่งผู้บอกว่ามีผู้สามารถให้ข้อมูลได้คือ พี่ตา เป็นทีมงานร่วมของเครือข่ายลุ่มน้ำและงานสาธารณสุข

พี่ตาบอกว่าอยากให้เราไป เพราะคนที่ให้ข้อมูลคือแม่ของตัวเอง และเป็นคนที่จำเรื่องราวเก่า ๆ ได้

มาก น่าจะทำให้ได้ข้อมูลไปใช้ในงานวิจัยต่อได้ดี

ทางไปไร่ใหญ่ถือว่าไกลมาก ๆ ต้องผ่านถนนลูกรังไปหลายสิบกิโลเมตรกว่าจะถึง และอยู่ในเส้นทางที่เปลี่ยว โชคดีที่พี่ตาออกมาจับที่ปากทางซึ่งอยู่เลยสถานที่กำจัดขยะของบ้านไร่ใหญ่ไปไม่กี่กิโลเมตร ขับไปเรื่อย ๆ จนถึงสวนยางแห่งหนึ่ง พี่ตาบอกให้จอดรถไว้ริมทาง แล้วเดินต่อเข้าไปในป่าอีกกิโลเมตรเศษ ๆ

เส้นทางอยู่ห่างไกลแหล่งชุมชนมาก ทำให้ฉันและ อ.กุลยา สงสัยเหลือเกินว่าจะปลอดภัยหรือไม่ และลูกสาวคนเดียวของพี่ตาต้องเดินทางไปโรงเรียนลำบากขนาดไหน ความน่ากลัวอีกอย่างอยู่ที่เราไป

ถึงเย็นมากแล้ว โชคดีที่มีเจ้าถิ่นคอยนำทางอยู่ข้าง ๆ

เมื่อไปถึง เราเห็นบ้านหลังกะทัดรัดที่ปูพื้นกระเบื้องอย่างดี เก็บกวาดอย่างสะอาดสะอ้าน บ้านหลังนี้ตั้งอยู่ท่ามกลางต้นยางใหญ่รอบบ้าน

พี่ตากระซิบให้ฟังว่า แต่ก่อนในรัศมี ๑ กิโลเมตร แทบจะไม่มีบ้านเลย แต่ตอนนี้มีขึ้นมาหลังหรือสองหลัง พ่อก็บอกว่าเสียงดังมากแล้ว

นางหลัว ชูพัฒน์ แม่ของพี่ตา ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจมากมาย และยังให้ถ่ายรูปเหล่าหมา ซึ่งใส่ชุดหญิงสาวโบราณมีผ้าสไบเฉียงผืนสีดำด้วย การเดินทางมาไกลและเสียงหลงทางเช่นนี้ ถือว่าคุ้มค่ามาก

ครอบครัวแม้จะไม่มีพ่อให้เด็กหญิงตัวน้อย-ลูกสาวของพี่ตาได้นั่งเล่นพูดคุย แต่ถือว่าเป็นครอบครัวที่อบอุ่นสมบูรณ์พร้อมจากความรักที่คนทั้งครอบครัวมีให้กันและกัน จนครอบครัวสามัคคีได้โดยไม่ต้องใช้คำพูดมาบรรยาย

ก่อนกลับซึ่งอยู่ในเวลาตอนไปทางหนึ่งทุ่ม นางหลิวและพี่ตา บอกว่าให้ทานข้าวก่อน เพราะเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมานานแล้ว ไม่ถือเป็นการรบกวนเลย พี่ตาเสริมว่า ครั้งใดก็ตามที่มีเชลล์แมนขายของผ่านมาแถวนี้ พี่ตาจะให้แวะมาทานข้าวที่บ้านเสมอ

แกงพุงปลาและไข่เจียวในเย็นวันนั้นจึงอร่อยด้วยน้ำใจจากเจ้าของบ้าน...

ระหว่างเดินทางกลับ เราถามถึงความน่ากลัวของการอาศัยอยู่ที่นี้กับพี่ตา พี่ตาบอกว่าตัวเองต้องไปฝึกการเป็น อพพร.หญิง และฝึกใช้ศิลปะการป้องกันตัวให้ได้ ซึ่งตอนนี้พี่ตาทำหน้าที่เป็นทั้งพ่อและแม่ได้ดี แต่สิ่งหนึ่งที่กังวลคือ ลูกสาวเป็นเด็กที่พูดน้อย และทานข้าวได้น้อยลง ช่วงปิดเทอม พี่ตาจึงต้องชวนเพื่อน ๆ ของลูกสาวมาเล่นและอยู่ด้วยกันที่บ้าน ความร่าเริงของเด็กหญิงก็ค่อย ๆ เพิ่มขึ้น

จำได้ว่าครั้งที่พี่ตาไปประชุมที่บ้านย่านชื้อ จะพาลูกสาวไปด้วย และเด็กหญิงคนนี้ก็มักเป็นเด็กที่เรียบร้อยมาก ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการอยู่กับยายที่ได้รับการอบรมมาอย่างดีเช่นกัน

สำรวจ ๒ สัมภาษณ์ นายทบสุข ศรีสุวรรณ

โดย กุลยา ศรภักดี อุษามาศ เฉลิวรรณ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

การสร้างบ้านของคนที่อยู่ริมคลอง จะหันหน้าบ้านไปหาคลอง เพราะต้องพึ่งพาอาศัยคลองเป็นที่หากิน และเป็นเส้นทางสัญจรในยุคที่ยังไม่มีถนน

คนในตำบลบางเป้า มีอาชีพทำนาและหาปลาในแม่น้ำเป็นอาชีพหลัก อาชีพอื่น นอกเหนือจากทั้งสองอย่างนี้ไม่มี การทำนาในสมัยก่อนเป็นการทำนาป่าเลน เรียกว่านาป่าจาก ซึ่งหมายถึงการทำนาในบริเวณที่เคยมีต้นจากอยู่ เมื่อจากหมดแล้วจะเหลือเป็นพื้นที่ว่าง ขั้นตอนในการทำคือต้องขุดหญ้าบริเวณที่จะทำนา ขุดแล้วกองเอาไว้เป็นกอง ๆ เมื่อน้ำขึ้นก็เอาหญ้าที่ขุดไว้ใส่เรือไปทิ้งคลอง

การทำนาป่าจากไม่ต้องไถนา สภาพดินที่ถูกแช่น้ำจะทำให้ดินกลายเป็นดินเลน สามารถหว่านกล้าและปักดำได้เลย และไม่ต้องใช้วัวควายช่วยทำนา และเมื่อปักดำแล้วก็ไม่ต้องใส่ปุ๋ย เพราะมีปุ๋ยจากธรรมชาติอยู่แล้ว ลักษณะน้ำในป่าจากจะเป็นน้ำกร่อย

สมัยก่อนบริเวณนี้เป็นพรุ พื้นที่พรุจะมีขนาดกว้างมาก มีเนื้อที่ไปจนถึงตลาดกันตังในปัจจุบัน ในพรุจะมีทุ่งฝอย ชาวบ้านเรียกว่าทุ่งถอยหลัง กินได้ทั้งตัว ที่บ้านนายทบจะมีทุ่งชนิดนี้ตากแห้งเก็บไว้กินไม่เคยขาด

นอกจากนี้ บริเวณนี้ยังมีป่าเสม็ด ต้นจูด ซึ่งปัจจุบันก็สูญพันธุ์แล้ว เพราะมีการถมที่เมื่อประมาณ ๒๐ ที่ผ่านมา ทำให้สูญเสียความอุดมสมบูรณ์ไป

คนในท้องถิ่นที่ทำประมงจะใช้อุปกรณ์ทำเอง เช่น แห ไซ เบ็ดตกปลา เป็นต้น

สัตว์น้ำในคลองมีมากมาย เช่น ปลาเสือ ปลาละหาด (ปลาโคบ) กุ้ง ปู สัตว์น้ำที่ไม่นิยมกิน คือ ปู เพราะกินยาก แต่จะกินปลามากกว่าเพราะมีปลาอุดมสมบูรณ์มาก นายทบเล่าอีกว่า เมื่ออายุ ๑๒-๑๓ ปี ยังทอดแหไม่เป็น แต่ก็สามารถจับปลาได้มากมาย เพราะปลามีมาก สมัยก่อนเมื่อถึงเดือน ๑๒ จะมีน้ำท่วม ลูกปลาเล็ก ๆ จะเข้ามาอยู่ในพรุ เมื่อน้ำลดลง ลูกปลาเล็ก ๆ ที่เจริญเติบโตอยู่ในพรุ เช่น ปลากริม ปลาหม่อ ปลากระดี่ ปลาดุก มีสาหร่ายน้ำจืด ซึ่งกินเป็นอาหารได้ ขณะนี้ปลาเหล่านั้นสูญพันธุ์แล้ว ส่วนอาชีพหาปลาในขณะนี้ก็หมดไปแล้ว แม้แต่เครื่องมือหาปลาก็สูญหายหมดไปด้วย

นายทบ เล่าต่อไปว่า พ่อเป็นคนอำเภอเมือง แต่งงานกับแม่มาอยู่ที่บางเป้า แม่พ่อจะเป็นคนอำเภอเมืองแต่ก็เชี่ยวชาญเรื่องความเป็นอยู่กับทะเล เช่น ทำฟากหาปลา มีเรือแจวหาปลา หากุ้ง จำได้ว่า เมื่อพ่อจับกุ้งมาได้ จะเอามาปิ้งกิน หาปลาได้ก็ไมขายเพราะไม่มีใครซื้อ เพราะทุครั้งเรือจะหาปลาได้เอง จำได้ว่าเมื่อไปเก็บหอยปะ จะเก็บได้มากมายเกือบเต็มลำเรือ แล้วเอามากองไว้ ใครจะเอาไปกินก็ได้ ไม่มีการขาย นอกจากหาปลาแล้วพ่อยังทำน้ำตาลจากด้วย ปัจจุบันน้ำตาลจากมีมากที่ตำบลย่านซื่อ

เมื่อหมดฤดูทำนา ยามว่างคนจะขับต้นหยง (รองเง็ง) มีลิเกไปด้วย บางกลุ่มคนทำหลุมถ่าน บางกลุ่มก็ทำงานก่อสร้างในที่อื่น สาเหตุที่ทำงานก่อสร้างในที่อื่น เพราะในท้องถิ่นไม่มีการว่าจ้าง จะมีแต่การทำงานที่เป็นการช่วยเหลือกัน คนทำก่อสร้างที่มีฝีมือดีจะได้ค่าจ้างวันละ ๒๕ บาท ปัจจุบันคนในท้องถิ่นจะออกไปทำสวนยางนอกพื้นที่

น่าสังเกตว่า คนในท้องถิ่นจะไม่ยอมทำงานเรือ เพราะถือว่าเป็นงานชั้นต่ำ คนงานเรือจะมาจากต่างถิ่น ต่างจังหวัด แต่ต่อมาเมื่อมีคนมากขึ้น ก็ต้องทำงานเรือ เพราะอาชีพอื่นไม่มีให้ทำ

สมัยก่อนเมื่อพูดถึง**สมุนไพร** ก็ถูกทำลาย เพราะไม่มีคนรู้จัก เช่น ต้นพิลังกาสา เป็นสมุนไพรที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ มีลักษณะเป็นพืชล้มลุกเหมือนต้นตาเปิดตาไก่ สามารถจะนำมาเป็นยาได้ทุกส่วน เช่น ใบแก้โรคตับ เมล็ดแก้โรคลม ๑๒ จำพวก รากก็ยังแก้โรคได้ ปัจจุบันมีปลูกไว้ที่บ้าน

หลักเมืองเก่า พ่อของนายทบเคยเล่าให้ฟังว่า แต่ก่อนมีแขกมาตีเมืองตรัง ก่อนจะมาตีมีขบถ คือ ยกกระบัตร ชาวบ้านเรียก “โยกบัตร” อยู่ที่เมืองควนธานี ออกไปตรวจน่านน้ำแล้วถูกจับได้ ต้องไปอยู่เมืองแขก ยกกระบัตรกลับมาเป็นไส้ศึก ได้รับมอบหมายให้อุดหนุนของปืนใหญ่ ทำให้ปืนยิงไม่ได้ และต้องพ่ายแพ้ในที่สุด ทำให้แขกมีการเลี้ยงฉลองกันยกใหญ่ การสู้รบอยู่ตรงในบริเวณนี้ ทำให้เรือรบจมบริเวณนี้ เพราะหลังจากนั้นมีคนพบของใช้เก่า ๆ เช่น ไหโบราณ

หลักเมืองที่บางเป้าจึงหมายถึง**ด่าน** หรือ ป้อมปืน เมื่อสิ้นการสู้รบคนจะหนีไปนาเมืองเพชร

ความศักดิ์สิทธิ์ของหลักเมือง ทำให้คนในชุมชนต้องนำหนังตะลุงมาขับทุกปี ซึ่งถือเป็นการแก้บน **หนังตะลุง**ชื่อหนังเจริญ การแก้บนเช่นนี้จัดมานานแล้ว การที่จะรู้ว่าแก้บนเรียบร้อยแล้วหรือยัง ดูจากการออกพระนารายณ์

พ่อของนายทบเกิดที่ตำบลนาโตะหมิง บ้านโคกหวาน พ่อชื่อนายแต้ม ศรีสุวรรณ กงเป็นคนจีน ค้าขายกับปิ่น มาอยู่กินกับแม่แก่ ซึ่งเป็นคนไทยแท้ ตัวดำ มีที่นามากมาย แม่แก่เป็นคนที่ร่ำรวย มีเงิน เป็นกระสอบ ๆ ญาติของแม่ส่วนมากอยู่บ้านนอก

ตอนกงตาย แม่ซึ่งเป็นคนไทย เวลาที่ทำบุญกระตุกหรือที่เรียกว่า **เซ่งเม้ง** แม่ทำพิธีแบบผิด ๆ ถูก ๆ เพราะไม่เข้าใจ การทำบุญกระตุกจะทำในเดือน ๓ ของทุกปี หลุมของกงอยู่ในป่าช้าวัดสี่หาราษฎร์ฯ (วัดควนทองสี่) การทำพิธีที่ไม่ถูกต้อง มักจะมีลางบอกเหตุถึงการกระทำที่ไม่ถูกต้องนั้น ๆ เสมอ นายทบจึงไปศึกษาประเพณีการทำบุญกระตุกแบบจีน และขุดกระตุกมาทำพิธีเสียใหม่ให้ถูกต้อง เพื่อความเป็นสิริมงคลกับครอบครัว

สภาพป่าช้ามีมาก่อนการสร้างวัด เพราะป่าช้าคือที่ฝังศพ ศพที่นำมาฝังก็ไม่ได้ทำให้เรียบร้อย เพราะอยู่ในป่า เวลาที่น้ำท่วมป่าช้า ปลายจะขึ้นมากินศพ โดยเฉพาะปลาไหล

บริเวณวัดควนทองสี่สมัยก่อนเป็นป่า เริ่มมีถนนเมื่อสมัย**พ่อท่านอิน** เรียกว่า **ถนนเก่า** สร้างไม่ทันเสร็จ พ่อท่านอินไปจำพรรษาอยู่ที่วัดย่านซื่อ ต่อมาเริ่มทำถนนใหม่สมัย**พ่อท่านไข่** ทำจนสำเร็จ เรียกว่า**ถนนใหม่**เป็นถนนที่ตัดขวางกับทางเข้าวัด เป็นเส้นทางตามแนวขวาง อยู่ฝั่งซ้ายของประตูวัด

พ่อท่านlebnานาพิภมาไว้ที่วัดเป็นครั้งแรก เวลาใครจะดูเวลาต้องไปที่วัด (พ่อท่านlebnเป็นเจ้าอาวาสวัดตรังคภูมิ เป็นเจ้าคณะอำเภอกันตัง ต่อมาเป็นเจ้าคณะจังหวัดตรัง มีบทบาทในการพัฒนาวัดต่าง ๆ ของอำเภอกันตัง ตามประวัติวัด วัดควนทองสี่สร้าง พ.ศ.๒๔๘๐ หลังจากพ่อท่านlebnมรณภาพไปในปี พ.ศ.๒๔๖๙)

ไม่ว่าพ่อท่านlebnหรือพ่อท่านไข่เป็นคนสร้างวัดบางเป้า เมื่อพ่อท่านไข่มรณภาพ มีผู้ปั้นรูปเหมือนเก็บไว้ในวัด ต่อมาเมื่อมีพระอีกหลายรูป แต่มีรูปหนึ่งคือ พ่อหลวงกลับ เริ่มมีการสร้างเป็นวัดถุ

โรงเรียนสมัยนั้นอยู่ในวัด สภาพอาคารเป็นฝาไม้ไผ่ ไม่มีการกัน สามารถวิ่งได้รอบทิศ

คนจีนสมัยก่อนไม่ได้ทำมาค้าขาย เพราะมาแต่งงานกับคนไทยโบราณ มีลูกหลานไม่ค่อยได้รับการศึกษาที่ดี (**เฉพาะที่มาอยู่ควนทองสี่ใช้หรือไม่**) มีตระกูลเดียวคือ หมอวิจิตร ที่มีลูกได้รับการศึกษา คนตระกูลจีนส่วนมากเป็นนักเรียนปิ่น

บุคคลที่มีฐานะคนหนึ่งคือครูบูร มีโรงสีข้าว เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงวัว บ้านนี้เลี้ยงลูกได้ดีทุกคน มีงานทำดี ๆ นอกจากครูบูร ก็มีครูหยวนที่มีโรงสีข้าว

การเดินทางไปทับเที่ยง บางคนเดินไปตามถนนรถไฟ เวลาถึงงานเฉลิมพระชนมพรรษาต้องไปนอนค้างคืน เพราะระยะทางไกล

ชื่อเรียกตำแหน่งที่ตั้งบ้าน เช่น

บ้านชายคลอง คือหมู่บ้านที่อยู่ติดริมคลอง

บ้านตก คือหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันตกของตำบล

บ้านออก คือบ้านที่อยู่ทางทิศตะวันออก

สำราจ ๓ สัมภาษณ์ นายคล้อย ดำสุด (บัว) อายุ ๗๐ ปี

โดย กุลยา ศรีภักดี อุษามาต เณลิมวรรณ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

นายบัวเกิดที่ที่เรียกว่าบ้านตก คนละฟากถนนกับบ้านนายทบ จากนั้นย้ายไปอยู่ที่ป่าจาก บริเวณคลองบางเตา เนื้อสะพานข้ามคลองท่าปาบ ตอนไปเรียนหนังสือต้องพายเรือคนละดอก (ลำ) ได้นำเพื่อมาเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดสีหราชบุรีฯ ซึ่งเดิมเรียก **วังวน ๑** ตำบลวังวน ต่อมาเปลี่ยนเป็น ตำบลบางเป้า

ต่อมาย้ายมาอยู่ที่ควนทองสีห์ คือบริเวณที่อยู่ใกล้ด้านในปัจจุบัน เมื่อถามว่าอยู่นานแค่ไหน แล้ว นายบัวจำไม่ได้ เพราะออกจากโรงเรียนแล้วแต่งงาน และไปเข้าบ้านอยู่ที่คลองภาษี

การประกอบอาชีพคือการออกเรือไปส่งคโปร เป็นกับตันเรือต่างประเทศ ไม่ค่อยได้อยู่บ้าน ปัจจุบันยังขับเรือนำร่องให้เรือใหญ่ หรือเรียกว่าเรือลาก

บริเวณริมคลองนี้ไม่มีท่าเรือ เพราะเรือจะไปขึ้นที่ท่าหน้าสุเหว่า มีเรือใหญ่ขึ้นที่ท่าต้นโคด้วย (ทั้ง ๒ ท่าอยู่ที่ไหน) บริเวณนี้แต่ก่อนมีแต่ป่าทั้งหมด หลักเมืองมีมานานแล้ว แต่เพิ่งจะมีการพัฒนา

พี่ตา ปัจจุบันอายุ ๓๗ ปี เล่าเสริมว่า สมัยที่อายุ ๑๔-๑๕ ปี เคยเห็นท่าเรือบริเวณบึงน้ำมันโก พล ตรงข้ามสุเหว่าบางเป้าในปัจจุบัน บริเวณนั้นคนในพื้นที่จะเรียกท่าเรือติดปากกันมาจนถึงทุกวันนี้ สภาพเมื่อก่อนมีสะพานไม้ยาวแถว ๆ บึง มีคลองซึ่งมีป่าจากอยู่ด้วย ส่วนท่าต้นโค นางหลิว แม่ของพี่ตา เคยเล่าให้ฟังว่า เคยมีประตูดันใหญ่อยู่ เป็นท่าเรือโบราณของบางเป้า ตรงนั้นคนที่ควนทองสีห์จะขึ้นท่า เพื่อไปสีข้าวที่ป่าเตียว

การทำมาหากิน ตอนที่อยู่ป่าจาก คือยกบ้านอยู่ในป่าจาก ทำอาชีพเย็บจากขาย หากุ้ง หาปลา ทำนาป่าจาก แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีนาป่าจากแล้ว

บริเวณที่อยู่ปัจจุบันก็ทำคานเรือไว้ใช้เอง ทำด้วยไม้มะพร้าว เรืออื่น ๆ จะไม่ขึ้นเพราะน้ำลึกมาก ประมาณ ๒-๓ เมตร การซ่อมเรือเพิ่งจะเลิกทำไปไม่นาน

สำราจ ๔ สัมภาษณ์ นางหลิว (ชูพัฒน์) คล้ายเงิน นายบุญช่วย คล้ายเงิน

โดย กุลยา ศรีภักดี อุษามาต เณลิมวรรณ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

นางหลิว (ชูพัฒน์) คล้ายเงิน เป็นภรรยาของนายบุญช่วย คล้ายเงิน ซึ่งเป็นคนภาคกลางแต่หา กินทางเรือจนมาแต่งงานกับนางหลิว ซึ่งอยู่ที่ควนทองสีห์มาแต่เดิม

พ่อของนางหลิวเป็นคนควนทองสีห์ ย่าอยู่ที่ควนทองสีห์แต่มีเชื้อจีน เตี่ยของย่ามาจากเมืองจีน เปลี่ยนแซ่เป็นนามสกุลไทยคือ **ตั้งปอง** เคยมาสร้างสวนพลูที่คลองยาดี เหล่ามาแล้วว่าย่าแต่งงานกับ จีน มีลูก ๒ คน คือ แม่โกกิม ชื่อ ป้าเกี้ยว กับป้าเหี้ยน นามสกุลกัน**ตั้งกุล** อยู่ที่กันตั้งได้ พอผัวจีนของ

ย่าตาย ย่ามาได้กับคนไทย คือปู่ของฉัน (นางหลิว) ปู่เป็นคนพัทลุง นางหลิวยู่กับปู่และย่าเพราะพ่อกับแม่แยกทางกัน ปู่เสียชีวิตเมื่อนางหลิวอายุได้ ๒๘ ปี

จำนวนบ้านที่ควนทองสีห์มีมาก มีก๊กกอกของเหล่ามากับก๊กกอกของเหล่ามาหมอวิจิตร เป็นก๊กเดียวกัน เป็นคนจีนที่ไว้ผมเปีย เรียกว่าไว้ **เถ่าจิ้ง**

นายบุญช่วย เสริมว่า บ้านริมน้ำ มีประมาณ ๓๐ หลัง การเดินในหมู่บ้านจะไม่มีถนนแต่จะ **เดินทางพลี**หรือทางเชื่อมระหว่างบ้าน ไม่ว่าไปทางไหนจะต้องเดินทางพลีทั้งนั้น

สำรวจ ๔.๑ สัมภาษณ์ นางหลิว (ซูพัฒน์) คล้ายเงิน นายบุญช่วย คล้ายเงิน

นางหลิวเล่าถึงสมัย **ญี่ปุ่นขึ้น** ซึ่งตอนนั้นยังเป็นเด็ก อาชีพคนยุคนั้นคือการทำนา ทำน้ำตาลจากขายเป็นขวด ๆ ละ ๒ บาท ๕๐ สตางค์ หากจะขายเป็นไห ราคาไหละ ๒๕ หรือ ๓๐ บาท ซึ่งถือว่าแพง คนทำอาชีพนี้เอาน้ำตาลไปขายที่ตลาดทับเที่ยง หลังสงครามน้ำตาลจากราคาสูงขึ้นเป็นไหละ ๕๐ บาท

สมัยญี่ปุ่นขึ้น นางหลิวยู่ที่ควนทองสีห์ ต้องวิ่งลงหลุมหลบภัย ซึ่งอาเขยชุดไว้ได้กอดไม้ไผ่กำยาน เมื่อเรือบินมา จะมีคนแก่คอยบอกว่าให้วิ่งลงหลุมหลบภัย

นายสถานีรถไฟกั้นตังพาลูกน้องไปอยู่ที่ควนทองสีห์ ทำบ้านเป็นแถว ๆ ครั้งนั้นญี่ปุ่นวางระเบิด สถานีรถไฟทุ่งสงทำให้นายสถานีกันตังกลัว เลยพาลูกน้องหนีมาอยู่ที่นี้

หลังสงครามบ้านเมืองลำบาก ต้องไปรับ **สารบัตร**ที่อำเภอ (ปันส่วน) การรับบัตรต้องไปยื่นรอคิว สารบัตร คือ การกำหนดข้าวสารว่าแต่ละบ้านจะได้รับข้าวสารบ้านละกี่ทะนาน บ้านละเท่าใดเขาจะกำหนดเอง เมื่อรับข้าวสารมาแล้วก็น้อยมาก ต้องต้มหัวมัน เอาข้าวที่สุกแล้วมาคลุก ใส่เกลือด้วยเล็กน้อย เรียกว่า **เน่าหัวมัน** สัดส่วนการทำเน่าหัวมันคือเมื่อหุงข้าวสาร ๒ กระป๋อง ใส่หัวมันให้มาก ๆ ให้มีข้าวติดเพียงเล็กน้อย เพราะข้าวหายาก หัวมันหาง่ายกว่า สมัยนั้นลำบากมาก มีการแลกสารบัตรอยู่นานพอสมควร

สำรวจ ๔.๒ สัมภาษณ์ นางหลิว (ซูพัฒน์) คล้ายเงิน นายบุญช่วย คล้ายเงิน

นางหลิวเล่าเรื่อง **หลักเมือง**ว่าอยู่ริมคลอง ย่าเล่าว่าหลักเมืองคือ **ด่าน** ด่านหลักเมืองมีว่า ยังมีสองผัวเมีย ผัวไปลักไม้เท้าของพระยา แล้วถูกจับได้ เอามาปิ้งทั้งเป็น โดยทำเป็นไม้ไผ่ตงคืบ ทำเหมือนตบั้งปลา แล้วก่อไฟลง วิธีการคือใช้เชือกผูกแล้วไกวไปมาเหมือนไกวเปล เมื่อตายแล้วก็ฝังศพไว้ตรงนั้น มีแกนไม้ไผ่เป็นสัญลักษณ์ คนรุ่นหลังไม่รู้เรื่องความเป็นมา ชวนกันบูชาสักการะ จนกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เหล่ามาเล่าด้วยว่า เมื่อฝังศพแล้วได้เอาช้างมาเหยียบ แต่ช้างไม่เหยียบ กลับร้องเสียงดัง สภาพหลักไม้ที่ปักอยู่เป็นหลักไม้เดิม ไม่เหมือนกับหลักเมืองที่ควนธานี ซึ่งได้เปลี่ยนใหม่แล้ว

เรือทุกลำจะผ่านด่านนี้ สมัยก่อนมีปืนใหญ่ ซึ่งเพิ่งจะหายไปไม่นานนัก บริเวณศาลหลักเมืองนี้ เดิมเรียก **ควนหลา** เพราะมีศาลา (หลา) ไว้สำหรับเฝ้าด่านอยู่ที่ริมน้ำ

พี่ตา ลูกสาวของนางหลิว เล่าเสริมว่า การมีปืนใหญ่คงหมายถึงมีเมืองสมัยญี่ปุ่นขึ้น ตั้งอยู่ที่สูง (ควน) จึงเรียกควนหลา ที่นี่มีบ้านยายพัน สร้างอยู่สูงกว่าหลักเมือง สร้างแล้วอยู่ไม่ได้จึงขายให้บ่าว พริ้อย พ่อของลุงบัว (นายคล้อย ดำสุด) ต่อมาปลูกบ้านอยู่ในระดับเดียวกับศาล ทำให้การเป็นอยู่สุขสบายตลอดมา

ความเชื่อเกี่ยวกับศาลหลักเมือง

เป็นที่อยู่ของงูบองหลา สีขาว ตัวใหญ่มาก นางหลิวประสบกับตัวเอง คือเมื่อตอนรุ่นสาวได้เดิน ผ่านไปบริเวณศาล เดินไปงะไป เพื่อดูว่ามีหมาลูกบ้างหรือเปล่า จะได้เอาไปฝากย่า แต่ได้สะดุดอะไรสักอย่าง รู้สึกนึ้ม ๆ ก้มลงดูเป็นงูใหญ่สีขาว จึงสำคัญว่านั่นคือศักดิ์สิทธิ์ประจำอยู่ที่ศาล

อีกเรื่องหนึ่งคือมีคนทรง เมื่อใครมาทำอะไรไม่ดีจะให้โทษ ครั้งหนึ่งเมียนายจู้ (ชื่ออะไรจำไม่ได้) ได้ไปหักไม้หลักเมืองเพื่อจะเอาไปทำเสน่ห์ ทวดหลักเมืองให้โทษ ทำให้ตาบอดทั้งสองข้าง

คนควนทองสีห์นับถือหลักเมืองมาก มีประเพณีประจำปีคือ การฉลองทราย และนิมนต์พระมา ฉนข้าวที่ริมน้ำ ประเพณีนี้ไม่ได้กำหนดวันที่แน่นอน แต่ประมาณเดือน ๑๒ ต่อเดือนอ้าย ต้องรอจ้งหะ คนในหมู่บ้านว่างจากงาน แล้วรวมตัวกันเป็นความพร้อมใจกันปฏิบัติ

สารวจ ๔.๓ สัมภาษณ์ นางหลิว (ชูพัฒน์) คล้ายเงิน นายบุญช่วย คล้ายเงิน

พูดถึงเรื่องการสร้าง **วัดควนทองสีห์**ซึ่งมีมานานแล้ว เริ่มมีเต้ง (กุฏิใต้ถุนสูง) ตั้งคร่าวอยู่ ๒-๓ แห่ง มีพระมาอยู่เป็นบางช่วง บางช่วงไม่มีพระอยู่เลย กลายเป็นวัดร้าง เป็นอย่างนี้อยู่หลายครั้ง การเดินไปวัดต้องเดินผ่านพรุ หรือเดินลัดพรุไป

การสร้างถนนหน้าวัด ยายหลิวเล่าว่าได้มีส่วนในการสร้างด้วย โดยยกดินเป็นก้อน ๆ (จะมีผู้ชายแทงดินเป็นช่องสี่เหลี่ยมเพื่อใส่ดินเป็นก้อน ๆ ลงไปได้) เอาไปเรียงบนถนนเหมือน “ลึงคับหินในทะเล” จากเรื่องรามเกียรติ์ งานนี้จะทำตอนเย็น ๆ มีท่านมหาสุวิทย์ตีตะโพนเรียกชาวบ้าน โดยเฉพาะเวลาคืนเดือนหงาย พวกผู้ชายเป็นผู้ชุด ผู้หญิงสาว ๆ จะยกมาเรียงเป็นถนนหน้าวัด ผ่านหน้าบ้านครูข้า สิงหนุมิ ยาวไปถึงโรงพยาบาล

สภาพคูหน้าวัดที่เอาดินไปถมถนนนั้นลึกมาก มีน้ำขังสามารถตกปลาได้ นางหลิว เล่าเสริมเรื่อง ประวัติมหาสุวิทย์ว่าเป็นหลานของยายแห้ว ต่อมาได้ไปอยู่ที่กรุงเทพฯ แล้วสึกออกมา มีเมียมีลูก แต่ทราบว่ายายนี้เสียชีวิตแล้ว

สำรวจ ๔.๔ สัมภาษณ์ นางหลิว (ชูพัฒน์) คล้ายเงิน นายบุญช่วย คล้ายเงิน

งานประเพณีลอยกระทงมีมาไม่นาน เริ่มมีการจัดงานขึ้นที่หน้าอำเภอ ก่อน นายบุญช่วยเล่าเสริมว่า พวกเรือวนดำมาจากคลองวาฬเข้ามาจัดงานลอยกระทงที่นี่ ส่วนสมัยนายก เสริฐแสง วิเริ่มจัดลอยกระทง เริ่มที่หน้า (งานลอยกระทงกันตั้งแต่เริ่มจัดสมัยนายอำเภออุดม นายเสริฐแสงยังไม่เป็นนายกเทศมนตรี)

นายบุญช่วยเล่าต่อไปว่า ประเพณีการออกเรือไปทะเลต้องให้แม่ย่านางเรือ ให้เจ้าของเรือเป็นผู้ให้ บอกย่านางก่อนออกเดินทาง

พูดถึงย่าซึ่งเลี้ยงนางหลิวมาตลอดว่าเป็นคนใจดีมาก ชาวบ้านเรียก “แม่บ้าน” ใคร ๆ ก็นับถือ ย่าเป็นหมอดำแย ทำคลอดครั้งละ ๑๕-๒๐ บาท เวลาไปทำคลอด บางครั้งจะเอาอาหารไปเยี่ยมคนคลอดด้วย ซึ่งการเยี่ยมคนคลอดต้องเยี่ยมตลอด ๗ วัน คือตลอดเวลาการอยู่ไฟ

บ้านย่าจะขายข้าวสารซ้อมมือ (นางหลิวเริ่มตำข้าวตั้งแต่อายุ ๑๐ ขวบ) เวลามีคนมาซื้อข้าวสารย่าต้องให้เขากินข้าวก่อน โดยนางหลิวเป็นคนหุงข้าวประจำบ้าน เหตุผลของย่าคือข้าวที่ซื้อจะได้เอาไปหุงกินที่บ้าน นางหลิวเล่าอีกว่า “หุงข้าวให้ย่าตั้งแต่เด็ก ๆ ตั้งแต่วางบนแม่ไฟตั้งหม้อ” หมายถึงยังเล็กมาก ยกหม้อวางบนไฟไม่ถึง จึงต้องย่างขึ้นบนเตา

การละเล่น หากจะพูดถึงร้องเง็ง มโนห์รา ที่นี้ไม่มี มีแต่หนังตะลุง ชื่อ หนังเหริญ (เจริญ) แหลม ม่วงมีหนังภูมิ และยังมีเพลงกล่อมเด็กซึ่งนางหลิว ฟังมาจากย่า ร้องเพลงกล่อมน้องให้นอน

เดือนขึ้นเหอ...	ขึ้นมาเป็นแสง
น้ำเต้าทรมแวง	นางแม่หวงไว้ไปไหน
หวงไว้นานนาน	บางบ้านเขารำคาญใจ
หวงไว้ไปไหน	น้ำเต้าทรมแวง เอ้อ...เหอ
ยามเย็นเหอ...	เห็นนางโนราเขาร่อนไป
เกาะต้นไทรใหญ่	สั่งความพระศรีสุธน
สั่งแล้วสั่งเล่า	นางท้าวจะลาไปเมืองบน
สั่งความพระศรีสุธน	พี่ละน้องไว้คน เอ้อ...เหอ เดียว
ฮาเอ้อ...เหอ	บ้านนี้เหอ
มานั่งเสริมสวดย	มีต้นม่วงกล้วย
.....	ปากหน้ามาแล้วไม่มีใครไป
ปากหน้ามาแล้วไม่มีใครไป	จะอยู่นี่หรือเจ้าหน้าไย
	เจ้าหน้าไยใครนอน เอ้อ...เหอ นี่

นางหลิวสรุปชีวิตว่า “ตลอดเวลา ๒๐ กว่าปี กับการสร้างฐานะ ใครมาเห็นตอนนี้ เขาบอกว่า ยายมีวาสนา ฟังแล้วทำให้น้ำตาไหล”

สำรวจ ๕ สัมภาษณ์ นางอารมย์ สังข์อยุทธ์

โดย สุนทรี สังข์อยุทธ์ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑

นางอารมย์ เดิมอยู่ที่บ้านโคกเมรุ นามสกุล **สารวัตร** ตอนจำความได้ติดเขตตำบลบางเป้า บ้านที่โคกเมรุ ผู้บุกเบิกคือทวดแสงมาจากควนทองสีห์

ทวดแสงมีพี่ชายชื่อทอง น้องสาวชื่ออ้อม ลูกหลานส่วนใหญ่ยังอยู่ที่ควนทองสีห์ ที่ทวดแสงย้ายมาโคกเมรุเพราะแต่งงานแล้วแยกครอบครัว ทวดหญิงชื่อส้มเป็นลูกสาวหมั้นเสพ บ้านอยู่วังวน มีลูก ๓ คน ชายชื่อแจ้ง หญิงชื่อ กิ่ง และซุ่ย ได้บุกเบิกทำนาตั้งแต่โคกเมรุไปจนถึงหน้าวัดตรังควมมี อีกด้านหนึ่งไปถึงทางรถไฟ บุกเบิกมาก่อนสร้างทางรถไฟ ลูกชายคือปู่แจ้งแต่งงานกับยาทรัพย์ ลูกสาวโนราดุก ได้บ้านโคกเมรุ

ยาทรัพย์เล่าว่าสมัยเจ้าคุณเทศาปู่แจ้งบุกเบิกที่ต่อ ต้นไม้ใหญ่ ๆ โค่นหลายวันกว่าจะล้ม เจ้าคุณว่า “ทำเอาเถอะ ได้เท่าไรก็เอาไป” เสร็จแล้วได้ปลูกยาง ลูกปู่แจ้งกับยาทรัพย์มีคนเดียวคือพ่อบุตร พ่อของนางอารมย์ ได้บ้านที่โคกเมรุกับที่ดินหน้าวัด ทำสวนยาง ทำนา

พ่อบุตรมีอาชีพพิเศษคือวาดรูปหนังชาย มีนายหนังหลายคนมาซื้อรูปหนัง รวมทั้ง **หนังขึ้น** นามสกุลสินฝาด มาแต่งงานกับยายซุ่ยน้องปู่แจ้ง ก็ใช้รูปหนังของพ่อบุตร ลูกหนังขึ้นรับช่วงเป็นนายหนังอยู่คนหนึ่งคือ**หนังล้อม** รับงานแก้บนแก้เหมูรย เลิกไปนานแล้ว แต่ไม่ทราบให้หนังไปกับใคร

เด็ก ๆ รุ่นเดียวกับนางอารมย์เรียนหนังสือที่วัดตรังควมมี พวกควนทองสีห์ตอนยังไม่มีโรงเรียนก็มาเรียนที่วัดตรังควมมี ตอนญี่ปุ่นขึ้น พวกญี่ปุ่นมาอาบน้ำที่บ่อที่บ้าน

ตัวอย่างข้อมูลจากเอกสาร

เอกสาร ๑ (เว็บไซต์ ไทย ตำบล ดอทคอม)

ตำบลบางเป้า อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอกันตังไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะทางประมาณ ๓ กิโลเมตร ปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็น ๗ หมู่บ้าน และมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลกันตังใต้ และตำบลวังวน อำเภอกันตัง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลคลองชีล้อม อำเภอกันตัง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลกันตัง และแม่น้ำตรัง

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปมีสภาพเป็นที่ราบและภูเขา พื้นที่ราบมีประมาณ ร้อยละ ๕๐ ของทั้งหมด ส่วนใหญ่อยู่ทางทิศตะวันตกของตำบล ส่วนพื้นที่ภูเขามีลักษณะเป็นที่ราบค่อนข้างสูงและเป็น

ลูกคลื่น อยู่ทางทิศตะวันออกเป็นส่วนใหญ่ พื้นที่ประมาณร้อยละ ๕๐ ตอนกลางมีแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ คือป่าบางหมาก – วังวน

แหล่งน้ำธรรมชาติมีแม่น้ำตรังไหลผ่านหมู่ที่ ๔ หมู่ที่ ๕ และหมู่ที่ ๖ นอกจากนี้ยังมีลำคลองสายย่อยที่มีน้ำตลอดปี ได้แก่ คลองป่าเตียว หมู่ที่ ๕ คลองบางแหลมม่วง หมู่ที่ ๔ ส่วนคลองและห้วยบางสายมีน้ำเฉพาะฤดูฝน ได้แก่ คลองต้นเหียง ห้วยโต๊ะมะมะ หมู่ที่ ๒ ห้วยนายเล็มและห้วยนาจ่ายตอนหมู่ที่ ๕

ประชากรทั้งสิ้น ๙,๔๒๖ คน จำนวนครัวเรือน ๒,๖๙๐ ครัวเรือน (ข้อมูล เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๐) ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ เลี้ยงสัตว์ เพาะปลูก

เส้นทางคมนาคม ใช้เส้นทางหลักคือทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๔๐๓ เริ่มจากอำเภอกันตัง ตัดผ่านตอนกลางของตำบล ใช้เป็นเส้นทางเพื่อติดต่อกับอำเภอกันตัง ตำบลบางหมาก ตำบลควนธานี และจังหวัดตรัง และมีถนนสายรองจำนวน ๓ สาย คือ

๑.ทางลาดยาง (ถนน รพช.) สาย ตง. ๓๐๓๕ กันตัง – วังวน

๒.ทางลาดยาง (ถนน รพช.) สาย ตง. ๒๐๙๐ บ้านควนทองสีห์ – บ้านแหลมม่วง

๓.ทางลาดยาง (ถนนโยธาธิการ) สาย ตง.๒๐๓๒ บ้านแหลมม่วง – ท่าปาบ

ศาสนสถาน มีวัดสี่หรรษาภรณ์ศรัทธา บ้านควนทองสีห์ วัดแว่นฟ้าธรรมवास บ้านป่าเตียว มัสยิดบ้านบางเป่า มัสยิดบ้านเกาะปอม มัสยิดบ้านท่าเรือ และศาลเจ้าอีก ๗ แห่ง

เอกสาร ๒ (วรรณ นาวิกมูล, ๒๕๔๗ : ๖๑-๖๒)

บางเป่า มีปลาปักเป้าชุกชุมในคลอง

หมู่ที่ ๑ บ้านหลังวัด หมู่บ้านตั้งอยู่หลังวัดตรังคภูมิพุทธาวาส (ข้อมูลตำบล ชื่อบ้านชายวัด)

หมู่ที่ ๒ บ้านเกาะปอม มีต้นปอมใหญ่ขึ้นอยู่เป็นกลุ่ม ๆ

หมู่ที่ ๓ บ้านตลาดใหม่ มีตลาดนัดที่สร้างขึ้นใหม่ในหมู่บ้าน

หมู่ที่ ๔ บ้านแหลมม่วง บริเวณแหลมซึ่งเป็นท่าจอดเรือมีต้นมะม่วงขึ้นอยู่มาก

หมู่ที่ ๕ บ้านป่าเตียว ในป่ามีต้นเตียวขึ้นอยู่มาก ต้นเตียว ลักษณะคล้ายต้นกอ ลูกกินได้

หมู่ที่ ๖ บ้านควนทองสีห์ มีผู้หญิงชื้อยายทองสีอาศัยอยู่ในบริเวณนี้มาก่อน อีกกระแสนึงกล่าวว่า มีแร่ทองคำอ่อน เรียกว่า ทองสี

หมู่ที่ ๗ บ้านท่าเรือ เดิมเคยเป็นท่าเรือ

เอกสาร ๓ (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, ๒๕๐๗ : ๑๗๗)

วันที่ ๗ วันพุธ เดือน ๖ แรม ๔ ค่ำ

บายโมตรงลงเรืออุทัยราชกิจขึ้นไปตามลำน้ำ ดูตามฝั่งน้ำเป็นที่ดำน้ำท่อมมาก มีป่าจากเป็น
 พื้น ตัดไม้ทำไร่ตลอดทาง บ้านเรือนมีไม่กี่ไร่จะขาด บ้านหมู่ใหญ่คือที่ด่าน เปลี่ยนชื่อว่าควนราชสีห์แห่ง
 หนึ่ง มีเรือนหลายหลัง.....

เอกสาร ๔ (หลวงอุดมสมบัติ, ๒๕๓๐ : ๓๔)

แลทางเมืองตรังนั้น อ้ายหวันมาลีคุมเรือใหญ่น้อยเข้ามา ๙๕ ลำ ประมาณคนพันเศษ พระสงครามวิจิตเจ้าเมืองตรังได้รบสู้กับอ้ายเจมดอลีที่เขาราชสีห์ พวกอ้ายแขกซึ่งอยู่บ้านหลังเขาพลอยสัดกระหนาบรบเอาพระสงครามวิจิต ๆ แตกถอยมา.....

เอกสาร ๕ (ส่วนหนึ่งของแผนที่ ภก ๑.๒๓/๑๙)

หมายเหตุ ในแผนที่นี้ไม่มีตำบลบางเป้า แต่มีชื่อสถานที่ในตำบลบางเป้าปัจจุบัน เช่น เขาบางเป้า บ้านบางเป้า บ้านป่าเตียว บ้านแหลมม่วง ควนกระโจม บ้านกระโจม พรุ.. เดิมพื้นที่นี้อยู่ในเขตตำบลวังวน

ฐานข้อมูลชุมชนตำบลบ่อน้ำร้อน

ตัวชี้

ชุดที่ ๑ แหล่งข้อมูล

๑.๑ บุคคล

๑

นางนวล แสงแก้ว

๔ หมู่ที่ ๔ บ้านท่าส้ม ตำบลบ่อน้ำร้อน อำเภอกันตัง
อายุ ๘๘ ปี
(ดู ▶ สำรวจ ๓)

๒

นายพิว ทองรักษ์

๔๐ หมู่ที่ ๔ ตำบลบ่อน้ำร้อน อำเภอกันตัง
อดีตครูโรงเรียนบ้านท่าส้ม เกิด พ.ศ. ๒๔๗๑
(ดู ▶ เวที)

๓

นายนายพิศ ศรีประสิทธิ์

๑๔๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลบ่อน้ำร้อน อำเภอกันตัง โทร ๐๘๙ ๔๖๙ ๓๗๙๙
อายุ ๗๑ ปี
(ดู ▶ เวที)

๑.๒ กลุ่ม องค์การ

๑

องค์การบริหารส่วนตำบล บ่อน้ำร้อนหมู่ที่ ตำบลบ่อน้ำร้อน อำเภอกันตัง โทรศัพท์
-------------------------------------	---

๒

กลุ่มรักษะคลองสิเหร่	(ดู > สำรวจ ๑)
----------------------	----------------

ชุดที่ ๒ เอกสารอ้างอิงดูท้ายบท.....

ชุดที่ ๓ สถานที่

๓.๑ ชื่อตำบล หมู่บ้าน

บ่อน้ำร้อน (ดู > เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๑ บ้านนาบ่อ (ดู > เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๒ บ้านท่าปา (ดู > เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๓ บ้านบ่อน้ำร้อน (ดู > เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๔ บ้านท่าส้ม (ดู > เอกสาร ๒ สำรวจ ๑, ๒ เวที ๒)

หมู่ที่ ๕ บ้านหัวหิน (ดู > เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๖ บ้านสิเหร่ (ดู > เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๗ บ้านควนแดง (ดู > เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๘ บ้านสิเหร่เหนือ (ดู > เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๙ บ้านปากคลอง (ดู > เอกสาร ๒)

๓.๒ ชื่ออื่น ๆ

คลองท่าปาบ (ดู > เวที ๔)

บ้านสิเหร่ หัวหิน (ดู > เวที ๕)

วัดท่าส้ม ช่างมัน (ดู > สำรวจ ๒, ๒ เวที ๓)

ท่าปากคลอง (ดู > เวที ๒)

ชุดที่ ๔ การตั้งถิ่นฐาน

๔.๑ กลุ่มตระกูลและบุคคล

แก้วชิต ศรีประสิทธิ์ (ดู> สำรวจ ๒.๑)

พ่อท่านหลัด (ดู> สำรวจ ๒.๒, ๓)

สินไหม (ดู> สำรวจ ๔)

สุหรืณ จันท์แก้ว แสงรัตน์ (ดู> เวที ๕)

๔.๒ ทรัพยากร การทำมาหากิน

การเดินทาง เรือท้องโห สิ้นพังงา กันตังลำเลียง (ดู> สำรวจ ๒.๑, ๔ เวที ๕)

บันเซ่งหิ้น (ดู> เวที ๗)

ปลา (ดู> เวที ๔)

เย็บจาก เย็บแซง (ดู> สำรวจ ๒.๑, ๓)

๔.๓ เหตุการณ์สำคัญ

สงครามญี่ปุ่น (ดู> สำรวจ ๒.๑, ๓)

การสร้างถนน สร้างโรงเรียนกันตังรัชฎาศึกษา ศูนย์เด็กเล็ก (ดู> สำรวจ ๒.๓)

ชุดที่ ๕ วัฒนธรรม

๕.๑ ประเพณี

ลากพระ (ดู> สำรวจ ๒.๑)

๕.๒ การละเล่น

แข่งเรือ ลิเกป่า ร้องเง็ง กลองยาว (ดู> สำรวจ ๒.๒)

๕.๓ ภูมิปัญญา

หมี่รำ ราวกึ่ง (ดู> เวที ๔)

๕.๔ ความเชื่อ

ศาลทวดตันขาม ทวดปากบาง (ดู> สำรวจ ๑, ๒, ๔ เวที ๓)

ข้อมูลสำรวจและสัมภาษณ์

ผู้เก็บข้อมูล อุษามาศ เฉลิมวรรณ กุลยา ศรภักดี ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

สำรวจ ๑

ผู้ประสานงานตำบลบ่อน้ำร้อนคือ **ผู้ใหญ่ตะอา หวังโสะ** ซึ่งบอกว่าอยากทำงานที่สวนยางพาราให้เรียบร้อยก่อน การเดินทางไปบ่อน้ำร้อนจึงอยู่ในช่วงบ่ายเช่นเดียวกับที่ อ.กุลยา และฉันทัน

ชิน พอดีกับที่วันนั้นนักวิจัยตั้งใจว่าจะแวะตำบลระหว่างทางด้วย ทำให้การเดินทางในวันนี้ได้ข้อมูลมากมาย

เราสองคนไปถึง อบต.บ่อน้ำร้อน ซ้ำกว่าเวลานัดเกือบหนึ่งชั่วโมง เพราะเข้าไปสัมภาษณ์คนแก่ที่บ้านคลองลูกก่อน แต่ผู้ใหญ่อะกาก็ไม่แสดงอาการไม่พอใจใด ๆ เลย ทั้งยังแนะนำสถานที่ต่าง ๆ ที่อยากให้เราไปเที่ยว โดยเฉพาะที่บ่อน้ำร้อนควนแดง

ซึ่งผู้ใหญ่อะกาก็เป็นเจ้าถิ่น

เราสองคนบอกเล่าถึงความประสงค์ของการทำงานวิจัยอย่างละเอียด เพราะเรายังไม่เคยพบกัน อีกอย่างตัวแทนจากบ่อน้ำร้อนก็ไม่เคยเข้าร่วมประชุมกับทีมวิจัยมาก่อน จากนั้น ผู้ใหญ่ตะอาและ**ผู้ใหญ่อายันห์** ซึ่งอยู่ที่ลิเห่ พาไปที่บ้านนางเรียง **ชัยพล** ผู้ที่คนในบ้านทำส้มให้ ความสำคัญในฐานะเป็นผู้นำความเจริญด้วยการขุดถนนและสร้างโรงเรียนในบริเวณนี้

หลังจากนั่งสัมภาษณ์นางเรียงแล้ว ผู้ใหญ่ตะอาจะรู้ความประสงค์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ระหว่างทางจึงพยายามบอกเล่าความเป็นมาเท่าที่ทราบและอธิบายสภาพพื้นที่อยู่ตลอด

เราทั้งสี่คนเดินทางต่อไปที่**ท่าเรือท่าส้ม** ซึ่งเป็นจุดที่แพขนานยนต์มาจอดเทียบท่าทุกวัน บริเวณนี้ได้เห็นบางเล็ก ๆ ซึ่งเป็นทางน้ำที่ใช้สัญจรในอดีต ปัจจุบันกว้างไม่มากนัก ถ้าตกลงไปก็สามารถข้ามไปอีกฝั่งได้อย่างไม่ยากเย็นอะไร

นอกจากทำเรือได้ไม่ไกลนัก ผู้นำทางบอกให้แวะระหว่างทางด้านซ้ายมือ แล้วบอกให้เดินเข้าไปเพื่อไปดู**ศาลทวดตันขาม** ก่อนถึงบริเวณที่เป็นชุมชน ด้านหน้าเป็นป่ากร้าง เห็นต้นมะพร้าวที่คงจะยืนต้นมานาน ผู้ใหญ่สายัณห์ชี้ให้ดูบริเวณที่เคยเป็นท่าเรือในอดีตและบ้านของ**ยายนวล แสงแก้ว** ซึ่งเคยมีสะพานไม้จากท่าเรือผ่านหน้าบ้าน ยายนวล แสงแก้ว ที่เล่าเรื่องสามีถูกญี่ปุ่นจับไปเป็นเชลยนานกว่าสี่เดือน ซึ่งการพูดคุยมีลูกสาวของยายนวลร่วมพูดคุยด้วย

สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่พบในบ้านท่าส้มคือเรือ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการใช้ชีวิตยามเกิดน้ำท่วม ที่จอดเตรียมพร้อมทำหน้าที่ในยามภัยมา การลงสำรวจครั้งนั้นได้ถ่ายรูปบ้านเล็ก ๆ หลังหนึ่ง ยังใช้ฝากระดานไม้ หลังคามุงสังกะสี แต่ก็มีเรือไว้ใช้

ในห่อมบ้านท่าส้ม
ผู้ใหญ่ตะอาแนะนำให้ทีมวิจัย

แวะคุยกับ**นายประดิษฐ์ สินไหม** ซึ่งปลูกสร้างบ้านอยู่ติดกับศาลทวดตันมะขาม สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในหมู่บ้านที่ขำรุดและพังลงแต่ยังไม่มีมีการซ่อมแซม

จากนั้นทีมวิจัยขอไปแวะที่โรงเรียนกันตังรัชฎาศึกษา เพื่อพบ อ.ฤดี ตันติพนาทิพย์ เนื่องจาก อ.สุนทรีแนะนำว่าอาจพูดคุยเพื่อเชื่อมต่อกิจกรรมในโรงเรียนกับงานวิจัยครั้งนี้ได้

เมื่อเข้าไปถึงในโรงเรียน โชคดีที่เราได้พบกับ **ผอ. มนทิพย์ ทรงกิตติพิศาล** ซึ่งเป็นญาติกับ อ.กุลยา เราทั้งห้าคนจึงมีโอกาสพูดคุยถึงที่มาที่ไปของการทำโครงการกับ ผอ.โดยตรง

ขณะที่พูดคุย เรายังพบอีกว่าเกาะจาก แม้จะลดทอนความสำคัญลงไปมาก แต่คนแถบนี้ยังเห็นว่าจุดที่ควรรักษาเอาไว้ นอกจากนี้ยังมี**กลุ่มรักษาศิลปะ** ซึ่งกำลังเคลื่อนงานไปตามกำลัง

วันนั้น อ.กุลยา และฉัน ทั้งห้าในวงคุยว่า อย่างไรก็ตาม เราสองคนจะกลับมาที่บ้านบ่อน้ำร้อนเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกอีกครั้งอย่างแน่นอน!

หลังจากวันนั้น นักวิจัยลงพื้นที่เพื่อเตรียมเวทีพูดคุยที่โรงเรียนกันตังรัชฎาศึกษา มีเรื่องโชคดีและโชคร้ายเกิดขึ้นในเวลาไล่เลี่ยกัน เรื่องโชคดีเนื่องมาจากผู้ประสานงานและผู้อำนวยความสะดวกที่โรงเรียนเป็นเพื่อนร่วมรุ่นวิเชียรมาตุกับฉัน ชื่อ อ.จรัส สีสายทอง

ส่วนเรื่องโชคร้ายและสร้างความเสียใจกับนักวิจัยอย่างมากคือ ยายเรียง ชัยพล ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ เสียชีวิตก่อนพวกเขาจะไปในพื้นที่ไม่กี่เดือน ทีมวิจัยจึงขอไว้คล้ายย้อนหลังและหวังว่าเรื่องราวของยายเรียงจะสร้างกำลังใจให้ลูกหลานที่อยู่เบื้องหลังต่อไป

สำรวจ ๒ สัมภาษณ์ นางเรียง ชัยพล

โดย กุลยา ศรภักดี อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

นางเรียงอายุ ๗๐ กว่าปี บอกว่า ที่เรียกชื่อบ้าน**ท่าส้ม** เพราะมีผลไม้ที่มีรสส้ม (เปรี้ยว) อยู่มาก เช่น ส้มหลุมพี ส้มมะขาม เป็นต้น ซึ่งถ้าไปดูที่ทำเรือเดิมซึ่งอยู่ห่างจากท่าใหม่ขึ้นมาทางบก สามารถเห็น ต้นส้มขาม หรือ ต้นมะขามต้นใหญ่อยู่บริเวณนั้น

แต่ก่อนถ้าหนังตะลุงหรือมโนห์ราผ่านมา ถ้าไม่ไหวสิ่งศักดิ์สิทธิ์บริเวณนั้นก็จะไม่สามารถเดินทางผ่านไปได้ ต้องมีการแสดงเพื่อเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก่อน เท่าที่รู้มาคือสม้ยที่ตามได้ก็ยังมีการรำอยู่ แต่ตอนนี้คนไม่ค่อยเชื่อ การปฏิบัติเช่นนั้นจึงหายไป

นางเรียง เล่าว่า ประมาณหนึ่งเดือนที่ผ่านมา (นับจากวันสัมภาษณ์) มีหญิงคนหนึ่งซึ่งตั้งบ้านอยู่ใกล้ ๆ กับต้นมะขามต้นนั้น เกิดอาการ **เข้าทรง** แล้วบอกว่าตนเองเป็น**ทวดต้นขาม** นางเรียงบอกว่า ถ้าจะหลอกลวงกันก็ไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะหญิงคนนี้สามารถบิดตัวจากหน้าไปหลังและหลังกลับมาข้างหน้าได้อย่างสบาย วันนั้น ทวดต้นขามที่แสดงอิทธิฤทธิ์มาบอกให้ราน (ตัดกิ่ง) ต้นมะขามลงบ้าง เพราะทวดนั้นด้านทานไว้ไม่ไหวแล้ว กลัวจะโค่นไปพังบ้านลูกหลานเสียหายได้

นอกจากนี้หญิงคนนี้ยังเคยมีประวัติการเข้าทรงเป็น**ทวดปากบาง** ด้วย ที่มาของทวดปากบางมาจาก สมัยก่อนเรือที่จะเข้ามาในบ้านท่าส้ม ไม่ได้จอดบริเวณท่าเรือในปัจจุบัน แต่เข้าไปจอดบริเวณที่เป็นบาง ซึ่งมีลักษณะเป็นสายคลองเข้าไป โดยถ้าหันหน้าออกแม่น้ำ สายคลองนี้อยู่ทางขวามือ

สำรวจ ๒.๑ สัมภาษณ์ นางเรียง ชัยพล

การตั้งบ้านของคนท่าส้มมีมานานเท่าไร ไม่สามารถระบุได้ แต่นามสกุลดั้งเดิม คือ **แก้วชิต** และ **ศรีประสิทธิ์**

คนนอกที่แต่งงานเข้ามาอยู่ในพื้นที่ก็มาก นางเรียงบอกว่า “คนนอกพื้นที่มาอยู่ในพื้นที่มาก เทียบเอาว่า ถ้าเป็นคนสีเฮอร์ที่อยู่ไม่ห่างกันนักยังมีความผูกพันแบบเดิมอยู่ แต่ท่าส้มนั้นความเป็นเมืองเข้ามามาก จนทำให้คนเปลี่ยนไป”

ช่วง**สงครามญี่ปุ่น** นางเรียงยัง是孩子อยู่ เคยเห็นญี่ปุ่นมาอยู่ที่**สะพานเทศ** เป็นสะพานที่มีท่าทอดจากรถไฟไปถึงน้ำ ตอนนั้นเทศบาลไปปรับปรุงเพื่อทำเป็นท่าเทียบเรือต่างประเทศ ตอนนั้นพ่อแก่ของนางเรียงพาเดินไปดู นางเรียงกลัวมาก แต่ที่จำได้ติดตามคือเห็นเทศแก้ผ้าอาบน้ำ เป็นเทศหรือแขกตัวดำ พานเทศ เป็นการกระทำที่ท้าทายมาก (**ตรวจสอบ สะพานเทศ**)

การเดินทางสมัยก่อนเท่าที่นางเรียงจำได้คือใช้เรือพาย เรือแจว ตอนนั้นนางเรียงยังเป็นเด็ก ที่จำได้ว่าต้องใช้เรือที่ไม่มีเครื่องแน่ ๆ เพราะตนเองยังเคยพายเรือโดยยืนชักหางเสือที่ทำยเรืออีกด้วย ส่วนเรือหางยาวเครื่องเฟิงมีระยะหลังมาแล้ว ต่อมาคนทำเรือรับจ้างก็เริ่มมีมากขึ้น

อาชีพของคนทำสมัยก่อน ได้แก่ **เย็บจาก เย็บแซง** ซึ่งทำเป็นร้านยกขึ้นเป็นผืนกว้าง ๆ คล้ายผ้าเตนท์ ไม่ต้องใช้ดับในการเย็บ แต่จะตั้งบนร้านมีหวายเย็บเป็นเส้น ๆ ตอนนี่การเย็บแซงเลิกไปแล้ว นางเรียงบอกว่าน้ำสาวเป็นคนสอนเย็บ เมื่อก่อนแค่สองชั่วโมงกว่า ๆ นางเรียงสามารถเย็บได้ ๑๐๐ ตับ สมัยก่อน ๑๐๐ ตับขายได้ ๑๘ บาท ตอนนี่ดับเดียวราคาสูงขึ้นไปถึง ๒๕ บาท

สมัยก่อนการขายดับจาก มีบ้าน จีอำ เป็นถ้ำเก่าที่กันตังคอยรับซื้อ จากแถวกันตังได้รับความนิยมไปถึงนาเมืองเพชร นาโต๊ะหมิง เพราะต้องใช้ในการสร้างบ้าน

ต่อมาการทำสวนยางเริ่มขยายขึ้น นางเรียงมีสวนยางเป็นของตัวเอง เป็นมรดกที่ได้มาจากพ่อแก่ เพราะลูก ๆ คนอื่นไม่มีใครเอา นางเรียงจึงขอสวนยางนี้มาทำกินเพราะเห็นว่าในอนาคตน่าจะราคาดี

สำรวจ ๒.๒ สัมภาษณ์ นางเรียง ชัยพล

ตอนนางเรียงอายุ ๑๒ ปี เห็นวัดท่าส้มสร้างเสร็จสมบูรณ์แล้ว นางเรียงบอกว่า พ่อท่านลบ เป็นพระที่บุกเบิกวัดนี้เป็นองค์แรก ส่วนพ่อท่านหลัด มาจำพรรษาอยู่แล้ววัดนี้ที่หลัง

ความศักดิ์สิทธิ์อีกอย่างหนึ่งคือ บางคนที่มาลักของวัดมักจะไปไหนไม่รอด ส่วนมากจะเดินวนเวียนอยู่ในวัด หาทางออกไม่ได้

เด็กหลายคนในบ้านท่าส้มได้ดีเพราะพ่อท่านลบเป็นผู้อบรมสั่งสอน บางคนอยู่ถึงโคกยางก็มาเรียนหนังสือหาวิชาความรู้กับพ่อท่านลบด้วย พ่อท่านลบเป็นคนใจดี ไม่ค่อยตวาดใคร แต่ถ้าได้ตวาดใครแล้ว แสดงว่าคนคนนั้นต้องไม่ดีมาก (ศึกษาเพิ่มเติมประวัติพ่อท่านลบที่เกี่ยวกับวัดท่าส้ม)

ลากพระ แต่เดิมเป็นการลากทางเรือไปถึงควนธานี เคยลากพระไปไกลถึงท่าจีนเพียง ๒ ครั้งเท่านั้น ทั่วไปไม่ได้แวะระหว่างทาง แต่ขากลับจะแวะที่ทำต่าง ๆ ตามเส้นทางผ่าน ประเพณีนี้มีขึ้นในช่วงวันออกพรรษา การตกแต่งเรือจะทำการเฉพาะเรือแต่ละลำเรือ

บางปีมีการ**แข่งเรือ**กันด้วย เป็นเรือขนาด ๙ ฝีพาย บางครั้งก็ ๑๒ ฝีพาย โดยพายเรือแข่งกันในแต่ละหมู่บ้าน ปีหนึ่งนางเรียงเคยแข่งขันพายเรือในประเพณีหญิงแล้วสามารถชนะเลิศได้ สร้างความภูมิใจอย่างมาก ซึ่งตอนนั้นนางเรียงอายุประมาณ ๔๐ กว่า ๆ คนรุ่นแรกของบ้านท่าส้มที่พายเรือเก่ง ซึ่งนางเรียงบอกว่าชื่อ ยายนาค นางเรียงยังบอกเคล็ดลับการพายอีกว่า “พายเรือที่ดีคือต้องเชิดหน้าเข้าไว้ จึงจะออกมาสวย”

เรือของท่าส้มเป็นเรือดี ชุดด้วยไม้ต้นเดียว ทำไว้เพื่อการแข่งขันโดยเฉพาะ ปัจจุบันเก็บไว้ที่วัด นางเรียงเล่าว่า การลากพระทางดอน กับลากพระทางน้ำ อย่างหลังสนุกกว่า การลากทางดอนมีมา

สองถึงสามปีแล้ว เรื่องของท่าส้มมีความพิเศษตรงที่หากลับจะเอาเรือลงน้ำแล้วพายไปจนถึงสะพานท่าปาบ ที่ต้องทำเช่นนี้เพราะมีคนทำว่าเรือที่ตกแต่งขึ้นใหม่นี้ลงน้ำไม่ได้ แต่พอลงได้ ทางฝ่ายที่ทำ ก็ต้องจำเป็นการตอบแทนที่แพ้นั้น ฝ่ายที่แพ้นั้นจำกันจนเมื่อยตัวไปตาม ๆ กัน

เรื่องของการแสดงในหมู่บ้าน เช่น **ลิเกป่า** ก็มี เป็นทีมแสดงที่ตั้งบ้านอยู่ใกล้ต้นมะขาม แต่การแสดงไม่ได้เป็นกิจจะลักษณะ เป็นเพียงเล่นกันในหมู่บ้าน **รอกเงย** ก็มีแต่เป็นการพูดกันแบบกลอนเถ ๆ (ไม่มีแบบฉบับ) แต่ก่อนนางเรียงก็สามารถรอรอกเงยได้ด้วย

กลองยาวประจำหมู่บ้านก็มีมานานแล้ว และเพลงกลองยาวก็ไม่มีใครชนะท่าส้มได้ แต่คนที่มีความสามารถในการร้องเพลงกลองยาวนั้นเสียชีวิตไปหมดแล้ว ถ้าถามถึงครูเพลงที่มีชีวิตอยู่ก็มี **เณรพล นนทแก้ว** ตอนนี้คนที่บ้านเคยมงามก็ร้องเพลงเก่งขึ้นมาก

สำรวจ ๒.๓ สัมภาษณ์ นางเรียง ชัยพล

นางเรียงเล่าถึงที่มาของการ**สร้างถนน**แยกจากเส้นทางที่มาจากโคกยางไปท่าเรือท่าส้ม โดยตนเองเป็นผู้ขอให้คนในหมู่บ้านบริจาคที่ดินหน้าบ้านให้เป็นถนน ซึ่งในระยะแรกคนส่วนใหญ่ก็ยังไม่เห็นความสำคัญ แต่นางเรียงบอกว่าหากมีถนน ความเจริญก็จะตามมา ทุกคนจึงให้ความร่วมมือ

เมื่อจะมีการก่อตั้ง **โรงเรียนกันตังรัชศึกษา** มีผู้เสนอให้ไปอยู่ที่ปากทางเข้าบ้านย่านซื่อ แต่นางเรียงเสนอให้สร้างในที่ตั้งปัจจุบัน เพราะเห็นว่าที่นี้สะดวกกว่า เป็นศูนย์กลาง คนจากทางไหนก็มาได้ แม้แต่คนบนเกาะลิบงก็มาได้สะดวก ตอนนั้นนางเรียงสนิทกับนายชวน หลีกภัย ท่านก็ได้ช่วยเหลือด้วย นอกจากนี้ยังมี ครูมาศ สุระกุล ช่วยเหลือด้วย ครูมาศเป็นครูใหญ่โรงเรียนบ้านท่าส้ม นางเรียงได้เป็นกรรมการโรงเรียนตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน

ประมาณ ๒๐ กว่าปีที่ผ่านมา ตรงกับช่วงสามีนางเรียงเสียชีวิต หรือตอนนางเรียงอายุ ๓๓ ปี จำได้ว่าจุดที่ตั้งบ้าน หน้าโรงเรียนกันตังรัชฯ แรก ๆ มีอยู่บ้านอยู่ ๔ หลัง พอห้าโมงเย็นไม่มีใครกล้าเดินแล้ว แต่ถ้ามีขโมยลักข้าวของในหอย่อมบ้าน นางเรียงสามารถตามตัวได้ จับขโมยนั้นได้ เพราะรู้จักทุกคน แต่พอมีถนนและสร้างโรงเรียน แแถบนี้ก็เจริญขึ้นมารวดเร็ว

นอกจากนี้ช่วงหนึ่งเคยมีการตั้ง**ศูนย์เด็กเล็ก** ขึ้นที่บ้านของนางเรียง เพราะครูมาศ มาปรึกษาว่าจะทำอย่างไรดี เมื่อมีการเรียนการสอนให้เด็กเล็ก ๆ แล้ว เด็กที่สามารถอ่านเขียนได้ก็จะไปกวรุ่นที่เด็กโตเลยไม่ได้เรียน ต่อมาจึงสรุปกันว่าให้เด็กเล็กมาเรียนที่บ้านนี้ โดยมีการกันรั้วเตี้ย ๆ เอาไว้เป็นสัญลักษณ์ ครูที่สอนที่ศูนย์เด็กเล็กคนแรก นางเรียงเรียกว่า น้องม่อม เป็นคนที่เพิ่งเรียนจบครูกลับมาอยู่บ้านได้ใหม่ ๆ ทำเช่นนั้นอยู่ได้สามปีก็เลิกไป ตอนนี้มีคนที่โตและจำเรื่องราวในอดีตได้ มีอาชีพค้าขายในตลาดแถวท่าส้ม เวลาพบกับนางเรียงมักให้ของโดยไม่คิดเงินเป็นประจำ เพราะอยากขอบคุณในความมีน้ำใจที่นางเรียงมีให้

นางเรียงยังเป็นผู้ที่ชอบใฝ่หาความรู้ ชอบอ่านหนังสือพิมพ์ แต่ก่อนไม่มีโทรทัศน์ ไม่มีอะไรที่ทันสมัย ก็ต้องหาอ่านเอาจากหนังสือ

ปัจจุบันนางเรียงยังขายข้าวแกงที่โรงเรียนด้วย เด็กคนหนึ่งที่ถูกประณทียไปแล้ว น่าสงสารมาก เพราะพ่อแม่ตายด้วยโรคเอดส์ เวลาเด็กคนนี้อ่านหนังสือ นางเรียงให้กินฟรีจนอิ่มทุกครั้ง เด็กคนนี้จึงบอกเพื่อน ๆ เสมอว่า “เวลาไปเล่นแถวสวนป่าเรียง อย่าเถ ๆ นะ แกเป็นคนดี ให้กินจนเจ็บอกเลยแหละ”

สำรวจ ๓ สัมภาษณ์ ยายนวล แสงแก้ว

โดย กุลยา ศรภักดี อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ยายนวลมีอาชีพ**เย็บจาก** และที่บ้านยังเป็นสถานที่รวมกลุ่มกันเพื่อเย็บจากประจำบ้านท่าส้ม นางเรียงก็มาเย็บจากที่นี่ คนในบ้านนี้ก็มียาก

สามีของนางนวล ชื่อ นายเนียน เป็นคนสงขลา แต่ก่อนมีอาชีพออกเรือเดือนละ ๑๕ บาท ครั้งหนึ่งออกมาจากสงขลาแล้วมาพักเรืออยู่ที่ท่าส้ม พอดีตรงกับช่วงสงคราม **ญี่ปุ่น**ขึ้นเมืองตรัง นายเนียนถูกจับไปเป็นเชลยที่ปีนัง นานกว่าสี่เดือนจึงจะได้กลับมา ยังดีที่ตอนนั้นแม่ของยายนวลยังมีชีวิตอยู่ จึงเป็นที่พึ่งได้ จำได้ว่า ตอนญี่ปุ่นพานายเนียนไป ทั้งสองมีลูกด้วยกัน ๒ คน ตอนนี้มีลูกทั้งหมด ๑๒ คน

ตอนกลับมาจากสงคราม นายเนียนเอาปลากะป๋องมาเยาะเยาะ บอกว่าญี่ปุ่นให้มา เมื่อได้กลับมาอยู่บ้าน นายเนียนก็เลิกออกเรือ หันมาทำสวน หาที่ดินแล้วจับจองเอา ที่ไม่ยอมทำอาชีพเดิมอีกเพราะกลัวถูกจับไปเป็นเชลยอีกครั้ง สมัยนั้นแถวบ้านท่าส้มมีหูลุมหลบภัยมาก ไว้ป้องกันเรือบิน ที่สำคัญคือบ้านไหนหูลุมเยาะก็ต้องทำหูลุมเอาไว้ให้พอ ปัจจุบันสามีนางนวลเสียชีวิตไปแล้ว

นางนวลเล่าถึงเรื่องวัดว่า **พ่อท่านหลัด**เป็นชาวจีนยี่ จำอยู่ที่วัดมาก่อน

ไม่ทำกระดานปูพื้นบ้าน ลูกสาวของนางนวลเป็นคนช่วยเหลือตัวเอง ลูกสาวของนางนวลคนนี้ชื่อ นางเนียม อายุ ๖๙ ปี ปัจจุบันอยู่ดูแลนางนวลเป็นหลัก ที่บ้านของนางนวล ยังมี**เนียงน้ำ** (โองใส่เนียง) ที่ใช้มาตั้งแต่สมัยแม่ของนางนวล นางนวลมักจะย้ำกับลูก ๆ ว่า “ของนี้อย่าให้แตกเด็ดขาด”

สำรวจ ๔ สัมภาษณ์ นายประดิษฐ์ สิ้นไหม

โดย กุลยา ศรภักดี อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ปูนายประดิษฐ์ชื่อ ขุนสิน อยู่เกาะสมุยครองเมืองกาญจนดิษฐ์ สมัยก่อนรัชกาลที่ ๖ เสด็จไปเปิดโรงพยาบาลศรีวิชัยที่สุราษฎร์ ขุนสินเป็นผู้ปกครองสมัยนั้นจึงเกณฑ์คนไปทำที่ลาดพระบาท โดยทำด้วยทางมะพร้าวปูพื้นดินหนึ่งชั้นแล้วใช้เสื่อปูทับอีกชั้นหนึ่ง รัชกาลที่ ๖ เสด็จมาเห็น ทรงชื่นชมในความสามารถ จึงพระราชทานนามสกุลให้ โดยตั้งจากชื่อปู คือ สิน และยา ชื่อไหม มารวมกันเป็นนามสกุล **สินไหม**

ก่งของนายประดิษฐ์ ชื่อ เป๊ะเซียง เป็นคนร่างสูงใหญ่มาก มาจากจีน ล่องเรือท่องโห่ผ่านมา ตรงแล้วจะไปภูเก็ต ตั้งใจล่องเรือต่อไปถึงป็นัง เพื่อเอาจอบจากเมืองไทยไปขาย แต่มาพบทวดไฟ ได้ แต่งงานกัน จึงตั้งบ้านอยู่ที่ท่าส้ม ไม่ได้เดินทางไปค้าขายต่อ ปัจจุบันมีหลุมฝังศพอยู่หลังบ้าน ส่วน ศาลทวดตันขามตั้งอยู่หน้าบ้านของนายประดิษฐ์ ซึ่งจะมีการไหว้ทุก ๆ เดือน ๕

สำรวจ ๕ สัมภาษณ์ ผอ.มนทิพย์ ทรงกิตติพิศาล ผอ.โรงเรียนกันตังรัชฎาศึกษา

ผู้ใหญ่สายัณห์ ผู้ใหญ่บ้านสิเหร่ ผู้ใหญ่ตะอา หวังโสะ ผู้ใหญ่บ้านบ่อน้ำร้อน

โดย กุลยา ศรีภักดี อุษามาศ เณลิวรรณ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ผู้ใหญ่สายัณห์ บอกว่า ตอนนี้มีกำลังการตั้ง**กลุ่มรักษาคคลองสิเหร่** เพราะดูจากภูมิประเทศแล้วจะ เห็นว่า สิเหร่ไปเชื่อมกับเกาะจาก ซึ่งเป็นจุดค้าขายและมีประวัติมานาน แต่ตอนนี้คลองกว้างมากขึ้น กว่าเดิม เนื้อที่ ๔๐-๕๐ ไร่บนเกาะจากก็เปลี่ยนแปลงไป หัวเกาะจากแต่ก่อนเป็นแหลม ลักษณะเหมือน กรวยข้าวเหนียวปิ้ง แต่ตอนนี้ป้านไปหมดแล้ว ด้วยสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดลอม จึงเกิดขึ้น

ผอ.มนทิพย์ เสริมว่า ที่โรงเรียนก็มีการทำกิจกรรมกับกลุ่มรักษาคคลองสิเหร่ และกิจกรรมด้าน

สิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา ใช้คำขวัญว่า “สายน้ำ สายชีวิต สายสัมพันธ์”

ที่โรงเรียนมีการให้เด็กทดลองทำนาด้วย

ผู้ใหญ่ตะอา บอกว่า แกวบ่อน้ำร้อนมี ครูประกอบ ศรีธาประยูร เป็นคนมาจากหนองตรุด มีความสามารถด้านการประกอบพิธีโดยใช้ไสย ศาสตร์ ครูประกอบเป็นคนเสียงดัง พูดชัดเจน บ้านอยู่หน้าโรงเรียนบ้านน้ำ ราบ

ชื่อโรงเรียนบ่อน้ำร้อน ผู้ใหญ่ตะอา จะขอเปลี่ยนเป็น โรงเรียนท่าปาบ เพราะอยากให้ชื่อกลาง ๆ มากกว่านี้ เพราะเด็กจากละแวกใกล้ ๆ ก็มาเรียน โรงเรียนนี้สร้างก่อนปี พ.ศ. ๒๕๐๐

หมายเหตุ : การเก็บข้อมูลที่บ้านบ่อน้ำร้อน สามารถทำโครงการต่อเนื่องกับโรงเรียนกันตังรัชฎาศึกษา ได้ โดย

ติดต่อ อ.ฤดี โทร ๐๘๗ ๔๖๖ ๘๖๘๘ ซึ่งปัจจุบันที่โรงเรียนให้เด็กนักเรียนทดลองไปสืบย่าน ตระกูลตัวเอง

ข้อมูลจากเวทีตรวจสอบ

๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๑

สถานที่จัดเวที โรงเรียนกันตังรัชฎาศึกษา ตำบลบ่อน้ำร้อน

ผู้บันทึก สุทิน สีสุข

ผู้เรียบเรียง สุนทรี สังข์อยุทธ์

ผู้ร่วมเวที นายมนทิพย์ ทรงกิตติพิศาล ผู้อำนวยการโรงเรียนกันตังรัชฎาศึกษา

นายพั้ว ทองรักษ

นายพิศ ศรีประสิทธิ์

ครู นักเรียน โรงเรียนกันตังรัชฎาศึกษา

ที่มวิจัย ๔ คน

เวที ๑

เวทีเริ่มต้นที่อาจารย์พั้วกล่าวต้อนรับ และยินดีต้อนรับทีมงานประวัติศาสตร์ชุมชน เพราะถือได้ว่ารวบรวมข้อมูลไว้ให้คนรุ่นหลังได้รู้คุณค่า จากนั้นเรียนเชิญ ผอ. กล่าวบรรยายแก่ทีมวิจัย และนักเรียน

ผอ.มนทิพย์ กล่าวยินดีที่ได้จัดเวทีเพื่อสืบทอดประวัติศาสตร์แก่ชุมชนและเด็กนักเรียน เพราะเป็นการสืบทอด อย่างที่สมเด็จพระราชินีกล่าวในวันแม่ว่าให้จัดเรียนประวัติศาสตร์จะได้ไม่ลืมสายพันธุ์ตัวเอง ไม่ลืมชาติกำเนิด ทำให้คนอยู่ในจารีต อย่างกรณีเขาพระวิหาร หากใช้ร่องรอยประวัติศาสตร์ไว้ให้ชัดเจนอาจเป็นตัวยืนยันในการแสดงความเป็นเจ้าของ หากเราไม่รู้ประวัติศาสตร์ชาติ เราคงไม่รู้ค่าของชนรุ่นหลังที่ช่วยดูแลผืนแผ่นดิน ทำให้เรารักชาติ ชุมชนเราก็อันหนึ่ง เป็นชุมชนที่ก่อเกิดแถบลุ่มแม่น้ำ เพราะเป็นแหล่งทำมาหากิน โดยแม่น้ำตรังมีต้นกำเนิดที่หุบเขา ไหลลงทะเล ทั้งสายของแม่น้ำและก่อเกิดชุมชนริมแม่น้ำ และขอบคุณทุกท่าน

อาจารย์กุลยา บอกว่าทุกเวทีเราจะพูดภาษาถิ่น แต่เวทีนี้ใช้ภาษากลาง และค่อนข้างเป็นเวทีใหญ่ ที่มีเด็ก ๆ เข้ามาร่วมเต็มกว่า ๓๐ คน สำหรับที่มวิจัยนั้นมีอาจารย์สุนทรี สังข์อยุทธ์ เป็นหัวหน้าโครงการ สาเหตุที่มาทำโครงการประวัติศาสตร์ตอนนี้เพราะว่าในหลักสูตรการศึกษามีวิชาท้องถิ่นของเรา เด็ก ๆ ก็จะไปถามที่หอจดหมายเหตุฯ ว่าที่บ้านแต่ละบ้านมีที่มาอย่างไร แต่ที่หอจดหมายเหตุฯ นั้นไม่มีข้อมูลชุมชนแบบนี้ แต่ด้วยงานที่หอจดหมายเหตุฯ เก็บข้อมูลเก่าอยู่แล้ว จึงเกิดความคิดว่าน่าจะ เป็นแหล่งในการจัดทำข้อมูลปึกแผ่นของประวัติศาสตร์ของจังหวัดตรังเพิ่ม และเลือกพื้นที่ริมแม่น้ำตรัง ก่อน เพราะเป็นแหล่งที่มีความสำคัญในการใช้เป็นที่การคมนาคม และการตั้งชุมชน อาจารย์ให้ทีมวิจัยแนะนำตัวและดำเนินการในเวที

เวที ๒

ครูพิศ ศรีประสิทธิ์ กล่าวว่า รู้สึกเป็นเกียรติที่ได้รับเชิญมาให้เล่าความหลัง เพราะคนแก่ชอบเล่าความหลัง บ้านของที่นี่มีชื่อนำหน้าว่า**ท่า** ซึ่งก็มีที่มาจากท่าต่างๆ แล้วก็มี**ควน** นำหน้าในพื้นที่ที่เป็นควน และ**นา** นำหน้าในพื้นที่ที่เป็นนา ที่ตรงนี้เองก็เรียกว่า**ท่าส้ม** เมื่อก่อนมีท่าเรือใหญ่มีเรือจากต่างประเทศมาจอดที่นี่ ครูเคยไปเที่ยวตกปูที่ริมฝั่งคลองมีต้นจาก ต้นลำพู ประทับใจในธรรมชาติ นึกถึงอดีตที่ไรแล้วสนุก ตามที่มีพระราชเสาวนีย์ของพระราชินีว่าแม่น้ำเจ้าพระยาเมื่อก่อนนั้นเอามือเหยลงน้ำปลาก็มาเต็ม ที่ท่าส้มก็เช่นกันเมื่อก่อนปลาชุมมาก ตอนนี้อยู่เกาะจากยังพอมีปลา แต่ที่ท่าส้มนั้นไม่มีแล้ว ที่ท่าส้มนั้นมีโรงงานเติมปล่อยของเสียลงแม่น้ำ แม้แต่เหย่มือในคลองก็ไม่กล้าแล้ว เมื่อก่อนกลับจากโรงเรียนก็กระโดดเล่นน้ำกันสนุก แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีใครอยากกระโดดลงน้ำแล้ว

ท่ามีอยู่ ๒ ท่า คือ**ท่าปากคลอง** อยู่หมู่ที่ ๙ เป็นท่าเรือพายเรือแจว และท่าเรือ**ท่าส้ม** ที่อยู่ใกล้บ้านครูเองที่ชื่อว่าท่าส้ม และมีวัดซึ่งมีต้นไม้ใหญ่คือต้นมะขาม อยู่ติดกับบ้านครูพัว เมื่อขึ้นจากท่าแล้วมาพบส้มจึงชื่อว่า “ท่าส้ม” วันก่อนเห็นฝรั่งมาอ่านแผนที่มีชื่อท่าส้มด้วย ภาคภูมิใจมาก

จำนวนบ้านในสมัยก่อน มีบ้านของปู่ ครูพิศ บ้านของตระกูลชูประสิทธิ์ และบ้านของครูพัวซึ่งไม่แน่ใจว่าอยู่ตรงไหน และบ้านลุงเหล็ก ลุงเขียว ลุงรอย นามสกุลชูประสิทธิ์ เป็นญาติพี่น้องกัน

เวที ๓

ครูพัว เสริมว่าชื่อ**ท่าส้ม**เพราะมีส้มมาก ทั้งมะขาม มะปริง มะมุด หลุมพี ระกำ มะขามหลายต้น ที่ข้างบ้านครูพัวมีอายุกว่า ๖๐๐ ปี ถามคนแก่ก็บอกว่าอยู่มาก่อนแล้ว และถ้าดูแกนในลำต้นของต้นมะขามนั้นกลวงตลอดต้น เมื่อก่อนทุกปีในเดือน ๔ จะรับมโนราห์มาเล่นเพื่อ**บูชาต้นมะขาม**

เมื่อก่อนบ้านเรือนก็ไม่มาก มีพ่อยกของครูพัว และ ตระกูลทองรักษ์ ตระกูลศรีประสิทธิ์ ปานแสง และทองศรี มาจากควนทองสีห์ นอกนั้นก็มียศกุล พงษ์พันธ์ เครือญาติของครูพัว และตระกูลเพชรสวัสดิ์ ของนายเฒ่า อยู่ใกล้วัด

คนตั้งบ้านเรือนคือคนดั้งเดิม แล้วชุมชนขยายไปอยู่หัวหิน ส่วนตระกูลของลุงเหล็กยังอยู่ที่เดิม ลุงลอยก็ยังอยู่ที่เดิม ลุงเขียวย้ายมาอยู่หน้าโรงเรียน

อาจารย์กุลยาจึงถามเด็กๆ ว่ามีใครมีนามสกุลที่กล่าวมาบ้าง มีเด็กประมาณ ๓ คนที่ยกมือสรุปว่าตระกูลแรกเข้ามาอยู่ อยู่ที่ท่าส้มเป็นชุมชนแรก เป็นรุ่นปู่ของครูพัว นับย้อนได้แค่นี้

วัดท่าส้ม มี พระปลัดสน ทวีสุวรรณ เป็นเจ้าอาวาสองค์แรก ต่อมาได้ชื่อว่า สนกาญจนาราม วัดตั้งเมื่อ ๒๔๓๕ สร้างโบสถ์เมื่อ ๒๔๗๑ (เป็นปีที่ครูพิศเกิดพอดี) สร้างกันกว่า ๖๐ ปี ไม่ที่ใช้ในการสร้างก็ไปเอามาจากเกาะลิบง ชาวบ้านช่วยกันไปตัดเลื่อยบรรทุกมา เพราะที่เกาะมีไม้มาก เป็นไม้

หลุมพอ คนทำโบสถ์เป็นคนชาด้วนแต่มีความรู้ความสามารถในการเขียนลายไทย ชื่อช่างมัน เป็นคนเขียนลายที่วัดตรังคมุณี ต่อมาวัดได้ขยายให้ใหญ่โตขึ้น วัดท่าส้มเป็นวัดที่มีความสวยงามมาก ๆ ใช้เปลือกหอยปะมาทำเกล็ดนาค การเขียนลายเขียน แต่น่าเสียดายที่ถูกเรือถอน ตอนหลังได้ชื่อว่า วัดคีรีกาญจนารามคณิศร เพราะสร้างใหม่ไปตั้งอยู่ที่สูงจึงมีคำว่าคีรี (ตรวจสอบประวัติวัดแล้ว ชื่อ คีรีกาญจนารามคณิศร เป็นชื่อพระปลัดสน เจ้าอาวาส ส่วนวัด ชื่อ คีรีกาญจนาราม)

เวที ๔

ครูพัท บอกว่าเมื่อก่อนน้ำใสสะอาด ใช้อาบได้ คลองลึกกว้าง เดียวนี้คับแคบหมด เพราะมีสิ่งก่อสร้างเข้าไปในแม่น้ำ เมื่อก่อนปลาชุกชุม มีกระแซ้ นั่งเรือออกไปก็เจอกระแซ้ได้ โดยเฉพาะช่วงเช้า ลอยเรือออกทะเลจะเห็นกระแซ้นอนอยู่ริมตลิ่ง ห่างเพียง ๔-๕ วา ก็เจอตัวหนึ่ง รุ่งนุ่อย่าตาทวดไม่ต้องซื้อปลากิน ในแม่น้ำมีปลากะบอก ปลาหนาม กระเบน กะพงแดง กะพงขาว ดูทะเลหรือมีหลัง กุ้ง ตัวแบนสันคล้ายปลานิล สีเหมือนปลานิล เมื่อก่อนมีเยอะมาก แต่ปัจจุบันหายไปแล้ว มีกุ้ง ปลากะเบน ตัวโต ๆ ๔-๕ กิโล แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว เมื่อก่อนมีน้ำมีหมูรำ ทำด้วยไม้ลำพูปักล้อมเป็นชั้น ๆ แล้วเอาใบไม้กิ่งไม้ไปสุม ๆ ให้เต็ม พอใบไม้มีกลิ่นส้มปลาก็เข้าปลาก็มาอยู่ แล้วก็ใช้แหวนล้อมจับ

คลองท่าปาย เมื่อก่อนสมัยครูพัทเด็ก ๆ เป็นคลองกว้างลึก กุ้ง ปลา ชุกชุม น้ำยังสะอาด คนแถวนั้นมีอาชีพทำราวกุ้ง พลิกฟาก เอาฟากไปปักริมตลิ่งช่วงน้ำใหญ่ เป็นทางยาว ๒๐-๓๐ เมตร พอน้ำแห้งกุ้งปลาก็ไปติดก็จับกุ้งจับปลาได้ แต่เดี๋ยวนี้ห้ามทำแล้ว **ราวกุ้ง**ใช้เชือกผูกเป็นราวใช้เหยื่อมะพร้าว เมื่อเก็บกุ้งใช้มือหนึ่งยกราว อีกมือเอาสวิงช้อนตักลงในเรือ คันหนึ่งยังได้เป็นกิโล บางคนยังใช้ฉมวกหาปลาริมตลิ่งและหาปูดำกันได้เป็นปี๊บ หลังเลิกเรียนก็ลงน้ำไปหาปูกัน ๔-๕ ตัว ก็ได้ ๓ บาท

เวที ๕

ที่เกาะจากชาวบ้านมีการทำยาสูบ เมื่อก่อนเป็นแหล่งเฝ้ายาบ จากทำน้ำตาล หากุ้งปลาในทะเล เป็นเกาะที่มีต้นจาก มีตระกูลศรีประสิทธิ์ สุหรินทร์ จันท์แก้ว และแสงรัตน์

บ้านสิเหร่ คนเกาะจากมาจับจองที่ดินทำสวนยางพารา

หัวหิน หมู่ที่ ๕ เมื่อก่อนเป็นชุมชนที่คนทำอาชีพประมง แล้วก็ไปทำสวนยางพารา จากนั้นก็มีโรงเลื่อยเก่า ๗๐-๘๐ ปีแล้ว เรียกโรงเลื่อยท่าประดู่ หลังจากนั้นก็อนุญาตให้ทำโรงงานได้ เมื่อก่อนตอนครูเด็ก ๆ ๗๐-๘๐ ปีแล้ว ใช้เรือพายเรือแจว (**ศึกษา โรงเลื่อยท่าประดู่**)

ครูพัทบอกว่าคนขับเรือเมล์เป็นพ่อครูพัทเอง ชื่อตาล่วงเป็นคนย่านตาขาว มีครอบครัวที่ทำส้ม มีบุตร ๒ คน คนโตเป็นผู้หญิงเสียชีวิตแล้ว และครูพัท เมื่อก่อนเรือเมล์ใช้ไฟ แล้วเปลี่ยนเป็นเครื่องยนต์เดินทาง ภูเก็ต-กันตัง มีเรือถ่วงโฮ **สินพังงา** (ของพ่อครูพัท) **กันตังลำเลียง** (ของชาวกันตัง) เป็นเรือ

บรรทุกสินค้าและคนโดยสาร เดินทางกันทางเรือ ขนาดบรรทุก ๔๐-๕๐ คน และบรรทุกข้าวสาร อาหาร การกิน ผลไม้ น้ำปลา น้ำซาวสรงมาขายกันตั้ง ค่าโดยสารคนละ ๓๐ บาท ตอนครูพั่ว ๑๑-๑๒ ปี เคย ไปภูเก็ต กับพ่อ ๒-๓ ครั้ง (ตอนนั้นครูพั่วอายุ ๘๐ ปี) เรือหมดไปตอนสมัยมีทางรถยนต์

คำถามว่าการร่ำมนโหรารเล็กไปเมื่อไหร่ ครูพั่วบอกว่าตอนนั้นเกิดการชกต่อยกันในงาน โดยมี ปัญหาจากเรื่องการลักขโมย ตั้งแต่ปีนั้นมาจึงต้องเลิกไป มโหรารับจากตรัง นาโยง เขาวิเศษ

เวที ๖

จากคำถามว่าเด็ก ๆ เรียนวิชาท้องถิ่นของเรากัน แล้วเรียนอยู่ชั้นไหน คิดเห็นกับประวัติศาสตร์ ชุมชนอย่างไร

น้องผู้หญิง แนะนำว่าชื่อ กาญจน์ติมา แสงรัตน์ ม.๑ อยู่บ้านเกาะจาก บอกว่า “บ้านหนู เมื่อก่อนอยู่ริมน้ำ ตอนนี้อยู่มาอยู่ฝั่งนี้แล้ว ตอน ป.๕ เรียนท้องถิ่นของเราเมื่อตอน ป.๖ ตอนนี้อยู่ ม.๑ ก็ เรียนอยู่ จะไปเล่าให้เพื่อนฟัง แต่ต้องศึกษาต่อ” เพื่อน ๆ ตบมือกันเกรียว

คำถามสำหรับครู ในฐานะสอนวิชาท้องถิ่นของเรา กับการทำงานโครงการนี้จะเสริมในวิชาได้ อย่างไร

อาจารย์ห้วยเหว กล่าวว่าการสอนเริ่มกันมานานแล้ว แต่ค่อนข้างลำบากในการฟื้นฟู ประวัติศาสตร์ ถ้าให้เด็กเรียนต้องเริ่มจากตัวเองก่อน ตั้งตระกูล บ้าน การเรียนรู้ในชุมชนนำมาบูรณา การกับวิชา และเรียนรู้เพิ่มขึ้นในระดับจังหวัด การรู้ประวัติศาสตร์ทำให้รู้จักตัวเอง มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด

ทีมวิจัยให้ข้อมูลว่า ที่โรงเรียนอื่น ๆ มีเด็กก็ไปสืบค้นประวัติญาติพี่น้องกันแล้ว แล้วก็หาประวัติ การตั้งถิ่นฐานชุมชน ใครมาตั้งบ้านอยู่หลังแรก เรามีเพื่อนที่ทำเหมือนเรา ถ้ามีโอกาสอาจารย์อาจไปคุย กับโรงเรียนอื่น ๆ และให้เด็ก ๆ แลกเปลี่ยนกันเองได้

ครูพั่วกล่าวตอนท้ายว่า ตามที่สังเกตดูพวกเขาสนใจประวัติเก่าๆ ของท้องถิ่น ครูพั่วรู้สึกดีใจ ครู เองพร้อมจะให้ความรู้ สิ่งที่มีอยู่ อยู่ที่ว่าเราจะรับได้หรือไม่ ครั้งหนึ่งครูพั่วมาสอนดนตรีไทย ครูรู้สึก เสียใจ แล้วครูก็ร้องไห้ เสียใจที่เด็กไม่สนใจ ทั้ง ๆ ที่ครูพร้อมสละทั้งกายใจ อยากให้เด็ก ๆ เก่ง มี ความสามารถในการเล่นดนตรีไทย จนกระทั่งครูลาออก ลาออกได้ ๑๐ กว่าวันครูก็เป็นอัมพฤกษ์ ไป รักษาตัวหลายวัน แต่ก็ไม่หายเป็นปกติ ตอนนี้เป็นโรคหัวใจ แม้ไม่มีคนสืบทอด ตอนนั้นวันไหนอารมณ์ดี ก็เปิดดนตรีไทยฟัง นึกอยากเล่นดนตรีอันไหนก็จับขึ้นมาเล่น พวกเราถ้าอยากเรียนก็ไปหาครูที่บ้านได้ พร้อมเสมอที่จะให้ อยากอนุรักษ์สิ่งนี้เอาไว้ สมัยครูเป็นหนุ่มมีวงดนตรีไทย ซึ่งแต่ละคนล้มหายตายจาก กันไปแล้ว เหลือครูกับคนกันตั้งได้กันแค่ ๒ คน ไปมาหาสู่กัน แต่ตอนนี้ไม่ได้พบกัน แม้วันนี้จะมาอย่าง ลำบากก็เต็มใจมา เพื่อลูกหลาน ขอให้พวกเราขยันขันแข็ง ตั้งใจเรียน อย่าเกียจคร้าน

“คนรุ่นเก่าพร้อมจะให้ คนรุ่นใหม่ต้องตั้งใจไปศึกษาเรียนรู้” คือประโยคสุดท้ายของครูพั่ว

เวที ๗

อาจารย์ฤดี กล่าวปิด อาจารย์เห็นความตั้งใจของครูพั่ว ว่าทำอย่างไรจะทำให้เด็กรุ่นหลังเกิดความรักในบ้านเมือง เมื่อเข้ารายการช่อง ๕ สอนให้รักแผ่นดิน ขอให้คนรุ่นปู่ย่าสอนให้เราต่อสู้ เพราะคนรุ่นก่อนได้อะไรมายาก ประทับใจการสอนของคนในอดีตมาก ที่สอนว่าทุกอย่างได้มายาก ไม่ได้ได้กันง่าย ๆ เหมือนที่เด็กสมัยนี้ได้กัน คนโบราณสร้างคนขึ้นมา

ต้นตระกูลของอาจารย์ฤดี ปู่มาจากเมืองจีน มาช่วงสมัยพระยาธิวัชร์ งามสกุลว่าอุตสาหะ มาเป็นลูกน้องคนงานระดับหัวหน้า ปู่ของครูเป็นลูกน้องของลูกน้องพระยาฯ ทำงานในบริษัท**บั้งเซ่งหิ้น** แต่งกับย่า คลอดลูกได้ ๓ คนก็เสียชีวิต พ่ออาจารย์เป็นลูกบุญธรรมของ คุณสุรพล อุตสาหะ บริษัท**บั้งเซ่งหิ้น**รับ-ส่งสินค้า วัว นม แอปเปิ้ล ขนมาจากเมืองนอก คนสมัยก่อนอยู่ด้วยความยากลำบาก จึงสอนคนให้รู้จักลำบาก ดังนั้นครูก็ถูกสร้างจากความยากลำบาก และมีความภาคภูมิใจตระกูล เพราะคนสมัยก่อนสอนคนให้เป็นคนดี อยู่ด้วยการให้ เป็นคนใจเย็น

อาจารย์ฤดี กล่าวว่าตนเองไม่ค่อยมีภูมิหลังมากนัก เพราะคลอดมาก็ไปอยู่ฝั่งกันตัง แต่มีคุณอาชื่อดำ คนที่รู้เรื่องแบบนี้ต้องเป็นคนลุย ๆ ชอบศึกษาเรื่องพื้นที่ เมื่ออาดำว่างก็มาเล่าให้น้องลูก ๆ หลาน ๆ ฟัง ว่าท่องเที่ยวไปเจอช้าง ต้องเดินทางต่อสู้กับสัตว์ร้าย

ครูพั่วกล่าวฝากทิ้งท้ายว่าจงขยันหมั่นเพียร หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ อย่าเหลวไหล วิชาความรู้นำเราไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ขอกล่าวคำว่าสวัสดิ์

อาจารย์ฤดี ฝากเด็ก ๆ ว่าช่วยศึกษาต่อด้วย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคือสิ่งที่ควรศึกษา สองมือเด็ก ๆ ที่จะช่วยแผ่นดิน ให้รักแผ่นดิน รักปู่ย่าตาทวด ปู่กำ

นักวิจัยมอบแผนที่ตำบล ให้เด็ก ๆ นำไปวาดให้ขยายใหญ่ขึ้น และลงภาพให้สวยงาม แล้วถ้ามีโอกาสจะมาดู

แม้เวทีเลิกแล้ว อาจารย์ฤดี ก็ยังคุยฝากฝังเด็ก ๆ ให้รู้จักรักบ้านตนเอง

ตัวอย่างข้อมูลจากเอกสาร

เอกสาร ๑ (ข้อมูล อบต.บ่อน้ำร้อน)

ตำบลบ่อน้ำร้อนตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอกันตัง ห่างจากที่ว่าการอำเภอกันตัง ประมาณ ๓ กิโลเมตร อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองตรังประมาณ ๓๘ กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๙ หมู่บ้าน และมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลคลองลู อำเภอกันตัง

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลนาเกลือ อำเภอกันตัง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับแม่น้ำตรัง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลบางลึก อำเภอกันตัง

ลักษณะภูมิประเทศเป็นเนินเขาเตี้ย ๆ สลับกับพื้นที่ราบ ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งแม่น้ำตรังด้านตะวันตก แบ่งพื้นที่เป็น ๓ ลักษณะ ได้แก่

๑. พื้นที่ราบสูง อยู่บริเวณตอนบนของด้านทิศใต้และทิศตะวันออก ในหมู่ที่ ๗ บ้านควนแดงมีพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นป่าพรุ ที่มีน้ำแร่อยู่นกระจายเป็นพื้นที่กว้าง

๒. พื้นที่ชายฝั่งทะเล อยู่บริเวณทิศเหนือและทิศตะวันตกติดริมแม่น้ำตรัง มี หมู่ที่ ๒ บ้านท่าปาบ หมู่ที่ ๓ บ้านเกาะจาก หมู่ที่ ๔ บ้านท่าส้ม หมู่ที่ ๕ บ้านหัวหิน และหมู่ที่ ๖ บ้านลิเหว

๓. พื้นที่เนินเขาเตี้ย ๆ สลับกับพื้นที่ราบ อยู่บริเวณตอนกลางและตอนบนของตำบล

ประชากรจำนวนทั้งสิ้น ๙,๐๐๙ คน แยกเป็นชาย ๔,๕๕๓ คน หญิง ๔,๔๕๖ คน (ข้อมูล ณ เดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐) อาชีพหลักส่วนใหญ่ทำสวน ทำประมง ส่วนอาชีพเสริม คือการรับจ้างทั่วไป

เส้นทางคมนาคม มีถนนสายลาดยางหลัก ๑ สาย คือ ทางหลวงหมายเลข ตง ๔๐๐๘ นาเมืองเพชร-บางลึก มีรถตู้โดยสารสายตรัง-หาดยาว ผ่านวันละหลายเที่ยว ถนนสายรองจำนวน ๕ สาย คือ ถนนสายนาบ่อ ถนนสายท่าปาบ ถนนสายแพขนานยนต์-ท่าส้ม ถนนสายทุ่งเจริญและถนนสายเคี่ยมงาม

ศาสนสถาน มีวัดศรีกาญจนารามหรือวัดท่าส้ม และมีมัสยิดอีก.....แห่ง

เอกสาร ๒ (วรรณ นาวิกมูล, ๒๕๔๗ : ๖๔-๖๕)

บ่อน้ำร้อน มีบ่อน้ำร้อน

หมู่ที่ ๑ บ้านนาบ่อ มีบ่อน้ำอยู่กลางนา

หมู่ที่ ๒ บ้านท่าปาบ เดิมเป็นท่าเรือ และมีต้นปาล์มขึ้นอยู่

หมู่ที่ ๓ บ้านบ่อน้ำร้อน ที่มาของชื่อเหมือนกับชื่อตำบล

หมู่ที่ ๔ บ้านท่าส้ม เดิมมีท่าเรือ และมีต้นมะขาม(ส้มขาม) ขึ้นอยู่

หมู่ที่ ๕ บ้านหัวหิน ตาเขียว เป็นผู้มีวิชาอาคม หายไปจากหมู่บ้าน ต่อมาชาวบ้านฝันเห็นว่ากลายเป็นเสือมางับที่ขอดหิน จึงตั้งชื่อว่าเป็นหัวหิน

หมู่ที่ ๖ บ้านลิเหว ลิเหว เป็นภาษามลายู แปลว่าพลุ เดิมหมู่บ้านนี้เป็นที่ปลูกพลุกันมาก

หมู่ที่ ๗ บ้านควนแดง ลักษณะของควนดูเหมือนตะแคงไปข้างหนึ่ง

หมู่ที่ ๘ บ้านลิเหวเหนือ ที่ตั้งของหมู่บ้านทางเหนือของบ้านลิเหว

หมู่ที่ ๙ บ้านปากคลอง ที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ตรงบริเวณปากคลอง.....(บอกชื่อคลอง)

หมายเหตุ บริเวณตำบลบ่อน้ำร้อนปัจจุบัน เดิมเป็นตำบลสิเหร่และตำบลคลองยาง

ฐานข้อมูลชุมชนตำบลคลองลู

ตัวชี้

ชุดที่ ๑ แหล่งข้อมูล

๑.๑ บุคคล

๑

	<p>๙๒/๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลคลองลู อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ. (ดู > สำรวจ ๒)</p>
<p>นางสุชาดา โตะโอย</p>	

๒

	<p>..... หมู่ที่ ๗ ตำบลคลองลู อำเภอกันตัง อายุ ๙๐ กว่าปี (ดู > สำรวจ ๓)</p>
<p>นางหรม ชูพันธ์</p>	

๑.๒ กลุ่มองค์กร

๑

<p>องค์การบริหารส่วนตำบล คลองลู</p>	<p>หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองลู อำเภอกันตัง โทรศัพท์</p>
---	--

ชุดที่ ๒ เอกสารอ้างอิงดูท้ายบท.....

ชุดที่ ๓ สถานที่

๓.๑ ชื่อตำบล หมู่บ้าน

หมู่ที่ ๑ คลองลู (ดู > เอกสาร ๑, ๒)

หมู่ที่ ๒ บ้านท่าด่าน (ดู > เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๓ บ้านบางเตา (ดู > สำรวจ ๑ เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๔ บ้านทอนหาญ (ดู > เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๕ บ้านนาเหนือ (ดู > เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๖ บ้านคลองเคียน (ดู > เอกสาร ๒, ๓)

หมู่ที่ ๗ บ้านท่าจูด (ดู > สำรวจ ๑ เอกสาร ๒)

๓.๒ ชื่ออื่น ๆ

เขาผึ้ง เขาพรุหมิง (ดู > เอกสาร ๓)

คลองตากแดด ห้วยตากแดด คลองทอนหาญ คลองนายาว คลองสะพานเคี่ยม คลองสี
หมาย (ดู > เอกสาร ๓)

หมายเหตุ ชื่อต่อไปนี้ เป็นรายละเอียดของชื่อถนนในเอกสาร แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.๒๕๕๑ -
๒๕๕๓ อบต.คลองลู ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชื่อบ้านและชื่อที่บ่งบอกสภาพภูมิศาสตร์
รวบรวมไว้เพื่อตรวจสอบกับสถานที่จริงและศึกษาความเป็นมาต่อไป

คลอง คลองไต้รอด คลองลำเหมือง

ทุ่ง ทุ่งแค ทุ่งตากแดด ทุ่งทวย ทุ่งพริ้ว ทุ่งสะพานเคี่ยม ทุ่งล้าน ทุ่งหลา

นา นาต้นบัว นาป่าไทร

อื่น ๆ เกาะแก้ว ควนภูเขา เคี่ยมงาม โคกหลา ช่องลม ถ้ำผึ้ง ทอนหลอด ท่าบริง น้ำฉา บ้านออก
วังหิน ไสป่าเนียง หนองเหี้ยว เหนือคลอง แหลมโหนด

ชุดที่ ๔ การตั้งถิ่นฐาน

๔.๑ กลุ่มตระกูลและบุคคล

โตะโอย (ดู ▶ [สำรวจ ๒, ๓](#))

๔.๒ ทรัพยากร การทำมาหากิน

จาก (ดู ▶ [สำรวจ ๑, ๒, ๓](#))

๔.๓ เหตุการณ์สำคัญ

สงคราม (ดู ▶ [สำรวจ ๓](#))

น้ำท่วม (ดู ▶ [สำรวจ ๓](#))

ชุดที่ ๕ วัฒนธรรม

๕.๑ ประเพณี

ลากพระ (ดู ▶ [สำรวจ ๓](#))

๕.๒ การละเล่น

ยังไม่มีข้อมูล

๕.๓ ภูมิปัญญา

ยังไม่มีข้อมูล

๕.๔ ความเชื่อ

ยังไม่มีข้อมูล

ข้อมูลสำรวจและสัมภาษณ์

ผู้เก็บข้อมูล อุษามาศ เจริมวรรณ กุลยา ศรีภักดี ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

สำรวจ ๑

การเดินทางในวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ นักวิจัยซึ่งหมายถึง อ.กุลยา ศรีภักดี และฉัน อุษามาศ เจริมวรรณ ต้องเดินทางไปตำบลย่านซื่อซ้ำอีกครั้ง หลังจากนั้นจึงกลับเข้าตัวเมืองทางตำบลคลองลู เพื่อลงพื้นที่สำรวจริมแม่น้ำ โดยเดินทางผ่านหน้าอนามัยย่านซื่อไปไม่ถึงหนึ่งกิโลเมตร เลี้ยวเข้าซอยทางด้านซ้ายมือไปตามทางลูกรังที่โรยด้วยหินสีเทา ขับไปเรื่อย ๆ จะถึง

สะพานบางเตาซึ่งบริเวณนั้นคนทั่วไปเรียกคลองบางเตาติดเขตตำบลคลองลู

บริเวณสะพานบางเตา เรียกว่าท่าจูด ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างตำบลย่านซื่อกับตำบลคลองลู ที่นั่นเราสองคนพบกับชาวบ้านที่ทำอาชีพกับจากกำลังนั่งสับยอดจากอยู่ริมคลอง โดยจะมีเถ้าแก่มารับซื้อถึงที่

วันนั้นมีเด็ก ๆ อยู่มาก เพราะเป็นวันอาทิตย์ ที่น่าสังเกตคือเด็ก ๆ ช่วยสับยอดจากได้ด้วย แต่สิ่งที่น่าอุปสรรคในวันนั้นก็คือ การที่มีเด็ก ๆ เยอะมากและทุกคนยังชอบเล่นกลิ้ง ดังนั้น ทำให้ไม่สามารถจดจำข้อมูลที่ได้มาจากชาวบ้านที่สับ

ยอดจากอยู่ได้มานาน ชาวบ้านแถวริมคลองบางเตา เตือนว่าอย่าเข้าไปเก็บข้อมูลในบ้านคลองลูวันนี้ เพราะที่นั่นมีเด็ก ๆ เยอะมาก ควรจะเข้าไปวันธรรมดาจึงจะสามารถทำงานได้สะดวก

เก็บข้อมูลบริเวณริมคลองบางเตาได้ไม่นาน เถ้าแก่ก็มารับจากที่สับเรียบร้อยแล้ว ผู้รวมเป็นมัด ๆ เถ้าแก่คนนี้เป็นเด็กหนุ่มเกิดในตำบลคลองลู แต่ไม่ค่อยรู้เรื่องพื้นที่บ้านตัวเองมากนัก มีแต่รถมอเตอร์ไซด์คันเก่าที่

กลายเป็นแบบสวย ๆ ให้ได้เก็บภาพวิธีการขนจากไปแปรรูปต่อได้

ผ่านไป ๑๐ วัน อ.กุลยา และ ฉัน มีโอกาสเดินทางผ่านไปแถวคลองลูอีกครั้ง วันนี้เราแวะซื้อขนมกินรองท้องที่หน้าโรงเรียนบ้านคลองลู และเพื่อไม่ให้เสียเที่ยว เราถามหญิงคนขายว่าจะเข้าไปทำ

จุตริมคลองบางเตาได้อย่างไร คนขายบอกว่าขับรถเข้าไปได้แต่ต้องขอกลับรถที่หน้าบ้านคนแถวนั้น ซึ่งจะลำบากสักหน่อย ขณะที่คุยอยู่ คนขายเห็นชายคนหนึ่งขับรถมาเลี้ยวออกมา เลยเรียกให้และบอกว่าเขาเป็นหลานกันโตะหรม คนแก่ที่บ้านท่าจูด คนขายเลยขอให้เราสองคนติดรถเข้าไปในชุมชนนั้นด้วย แต่หลานของโตะหรมขอไปขายอย่างก่อนแล้วจะกลับมารับ

เราคุยกับคนขายต่อ ได้ความว่า **โตะหรม** เป็นผู้หญิงที่ขยันและยังแข็งแรงอยู่มาก ทุกวันนี้ยังมาขายของที่โรงเรียนคลองลุมพุกทุกวัน แต่วันนี้ไม่ค่อยสบายเลยหยุดอยู่ที่บ้าน ซึ่งตามปกติแล้วโตะไม่ค่อยมีอาการป่วย เว้นแต่วันนี้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับตา

ไม่นานนัก หลานโตะหรมก็กลับมา การนั่งรถพ่วงข้างเข้าไปในที่ที่ไม่คุ้นเคยอย่างนี้ถือเป็นการผจญภัยที่คุ้มค่าอย่างหนึ่ง อีกทั้งยังได้เห็นน้ำใจของชาวบ้านด้วย เมื่อไปถึงเราเห็นชาวบ้านบ้างก็พักผ่อน บ้างก็กำลังทำงานเตรียมออกทะเล คนที่นั่นโดยเฉพาะคนที่หากินทางน้ำมีที่ทำเป็นมิตรมากและไม่เขินอายที่ตัวเองกำลังถอดเสื้อทำงานแล้วถูกถ่ายรูป

เราสองคนขอเวลาคุยกับโตะหรมไม่นาน เพราะมีนัดต่อที่ อบต.บ่อน้ำร้อน และตอนนี้ก็เลยเวลานัดมาราวครึ่งชั่วโมงแล้ว โตะหรมไม่สามารถเล่าเรื่องราวการตั้งถิ่นฐานตอนแรก ๆ ได้มากนัก แต่ทีมวิจัยก็ได้รับรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่สมัยก่อนที่แสนลำบากของคนที่นี่

เราขอตัวกลับโดยให้ลูกผู้หญิงของโตะมาส่ง คราวนี้นั่งมอเตอร์ไซด์ซ้อนสามกลับมา ก็ต้องผจญภัยเช่นเดิมเพราะสาวน้อยคนนั้นขับรถหวัดเจียนมาก อีกทั้งเส้นทางที่ลุ่ม ๆ ดอน ๆ ทำให้หัวนเกรงเรื่องความปลอดภัยไม่น้อย แต่เราทั้งสองก็วางใจต่อความเคยชินในการใช้ชีวิตของคนพื้นที่

ออกจากท่าจูดไปบ่อน้ำร้อน ระหว่างทางของถนนสายโคกยาง-บางลึก แวะถ่ายรูปที่สะพานบางเตาด้วยความเร่งด่วนและลุ้นว่าแบตเตอรี่ที่ใช้กับกล้องที่ติดมือไปจะพอหรือไม่ เพราะวันนั้นไม่ได้เตรียมถ่านสำรองไปเลย ต้องเปิด-ปิดกล้องอยู่หลายครั้ง โชคดีที่ใช้พอ!

สำรวจ ๒ สัมภาษณ์ นางสาวชฎา โตะโอย

โดย กุลยา ศรีภักดี อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

นางสาวชฎามีพื้นเพเป็นคนละแวก บอกว่า ตัวเองและญาติมี**อาชีพสืบจาก**ริมคลองบางเตาฝั่งย่านชื้อ ตรงข้ามท่าจูด คนที่มาหากินบริเวณตีนสะพานซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างย่านชื้อและคลองลุม ส่วนใหญ่เป็นพี่น้องหรืออยู่ในตระกูลเดียวกันทั้งนั้น คนที่มาใช้พื้นที่ตรงนี้มีแต่คนคลองลุม คนที่อยู่ดั้งเดิมบ้านคลองลุมเป็นอิสลาม สกุลที่มีมาก คือ **โตะโอย**

ชื่อทำจุด มีที่มาจากการที่มีต้นจูดอยู่มากในบริเวณนี้ แต่คนไม่ค่อยเอาจูดมาใช้ประโยชน์ (ยัง
มีอยู่หรือไม่ ตรงไหนบ้าง)

พ่อแม่เป็นคนดั้งเดิมที่นี่ พ่อของนางหอมสร้างบ้านที่นี่ไว้ โต๊ะและหาซึ่งเป็นยายของยายหอม
เป็นคนบางหมาก ส่วนปู่เป็นคนที่นี่ นามสกุลเดิมของนางหอมคือ **โคะโอย**

แต่ก่อนมีอาชีพไปตัดจากเล ไปขายแป๊ะดินที่ป่าเดียว ตอนนั้นข้ามท่าที่วัดย่านซื่อ ขายจากดับ
ละ ๒๕ สตางค์ ไปหาจากป่าเอาเอง ตอนทำดับจากอายุราว ๔๐-๕๐ ปี ครอบครัวยุคนี้**เียน**จากมาตั้งแต่
เดิม ไม่มีการหากินทางน้ำเพราะไม่มีอุปกรณ์ แต่นางหอมเคยออกเรือไปถึงตลาดกันตัง เกาะเคียม หาด
หอย ที่นั่นมีหอยปะมากอยู่ระหว่างตลาดกันตังกับเกาะเคียม

คนเมื่อก่อนไม่ค่อยไปโรงพยาบาล คลอดที่บ้าน ลูกคนเล็กของนางหอมชื่อ เอียด หยุแก้ว อายุ
๕๑ ปี พูดเสริมว่า นางหอมแข็งแรงมาก ยังไปขายของที่โรงเรียนคลองลู และยังทอนเงินถูกอยู่โดยไม่
เลอะเลือน

นางหอมไม่ได้เรียนหนังสือ เพราะตอนเด็ก ๆ ยังไม่มีโรงเรียนอยู่ใกล้แถวนี้

สมัยสงครามไม่มีใครกล้าออกไปไหน เพราะแค่เขวากันว่าญี่ปุ่นแก้ผ้าอาบน้ำ ก็กลัวแล้ว ตอน
ไปซื้อข้าวสารก็ต้องซื้อบัตร บางคนลูกมากก็ไม่พอ ต้องทำอย่างนี้เป็นปีกว่าเกือบสองปี

เดิม ๆ ไม่มีที่เดินในบ้าน ต้องเดินเลียบไม้ เลียบคลองไปบ้างเป็นระยะ แต่ก่อนลำบาก อดมือกิน
มือ แต่ตอนนี้ดีขึ้นมีสวนจากเป็นของตัวเอง ไม่ต้องไปรับจ้างแล้ว

ประเพณี**ลากพระ**ตอนนางหอมเด็ก ๆ ก็มีที่หัวไทร บางครั้งก็ไปเที่ยว ๆ อยู่บ้าง

เวลา**น้ำท่วม**ที่นี่ น้ำสูงเท่ากับหน้าต่างบ้านสองชั้น ปัจจุบันน้ำในลำคลองทำจูดกว้างกว่า
เมื่อก่อน

ที่นี่มีการ**ทำขนม**จากมากเพราะต้องหากินกับจาก น้ำผึ้งจากมีทำอยู่บ้านหนึ่ง เพิ่งมาทำได้ไม่
นาน ประมาณ ๒ ปีที่ผ่านมา

ตัวอย่างข้อมูลจากเอกสาร

เอกสาร ๑ (เอกสาร แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.๒๕๕๑ - ๒๕๕๓ อบต.คลองลู)

ตำบลคลองลู จัดตั้งขึ้นเมื่อสมัยรัชกาลที่ ๕ พ.ศ.๒๔๕๗ เดิมเป็นชื่อของคลองสายหลักของตำบล ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากภูเขา ในเขตหมู่ที่ ๑ บ้านช่องลม ไหลผ่านบ้านคลองลูลงสู่คลองบางเตา หมู่ที่ ๓ แล้วไหลลงสู่แม่น้ำตรัง

ปัจจุบันตำบลคลองลูแบ่งการปกครองออกเป็น ๗ หมู่บ้าน และมีอาณาเขตตำบล ดังนี้
ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง
ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลบ่อน้ำร้อน อำเภอกันตัง
ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง
ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลบ่อน้ำร้อนและตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง
ลักษณะภูมิประเทศ มีทั้งที่ราบค่อนข้างสูง ที่ราบเชิงเนินภูเขา และที่ราบลุ่ม
ประชากรตำบลคลองลู ข้อมูลเดือนกันยายน ๒๕๔๙ มี ๔,๐๑๗ คน ๙๕๔ ครัวเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง

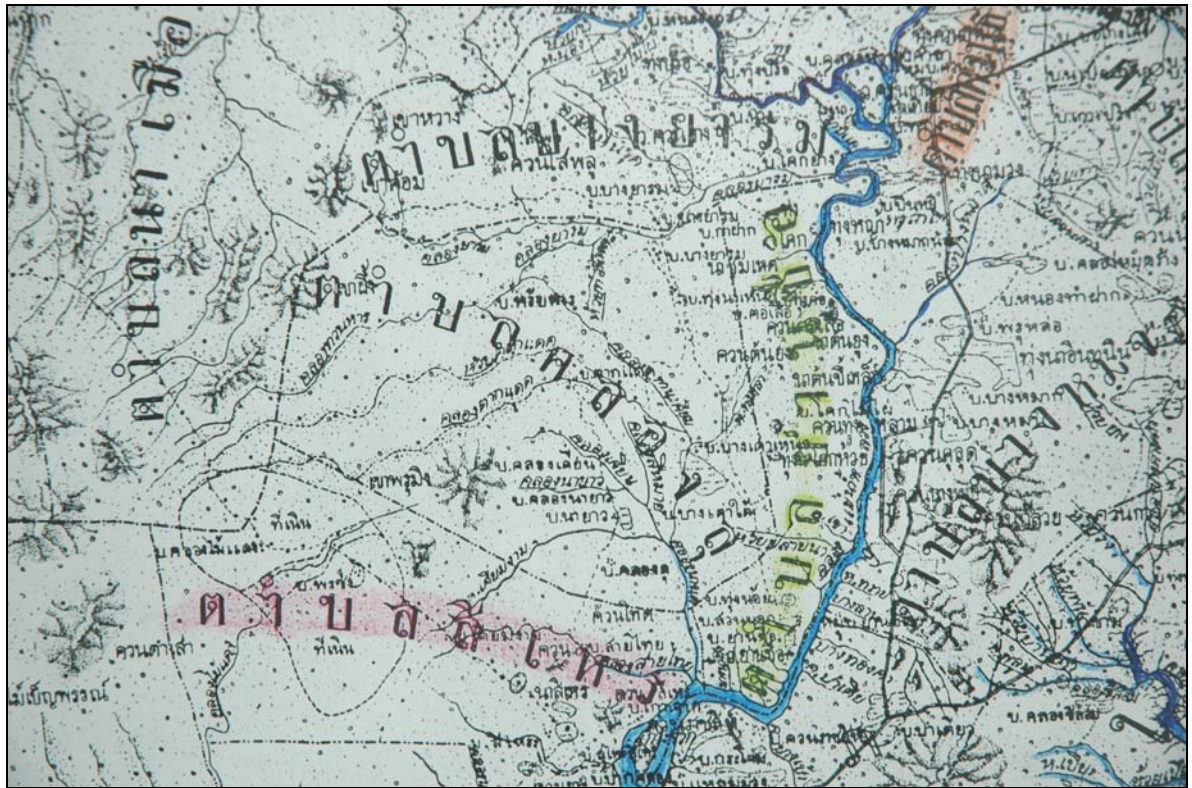
เส้นทางคมนาคม มีถนนทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๔๐๐๘ เป็นถนนสายหลัก และมีถนนโครงข่ายแยกจากถนนสายหลักอีก ๓๗ สาย

ศาสนสถานมี ๓ แห่ง ได้แก่ วัดคลองลู วัดไร่แก้วหรือท่าด่าน และมัสยิดบ้านคลองลู

เอกสาร ๒ (วรรณ นาวิกมูล, ๒๕๔๗ : ๖๔)

คลองลู ชื่อคลองสายนี้มีน้ำเค็มไหลผ่านเข้ามา
หมู่ที่ ๑ **คลองลู** ที่มาเหมือนชื่อตำบล
หมู่ที่ ๒ **บ้านท่าด่าน** เดิมเป็นท่าเรือและมีด่านเก็บภาษี (ศึกษาเพิ่มเติม)
หมู่ที่ ๓ **บ้านบางเตา** เพี้ยนมาจากบางเต่า เพราะสมัยก่อนมีเต่าอยู่มาก
หมู่ที่ ๔ **บ้านทอนหาญ** มีต้นหาญขึ้นอยู่ในป่าลึก (ศึกษาต้นหาญ ถามด้วยว่า ที่ลึกเข้าไปมีหนองน้ำหรือทางน้ำตายบ้างหรือไม่ หรือมีตรงไหนที่เรียกว่า ทอน)
หมู่ที่ ๕ **บ้านนาเหนือ** พื้นที่เป็นทุ่งนาอยู่ทางทิศเหนือ
หมู่ที่ ๖ **บ้านคลองเคียน** มีต้นตะเคียนอยู่ริมคลอง
หมู่ที่ ๗ **บ้านท่าจูด** ริมท่าเรือมีต้นจูดขึ้นอยู่ (ปัจจุบันยังมีอีกหรือไม่)

เอกสาร ๓ (ส่วนหนึ่งของแผนที่ ภก ๑.๒๓/๑๙)

ฐานข้อมูลชุมชนตำบลย่านซื่อ

ตัวชี้

ชุดที่ ๑ แหล่งข้อมูล

๑.๑ บุคคล

๑

นายก้วน จิวตัน

๗๓ หมู่ที่ ๒ ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง
อายุ ๘๑ ปี
(ดู > เวกี้)

๒

นายชัน เครือฮ่อง

๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง
ครูสอนภาษาจีน อดีตผู้ใหญ่บ้าน อายุ ๘๖ ปี
(ดู > เวกี้)

๓

นายเทียนเที่ยง แซ่ฮั่ง

๑๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง
นักมวยเรือแข่งและผู้ฝึกสอน อายุ ๗๖ ปี
(ดู > สํารวจ ๑)

๔

นายประทีป ทวยบุตร

๓๐ หมู่ที่ ๓ ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง
อายุ ๘๗ ปี ชื้อเล่น นายไข่
(ดู > สํารวจ ๔)

๕

<p>นางผ่อง ใหญ่จริง</p>	<p>๑๔ หมู่ที่ ๓ ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง อายุ ๗๘ ปี (ดู ▶ <u>สำรวจ ๕</u>)</p>
-------------------------	---

๖

 <p>นางพิณ ทวยบุตร</p>	<p>๓๐ หมู่ที่ ๓ ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง อายุ ๘๐ ปี (ดู ▶ <u>สำรวจ ๔</u>)</p>
---	---

๗

 <p>นางสมพิศ สุจริยา</p>	<p>๑๐๐ หมู่ที่ ๒ ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง อายุ ๘๐ ปี (ดู ▶ <u>เวที</u>)</p>
--	---

๘

 <p>นางหยิน แซ่ฮั่ง</p>	<p>๑๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง อายุ ปี (ดู ▶ <u>สำรวจ ๑, ๒</u>)</p>
--	---

๙

 <p>นายอำพรณ ศรีสุวรรณ</p>	<p>๕๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง อายุ ๔๕ ปี (ดู ▶ <u>สำรวจ ๑, ๓</u>)</p>
---	--

๑.๒ กลุ่มองค์กร

๑

องค์กรบริหารส่วนตำบล ย่านซื่อหมู่ที่ ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง โทรศัพท์
----------------------------------	---

ชุดที่ ๒ เอกสารอ้างอิง

ดูท้ายบท

ชุดที่ ๓ สถานที่

๓.๑ ชื่อตำบล หมู่บ้าน

ย่านซื่อ (ดู> สำรวจ ๓.๑, ๕ เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๑ บ้านโคกทราย (ดู> สำรวจ ๓.๑, ๕)

หมู่ที่ ๒ บ้านตก (ดู> สำรวจ ๓.๑ เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๓ บ้านในลุ่ม (ดู> สำรวจ ๒, ๓, ๔)

หมู่ที่ ๔ บ้านทุ่งอิฐ (ดู> สำรวจ ๓.๑ เอกสาร ๒)

๓.๒ ชื่ออื่น ๆ

คลองเทศ (ดู> สำรวจ ๕)

คลองบางเตา (ดู> สำรวจ ๓.๑)

โคกหญ้าคา (ดู> สำรวจ ๓.๑)

ท่าช้าง (ดู> สำรวจ ๓.๑ เวที ๒)

ท่าใหญ่ (ดู> สำรวจ ๑, ๓.๑)

ทุ่งยอมคด (ดู> สำรวจ ๓.๑)

บ้านเกาะเสือ (ดู> สำรวจ ๓.๑)

โรงเรียนบ้านย่านซื่อ (ดู> สำรวจ ๓.๒)

ชุดที่ ๔ การตั้งถิ่นฐาน

๔.๑ กลุ่มตระกูลและบุคคล

จิวตัน (ดู> เวที ๓)

บูกั๋ง เสาะชีว สุจริยา เครือฮ่อง ผลิตผล ทวยบุตร (ดู> สำรวจ ๓)

พ่อท่านอินทร์ (ดู> สำรวจ ๒, ๓.๒, ๕ เวที ๖)

สุนทรเต็ม (ดู> สำรวจ ๖)

๔.๒ ทรัพยากร การทำมาหากิน

การเดินทาง ไปตลาด (ดู> สำรวจ ๓, ๕, เวที ๔)

จาก เย็บจาก นากา สับยอดจาก (ดู> สำรวจ ๔, ๕, ๖ เวที ๓)

ค้าขาย (ดู> เวที ๒)

๔.๓ เหตุการณ์สำคัญ

ตัดถนน (ดู> เวที ๒)

น้ำท่วม (ดู> สำรวจ ๔, ๖)

สงคราม (ดู> สำรวจ ๔, ๕)

ชุดที่ ๕ วัฒนธรรม

๕.๑ ประเพณี

ลากพระ (ดู> เวที ๕)

๕.๒ การละเล่น

แข่งเรือ (ดู> เวที ๕)

เรือทองปราง (ดู> สำรวจ ๖ เวที ๕)

๕.๓ ภูมิปัญญา

เสวียนหม้อ (ดู> เวที ๔)

๕.๔ ความเชื่อ

ยังไม่มีข้อมูล

ข้อมูลสำรวจและสัมภาษณ์

ผู้เก็บข้อมูล อูษามาศ เฉลิมวรรณ กุลยา ศรีภักดี ๑๐, ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

สำรวจ ๑

บ้านย่านซื่อเป็นหมู่บ้านที่มีป่าจากอยู่มากจนเกือบทั่วพื้นที่ของตำบล วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน เป็นครั้งแรกของการเก็บข้อมูล วันนั้นทีมวิจัยไปถึงที่นั่นประมาณ ๑๐ โมงเช้า ตามที่ **นายอำพรณ ศรีสุวรรณ** ผู้ประสานงาน นัดหมายและนัดพบที่อนามัยย่านซื่อ

จากอนามัยเราทั้งสามคนเดินทางมาที่บ้านพี่สาวของนายอำพรณ ซึ่งที่นี่มีชาวบ้านจาก บางหมาก บางเป่า มานั่งรอประชุมอยู่ด้วย คนเหล่านี้ เป็นเครือข่ายที่ร่วมกันทำงานชุมชนเพื่อป้องกันปัญหา น้ำท่วม เพื่อให้เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็งขึ้นในชุมชน ได้พบ พี่ตา ซึ่งมาจากบางหมาก แต่แม่มีพื้นเพเดิมเป็นคนควน ทองสีห์ ฉันจึงนัดหมายกับพี่ตาว่าคราวหน้าจะไปขอเก็บ ข้อมูล

นอกจากนี้ ยังได้คุยกับพี่มาลีจากบางเป่า ซึ่งเป็นผู้หญิงพูดกลาง พูดเสียงดังฟังชัด และวิพากษ์ เรื่องต่าง ๆ อย่างเด็ดขาด พี่มาลี บอกว่า คนในบางเป่ามีปัญหาเรื่องการรวมกลุ่มกัน จนกระทั่งเกิดความขัดแย้งกันอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะในเรื่องการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่

หลังอาหารเที่ยง ก่อนไปร่วมเวทีสภาท้าว ที่นายชัยพร จันทรหอม เป็นแกนหลักในการจัด และหมุนเวียนไปตามพื้นที่เครือข่าย นักวิจัยมีโอกาสดูรอบ ๆ พื้นที่บ้านย่านซื่อ ผ่านโรงรมใบจาก แห่งแรก ฉันแปลกใจในกำแพงที่ไ้รมใบจากจนทำให้ให้แสงจมูกแสงคอจนแทบพูดไม่ได้ แต่เมื่อเดินไปเรื่อย ๆ ก็พบว่าต้องรับสภาพนี้ให้ได้เพราะทั้งหมู่บ้านมีแต่ การประกอบอาชีพโดยใช้ต้นจากทั้งนั้น

ริมคลองติดกับศาลาอเนกประสงค์หลังใหม่ของบ้าน ย่านซื่อ นายอำพรณเล่าว่าตรงนี้เคยเป็นท่าเรือเก่า ที่ เรียกว่า **ท่าใหญ่** แต่ปัจจุบันย้ายออกไปทางด้านขวามือ ประมาณ ๑๐๐ เมตร เป็นท่าที่ทำสะพานคอนกรีตอย่างดี และหากมองตรงไปตามแนวของสะพานจะเห็นถนนที่ตัดตรงขึ้นไปถึงหมู่ที่ ๒ ทางขวาของท่าเรือนี้คือ สะพานข้ามไปท่าปราบ

จากท่าเรือ อ.กุลยาและฉันเดินไปเรื่อย ๆ เพื่อหาคนให้ข้อมูล ซึ่งก่อนที่จะได้ร่วมเวทีเสวนาในวันนั้น เราสองคนก็เก็บข้อมูลบุคคลได้มาก เรียกได้ว่าแทบจะไม่ได้ฟังเวทีเลย

วันนั้น อ.กุลยา ได้พบหมอรักษาอาการแขนบวม ซึ่งเป็นที่พอใจมาก... ส่วนฉันเก็บข้อมูลและได้สิ่งตีหามากกลับมา ๙ ใบ สามารถนำไปใช้เป็นอุปกรณ์ปลูกต้นไม้แขวนไว้หน้าบ้านได้ ซึ่งการทำตีหมาที่บ้านย่านชื้อในปัจจุบันมีเพียง **นางหยิน แซ่ฮัง** สามารถทำได้เพียงคนเดียวเท่านั้น

แต่เมื่อเก็บข้อมูลไปได้สักระยะ ก็ลองสัมผัสตัวใหม่มีปัญหาเรื่องถ่านทำให้ถ่ายรูปได้ไม่เต็มที่เมื่อนำมาถอดข้อมูลออก ปรากฏว่าไม่สามารถได้รูปที่ถ่ายไว้ทั้งหมด แต่ทีมวิจัยก็เดินทางกลับด้วยรอยยิ้มเพราะมีของฝากจากย่านชื้อติดมือมากมาย โดยเฉพาะ อ.กุลยาที่ได้ลูกจากสด ๆ ทุ่งใหญ่ติดมือกลับบ้านด้วย

สำรวจ ๒

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน กลับไปย่านชื้อตามการนัดหมายของนายอำพรณอีกครั้ง วันนี้เราเข้าบ้านย่านชื้อโดยใช้เส้นทางที่ต้องผ่านถนนข้ามทางรถไฟไปกันดั้ง แล้วเลี้ยวไปตามถนนที่ตรงไปวัดย่านชื้อ คลองบริเวณนี้เป็นคลองใหญ่มาก มีทั้งต้นจากและต้นลำพูอยู่ตลอด บนสะพานมีเด็ก ๆ กำลังใช้เบ็ดตกปลา ส่วนในแม่น้ำก็มีคนพายเรือหาปลา

หลังจากถ่ายรูปสะพานและวัดเรียบร้อยแล้ว ฉันไปส่ง อ.กุลยา ที่ปากทางลงไปบ้านในลุ่มเพื่อไปรักษาแขนก่อน ส่วนฉันไปพบนายอำพรณเพื่อนัดแนะแผนการลงพื้นที่วันนี้ เมื่อได้คุยกับนายอำพรณเห็นว่าเป็นคนที่มีความรู้จากการซักถามและพูดคุยกับคนเฒ่าคนแก่ สามารถเล่าเรื่องบ้านตัวเองและถ่ายทอดสภาพพื้นที่ได้เหมือนเป็นแผนที่ย่านชื้อฉบับหนึ่งที่ตรวจสอบมาแล้ว

วันนี้มีโอกาสไปดูพื้นที่ริมคลองอีกครั้ง และได้พูดคุยกับ **นายเทียนเที่ยง แซ่ฮัง** ซึ่งเป็นนักกีฬาฟิฟายดีของบ้านย่านชื้อ หลังจากนั้นทีมวิจัยนั่งรถมอเตอร์ไซด์ซ้อนสามกับนายอำพรณไปวัดย่านชื้อ

ด้วยความชำนาญของนายอำพรณทำให้การขับรถทางแคบและเป็นเนินในบางช่วงของบ้านย่านซื่อเป็นการเดินทางที่ไม่น่ากลัวอย่างที่คิดไว้ตั้งแต่แรก

เฉพาะพื้นที่หมู่ที่ ๓ มีประมาณ ๑๖๐ ไร่ เรียกชื่อ**บ้านในลุ่ม** เพราะเดิมเป็นที่ลุ่มริมแม่น้ำ มีน้ำท่วมขังตลอด ต้องใช้สะพานเดินติดต่อกันระหว่างบ้าน สะพานกว้างประมาณ ๖๐-๗๐ เซนติเมตร ใช้ไม้ ๒ แผ่นวางต่อกัน ผู้ที่เข้ามาปลูกสร้างบ้านเรือนได้ใช้ส่วนต่าง ๆ ของต้นจากที่เหลือจากการใช้งานมาถมได้ถนนและลานบ้านเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนในที่สุดไม่เหลือร่องรอยพื้นที่น้ำขึ้นถึง

ที่วัดย่านซื่อ เก็บภาพมุมต่าง ๆ ของวัด ถ่ายรูปเรือ**ทองปราง** ชื่อเรือที่เป็นแชมป์เรือแข่งจากบ้านย่านซื่อ และให้**พ่อท่านอินทร์** สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนย่านซื่อให้ความนับถือมายาวนาน ก่อนจะเดินทางกลับโดยไม่ได้นั่งสัมภาษณ์กับนายอำพรณต่อ เพราะวันนี้มีงานในบ้านย่านซื่อ ซึ่งนายอำพรณต้องไปช่วย

สำรวจ ๓ สัมภาษณ์ นายอำพรณ ศรีสุวรรณ

โดย กุลยา ศรภักดี อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

เริ่มถามความเป็นมาของหมู่บ้านจากคนแก่ ๆ ในหมู่บ้านตั้งแต่ยังเล็ก ๆ และมาจริงจังในช่วง ๑๐ กว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เสียชีวิตแล้ว แต่ก่อนหมู่ที่ ๓ บ้านย่านซื่อเป็นที่ตั้งบ้านของตำบลย่านซื่อ เรียกว่า**บ้านในลุ่ม** เพราะมีสภาพเป็นที่ลุ่มติดริมแม่น้ำ สมัยก่อนคนจีนเข้ามาที่นี้ทางน้ำ และเห็นว่ามีอ่าวที่จอดเรือได้ จึงเข้ามาจอดเรือและตั้งรกรากในเวลาต่อมา

เนื้อที่ของหมู่ที่ ๓ มีประมาณ ๑๖๐ ไร่ แต่ก่อนต้องใช้สะพานเดินผ่านไปตลอดหมู่บ้าน คนทั่วไปของบ้านย่านซื่อจึงหากินหลักทางน้ำ และเนื่องจากมีต้นจากอยู่เดิมมาก จึงกลายเป็นแหล่งทำมาหากินจับจองที่ดินและตั้งบ้านเรือน

ตระกูลที่มีที่ดินในบ้านย่านซื่อ คือ ตระกูลบุญกั่ง ญาติของสมาชิก อบต.หมู่ที่ ๓

ตอนแรก ๆ เท่าที่สืบถามมาได้มีการตั้งบ้านอยู่เพียง ๕ ตระกูล คือ **บุญกั่ง เสาะชีว** มาจากคนจีน **แซ่สอ** ปัจจุบันบางคนเปลี่ยนไปเป็น**สุจริยา เครือฮ่อง ผลิผล** และ**ทวยบุตร** ปัจจุบันในหมู่ที่ ๓ มีคนอยู่ ๕๒ ครัวเรือน ส่วนนายอำพรณมีพ่อเป็นคนนคร แม่เป็นคนควนธานี และมีสายสัมพันธ์กับนามสกุล **เสาะชีว** ในรุ่นของปู่

แป๊ะชัน ซึ่งเคยเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓ เป็นเจ้าของบ้านเลขที่ ๑ ของหมู่บ้านนี้

เมื่อก่อนการเดินทางไปกัณฑ์ ควนธานี ทำจีน ใช้เรืออย่างเดียวเท่านั้น จนถึงสมัยพระยา
รักษา มีการตัดถนนจากบางเป้งถึงย่านซื่อ ทำให้การเดินทางทางบกเริ่มเกิดขึ้น ต่อมาเมื่อมีรถไฟ คน
แถวนี้จึงเดินทางไปขึ้นรถไฟแทนการใช้เรือ

นายอำพรณเล่าว่า ไบตอง ไบกัล้วย ไบจาก ย่อยสลายได้ แต่ปัจจุบันยางเส้นมัดของอยู่ในท้อง
ปลาเต็มไปหมด ทำให้ปลาไซไม่ได้ แต่ก่อนเอากล้วย เอาปลี ของเพื่อนบ้านมากินได้ แต่ปัจจุบัน
เปลี่ยนไป แต่ก่อนอยากกินกุ้งแม่น้ำก็ได้กิน เพราะ “หิวขายจนหัวหลุดก็ไม่มีใครซื้อ” แต่ตอนนี้ก็โลกรั
ละ ๑๕๐ บาทก็หายาก

สมัยก่อนมีพ่อบ้านเป็นผู้ปกครอง นายอำพรณ สอบถามคนเฒ่าคนแก่ได้ความว่า ผู้ใหญ่บ้าน
คนแรกคือ ครูเขียว คนที่ ๒ ไม่มีใครจำได้ ส่วนคนที่ ๓ ยังมีชีวิตอยู่ ชื่อ นายชัน เครือฮ่อง

สำรวจ ๓.๑ สัมภาษณ์ นายอำพรณ ศรีสุวรรณ

ชื่อบ้านย่านซื่อ มีความสับสนอยู่หลาย ๆ ลักษณะ กล่าวคือ คนในบ้านย่านซื่อเรียกหมู่ที่ ๓ ใน
ปัจจุบันว่า **บ้านในลุ่ม** ตรงกับเอกสารของกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงสาธารณสุข แต่ตามเอกสาร
ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรียกว่า **บ้านย่านซื่อ** นายอำพรณเล่าว่า เมื่อประมาณ พ.ศ.๒๕๔๓-
๒๕๔๔ ตัวเองยื่นคำร้องขอเปลี่ยนชื่อ บ้านในลุ่ม เป็นบ้านริมคลอง เพราะเห็นว่าชื่อเดิมเป็นชื่อที่ไม่เป็น
มงคล ฟังแล้วทำให้คิดไปได้ว่าคนยังลุ่มหลงหรือยึดติดในสิ่งต่าง ๆ อยู่ และสภาพพื้นที่บ้านย่านซื่อก็อยู่
ติดคลองตลอดหมู่บ้าน จึงน่าจะเปลี่ยนเป็นบ้านริมคลองมากกว่า แต่ยังไม่ได้เปลี่ยน

นายอำพรณ ยังบอกชื่อบ้านในหย่อมต่าง ๆ ของบ้านย่านซื่อ และที่มาที่ไปของชื่อเท่าที่รู้ ดังนี้

บ้านตก อยู่ในเขตหมู่ที่ ๒ เรียกชื่อนี้เพราะหมู่บ้านตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของตำบลย่านซื่อ

โคกหญ้าคา ที่เรียกชื่อนี้เพราะแถวนั้นมีโคกขนาดใหญ่อยู่มาก แต่มีอยู่โคกหนึ่งที่มีหญ้าคา
ขึ้นอยู่มาก ไม่มีใครเข้าไปทำกิน จนตระกูลผลผลิตเข้าไปเป็นผู้บุกเบิกดินในรุ่นแรก ๆ

บ้านโคกทราย อยู่ในหมู่ที่ ๑ ก่อนถึงโรงเรียนบ้านโคกทรายมีกองทรายสูงขึ้นมา เป็นป่าเสม็ด
และป่าพุ ทำกินอะไรไม่ได้

ทุ่งยอมนด ถัดไปทางทิศเหนือของบ้านโคกทรายมีต้นพะยอมต้นใหญ่อยู่ จึงเรียกชื่อบ้านตาม
ต้นพะยอมต้นนั้น

บ้านเกาะเสือ อยู่ในหมู่ที่ ๔ เล่ากันว่าสมัยก่อนเมื่อมีน้ำท่วม บริเวณเนินแถบนี้จะมีเสือขึ้นไป
อาศัยอยู่มากมาย ทำให้เรียกชื่อตามสิ่งที่เห็นมา

ท่าช้าง อยู่ในหมู่ที่ ๔ ชื่อนี้มาจากการเดินทางสมัยก่อนที่ต้องใช้สะพานไม้ข้ามไปมาหาสู่กัน
ระหว่างย่านซื่อไปบึงห้วย และบริเวณนี้มีการนำช้างข้ามผ่านไปที่บึงห้วยอยู่เสมอ

ทุ่งอิฐ บ้านทุ่งอิฐอยู่ในหมู่ที่ ๔ เป็นหมู่บ้านที่มีดินเหนียวมาก คนในหมู่บ้านจึงนำอิฐนั้นมาประกอบอาชีพ ทำเป็นอิฐทั่วทั้งหมู่บ้าน ต่อมากลายเป็นผลิตภัณฑ์หลักของหมู่บ้าน

ท่าเรือดั้งเดิมมีอยู่ ๓ ท่า มีท่าเรือหลัก คือ **ท่าใหญ่** อยู่ติดกับศาลาอเนกประสงค์ของบ้านย่านซื่อในปัจจุบัน ต่อมาเรียกเป็น**ท่าหน้าบ้านผู้ใหญ่** ต่อมามีการทำท่าเรือใหม่ที่มีสะพานอยู่ที่หน้าท่าที่มองเห็นสะพานท่าปราบใกล้ที่สุด เป็นท่าเรือหลัก

แต่ก่อนที่ย่านซื่อใช้สะพานดิน ส่วนใหญ่คนจะตั้งบ้านอยู่ในคลองเลย และเลี้ยงหมูไว้ได้ทุน นอกจากนี้พื้นดินบ้านย่านซื่อมีน้อย ต่อมา ปี พ.ศ.๒๕๑๘ มีการสูบน้ำจากท้องคลองขึ้นมาพ่นในหมู่บ้าน คิดค่าพ่น ๑๐๐ ถึง ๒๐๐ บาท เพื่อถมให้ที่ดินสูงขึ้น แต่ต่อมามีคนค้านว่าบ้านจะพังลงไปในคลอง แต่ตอนนี้ไม่พังตามที่คนค้านเพราะสายน้ำพัดพาเอาตะกอนเคลื่อนมาถมกลับ

ตอนนี้มีทางเดินได้เพราะสมัย คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายก มีการให้**เงินผัน** เป็นทุนในการขนดินลงไปทำทางในหมู่บ้าน พื้นดินบ้านย่านซื่อค่อย ๆ ขยายขึ้นเพราะชาวบ้านมีวิธีการจัดการอย่างใหม่คือนำทางจากมาถมที่ริมคลองเพื่อให้แผ่นดินยื่นออกไป

คลองบางเตา เป็นเขตแดนระหว่างหมู่ที่ ๒ บ้านย่านซื่อ และหมู่ที่ ๗ บ้านคลองลู ถัดไปอีกหน่อยมีสายคลองตัดแยกเข้าไป กันอาณาเขตหมู่ที่ ๑ บ้านย่านซื่อ และหมู่ที่ ๓ บ้านคลองลู คลองย่อยที่แยกเข้าไปมีความยาวประมาณ ๒๐๐ เมตร ไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไร

กลุ่มบ้านที่อยู่ติดคลองบางเตาคือ **บ้านโคกหญ้าคา** ส่วนทางบ้านคลองลูคือบ้านท่าจูด จริง ๆ น่าจะให้คนจากคลองลูมานั่งคุยร่วมกับคนย่านซื่อ

ตอนนี้ค่าความสะอาดของน้ำในเขตคลองลูอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม เพราะพวกเลี้ยงปลาใช้สารเคมี ซึ่งเป็นการกระทำของคนภายนอก คนในชุมชนดั้งเดิมเมื่อขายที่ไปแล้วก็ไม่รู้ว่าเกิดผลเสียอย่างไร

สำรวจ ๓.๒ สัมภาษณ์ นายอำพรณ ศรีสุวรรณ

โรงเรียนย่านซื่อ ตั้งขึ้นประมาณปี ๒๔๗๔ แต่เดิมเป็นทั้งโรงเรียนและวัดอยู่ในเนื้อที่เดียวกัน นักเรียนคนแรกคือ นายคล้อย ชูดวง ต่อมาวัดย้ายไปอยู่ในที่ว่างเปล่าซึ่งเป็นที่ตั้งวัดในปัจจุบัน โดยมีพ่อท่านสุข เป็นผู้เริ่มเข้าไปตั้งเป็นสำนักสงฆ์ก่อน ต่อมาพ่อท่านอินทร์เข้าไปบูรณะ

อิทธิปาฏิหาริย์ของ**พ่อท่านอินทร์** เป็นที่กล่าวขานกันไปทั่วกันตั้ง ครั้งหนึ่งในวัดมีไม้กองสูงกันอยู่ เคลื่อนย้ายไม่ได้เพราะมีขนาดใหญ่ ต้องใช้แรงคนประมาณ ๑๐ คนยก แต่พ่อท่านอินทร์ บอกว่า “ไม่ต้องทำหรอก เดี่ยวกูทำเอง สู้อ่าไปตะ ทำก็ไม่ขึ้น” พอรุ่งเช้าคนมาดู ไม้ นั้นเคลื่อนที่เสียแล้ว

อีกครั้งหนึ่ง คือมีคนนิมนต์ท่านไปสวดศพที่วัดโคกยาง มีคนเอามอเตอร์ไซด์มารับ แต่ท่านบอกว่า ให้ไปก่อน เดี่ยวพ่อท่านจะไปเอง พอคนมารับกลับไปถึงที่หมาย ก็เห็นพ่อท่านอินทร์ไปนั่งรออยู่แล้ว

พ่อท่านอินทร์มีภูมิลำเนาตั้งเดิมอยู่ที่พัทลุง มาจากวัดเขาอ้อ พร้อมพ่อท่านไข วัดสี่ร้าวบุรีศรีรักษา หรือวัดควนทองสี่

สำนวน ๔ สัมภาษณ์ นายประทีป (ไข่) ทวยบุตร และ นางพิน ทวยบุตร

โดย กุลยา ศรศักดิ์ และ อุษามาศ เจริญวรรณ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ลูกไข่เรียนหนังสือที่โรงเรียนบ้านย่านซื่อ จบ ป.๔

บ้านเลขที่ ๓๐ เป็นบ้านเดิมของพ่อและแม่ของลูกไข่ เมื่อลูกไข่และมีลูกแล้ว ๑ คน พ่อแม่จึงยกบ้านหลังนี้ให้ ลูกไข่เข้ามาอยู่ในบ้านหลังนี้เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๗ จากนั้นสองตายายก็ย้ายไปอยู่ที่ป่าจาก

ยายพินเป็นคนพาลูก ไข่รู้จักกับลูกไข่เพราะลูกไข่ถูกเลือกทหารแล้วไปประจำอยู่ที่กองพัน ๔๐ พัทลุง ปัจจุบันลูกไข่มีฐานะเป็นทหารผ่านศึก เวลาเดินทางไปไหนมาไหนทั้งสองตายายได้ลดค่าโดยสาร

ยายพินเล่าว่าการจะมีครอบครัวเป็นการเห็นชอบของผู้ใหญ่ จะขัดใจไม่ได้ การติดต่อใช้แม่สื่อเป็นคนมาติดต่อ ลูกไข่เป็นคนเรียบร้อยไม่พูดมาก แม่สื่อสมัยนั้นคือนายทหารยศผู้กอง ไปทาบทามและสួขอ พ่อแม่ยายพินไม่ให้ เพราะเมื่อแต่งงานแล้วต้องมาอยู่ที่ตรัง ไกลเกินไป การไปมาหาสู่ไม่สะดวก แต่ก็เห็นแก่ผู้กองที่มาขอ จึงมีงานแต่งงานที่พัทลุง

ยายพินเล่าเหตุการณ์สำคัญของยายเมื่ออายุ ๑๘-๑๙ ปี ว่า มี**สงครามญี่ปุ่น**น่ากลัวมาก มีการขูดหลุมหลบภัยด้วย

ยายพินเล่าถึงเตี้ยของลูกไข่ว่า เดิมค้าขายอยู่ที่กัณฑ์ เตี้ยมาจากเมืองจีน แต่ไม่ทราบนามสกุล เดิมว่าอะไร เพราะเตี้ยเปลี่ยนนามสกุลเป็นไทย เพื่อจะได้ไม่ต้องการเสียภาษีคนต่างด้าว

ลูกไข่เล่าว่าเมื่อถูกเลือกทหาร จะต้องเป็นทหารถึง ๔ ปี ปัจจุบันทหารเกณฑ์ ๒ ปี สมัยเมื่อเป็นทหารถูกเลือก ต้องย้ายไปหลายจังหวัด เช่น กระบี่ เป็นต้น เมื่อลูกไข่ปลดจากทหาร แต่งงานแล้วจึงมาอยู่บ้านย่านซื่อ มีอาชีพทำนาและ**เย็บจาก**ขาย การเย็บจากไม่มีใครสอน เกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ปัจจุบันลูกไข่ก็ยังเย็บจากขาย ซึ่งขายดีมาก เพราะมีคนทำน้อยหรือเกือบไม่มีเลย

สมัยก่อน ตับบจากราคาร้อยละ ๒๕ บาท ปัจจุบันร้อยละ ๖๐๐ บาท

ปัจจุบันลูกไข่ไม่ได้ทำนาแล้ว ยายพินเล่าว่าเมื่อปี ๒๕๑๘ **น้ำท่วม**มาก ยายเลี้ยงเปิด เปิดตุ๋นเล็ก ๆ ที่เพิ่งออกจากไข่ ยังไม่มีขน ฉะนั้นจึงยังช่วยตัวเองไม่ได้ ก็ตายหมด ส่วนตัวโต ๆ ลอยไปตามน้ำหายไปหมดเลย จึงต้องเลิกการเลี้ยงเปิด

ยายเล่าถึงบ้าน นายเถียร เสกธีระ อดีตนายกเทศมนตรีเมืองตรัง ว่าเป็นสกุลแรก ๆ ของบ้านย่านซื่อ ปัจจุบันมีแต่ลูกหลานเท่านั้น บางส่วนย้ายมาอยู่ที่ทับเที่ยง

ลักษณะบ้าน สมัยก่อนได้ทุนสูงกว่านี้มาก สามารถค้าข้าวได้ทุนบ้านได้ เนื่องจากน้ำท่วมตลอด จึงเอาทรายมาถม เอาทางจากมาถม ทำให้ได้ทุนบ้านเตี้ยลง สามารถทำที่นึ่งได้ทุนบ้านได้ สมัยก่อนได้ทุนบ้าน จะมีปูปลามาอาศัยอยู่ สามารถจับปลาเอามาทำเป็นอาหารได้ เวลานั้นกินข้าวจะเห็นปูปลาร่ายอยู่ใต้ทุนบ้าน การจับทำโดยเอาไข่ไปดักปลามากิน

บ้านหลังนี้สมัยก่อนกว้างกว่านี้ เนื่องจากข้างบ้านไม่มีทางเดิน ลุงไข่เลยยกที่ดินให้เป็นถนน ทางเดินเพื่อสวนรวม กว้างประมาณ ๓ เมตร ในการทำทางเดินก็ไม่ได้ทำเรื่องขอที่ดินอย่างเป็นทางการ เมื่อจะทำก็ทำเลย ไม่ต้องถามเจ้าของ

ยายเล่าถึงเวลาเลี้ยงลูกสมัยก่อน จะให้ลูกอยู่ในถังไม้สัก ลูกจะนั่งเล่นนอนเล่นอยู่ในถัง ยายจะทำงานทุกอย่าง เมื่อลูกร้องหิวนมก็จะให้นมลูกได้ทันที สมัยก่อนไม่มีการทำหมัน ทำให้มีลูกหลายคน คือมี ๑๐ คน เสียชีวิตไปแล้ว ๒ คน

ที่บ้านย่านชื่อ ตรงบริเวณท่าน้ำจะเรียกว่า **บ้านในลุ่ม** เพราะอยู่ในที่ลุ่ม

ยายพินมีความสามารถในการร้องเพลงกล่อมเด็ก เพลงกล่อมเด็กนี้ได้ฟังมาจาก แม่ ยาย และ ย่า ซึ่งมีอายุกว่าร้อยปี

เพลงกล่อมเด็กยายพิน ได้มาตั้งแต่อยู่พัทลุง

“ฮา เอ้อ เหนอ ขุดพรวัวเจียวเจียว* นั่งกินคนเดียวไม่ทำ* น้ำเณรบองหลา น้ำเณรไปไหน น้ำเณร เขาไปไชยา ได้ลูกวัวมา ผูกไว้เรือนนอก ผูกไว้เรือนใน เทียงเทียงสายสาย แก้วตาลาย พาไปถึงไหน ถึง คลองน้ำเขียว ลมพัดตีเกลียว เกลียนุ่นเกลียวใหญ่ ห่มผ้าเช็ดไก่ ห่มใบองแวง ห่มผ้าจ่อแหล* ห่มแพร สายพัด ปีก้าวพารัด มันทิดไว้ที่เก (เก) หยิบออกมาเคล่ (คลี่) หอมรสจำปา ดอกถิ่นแน่นดอกเหลือง ส่ง ดอกทองเฟื่อง นางเนื่องไม่ให้มาเจ้าทัด ขึ้นไปดาหนี (ปัตตานี) ไปตีหัวมุ้งทั้งไม้กั๊ด นางเนื่องไม่ให้มาเจ้า ทัด ไม้กั๊ดหัวมวยผม”

“ผมเหนอ นั่งแต่งคารม	ชายหนุ่มจีน
บ่าวน้อยเจิบตีน	ชี่วชี่วควายไล่ลงมา
สองหลักสามหลัก	แม่ชักไปนาวา
.....	คลาไคลไปหนองบัว”
“ฮา เอ้อ เหนอ เขาสูงเหนอ	รักน้องอึ้งภูเขาดำ
เขานกภูรำ	เกิดอยู่ในถ้ำวัดคูหา
คำคำแม่ข้า* ให้ลูกนอน	นอนเถิดเจ้าสายจอมแก้ว
คำมาแล้วแม่ลาลูกไปก่อน	เวลาเจ้านอน ภูรำกำพรว้าแม่”
“ฮา เอ้อ เหนอ ลมพัดเหนอ	พัดมาละห้อย
เก็บดอกไม้ร้อย	ห้อยไว้สองแถว
ข้างดินพุดซ้อน	ไปข้างหัวนอนนมแมว
ห้อยไว้สองแถว	ไอ้โผตาน ดานนา (กระดังงา)... ห้อย

ยายพิน บอกว่า โผตาน หมายถึง ดอกไม้ที่มีลูกกินได้ ดอกหอมเย็น ๆ

“ฮา เอ้อ เหนอ แม่ซื้อทั้งสี่ คุณท่านมากมี
ท่านช่วยพิทักษ์รักษารักษาลูกอ่อนเหมือนพระมารดา (ข้าทั้งวรรค)

เข้าค่าเวลา อย่าได้ไปไกล ผลัดเปลี่ยนกันอยู่ หากินที่คู่
อติยามาศัย อย่าได้ไปไกล ลูกอ่อนเลยหนา จะลงจะหลง ยกทวยอวยองค์ ละเมอไปมา
กลางคนชักแข็ง ลางคนชักขา ชักนี้ชักหน้า อ้าปากขบ...ฟัน
พูดจาหยิกหยอก หลอกให้ละเมอเพื่อฝัน ตั้งแต่นี้เป็นวัน
เคราะห์ดีเอาไว้ เคราะห์ร้ายพาไปชยันโต อยู่ดีสวา...หาย”

สำรวจ ๕ สัมภาษณ์ นางผ่อง ใหญ่จริง

โดย กุลยา ศรศักดิ์ และ อุษามาศ เณริมวรรณ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ยายเรียนหนังสือที่โรงเรียนบ้านย่านซื่อ จบ ป.๔

เตี่ยของยายไม่ใช่คนที่นี่ เมื่อมาอยู่ย่านซื่อมีอาชีพทำนา พื้นที่นาอยู่ที่คลองเตยและโคกทราย ยายผ่องมีอาชีพทำนาหาปลา ซึ่งสมัยนั้นปลาหาง่ายมาก ปลูกก็มีมาก แต่ปัจจุบันการหาปลาหาได้ยาก มา ๒ ปีแล้ว สาเหตุเพราะมีการวางยา และมีน้ำเสียในคลอง

อาชีพปัจจุบันคือรับจ้าง**สับยอดจาก** ยายผ่องเลี้ยงลูกโดยมีรายได้จากต้นจาก เช่น สับยอดจาก ทำใบจาก และมีอาชีพเสริมคือไปเก็บของเก่าที่กันตัง จะพายเรือทั้งไปและกลับ การพายเรือไม่รู้ลึก เหนื่อยเพราะพายโดยดูจากจังหวะน้ำขึ้นน้ำลง

การทำมาค้าขาย มีการเย็บจากมุงหลังคา จะทำเป็นอาชีพ มีอยู่หลายครอบครัว แต่ปัจจุบันเหลือเพียงบ้านลุงไข่เท่านั้นที่เย็บจากเป็นอาชีพ

การปลูกต้นจาก ใช้ลูกจากไปปลูกเรียกว่า**นาจาก**

การทำใบจากเป็นยาสูบ มีคนมารับซื้อถึงที่ หรือบางทีไปส่งตามที่เขาสั่ง ปัจจุบันการทำใบจากเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน คนที่จะมาซื้อจาก มาจากกันตังหรือป่าเตียว ใช้เรือเครื่อง

การเดินทางไปมาทับเที่ยงจะใช้เรือส่วนตัวไปขึ้นท่าที่บ้านป่าเตียว หรือถ้าไม่มีเรือก็เดินตามสะพานไม้ สมัยยายยังสาว ๆ สะพานไม้จะชำรุดมาก ยายเคยพาเพื่อนบ้านไปโรงพยาบาลแม่จันทา สะพานไม้ คนสมัยนั้นจะไปโรงพยาบาลแม่จันทา ยายชี้ให้ดูแผลที่ฝ่ามือที่ได้รับการผ่าตัดจากหมอที่โรงพยาบาลแม่จันทา

ที่ได้ชื่อว่า**ย่านซื่อ**เพราะหากไปยืนที่ควนทองสี่หมองตรงไปทางตุลุลู้ด จะเห็นเป็นเส้นทางตรง ไม่คดเคี้ยวเลย จึงเรียกคลองที่ตรงตลอดว่าย่านซื่อประเพณีเมื่อ ๒-๓ ปีที่ผ่านมา ยังมีชักพระ แต่ปีนี้ไม่มี

หลวงพ่อดินทร์ เจ้าอาวาสวัดย่านซื่อ เป็นพระที่ชาวบ้านนับถือมาก

เหตุการณ์สำคัญเมื่อสมัย**ญี่ปุ่นขึ้นเมือง** ยายอยู่ที่กันตังได้ ยังไม่ได้แต่งงาน เมื่อยายเห็นญี่ปุ่น ยายจะวิงหนี อันที่จริงแล้วญี่ปุ่นไม่ทำอันตรายอะไร

สำราจ ๔ สัมภาษณ์ นางหยิน แซ่ฮั่ง

โดย กุลยา ศรภักดี และ อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

เดิมนามสกุล**สุนทรเต็ม** เป็นนามสกุลของเตี่ย

การเดินทางสมัยก่อนใช้เรือเป็นหลัก มีการเดินทางจากปากหอนมาทางหาดทรายขาว เกาะเคี่ยม กันตัง แล้วมาถึงบ้านย่านซื่อ สภาพพื้นที่บ้านย่านซื่อเมื่อเทียบกับสมัยที่นางหยินเพิ่งเข้ามาอยู่ยังเหมือนเดิม จำนวนพื้นที่ไม่ได้น้อยลงแม้ว่าน้ำจะกัดเซาะตลิ่ง เพราะชาวบ้านจะเอาทางจาก ใบบางกมริมตลิ่ง เป็นการรักษาพื้นที่ ที่มีการเปลี่ยนแปลงบ้างคือ สมัยก่อนได้ถุนบ้านจะมีน้ำท่วมขังตลอด แต่ละบ้านจะต้องทำสะพานไม้เป็นทางเดินเชื่อมระหว่างบ้านเพื่อความสะดวกสบาย

เหตุการณ์สำคัญคือ **น้ำท่วม**เมื่อปี ๒๕๑๘ น้ำท่วมถึงได้ถุนบ้าน คนในลุ่มจะต้องไปอยู่ที่วัดเป็นเวลาหลายวัน

สำราจ ๗ สัมภาษณ์ นายเทียนเที่ยง แซ่ฮั่ง (กังเส)

โดย กุลยา ศรภักดี และ อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

นายเทียนเที่ยง เล่าว่า กังจ้อ (ทวด) มาจากเมืองจีน น่าจะเป็นคนภาษาฮกเกี้ยน

นายเทียนเที่ยงเป็นนักกีฬา ๕ ฝัพายรุ่นแรกของบ้านซื่อ คนอื่น ๆ ที่อยู่ในทีมปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว เท่าที่จำได้มี นายแก้ว สุจริยา เป็นคนคุมหัวเรือ นายตู้ ผลิต คุมท้ายเรือ ส่วนนายเทียนเที่ยงอยู่ตรงกลาง โดยเรือประจำที่ใช้ชื่อ**เรือทองปราง** ทำจากไม้ตะเคียน ซึ่งเรือที่ใช้จะต้องทำพิธีเข้ามณฑล ซึ่งเป็นพิธีทางศาสนาพราหมณ์ด้วย

นอกจากนี้ เรือจากย่านซื่อซึ่งนายเทียนเที่ยงเป็นผู้ฝึกสอน ยังได้รับรางวัล**แชมป์การพายเรือประเพณี**เป็นรางวัลชนะเลิศที่กรุงเทพฯ จำนวน ๕๐ ฝัพาย แต่ไม่เกิน ๕๕ ฝัพาย

สำหรับ การแข่งเรื่อนั้น นายเทียนเที่ยงเล่าว่า สามารถ ดู ตี ดิง ก่อ ได้

รางวัลที่ได้รับจากการแข่งเรือของบ้านย่านซื่อ มีดังนี้

- รางวัลจากสมาคมเรือพายแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ.๒๕๓๙
- รางวัลทีมชนะเลิศการแข่งขันเรือเพริ้ว ที่ ต.ควนธานี จ.ตรัง วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๓๘ ได้รับรางวัลจาก พลอากาศเอกกานต์ สุระกุล

- รางวัลชนะเลิศการแข่งขันเรือพายระดับตำบลประจำปี พ.ศ.๒๕๓๙

อนันตนาการจาก นายประดิษฐ์ เอี้ยวชีโป ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษา
ทั้งนี้ พายจากที่ย่านชื้อจะไม่เหมือนที่อื่น เพราะมีลักษณะหัวแหลม ทำขึ้นเองโดยเฉพาะ
นายเทียนเที่ยงเล่าว่า แต่ก่อนสะพานไม้ที่เป็นทางเดินในบ้านย่านชื้อ ใช้ไม้ ๒ แผ่นวางต่อกัน มี
ความกว้างประมาณ ๖๐-๗๐ เซนติเมตร

บ้านในลุ่มเป็นที่ทำจากมาแต่โบราณ อดีตสับยอดจาก ๓ ยอด ได้เงิน ๑๐๐ บาท แต่ปัจจุบัน
ยอดละ ๗๐ สตางค์ แต่ก่อนข้าวเหนียว ๒ ห่อ ราคา ๒๕ สตางค์

คนในย่านชื้อ มักพูดกันว่า **หม้อข้าวอยู่ในไม้พาย** หมายความว่าถ้าเมื่อไหร่ที่พายเรือไปใน
แม่น้ำก็จะมีของกินติดมือกลับมาไม่ขาดทุกครั้ง

สำรวจ ๘ สัมภาษณ์ ยาย.. (ไม่ทราบชื่อ)

โดย กุลยา ศรภักดี และ อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ยายเป็นคนเกาะจาก มาอยู่ที่บ้านย่านชื้อตั้งแต่อายุ ๑๗ ปี ที่ได้มาอยู่ที่นี่เพราะถูกผู้ชายลากมา

ยายเล่าว่า ยายไปอาบน้ำที่บ่อน้ำ ทุ่งผ้าแต่ไม่มีเสื้อ ตอนเดินกลับจากอาบน้ำมีผู้ชายชื้อบ่าวส่งกับ
บ่าวส่งเดินเข้ามาทักทาย แล้วเดินเบียดเข้ามาหา ยาย
รู้สึกแปลกใจมาก บ่าวส่งฉวยมือยาย ยายเอาผ้าห่มที่
เปียกน้ำฟาดหัว ผ้าห่มยายหลุดไปอยู่ที่เฒ่า เดินไป
ฟาดไปจนไปถึงบ้านท่าปาบ ถึงบ้านตาแดงจุมลูก* เขา
ถามว่าไปไหน ยายบอกว่ามาเที่ยว ยายบอกว่าจะเอา

พวกนี้เข้าตารางให้ได้ นายสังยกมือไหว้แล้วบอกว่า “มึงอย่าเอากูเข้าตาราง ให้เอาไก่อ้วเข้าตารางแทน”

แม่ของยายรู้ข่าวจึงไปหาตำรวจและพาตำรวจมาตาม ยายก็วิ่งไปหาแม่ของยายแล้วกลับไปอยู่
ที่บ้าน ต่อมาวันหลังยายไปดูหนังตะลุงที่บนควน ไปกับอีจันและอีพัว เมื่อหนังเลิก ยายเรียกเรือตาของ
ซึ่งเป็นคนขับเรือรับจ้างส่งคนจากหัวสะพานกันตั้งกับเกาะจาก ค่าโดยสารเรือคนละห้าบาท

พอเรือไปส่งอีจันกับอีพัวที่ท่าคลอง แล้วมาส่งยายเป็นคนสุดท้ายเพราะบ้านยายอยู่ใกล้บ้านตา
ของ ยายนั่งหลับมาตลอด มารู้สึกตัวอีกครั้งเมื่อเรือไปถึงควนทองสีห์แล้ว ยายตกใจ รู้ว่านี่ไม่ใช่ตาของ
แต่เป็น บ่าวส่ง ปลอมตัวมา

ยายทำท่าจะจมเรือแต่บ่าวส่งห้ามไว้ ในใจยายคิดว่าจะต้องมัดสีคนจนได้ ขณะนั้นคนเหล่านั้น
ตายโหงหมดแล้ว

มีเหตุการณ์อีกครั้งหนึ่ง ยายเล่าว่า นายเดิมกับนายชัน บอกบ่าวสังว่าให้ไปลากลูกสาวที่นาทำมยายกำลังถอนกล้าอยู่ ได้ยินเสียงร้องขอความช่วยเหลือ ยายก็หยิบไม้ขนาดใหญ่พอเหมาะมือออกมาช่วยและบอกว่าให้ปล่อยผู้หญิงไป ไม่อย่างนั้นกูจะตีให้ตายโหง “มึงทำกับกูกูไม่ว่าอะไร แต่ที่นี้มึงทำอีกกูจะทุบให้ตาย” แต่ในใจยายก็ไม่กล้าสักเท่าไร

บ่าวสังเห็นยายเอางริงก็ปล่อย ลูกสาวนาทำมก็วิ่งมาหายาย ไหว้ได้สักพันหน เวลานี้คนคนนี้ก็จะมาเยี่ยมยาย และซื้อของมาเยี่ยมครั้งละมาก ๆ ยายชื่นชมว่าสองคนนี้เป็นคนไม่ลืมบุญคุณคน ขณะนี้สองสาวนั้นมีลูกกันคนละคนสองคน

ยายพิน เล่าเสริมว่า การติดต่อกับผู้ชายของยายพินเป็นการเขียนจดหมาย แต่ยายพินอ่านหนังสือไม่ออก เมื่อรับจดหมายจะให้ญาติ ๆ อ่านให้ฟังทันที

ข้อมูลจากเวทีตรวจสอบ

๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑

สถานที่จัดเวที โรงเรียนบ้านย่านซื่อ

ผู้บันทึก ธีธรัตน์ ธนานันท์

ผู้เรียบเรียง สุนทรี สังข์อุยท์

ผู้ร่วมเวที	นายอำพรณ ศรีสุวรรณ	นายชัน เครือฮ่อง
	นางสมพิศ สุจริยา	นางพิน ทวยบุตร
	นายเทียนเที่ยง แซ่ฮั่ง	นายก้วน จิวตัน
	นางสุจินต์ บุ๊ง ครูโรงเรียนบ้านย่านซื่อ	
	นายศุภโชค บุ๊ง ครูโรงเรียนบ้านย่านซื่อ	
	นักเรียน ๖ คน ทีมวิจัยและผู้สังเกตการณ์ ๖ คน	

เวที ๑

อาจารย์ศุภโชค และทีมวิจัย ช่วยกันลงจุดสำคัญในแผนที่ระหว่างที่รอผู้เข้าร่วมประชุมที่เหลือ หัวหน้าโครงการวิจัย เล่าถึงหอบจดหมายเหตุฯ ที่ให้บริการเอกสาร มีเด็กนักเรียนมาถามประวัติชุมชน แต่ไม่ค่อยมีเอกสารระดับชุมชน เพราะเอกสารที่ได้มาตามระเบียบเป็นเอกสารราชการ พอดีมีหน่วยงาน สกว. มาส่งเสริมให้คนในชุมชนวิจัยแก้ปัญหาตัวเอง เลยคิดว่าจะช่วยกันลำดับเรื่องราวเก่า ๆ มาเก็บไว้ เด็กรุ่นใหม่ได้รู้เรื่อง แต่จะทำจังหวัดตรงทั้งหมดก็มากเกินไป จึงเลือกทำเฉพาะที่อยู่ริมแม่น้ำตรง ประมาณ ๓๓ ตำบล พอให้เห็นคนและเห็นเรื่อง ก็ยังมากเกินไป ทำทั้งหมดไม่ไหว จาก ๓๓ จึงเลือกมา ๑๒ ตำบล ย่านซื่อเป็น ๑ ใน ๑๒

เวที ๒

นายชั้น เกิดที่ควนธานี พ่อเป็นคนควนธานี แม่เป็นคนย่านซื่อ มาอยู่ย่านซื่อประมาณ ๔๐ กว่าปี เคยเป็นครูโรงเรียนชินนันทน์อ้าว ที่ทับเที่ยง อยู่ ม.สอง ใบรับรองก็ไม่มี อยู่โรงเรียนชินนันทน์อ้าว ได้เงินเดือน ๑๕ บาท สอนหนังสือจีน

ตอนเข้ามาอยู่ มาทำโรงหนังที่กัณฑ์ โรงหนังของนายยาว ผมมาฉายหนัง หนึ่งพากย์ จะไปภูเก็ต พอหนังเลิกยังไม่กลับ เรื่อยยังไม่ออก หีบหนังอยู่บนเตา ใช้แก๊ส ร้อน ไฟกินโรงหนัง พอรู้ๆ ไฟติด ตอนนั้นเป็นช่วงหลังสงครามครั้งที่สอง ถนนระหว่างตลาดกับโรงหนังระหว่างนั้นทำใหม่

เรื่องการค้าขาย คนที่ย่านซื่อไปเป็นพ่อค้าที่กัณฑ์ พ่อค้าปิ้ง มีเรือใหญ่ บรรทุกจากน้ำมันยาง พวกย่านซื่อไปอยู่กัณฑ์ ไปค้าขาย ค้าขายกับปิ้ง เป็นเรือใบขนาดใหญ่ไม่ใช่เรือเปิด

นายก้วน เล่าว่าแต่ก่อนมีเรือจอดที่ย่านซื่อ ค้าขายแล้วกลับมาประจำที่นี้ เป็นท่าจอดหลบลม ส่วนการตัดถนนเทียบบอกว่ามีการตัดถนนขึ้นวัดสมัยพระยารัษฎา แบ่งหมู่ ๓ กับหมู่ ๒

นายชั้น เล่าต่อว่า เป็นเรือใบลำใหญ่ ออกจากท่าจีนก็มี คำน้ำมันยาง เลิกเสียนานแล้ว เรือกลไฟมีไม่พอ แป๊ะตั้งลำย ตอนนั้นยังเด็กไปโรงเรียน ญี่ปุ่นขึ้นเมือง เรือสินค้ายังมีอยู่ เรือใบยังอยู่ตอนนั้น นายชั้นอายุประมาณ ๔๐ ปี แก่แก่จื๊วมาค้าขาย

นายอำพรณ พุดเรื่องคลอง อู่ว่า ตรงบ้านแป๊ะเหนียว มีคูน้ำรางน้ำอยู่ ตรงไปหาบ้านแม่พิน แต่แรกเรือเข้าถึง ท่าเรือมี ท่าช้าง และตุลูลู้ด ที่ท่าช้างแต่ก่อนเขาลากไม้ลง ตอนนี้อยู่หมู่ ๔ หลังวัด ท่าเรือปัจจุบันเป็นการสร้างซ้ำในท่าเรือเดิม

เวที ๓

นายอำพรณพุดถึงสกุลมาที่เข้าอยู่ เช่น จั้วตัน

นายก้วนเสริมว่า คนแรก คือกัง จำได้แค่นั้น กังหลิว มาสมัยพระยารัษฎา เมียเป็นคนทางใต้ ชื่อเหนียว มีลูกเป็นเตี้ยเสียด เป็นลูกคนเดียว

อาจารย์ศุภโชคบอกว่า กังเอ็งเป็นลูกพี่ลูกน้องกัน มาแห่งเดียวกัน เตี้ยของกังเอ็งมาจากเมืองจีน แต่กังเอ็งเกิดที่นี่ เปลี่ยนนามสกุล แซ่จื๊ว เป็นจั้วตัน

สายตระกูลของ อ.ศุภโชค เริ่มจาก ทวดหนึ่ง เป็นจีนฮกเกี้ยน ซึ่งแต่งงานกับทวดดุก ซึ่งมาจากเมืองจีนเช่นกัน พ่อของทวดดุกทำครามอยู่ที่เมืองจีน สมัยนั้นใช้เวลาในการเดินทางจากจีนถึงย่านซื่อ ๓ เดือน ไม่แน่ใจว่ามาทางอ่าวไทยหรือทางพม่า ทวดทั้งสองคนแต่งงานกันมีลูก ๘ คน ชื่อ นายล่าย นายตัน นายจู้น นายโส นางกวัน นางเจ้ง มีลูกคือจำเริญ เสกธีระ นายเล้ง เป็นกังของ อ.ศุภโชค นายฮวด เรียนหนังสือเป็นครู จบที่ภูเก็ต

นายเล้งเป็นก๋งของอาจารย์ศุภโชค เดิบโตที่ย่านชื่อ บวชเป็นศิษย์ของพ่อท่านอินทร์ พอกังสีก
แต่งงานกับหล่ำม่าลิวเป็นคนควนธานี พ่อของหล่ำม่าลิว ชื่อเอียด แม่ชื่อนุ่ม นามสกุลคู้นาค

รุ่นก๋งเล้งมีลูก ๘ คน คือ เล้งกี นางเหว้ (นามสกุลลาวาโลธร) นายเล้ง เป็นพ่อของ อ.ศุภโชค เกิด
พ.ศ.๒๔๗๑ คนที่ ๔ เป็นผู้หญิง เสียชีวิตแล้ว นายล่อง เสียชีวิตแล้ว) นางชวน หลีกภัย อยู่บางรัก ยังมี
ชีวิตอยู่ นายวัชระ เสกธีระ นามสกุลของก๋งฮวด นายหลี่ โกเสี้ยว

ท่ามาหากินแบบหาปลา ไบจากไม่เป็นล่ำเป็นสัน ส่วนมากหาของในคลอง มีคลองกุ่ม ปู ปลา
อาจารย์สุนทรเพิ่มเติมว่า มีตระกูลที่มาก่อนพระยารัษฎา เช่น ไทรงาม มาปลูกพริกไทย สายนี้
น่าจะมาในรุ่นเดียวกันแต่มาอยู่ย่านชื่อ การขอนามสกุล ปี ๒๔๕๘ สมัยก๋งเล้ง รุ่นที่สอง

เรื่องการ**เย็บจาก** ยายพินเล่าว่า แต่(เตี้ย)ทำมาก่อน มัดร้อยหนึ่ง ๒๕ บาท มัดใหญ่ ๆ มีก้น
ปากหาปลา สามี่เป็นคนพัทลุง สืบไบบจากค่าจ้างร้อย ๓ บาท สมัยนี้ร้อยละ ๕๐ ถึง ๖๐ บาท

นายเทียนเที่ยงจำตอนก๋งไม่ได้ จำได้แค่ตอนมาอยู่หมู่ ๓ มีบ้านมาก

นายก้วนบอกถึงบ้านที่มีแต่เดิมโดยยายพินและนายอำพรณช่วยกันถามและเสริม และในเวที
อยากจะให้อาจารย์ศุภโชค กับนายอำพรณ ช่วยกันลงในแผนที่เด็กรุ่นหลังจะได้รู้ รวมได้ว่ามีหลายสิบ
ครัว เช่น บ้านพันหย่อง บ้านแป๊ะอ่อน แป๊ะหวอด แป๊ะเสียง บุญสุด โกต้าย โกจิ้ว โกซัน บ้านจิกงฮก จีไค
แป๊ะซุ่น โก่งอ่ย แป๊ะซู้ โกฉาว บ้านผม โกขาว กังหลาย กังบิด เป็นกำนัน แป๊ะโกกี ปู่หย้า

ระหว่างหมู่ ๑ กับหมู่ ๓ มีคลองตัดอยู่ มีบ้านก่งซ้อง โกจิ้ว นางจัน บ้านแป๊ะจัน มีอยู่กัน (ร่อนน้ำ)
บ้านจี้อยู่ มีถนนกัน

นายซัน กล่าวถึง**ขุนเกษม** เป็นกำนัน

ผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อ **ครูเขียว** กำนันชื่อ**พันหย่อง** อยู่ในหมู่ ๓

มีคำถามว่าคนย่านชื่อ**ไปตลาด**ไปที่ไหน ยายพินบอกว่าไปทับเที่ยงมาก ไปทางเรือ หรือไปขึ้น
รถไฟที่สถานีป่าเตียว ไปทางเรือเดินขึ้นไปรถไฟ

ศพุ่นนี้จะเผา เมื่อก่อนฝัง แป๊ะซั้ง นามสกุล เจริญกุล น่าจะอยู่ก่อนเพื่อน หัวควนตุลู้ดของ
แป๊ะต้องก้วน ฝ่ายลูกสะใภ้แป๊ะซั้ง

เวที ๔

อาจารย์สุจินต์ฯ พูดถึงกิจกรรมที่ทำเกี่ยวกับเรื่องจาก เป็นคนสงขลา ตอนนั้น มาอยู่ได้สิบกว่าปี
เห็นเขาใช้**เสวียนหม้อ**รองหม้อข้าว ไม่ค่อยมีใครทำเป็น อยากให้เข้ามาในโรงเรียน หาคนแก่มาสอนเด็ก
หนแรกทำยากไม่ค่อยมีใครทำเป็น คนแก่ที่มาช่วยเรื่องการสอนเด็ก ได้กันหม้อ(เสวียนหม้อ) เริ่ม
ศึกษาเรื่องอื่น ติดต่อกันแก่ ๆ มาช่วยกัน ทำติหมา พาเด็กไปดูตั้งแต่ต้นจาก พอมีงานของจังหวัด ทาง

สปจ. ให้เขียนงาน ส่งเสริมกันมาเรื่อย ๆ ไปถึงกลุ่มแม่บ้านมีงบแต่ไม่มีใครรับ ทางแถวคลองลู มาเรียนรู้ เปิดเป็นหนึ่งในตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่วังวนเอาไปทำก็ไม่มาก

ในคลองอะไร่อยบ้าง ในเวทีช่วยกันตอบว่า ลูกจิกคอง ลูกจาก ปิไห หยวกเพื่อ

กุ้งเมื่อก่อนสามตัวโล โลละ ๓ บาท เมื่อก่อนเขาไม่กินกุ้งลาย กินแต่กุ้งได้หรือกุ้งกำมกราม ส่วน กุ้งนางคือ กุ้งหัวแข็ง ตัวเล็ก ๆ

เวที ๕

การพายเรือของย่านชื้อดังระดับประเทศ กังเสหรือนายเทียนเที่ยง เล่าว่า สมัยกังเสพายมีห้า คน คือ โกจ้อง ถือท้ายเรือ โกลี้นอยู่หน้า กังเสอยู่กลาง ส่วนอีกสองคนจำไม่ได้ แข่งที่ควนธานี ตอนนี้อยู่ยังมีถ้วยรางวัลอยู่ที่บ้าน

นายอำพรณพุดถึงเรือของย่านชื้อ ชื่อ **เรือทองปราง** ยังเก็บไว้ที่วัดย่านชื้อ ยังใช้ในงานลากพระเป็นประจำ เรือพะยอมไปอยู่ที่ตุลลุด เรือหัวสอบไปอยู่ที่บางหมาก

ต่อมาประมาณปี ๒๕๑๘ สมัยผู้ใหญ่หมา มีเรือ ๓๒ ชื่อ เรือสิงห์ผยอง กับเรือฟ้าคำรน

การแข่งขันสมัยก่อนมีทั้งแข่งไปที่กันตังและที่หัวไทร ต.ควนธานี ที่กันตังเริ่มตั้งแต่แถวคลองภาษี ไปสิ้นสุดที่ท่าน้ำกันตัง ประมาณหัวเกาะเนรมิต ระยะทางประมาณ ๑ กิโลเมตร สมัยนั้นเรือย่านชื้อแข่งกับเรือจากเกาะเคียม ต่างฝ่ายต่างไม่ยอม เวลาแข่งเหมือนกับจะทะเลาะกันระหว่างสองฝั่งคลอง มีผู้หญิงลอกวาม สู้กัน แต่พอเลิกจากแข่งเรือก็ดีขึ้นได้

ครั้งหนึ่งเรือที่ย่านชื้อไปแข่งที่บ้านดอน จ.สุราษฎร์ฯ แต่พอถึงเวลาเขาไม่ให้แข่ง เพราะคิดว่าเราจะชนะ นายอำพรณพุดจัดซ้อมเรือโดยซ้อมกับเรือครัว ตอนนั้นเขาจัดเรือ ๒๒ ให้ แต่พอนั่งจริง ๆ นั่งได้ ๑๘ คนเท่านั้น ทีมย่านชื้อจึงขาดเรือด้วยน้ำมันควาย แต่ก็ใช้ไม่ได้ เพราะสิ้น ต้องเอาขี้เทียนลงใหม่ มีคนสบประมาทว่า “เรือตรังบางเหมือนใบข้าวจะพายได้สักแค่นี้” กลางวันทีมจากย่านชื้อไม่ซ้อม แต่จะซ้อมตอนกลางคืน พอวันแข่ง มีการประกาศว่า “ฝีพาย จ.ตรัง ให้กลับบ้านด่วน” เพราะเขากลัวแพ้ น่าเสียดายที่ต้องไปอยู่ที่สุราษฎร์ ๗-๘ วัน

หลังจากนั้น คนย่านชื้อแค้นมาก ต่อมามีคนอยู่กันตั้ง แต่เป็นคนสุราษฎร์ มาทำแข่ง เราตกลงกันที่ เอาเรือทองปรางกับเรือพะยอม เป็นฝีพายห้า ไปรับคำทำ โดย โกลี้นอยู่ท้าย ช่างดำอยู่กลาง ที่เหลือคือ โกลี้น โกจ้อง โกลี้นหลวง ตอนซ้อมพายคนย่านชื้อกลัวมาก แต่พอแข่งจริง คนย่านชื้อก็ชนะ

ตอนพายเรือกีฬาแห่งชาติ พะยูนเกมส์ ไปจ้างคนปัตตานีมาพาย ที่จริงคนกันตังมีอาจารย์ มีความพร้อม คนตรังไม่ได้เป็นฝีพาย เขาแข่งขอลองเรือ เอาลำที่ได้แชมป์มาลองกับคนตรัง ขาดไปสามช่องเรือ คนตรังไปอยู่กับสมุทรสาคร ไม่รู้เรื่องค่าแรง ไปพายที่พิจิตรได้ที่สอง ได้แชมป์ ไปพายตาละปัด ตรังไม่ได้ฝึกซ้อม สู้เขาไม่ได้

ยายพิน นึกสนุกเล่าเสริมว่า ผู้หญิงไปแข่งที่หัวไทร ควนธานี เป็นเรือห้า เรือครัว เป็นเรือบรรทุก
ทุกยอดจาก เรือแข่งเป็นเรือเฟี้ยว

ลากพระทางเรือ มีคนลงเรือครัวไม่ใช่เรือยนต์ ลากเป็นพรวน กัน ใครหย่อนก็ว่ากันต้องดึงให้ตึง
อยู่เสมอ ลากไปหัวไทร ทำส้ม โคกยาง บ้านเหล ลากไปหัวไทร ทำจิ้นก็ลงมาหัวไทร เขาแข่งเรือกัน ลาก
พระก็แข่งเรือ ชิงนมพระสับเชือก วัดทำส้มกับย่านซื่อ ชิงสนุก ๆ กัน แย่งได้ก็พากลับ บินหยี ตูลุลู้ด หาด
ทรายขาว ก็มี รุ่งพ่อท่านไซ้ ลากไปตูลุลู้ด

เวที ๖

นายชั้น เล่าว่า**พ่อท่านอินทร์**มาจากพัทลุง พ่อท่านแสงซึ่งเป็นน้ำมาอยู่ที่วัดคลองน้ำเจ็ด นับ
ถือกันว่าศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ยิงไม่ออก ตอนเดินไปกันตัง ถนนเลนเดียว เราเดิน ไปหยุดร่มที่สวนยาง เห็น
รถหกล้อแข่งกันสองคัน ด้านหลังมีรถโกอยู่ ข้ามคูใหญ่ไปสองสามวา คนที่ไม่เป็นอะไร เพราะมีรูปพ่อ
ท่านอินใส่กระเป๋าดลอด

มีคำถามว่าพ่อท่านอินทร์ชวนทำอะไรบ้าง ยายพินบอกว่า ปลุกยวงช้างวัด พาคนจากพัทลุงมา
หล่อพระที่อยู่ในวัด

หัวหน้าทีมวิจัยกล่าวปิดเวที เคยอ่านหนังสือพบว่า ที่ประเทศหนึ่ง มีเด็กไปยื่นรอกที่พิพิธภัณฑ์
ตั้งแต่เช้า เขาจะไปดูอะไร ปรากฏว่า จะไปดูเรื่องบรรพบุรุษ เพราะในพิพิธภัณฑ์ เขาทำสายตระกูลไว้
ทั้งหมด ที่อื่นเขาทำ บ้านเราถ้าเด็ก ๆ รู้ว่าใครเป็นพี่น้องใคร โรงเรียนเป็นตัวกลางเชื่อมได้ หนึ่งได้รู้เรา
เป็นพี่น้องกับใคร ได้ประวัติศาสตร์มา ที่רבกันจะลดลงหรือไม่ การทำแบบนี้ต้องมีคนตัวตั้งตัวตี ช่วยกัน
ดูว่าทำอะไรได้บ้าง ถ้าคิดทำ ก็ทำได้หลายทาง กิจกรรมการเรียนการสอน ถ้าทำเป็นกระบวนการ ก่อน
ทำต้องคุยกัน มี สกว.สนับสนุนทุน ให้มีการนั่งคุย ทำเอกสาร หรือ ถ้ามี อบต. สนับสนุนก็ได้อีกทางหนึ่ง
ถ้าไม่อยากให้เด็ก ๆ רבกันก็ต้องดูว่าใครพี่น้องกับใคร คนเฒ่าคนแก่ต้องรีบทำ ในขณะที่ยังเล่าได้
ไม่อย่างนั้นเขาจะลืมเสีย ถ้าจะทำ คณะที่ทำงานจะเดินอยู่ในช่วงอำเภอเมืองถึงปากน้ำจะสานสัมพันธ์
ได้ตลอดเวลา ขอขอบคุณ ผู้ใหญ่แล้วก็ผู้ประสานงาน แล้วช่วยกันสืบต่อ

ตัวอย่างข้อมูลจากเอกสาร

เอกสาร ๑ (เว็บไซต์ไทย ตำบล ดอท คอม)

ตำบลย่านซื่อ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอกันตังไปทางทิศเหนือ ระยะทางประมาณ ๑๐ กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๔ หมู่บ้าน และมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่อื่น ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง

ทิศใต้ ติดต่อกับแม่น้ำตรังและตำบลบ่อน้ำร้อน อำเภอกันตัง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับแม่น้ำตรัง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลคลองลูและตำบลบ่อน้ำร้อน อำเภอกันตัง

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม ๆ ดอน ๆ คล้ายลูกคลื่น กระจายไปทั่วทั้งตำบล พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้เพื่อการเกษตร ส่วนที่ติดแม่น้ำเป็นป่าจากเกือบทั้งหมด ได้แก่ หมู่ที่ ๑ ๒ ๓ และ ๔ โดยหมู่ที่ ๓ มีป่าจากมากที่สุด

ประชากรจำนวนทั้งสิ้น ๒,๕๑๕ คน (ข้อมูล ปี พ.ศ. ๒๕๔๙) อาชีพหลักคือการทำไร่จาก อาชีพเสริมคือการทำสวน ส่วนใหญ่เป็นสวนยางพารา

ศาสนสถาน ได้แก่ วัดย่านซื่อ สำนักสงฆ์เกาะเสือ

เอกสาร ๒ (วรรณ นาวิกมูล, ๒๕๔๗ : ๖๔)

ตำบลย่านซื่อ จำนวนที่ ๑ มีหลายอยู่ชนิดหนึ่ง คนจีนเรียกว่า ย่านซื่อ จำนวนที่ ๒ แม่น้ำตรังที่ไหลผ่านบริเวณนั้นตรงไม่คดเคี้ยว

หมู่ที่ ๑ บ้านย่านซื่อ ที่มาของชื่อเหมือนชื่อตำบล (ข้อมูล อบต. ชื่อ บ้านโคกทราย)

หมู่ที่ ๒ บ้านตก หมู่บ้านตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก (ข้อมูล อบต. ชื่อ บ้านย่านซื่อ)

หมู่ที่ ๓ บ้านริมคลอง หมู่บ้านตั้งอยู่ริมคลอง (ข้อมูล อบต. ชื่อ บ้านโนนลุ่ม)

หมู่ที่ ๔ บ้านทุ่งอิฐ มีการขุดดินมาทำอิฐ เพราะดินที่นี่มีสีแดง